

TOPLU YAZILAR

Mazlum Doğan

TOPLU YAZILAR

Mazlum Doğan

Toplu Yazılar
Mazlum Doğan
Weşanen Serxwebun 3

Birinci Baskı: **Haziran 1982**
İkinci Baskı: **şubat 1994**

İçindekiler

Yayınevini notu	7
Mazlum Yoldaşın anısı yolumuzu aydınlatan sürekli bir meşaledir!	9
Asgari hedef bağımsızlık	52
Kamuoyuna duyuru	63
Hapishanedeki baskı, işkence ve uygulamalar	75
Türkiye ve Kürdistan halklarına!	83
Kürdistan halkına	86
Cezaevlerinde yoğunlaşan zulüm ve devrimci direniş	93
Bir kahramanın ardından	108
Al Hourriah gazetesine verilen cevaplar	124
Mazlum Doğan'ın cezaevindeki durumla ilgili mektupları	127
Mazlum Doğan'ın savunma hazırlıklarının bir bölümü	141
(OKB) Kürdistan sömürgeci feodal komprador egemenlik altındadır (Orta-Kuzey-Batı Kürdistan'da bugünkü durum)	198
Mazlum Doğanın son mektubu	225
Mahkeme tutanaklarından Mazlum Doğan'ın sorgusu	231

***“Cuntaya karşı koyduğumuz eylemler,
gösterdiğimiz direniş
ve mahkemelerde haykıran sesimiz
mutlaka kitlelere ulaştırılmalıdır”***

Yayınevinin notu

Bu kitap, Diyarbakır zindanlarında, üç yıl aralıksız süren işkencelere rağmen Türk sömürgecilerine karşı, Kürdistan Ulusal Kurtuluş Hareketi ile onun önderi PKK'nın onurunu her şeyin üstünde tutarak direnip düşmana teslim olmayan PKK-MK üyesi Mazlum Oğan'ın 21 Mart 1982'de faşist Türk sömürgecilerince hunharca katledilmesi üzerine, Onun anısına, kendi el yazısı ve onunla ilgili olarak yayınlanan yazılardan derlenip hazırlanmıştır.

Serxwebûn Yayınları

Mazlum Yoldaşın anısı yolumuzu aydınlatan sürekli bir meşaledir!

Bu yazı PKK-MK üyesi Mazlum Doğan ve bir grup PKK savaş esirinin Diyarbakır Zindanlarında 21 Mart 1982 tarihinde katledilmeleri ile ilgili olarak A. Dicle imzasıyla, 5 Nisan 1982’de yayınlanmış ve dağıtılmıştır.

Kuzey batı Kürdistan’da partimiz önderliğinde yükselen direniş mücadelesine karşı, Türk sömürgeciliğinin ‘75’lerden itibaren gerçekleştirdiği katliamlarla, direniş hareketimizin önderlerinden birçoğunun yaşamına kastedilmiştir. Bunun en son örneği olarak, başta Partimizin Merkez Komitesi Üyesi ve kurucularından olan halkımızın en yiğit, en fedakar ve en bilinçli evlatlarından değerli yoldaşımız Mazlum Doğan olmak üzere birçok yoldaşımız; halkımızın özgürlüğe, yeniden doğuşa ve bahara açılmasının sembolü olan Newroz gününde, aylar süren işkencelerden sonra, eşine ender rastlanan bir vahşet örneğiyle Diyarbakır Zindanlarında katledilmiş bulunmaktadır.

Direnme süreci içinde ortaya çıkan bu tip olaylar, özellikle de bu olay; halkımızın ve direnme mücadelemizin içinde bulunduğu durumu kavramak, ileriye yönelik olarak devrimci mücadelenin gelişimi açısından temel teşkil etmesi, ders alınması ve üzerinde düşünülmesi gereken bir yığın öğretici hususla doludur. Bu vesileyle; Mazlum yoldaşın büyüklüğüne, geliştirici özelliğine bağlı olmamızın da bir gereği olarak direniş mücadelemizden çıkarılması gereken sonuçları daha derli toplu bir biçimde yeniden sunmak, bir yoldaşlık gereğidir. Hem sonuçlar çıkarmak, hem de bu sonuçları geleceğin

engin mücadele sürecine aktarmak üzerimize düşen zorunlu bir görevdir. Lenin, “devrimciler, mücadelenin bütün zorluklarını daha başlangıçta halka tüm yönleriyle anlatmak zorundadırlar. ... Hiçbir kolay kaçışa, ortamı güllük gülistanlık gösteren yaklaşıma asla itibar etmemeli, halkı bu anlamda bir hayal kırıklığına uğratmamalıdır” der. Ülkemiz Kürdistan gibi ulusal ve toplumsal gelişme yönüyle çok olumsuz gerçeklere sahip olan bir ülkenin, bu gerçekleri değiştirmek durumunda olan devrimcileri ise, bu kurala çok daha bağlı olarak içinde bulundukları koşulların zorluklarını ve acımasızlıklarını tüm yönleriyle kavramak ve önderlik etmek durumunda oldukları halka da izah edip, kavratmak zorundadırlar. Hem de bunu tüm özgül yönleriyle yapmak zorundadırlar.

Kürdistan, insanlık tarihinin genel gelişim süreci içinde, üzerinde yaşayan halkla birlikte ulusal ve toplumsal gelişimi açısından çok özgül bir konumu yaşamaktadır. Çağımıza kadar yaşanan süreç içerisinde üzerinde uygulanan baskılar, neredeyse ülkemizin ve halkımızın varlığını tartışma götürür hale getirmiş bulmaktaydı. Buna yol açan güçler ve bunların başında yer alan Türk burjuvazisi, genelde insanlığın, özelde de, günümüzdeki çağdaş toplumsal gelişim kurallarıyla çelişen vahşi eğilimlerle, insanlığın ilk gelişim evrelerinde yaşadığı barbar yöntemleri, özellikle tükenen, yapacağı hiçbir şeyi kalmayan gerici sınıfların eğilimi olan işkence ve katliamı kendi sınıf önderliğinde kurumlaştırmış, sanki insanlığın, çağımızın genel toplumsal-ulusal gelişimi ile alay edercesine bunu tüm yönleriyle halkımızın üzerinde uygulamaya devam etmektedir. Halkımızın tüm değerlerine, onu temsil eden bireylerine karşı hunhar işkence ve katliamları istediği anda pervasızca ve kualsızca uygulamaktan asla çekinmemektedir. Bu konuda, duyarlı olmaktan da öteye, tüm insani yeteneklerimizi konuşturarak hiçbir yönüyle kabul edilmez, hiçbir yönüyle affedilmez ve her yönüyle büyük bir insanlık suçu olarak bu vahşete, bu azgın gericiliğe karşı dikilmek artık kaçınılmazdır. Direnmenin ilk tohumları, bu zeminde atılmak zorundadır.

Tüm hakim sınıflar özellikle Mazlum yoldaşın olayında açıkça görüldüğü gibi esirlikten de öteye sürekli işkence altında olan, tüm dünya ile irtibatı koparılan bir avuç kemik ve deriden başka bir şey olmayan bu insanlara karşı, çağın ve tarihin her türlü gericiliğini ar-

kalarına alarak saldırmalarına ve bu anlamda baskı ve işkenceden ibaret olan güçlerini doruk noktasına çıkarmalarına rağmen; bu insanlara karşı işledikleri suçu gizlemeye çalışacak kadar büyük bir korku, telaş ve tükeniş içerisindeyler.

Ama onların uygulamakta olduğu bu anlamsız, çılgın ve vahşî tutum sadece birkaç kişiye uygulanmakla sınırlı kalan bir tutum değildir. Onlar, tarihsel ve çağdaş gelişimle ters düşen ve hiçbir toplumsal gelişim rolüyle izah edilmeyen bu baskı ve imha sürecini tümüyle bir halk üzerinde uygulamak, tarihteki bu yönlü uygulamalarını, günümüzde de sürdürmek istemektedirler. Onlar, insanlığın dışladığı ve insan olmanın hiçbir özelliğıyle bağdaşmayan yöntemlerle, halkımızın ve onun en değerli temsilcilerinin kökünü kazıyabilecekleri iddiasında bulunmaktadırlar. Bu konuda çağın en gerici, en azgın, en kanlı mihraklarıyla ittifak halinde oldukları gibi, bir yandan tarihin en gerici, en tortu, en vahşî eğilimlerini birleştirerek diğer yandan ise her türlü sahtekarlıkla kendilerini maskeleyerek, insan postunda bir kurt –kuzu postunda bir kurt– çehresine bürünerek, halkımıza karşı sinsî bir imha planını kendi önderliklerinde başarıya ulaştırmanın hesabını yapmaktadırlar. Bu gerçekler tüm açıklığıyla ortaya konulmak; Mazlum yoldaşın anısı dolayısıyla, halkın içinde bulunduğu bu vahim durumlar, tüm özgüllükleriyle sergilenmek zorundadır. Biz bu konuda sınırlı da olsa, açıklayıcı olabilirsek ve bu açıklamaları doğru bir örgütlenmeye dönüştürebilsek, kendimizi kısmen rahatlamış hissedebiliriz. Mazlum yoldaşın mensup olduğu parti, bunu yapmayı becerebilirse, kendi yapısını bu temelde daha da pekiştirebilir ve halka bu anlayışla önderlik edebilirse ancak acılarını biraz hafifletebilir.

Bu olayların sosyal ve siyasal karakterini izah etmek, kavratmak ve altındaki derin etkenleri görmek için tarihsel yaklaşım yöntemine başvurmak gerekmektedir.

İnsanlık hayvanlıktan çıktığında bir ölçüt tanımıştır. Yenenin yenilenleri, güçlünün zayıf parçalayarak yediğı vahşet dönemine son verildiğı oranda, kısaca yamyamlık ortadan kaldırıldığı oranda, insan türünün gelişiminin ilk basamakları da atılmış oldu. Biraz daha yakından bakıldığında, insanların beyninin ve ruhsal yapısının, insanların birbirlerini yemesini durduracak kadar gelişebilmesi, birbir-

lerinin varlığını sona erdirmesine karşı direnebilmesi, kendi canlı varlığını koruma bu uğurda kendini örgütlendirebilmesi durumunda bir yücelik kazandığı veya adına insan türü dediğimiz tür olarak gelişmeye başladığı görülecektir. İnsanların birbirlerini yiyerek değil, örgütlenerek, doğanın önlerine serdiğini toplayıp, değişikliğe uğratarak sağladığı gelişme hızlandıkça insan türündeki bu yamyamlık ve vahşet öğeleri de giderek silinmiştir. İnsanların yakınlaşmaları, bu duyguları aralarından tasfiye ettikleri oranda gerçekleşmiştir.

Bilindiği gibi ilk insan toplulukları olan klan ve kabileler, bu bağlarla bir araya gelmişlerdir. Bu toplulukların her ferdinin korunması, klanın, kabilenin ve aşiretin bağlı kalınması gereken en yüce değeridir. Bir klan, bir kabile ve aşiret üyesi topluluğa o kadar sağlam bağlarla bağlıdır ki ve yine genel olarak topluluk her bireyine o kadar sağlam bağlarla bağlıdır ki, bu toplulukların bireylerini imha etmek ancak tüm bu birimi, tüm bu topluluğu imha etmekle mümkündür. İnsanlar, kendi aralarında dayanışma içinde ve birlik halinde bulundukları için, hem cinslerini böylesine güçlü bir duyguyla korumakta ve bunları bir yandan yırtıcı hayvanlara, bir yandan daha vahşi bir ortam içinde bulunan diğer gelişmemiş insan topluluklarına teslim etmemek için en büyük direnmeleri göstermekten çekinmemişlerdir. İnsanın insan olduğu nokta en çok burada kendini gösterir. Yani topluluk bireyine sahip çıktığı ve onu güvenlik altında tuttuğu oranda şerefli ve anlamlı bir topluluk olabilir. Ama bir topluluk kendi bireyini kolayca kapıttığı, ardına düşmediği, onu koruyamadığı zaman da hemen dağılmakla ve eski vahşetin en geri durumlarına düşmekle karşı karşıya kalmıştır. İnsanlık türünün gelişiminin bu ilk safhası ilkel komünal dönemdir. Bundan sonra kölecilik dönemi başlar.

Köleliğin en belirgin tanımlarından birisi, daha önce insanların birbirlerini yakaladıklarında veya farklı topluluklarla karşılaştıklarında, yenenin yenilenleri yamyamlık usulleriyle yediği döneme son vermiş olmasıdır. Kölecilik tutsak edilen insanları yenilmekten kurtarıp, en ağır koşullarda da olsa, üretime koşturmakla, insanlık tarihinde ilerici bir evreyi teşkil etmiştir. Eğer kölecilik insanlık tarihinde belli bir gelişmeyi sağlamışsa, bu daha çok insan türünü, anlamsız ve onun gelişim boyutlarıyla uyumsuz bir imhadan koruduğu, fi-

ziki varlığını toplumsal bir güç durumuna getirdiği ve onun emeğinden yararlandığı içindir. Köleliği insanlık tarihinde katlanılması gereken bir rejim kılan en belirgin özelliklerinden biri budur. Bu sistemin geliştiği yerlerde insanlar hiç olmazsa canlı varlığını koruma açısından bir güvenliğe sahip olmuşlardır. En zor koşullarda da çalıştırılırsalar bu anlamda bir hayat garantisi sağlanmıştı. Bu sisteme insanlığın katlanmasının en büyük nedenlerinden birisi de budur. Yoksa bu kadar geri bir sömürüye insanlar başka bir biçimde katlanamazlardı. Vahşet dönemini yaşayan insanlık, hayvanlık aleminden kalma kurallarla birbirlerinin varlıklarına kastederken, kölelik, bu biçimde kastedilme dönemine son vermiştir. Aslında bu durum insanın gelişiminde dev bir merteye sayılmalıdır. Şüphesiz vahşet döneminden kalma insanların birbirlerinin fiziki varlıklarını sona erdirerek imha etme izlerine çoğunlukla rastlanmakta ve henüz bu konuda önemli kalıntılar bulunmaktadır. Ama insan türünün de artık kendi toplumsal gelişme kurallarını, –özelikle kendilerini hayvanlardan ayıran toplumsal gelişme kurallarını– bu sistem altında yetkinleştirdikleri de bir o kadar gerçektir. Bu iki eğilim birbiriyle savıştığı oranda, insan türü açısından bir gelişme olmuştur. Bunu, hem insanın üretken bir varlık haline gelmesi, hem de, insanın bir tür olarak gelişimi, özellikle beyinsel ve ruhsal gelişimi zorunlu kılmıştır. Çünkü insan varlığı artık yamyamlık usulüne göre imhayı kabul etmeyecek kadar yücelmiştir. İnsan zoraki çalışmaya sevk edilebilir. Kendisini yaşatabilecek kadar ürün verdikten sonra, elindeki tüm değerler alına bilir. Ve insan belli ölçüde buna katlanabilir. Ama onun canlı varlığına kastedilmek istenildiğinde buna karşı her yerde sonuna dek bir direnme içine girmiştir. Çünkü insan türü, bunu genel gelişim seviyesine uygun bulmamış, bu nedenle de bir hayvandan farklı olarak, buna karşı direnişini örgütlemiş, toplumsal örgütlenişini geliştirip, direnmenin her türlü yol ve yöntemlerini kullanarak, varlığını sürekli kılmaya çalışmıştır.

Sınıflı toplumun bu ilk evresinde cana kast eylemi daha çok vahşet döneminin bir kalıntısı iken, sınıfsal gelişme içinde bu kez de köleci toplumun egemen sınıflarının temsilcileri tarafından geliştirilmeye başlandığı görülmüştür. Sınıflı toplumun daha bu ilk evresinde vahşetten kalma bu eğilimi temsil eden köleci sınıfın,

yeni bir toplumsal biçimlenişı gerçekleştirmenin ve üretim güçlerini geliştirmenin önünde bir engel haline gelmesiyle, yani toplumsal gelişmeye bir şey verememesi, tarihsel rolünü sona erdirmiş olma- sıyla, insanlık toplumu içinde gereksizleşerek anlamsızlaşmış ve bunun sonucu olarak da işkence ve imha aracına başvurarak çılgınca eylemler geçiştirmiştir.

Özellikle kölecı Roma'nın son dönemlerinde, yani köleciliğın dünya çapında bir sitem olarak tasfiye edilmek durumunda olduğu, bunun yerine daha ileri bir üretim biçiminin gelişmeye başladığı bir dönemde, kölecı sınıfın en azgın temsilcilerinden Neron'un ve benzerlerinin insanları meydanlarda diri diri yaktıkları; yaygın bir biçimde diri diri vahşi hayvanlara yem ettirdikleri sık sık görülmüştür. Bunun sınıfsal temeli şudur: Artık kölecı sınıf, topluma bir şey veremediği, tersine toplumsal gelişme önünde tam bir engel haline geldiği için toplumsal gelişmeyi durdurarak insanlığın gelişmesini işkence, katliam ve benzeri vahşi yöntemlerle bastırmaya çalışmıştır. İnsanlık bu sınıfın şaşsında tekrar bir vahşet ortamına itilme tehlikesiyle karşı karşıya gelmiştir. Toplumsal gelişmenin bu tür duraklarında, bu sınıfların tavrı aynen vahşet dönemindeki insanların yamyamlık tavrına benzemektedir. Bunun da anlamı yine toplumsal gelişmenin onları aştığı, anlamsız kıldığı, varlıklarını her yönüyle inkar ettiği bir dönemde, toplumsal gelişmeyi kendi sınıfsal gelişmeleri için engel olarak gören bu sınıfların, bu tip vahşet örneklerini yaygın olarak gerçekleştirmiş olduğudur. Bu noktada, egemen sınıfın azgın temsilcilerinin çıkarlarının, ancak bir devrimle aşılabileceğini saptayan insanlığın devrimci güçleri bu amansız gericiliğe karşı bir isyan çıkarma zorunluluğunu kavramış, o dönemde köleler bu zulme dişini tırnağına takarak en ilkel ve en örgütsüz durumda da olsalar, her türlü isyancı yeteneklerini konuşturup direnişlerini sonuna kadar sürdürmüşlerdir. Özellikle kölecı Roma'da insanların birbirlerinin canına yamyamlar gibi kas- tettikleri bir anda Spartaküs'ün önderliğinde ezilen sınıfın, egemen sınıfın bu azgın gericiliğine karşı böylesine soylu bir isyana teşebbüs etmesi bunun en somut bir örneğidir. Kölelik gibi sınıfsal gelişmenin en alt duraklarında güç ve örgütlenme yönünden, en az gelişmiş bir dönemi yaşayan bu insanların, Spartaküs'ün şaşsında böylesine

bir direnmeyi göstermeleri, insanlığın yamyamlığa ve bu azgın vahşete karşı şerefli bir varlık olmasından ve gerektiğinde, beynini ve ruhunu kullanarak direnmek gibi yüce bir eylemi gösterecek kadar soylu bir yaratık olmasından ileri gelmektedir.

Yine bu temelde köleciliğin yerini alan feodalizm, köleciliğin bu akıl almaz çılgınlıklarına son verdiği oranda insanlığın gelişimi evresinde bir merteye teşkil etmiştir. İslam dini de, kız çocuklarının diri diri toprağa gömülmeekten çekinilmediği, insan hayatına çok ucuzca kastedildiği bir ortamda ortaya çıkmış ve Muhammet'in kendisi de en çok bu eylemlere karşı çıktığı oranda büyük itibar toplamış, büyük bir ahlaki sima olmuştur. Onun ilerici ve haklı eyleminin en önemli nedenlerinden birisinin bu olduğu bilinen bir gerçektir. Muhammet insan yaşamına böylesine kast edilmeyi kabul etmediği ve bunu sona erdirmek amacıyla bir direnmeyi başlatabildiği için bir yücelik kazanmıştır. Bu daha da genelleştirilirse; feodalizm, köleliğin ister sınıf eğilimlerinden kaynaklanmış olsun, ister vahşet döneminden kalmış olsun, işkencenin dozajını katliama varmayı engellediği, insanların gelişimi için bunu tavsiye ettiği oranda tasvip görmüş ve insanlar, soylarına yaraşır bir biçimde buna özlemle sahip çıkarak, köleliğin bu daha yumuşatılmış biçimlerine katlanmışlardır. Diğer bir deyişle, uygarlık tarihinin gelişim süreci içinde eğer feodalizmin ileri bir yeri varsa o da; köleliğin ve vahşet döneminin insan soyuna yakışmayan eylemlere son vermesi, köleliğin anlaşılmaz, anlamsız biçimlerini tasfiye etmesi, bunun yerine insan bilincinin ve ruhsal gelişmesinin o dönemde kabul edilebilecek biçimlerini egemen kılmasındandır. Bu, ilerici vasfı sistemin birçok yönden olduğu gibi bir de insan türünün canlı varlığını daha bir güvenliğe kavuşturduğu, bunun için daha gelişmiş kuralları ortaya koyduğu, insan hayatına ve toplulukların yaşamına ucuzca kastedilmesine karşı daha yetkin kanunların ve bunların uygulayıcılarının ortaya çıkışını başardığı oranda sahip olduğu bir vasıftır.

Kölecilikte olduğu gibi bu dönemde de geliştirilen birçok kanun, insanın can güvenliğinin sağlanmasını güvence altına almış ve özellikle genel gelişim rotası içindeki insanların yaşamına kastetmeyi yasaklamıştır. Devrimci sınıf ve onun temsilcilerinin eylemi genel gelişmeyi engelleyen oluşumların ezilmesi, vahşi ve gerici sınıf eği-

limlerinin insanlığa zorla kabul ettirilmesi karşısında, direnmesi oranında meşrulaşıp haklı bir temele kavuşmuştur. Artık, kendilerine karşı işlenen vahşete ve gerici sınıf eğilimlerinin cana kasteden eylemlerine karşı direnmek, direnmeyle bunları toplum yaşamından uzaklaştırmak, insanlığın en soylu eylemlerinden birisi haline gelmiştir. Özellikle, gerici sınıfın temsilcilerinin en sert cezalarla imha edildikleri anlar, insanlığın bayram ilan ettikleri anlar olmuştur. Halkların yaşamına ve gelişmelerine kasteden bu azgın güçler, bir yerde tasfiye edilmişler veya herhangi bir halk, bu güçleri kendi içinden atabilmişse, genellikle bu yıllar bayram, özgürlük yılları olarak kutlanır. İnsanlığın ve halkların tarihindeki en soylu destanlar böyle zamanlarda yapılmıştır. Direnme ve direnmeyi zafere ulaştırma anlarında, bunu gerçekleştiren halklarda, böylesine efsanevi anlatımlar sık sık ortaya çıkmakta ve halkların yüzyıllarca süren tarihlerinde bu efsaneler, sürekli gelişen bir iz bırakmaktadır. Aynı zamanda bu şu anlama da gelir: Halklar kendi varlıklarına kasteden, vahşi ve zalim güçleri yendikleri oranda geliştirebildiklerini, gelişmelerini buna borçlu olduklarını çok iyi bilmektedirler.

Gerek köleciliğin, gerek feodalizmin bağrında yaşayan halklar bu azgınlara karşı geliştirdikleri direnmeleri, hep çeşitli dinlerin doğuşu, büyük insanların ortaya çıkışı ve yine bunları yüceltmeleri biçiminde sergilemişlerdir. Bizim halkımız tarihinde de Kawa'nın, insan yiyici zalim Dehak'a karşı ayaklanması, yine buna benzer insanların beyinlerini yemekle uğraşan bir Nemrut'a karşı İbrahim peygamberin direnişi sürekli yüceltilen efsanevi olaylardır. Görülmektedir ki, böyle alanlarda halklar, zalim sınıfın temsilcilerine ve vahşi toplulukların saldırılarına karşı direnebildikleri, bu direnmelerini zafere dönüştürebildikleri oranda, büyük bir düşünme kabiliyeti ve büyük bir moral gücüne ulaşmakta ve bunun sonucu olarak kültürel ve manevi gelişmede üstün bir konuma kavuşmaktadır. Bu duygudan yoksun olan halkların ise, en kötü tutsaklıklar altında kurtuluşu şu veya bu hayali güçte aradıkları, bu nedenle de geriledikleri, normal gelişmeye ayak uyduramadıkları görülmektedir. En büyük ve en kahraman insanlar her zaman tarihsel gelişmenin en hızlı alanlarında şekillenmişlerdir. Halkların isyan ve zalimleri ne pahasına olursa olsun başlarından atma duygu ve düşüncelerine tercüman oldukları,

onlara yol gösterdikleri ortaya çıktığı, bunların kimi yerde peygamber, kimi yerde bilim adamı, kimi yerde din adamı, kimi yerde filozof, kimi yerde büyük bir komutan, kimi yerde ise büyük bir devlet adamı biçiminde belirledikleri tarihsel bir gerçektir.

Kapitalist üretim biçimi de yine aslında can, mal ve namus güvenliğini kendisine bayrak edinerek ortaya çıkmıştır. Yani, daha önceki sınıflı toplumların insan varlığını, özelliklerini alçaltan, geliştirmeyen daha da gerileten yanlarına karşılık kapitalizm, insan varlığın her alanda yücelterek yükselttiği oranda insan toplumunun yaşamına meşru bir sistem olarak girmiş ve kendisini kabul ettirmiştir. Kapitalist üretim biçiminin, üretim güçlerini daha hızlı geliştirmesi yanında bir de insan türünün bu yönüyle gelişmesini de sağladığı, daha ilkel toplumsal düzenlerde yaşayan insanların can varlıklarını daha güvenli, daha gelişmiş kurallara bağladığı, onların aile haklarını, mal varlıklarını daha bir güvenceli kıldığı, sömürülen insanları serfliğe-köleliğe nazaran daha yumuşatılmış bir sömürü ortamına kavuşturabildiği oranda kendisini insanlığa benimsetebilmiş, kendi meşruiyetini böyle kabul ettirebilmiştir. İnsanlığın büyük bir kısmı, bu sistem içine çekilebilmişse bunun bir nedeni de budur. Kapitalizmin çeşitli zoraki ve aldatici yanlarının yanında bir de bu yanı, yani genelde insanlığın gelişimi için ilerici bir yanı da vardır.

Kapitalizm yalnız bireyin haklarını değil, birçok halkın yaşamını da daha ileriye götürmüştür. Birçok halkın, ulus haline gelmesi için gerekli toplumsal ve ekonomik örgütlenmesini, kültürün ve dilin gelişmesini sağlamış, onları gelişmiş bir ekonomiye kavuşturmuştur. Kapitalizmin bir sistem olarak geliştiği tüm halklarda, ulusal haklar; yani ulus olarak varolma, gelişme ve kendi kaderini tayin etme hakları da gelişmiştir. Bu aynı zamanda daha ileri bir toplumsal ve millî şekillenme ve dönüşüm anlamına gelmektedir. Halkların kapitalizmi meşru bir sistem olarak görmelerinin böyle-sine derin bir nedeni vardır.

Ancak bu sistem gerek sınıflı toplumun son evresini teşkil etmesi, ve gerekse sınıfsız topluma dönüşüm önünde engel olmasından ötürü belli bir gelişme döneminden sonra gericileşmeye başladı. İnsanlık tarihinin en vahşi uygulamalarından biri işte bu gerileme döneminde ortaya çıktı.

Kapitalizmin en son evresi olan emperyalizm koşullarında, en gerici sınıfın temsilcileri, baskı sistemlerini, bir siyasal egemenlik biçimi olan faşizmle, geliştirdiler. Tarihsel süreç içerisinde bu dönem daha iyi değerlendirilirse görülecektir ki, insanlığın sınıfsız topluma duyduğu büyük özlemin karşısına dikilmesi, bu sınıfı en gerici, en vahşi, en katliamcı sınıflardan birisi haline getirmiş, egemenlik araçları olan devlet güçleri vasıtasıyla eşine ender rastlanan bir imhacılığı gerçekleştirmişlerdir. Bu sınıf büyük bir tükeniş içinde olduğu için, insanlığın genel gelişimi önünde büyük bir engel haline gelmiştir. İnsanlık artık normal gelişim kurallarıyla ilerletilememekte, bu sınıf, varlığıyla bizzat, bu gelişim önündeki en büyük engeli oluşturmaktadır. Artık tümüyle parazitleşen, bu kesim, kendi yaşamını, direnişçi öğelerin çok barbar bir katliamdan geçirilmesinde görmektedir. Kapitalizmin bu en azgın temsilcileri, anlamsızlaşan, gereksizleşen sınıf varlıklarını sürdürebilmek için insanlığa, içinden çıktığı ilk vahşet dönemine benzer bir dönemi yaşatmaktan asla çekinmemişlerdir. Zaten başka bir şey yapma güçleri de yoktur. Elleri tuttukları büyük sermayeyi korumalarının ve insanlar üzerindeki hakiyetlerini devam ettirmelerinin bir yolu da, insanlığın yüzyıllardan beri büyük emeklerle elde ettiği kazanımları, yönetimleri altındaki en gelişmiş tahrip araçlarıyla dağıtıp, parçalamaktır. İnsanlık onların gözünde; üzerinde her türlü oyun oynanarak idare edilmesi gereken bir sürü durumundadır.

Böyle bir sınıfın ortaya çıkmasıyla, bu sınıfın gelişim eğilimlerini tespit ederek ortaya çıkaran marksizm-leninizm gibi bir bilim de doğdu. Bu bilimi hayata geçirmek için büyük devrimciler ortaya çıktı ve bu anlaşılmasız azgın zora karşı halkların zoru sistemleştirildi. Halkların öz çıkarları doğrultusunda düşüncelerini sistemleştirmeleri, yine bu doğrultudaki eylemlerini sistemleştirmelerine de yol açtı. Bu azgın gerici zora karşı halkların devrimci zoru gündeme geldi. Halklar insanlık tarihinde en somut ifadesini faşizmde bulan bu tehlikeye karşı en geniş, en yüce direnme dönemine girdiler. En gelişkin direnme örgütleri, en güçlü liderler bu dönemde ortaya çıktı; ve halklar en şanlı zaferlerini yine bu dönemde gerçekleştirdiler. Bu, bir tesadüf değildir. İnsanlığın başına bela olan kapitalist emperyalist sistem ve onun en zorba yönetim biçimlerinden faşizm; halklarda

böylesine soylu bir isyan ve bu isyana yol gösteren marksizm-leninizm gibi soylu bir düşünce sistemine yol açmıştır. Halkların çıkarlarına en uygun proletarya partilerinin halk cephelerinin, halk ordularının bu dönemde en anlamlı, en kalıcı ve en güçlü gelişmelerini sağlayabilmeleri tesadüf değildir. Yine en güçlü zaferlere bu dönemde ulaşılması tesadüf değildir. İnsanlık kendi toplumsal ve ulusal gelişmelerine bu kadar ters düşen bu sınıfın azgın temsilcilerine karşı, tüm yeteneklerini konuşturarak düşüncede ve eylemde kedisini azamiye çıkartarak, gerçek özürlüğü ilk adımlarını atmaktan asla çekinmemişlerdir.

Sosyalizmin bir anlamı da budur. Yani sosyalizm, vahşetin, insani imha yöntemlerinin son bulduğu, kısaca barışın hükümlerinin sağlandığı yüce bir sistemdir de. Artık insanın saygı gösterilmesi gereken en belli başlı varlık olduğu ve bunun sağlanması için en gelişmiş kurallar oluşturduğu, kural geliştirmekten de öteye yaşamın ta kendisi haline gelen bir eğilimin adıdır sosyalizm. Sosyalizm aynı zamanda vahşete, barbarlığa, katliama devrimci savaşla son verme eylemi olduğu gibi, bu temelde, insanların ezelden beri aradıkları ebedi barışın, dayanışma ve yakınlaşmanın başladığı ve geliştiği bir evredir. Daha gelişiminin ilk duraklarından insan ruhunun ve bilincinin kendi türünün onuruna bir türlü kabul ettiremeyip, karşısında direndiği katliamlara karşı öfke ve kin, meyvelerini sosyalizmde vermiştir. Böylece insan, sancılı, acı, işkence ve katliamla dolu olan ve ne havsalasına sığdırabildiği, ne de ruhuna kabul ettirebildiği bu karanlık dönemi artık aşmıştır. Kendi önüne, soyuna yaraşır bir tarzda çözebileceği yeni görevler koymuş, ortaya çıkan çelişkileri kendi soy özelliklerine uygun olarak daha az sancılı, daha az baskıyla çözebileceği bir ortama girmiştir. Bu anlamda insanlık, üst evrede yeniden yaratılma olayına tanık olmuş, hayvanlıkla arasına uzak bir mesafe koymuştur.

Bu çok geniş belirlemeler ışığında kendi halkımızın tarihsel ve güncel yaşamına bir göz atarsak, halkımız diğer birçok halktan daha fazla olarak, hem tarihinde ve hem de günümüzde, gerici zorba ve ulusal imhacı yönetimlerin baskılarına maruz kalmıştır. Gerek Dehak, gerekse Nemrut, halkımızın kendisini bir halk haline getirmesine engel teşkil eden, köleci despotlara karşı verdiği direnme süreci

içinde, belirginleşen tiplerdir. Zulmün azgın temsilcilerine verilen adlardır Dehaklar ve Nemrutlar.

Halkımız bilindiği gibi daha MÖ 1000 yıllarında kendini doğuşa hazırlamakta, ilkel komünal topluluklardan bir halk haline gelebilmenin sancılarını çekmekteydi. Ama karşısında, o dönemin en azgın temsilcileri olan kölecî despot imparatorluklar vardı ve onların imhacı siyasetlerini her an ensesinde duymaktaydı. İşte devrimci Kawa, özgürlüğün, yeniden doğuşun sembolü olan bu isim, daha çok böyle bir dönemde, bu despotlara karşı direnmede sembolleşen, efsaneleşen bir ilimdir ve bunun sadece sembolik bir anlamı vardır. Böyle bir efsanenin altında yatan gerçek ise, halkın direnmesi bu direnmenin sayısız başarıları ve zaferleridir. Bunun bugünkü anlamı ise, Dehak diye sembolize edilen zalimlerin yok edici eylemlerine son verilmesi, Newroz'da yeni bir doğuşun gerçekleştirilmesidir. İşte Newroz ve bunun efsanevi isim Kawa'nın anlamı budur. Yani yeniyi, bahara, özgürlüğe ve bağımsızlığa açılmanın; kısaca, birçok halkta olduğu gibi Kürdistan halkının da insan türünün geneldeki gelişimini, kendi halk değerlerinde, millî geleneklerinde, millî yaşantısında gerçekleştirmesinin adıdır. Bugün lanet yağdırılan bu Nemrutların ve zalim Dehakların takipçileri olduğu gibi Kawaların takipçisi olan birçok soylu millî direnme kahramanları da vardır. Bunlar, bu geleneğin devam ettiricileridirler. Halkın canlı bilincinde birçok geleneğinde, masalında ve hikayesinde bunun sayısız örnekleri vardır.

Halkımız, daha kölecî toplumun ilk evresinden günümüze kadar, birçok zalim, istilacı ve imhacı gücün baskısı altında inim inim iniletilmiştir. Halkımız, tarihin tanıdığı en güçlü despotlardan ve köleciliğin en belirgin temsilcilerinden birisi olan Asur imparatorlarının, Asur Nemrutlarının baskılarını yüzyıllarca yaşamasının yanında, en azgın kölecî sistemlerden birisi olan Perslerin baskılarını da yine yüzyıllarca yaşamışlardır. İskender gibi büyük kölecî istilacının egemenliği altında kalmış, kölecî Roma'nın en gerici dönemlerinde, en azgın komutanlarının işgali, istila ve katliamlarının bağrında yaşamış, kölecî gericilikle feodal toplumu iç içe yaşayan Sasanilerin boyunduruğunda kalmışlardır. İslam feodalizminin istilacı, imhacı karakterini en çok bu halk kendi yaşamında somutlaştırmıştır. Halkımız,

kendi milli ve özgür gelişmesinden yoksun bırakılan, tüm bu güçlerin yüzyıllar süren işgal, istila ve imha siyasetlerini yaşamış bir halk olmasına rağmen yine de ayakta kalabilmiştir. Ama nasıl?

Özellikle Osmanlı feodal sultanlarının egemenliğine girinceye kadar, tarihin bu yüklü, ağır ve sancılı sürecini yaşayan halkımız yeni gücün egemenliği altına; maruz bırakıldığı yok edici baskıların ve imhacı seferlerin verdiği yorgunlukla girmiştir. Halkımızın çağımıza ulaşmasını engelleyen en gerici güçlerinden birisi olan Osmanlı imparatorluğu, daha sonra mirasını bu günkü Türk burjuvazisine devretmiştir. Bu egemenlik de günümüzde her türlü gericiği arkasına alarak, tarihte halkımız üzerinde uygulanan her türlü imhacı ve istilacı özelliği, en sinsi, en alçak ve en zalim yöntemlerle birleştirerek, halkımızın varlığına son vermeye çalışmaktadır.

Kendi direnmemiz açısından bazı sonuçlar çıkarabilmek için, bu sınıfın siyasetinin tarihsel dayanaklarını daha yakından görmek gerekir. Bu yapılmadan Türk burjuvazisinin halkımız üzerine bugün uygulamakta olduğu imha siyasetini anlamak ve bundan gerekli tarihsel ve siyasal sonuçları çıkarmak mümkün değildir.

Türk hakim sınıflarının tarihi süreç içerisinde, ortaya çıkışları ve biçimlenişleri, özellikle feodal egemenlik dönemiyle birlikte ilerici bir sisteme karşı gerici bir sistemi yaşatmak, halklar üzerinde işgal, istila, gasp, talan ve soygun gerçekleştirmek, içte ise demokratik en ufak bir gelişmeye izin vermeme gibi oldukça gerici bir özellik arz etmektedir.

Bunu tarihi gelişim içerisinde ortaya koymak yaşanan olayın tarihsel anlamını kavramak için vazgeçilmez bir öneme sahiptir.

Türk hakim sınıflarının egemenlik sisteminin, diğer deyişle zor sisteminin ortaya çıkışının ilginç bir durumu vardır. Türk topluluklarının, Orta Asya'dan, ilkel komünal toplumun üst (barbarlık) aşamasında iken batıya doğru bir yayılma sürecine girdikleri, oğuz boyları biçimindeki yayılma sonucu İran, Irak ve Anadolu'da feodal üretim biçiminin en olgun dönemini yaşayan halklarla karşı karşıya geldiklerini bilmektedir. Açıktır ki barbarlığın üst aşaması feodalizmin olgunluk aşamasına göre çok geri bir toplumsal biçimleniştir.

Barbarlık ve vahşetten kalma bir yığın özelliği bağrında taşıyan, çapulculuğu, talanı, gaspı bir üretim biçimi olarak muhafaza eden

bir sistemin adıdır. Batıya doğru yayıldıklarında bu aşamada olan Türk boylarının aksine Ortadoğu halkları yaklaşık olarak MS 10. yüzyıllarda İslam feodalizmi temelinde gelişimlerinin en olgun aşamasında bulunmaktaydılar. Feodalizm, en olgun biçimini o dönemde bu halkların bünyesinde geliştirmekteydi. Feodalizm halkları yerleşik ve daha uygar bir yaşama iterken, barbarlık, özellikle toprakta tutunamama, coğrafya ve nüfus koşullarının yerleşik bir yaşantıya geçiş için uygun olmadığı durumlarda, bu durum dönemin baskıcı ve talancı özellikleri ile de birleşince ilkel topluluklara büyük bir akıncı özellik kazandırmıştır. Türk boylarının kendilerine hakim olan bu özelliklerle İran'ı nasıl yağmalayıp istila ettikleri, Irak'a nasıl girdikleri, burada ne tip talanlar gerçekleştirdikleri, yine Kürdistan'a ve Anadolu'ya nasıl girip, istila ettikleri, uzun bir tarihsel inceleme konusudur. Ancak biz konumuz açısından yine de şu belirlemeyi yapabiliriz. Türk boylarının Ortadoğu'ya akınları ile ortaya çıkan durum, toplumsal gelişmenin alt basamaklarında bulunan istilacı bir topluluk ile, feodalizm gibi gelişmiş bir toplumun olgunluk aşamasını yaşayan halkların karşı karşıya gelmesi ve barbar bir topluluk ile uygar bir toplum biçiminin çatışmasıdır. Türk boylarının önde gelen şefleri topluluklarını sefere kaldırıp, saldırıya yöneltirken, karşılarında böylesine gelişmiş bir uygarlık bulmuşlardır. Bu durumda yapacakları iki şey kalmıştır. Birincisi, güçlü saldırı seferleriyle vurmak, dağıtmak, gasp ve talan etmek; ikincisi, bu alanda başarılı olduktan yani artık gasp ve talanla elde edilecek şeyler azaldıktan ve imhayla varılacak sonuçlara varıldıktan sonra bu gelişmiş topluma uymak ve feodal toplumun temsilcileri haline gelmektir. Ama böyle temsilciler haline gelinceye kadar işgal, istila ve talan uygulamalarına aralıksız devam eden barbar Türk boyları, bu süreci yaşayan birçok halkı büyük yıkımlarla karşı karşıya bırakmışlardır. Açıkça anlaşılacağı gibi Türk boylarının başındakiler, ileri toplumsal bir biçimleniş değil, çok geri bir yapıyı temsil etmekte, daha da ötesi gelişmiş toplumsal biçimlenişe karşı başkaldırarak onu işgal, istila ve imha ile yok etmek istemektedirler.

Toplumsal barbarlık evresindeki örgütlenişinin bir ürünü olan ve bu temelden yola çıkan bu böyle, feodal toplumla savaşa savaşa, bu toplumdan gasp ve talan gerçekleştire gerçekleştire, tamamladıkları

oranda feodalizmin hizmetine girmiş, bu kez de karşımıza, feodal sultanlar, feodal beyler olarak çıkmışlardır. Diğer bir deyişle barbar toplumlara özgü uygulamalarını sonuna dek vardırıktan sonra bu toplumun temsilcileri artık, diğer birçok toplumda görüldüğü gibi yenilenlerin yenildiği, eski toplumsal biçimlenişin daha üst evredeki toplumsal biçimleniş içinde eridiği bir süreci yaşamış, bu kez de karşımıza sultanlar ve atabeyler biçiminde çıkarak feodal toplumu büyük bir sertlikle sürdürmüşlerdir. Bunlar, Kürdistan dahil olmak üzere birçok toplum üzerinde, Artukoğulları, Karakoyunlular, Akkoyunlular, Safeviler ve çeşitli atabeylikler biçimindeki bu feodal egemenlik ve baskıyı alabildiğine geliştirmişlerdir. Bunu 10. yüzyıldan 15. yüzyıla kadar yoğun bir çatışma içinde gerçekleştiren Türk beylikleri Anadolu'ya geçtiklerinde ise, yerleşik halka İslam maskesi altında azgın bir vahşet ve katliam uygularken; Anadolu'da yerleşmenin ve yoğunlaşmanın bir sonucu olarak, yoksul Türkmen kesiminden ayrışmalarıyla birlikte onlar üzerinde de amansız bir sınıf baskısı kurmuş ve bu temelde giderek katliamlar bile gerçekleştirmişlerdir. Onların sözünde dünün istila süreleri olan Türkmenler, artık yok edilmeleri gereken hayvan sürülerine dönüşmüştür.

Barbar Türk beyliklerinin bir yandan yabancı halklara, bir yandan da kendi halklarına karşı bütün bunları yaptığı ve bu temelde feodal imparatorluğu yalnız Ortadoğu'ya değil, tüm Avrupa'ya taşımaya çalıştığı, 15. yüzyıla gelindiğinde ileri bir üretim biçimi olan kapitalizm şekillenmekteydi. Başında dünün istilacıları ve barbarları Osmanlı sultanlarının bulunduğu feodal gericilik, o günün en gelişmiş ve ilerici uygarlığı olan kapitalizme karşı, gelişmiş olgun feodal toplum karşısında Selçuklu Oğuz boylarının daha önce oynadıkları imhacı rolü oynar duruma gelmiş, halkları feodal baskı altında inim inim inleterek gelişen uygarlığa karşı savaşan, yeni gericiliğin temelini oluşturmuşlardır. 15. yüzyıldan 19. ve 20 yüzyıla kadar süren büyük bir gericilik olayı olarak Osmanlı İmparatorluğu'nun tanımı budur.

Feodalizmin bu temsilcileri; ileri kapitalizme karşı gerici savaşmaları, devraldıkları gerici gelenekler temelinde feodal örgütleniş bir savaş aracına dönüştürmeleri, askeri-feodal bir toplum yaratarak, barbarlığın askeri örgütlenmesini feodal temelde yeniçerilik ve si-

pahilik biçiminde daha da geliştirip, toplumu boydan boya bir askeri ocağa dönüştürmeleri ve bunları halklar üzerinde azgın bir sefer süreci içine sokarak, böylece askeri merkezi feodaliteyi yaşatmak istemeleri nedenleriyle daha 15. yüzyıldan itibaren birçok halkın tarihsel gelişmesi önünde engel haline gelmişlerdir. Osmanlı sultanları, Anadolu'da, Balkanlar'da ve Ortadoğu'da birçok halkın gelişimini bu şekilde engellemiş birçoğunu da yine bu yolla imha etmişlerdir. 15. yüzyıla kadar barbarlığı temsil eden Türk beyliklerinin istila, imha mirasına konan Osmanlı sultanları, feodal toplumu yeniden örgütleyişlerinin verdiği bir güçle, bu istila ve işgallerini daha da kalıcılaştırmış ve sistemleştirmişlerdir. 16. yüzyıldan 19. yüzyıla kadar bunu sürekli geliştiren Türk egemen sınıfları, yeni gelişmelere karşı varlıklarını bu temelde sürdürmeye çalışmışlardır.

Türk burjuvazisinin devraldığı miras, işte böyle bir mirastır. Yüzyıllar boyu gerici amaçlar peşinde koşan, kendi halkına ve başka halklara kan ağlatan gaspla ve talanla yaşayan, toplumsal gelişme açısından insanlık tarihine katkıda bulunması şurada kalsın buna vahşet ve katliamlarla karşı duran egemen sınıfın ve onun siyasal aygıtının bıraktığı miras üzerinde biçimlendirilen Türkiye Cumhuriyeti de böylesine gerici bir alettir. Çünkü Türk burjuvazisinin egemenlik sistemi; imparatorluğun tutsak ettiği halkları baskı altında tutan Osmanlı devlet sistemine sahip çıkma, ona kendi sınıf eğilimini hakim kılarak daha da geliştirme, dışarıda, emperyalizm sürecine giren Batı kapitalizminin bir uzantısı olma temelinde gerçekleşmiştir. Dolayısıyla bu egemenlik sistemi, daha doğar doğmaz, gündemine halklara karşı katliam uygulamayı almış ve bunu gerçekleştirmekten asla sakınmamıştır. Türk burjuvazisi daha egemenliğe yükseldiği ilk yıllarda, bir yandan Balkan halklarına, diğer yandan da Kürt ve Ermeni halklarına karşı yoğun ve vahşi bir katliam gerçekleştirdi. Oluk oluk kan akıtan Türk burjuvazisi, bu katliamlar sonucu başta Rum ve Ermeni halkları olmak üzere, Anadolu'daki birçok halkı tümüyle yok etti. Balkanlarda yüzbinlerce Yunan, Sırp ve Bulgar insanı kavrılar gibi doğrandı.

Kürdistan üzerinde yüzyıllardır süren feodal istila, işgal ve katliamlara bir yenisini eklemekten çekinmeyen Türk burjuvazisi, TC'nin kuruluşu üzerinden daha bir iki yıl bile geçmeden Kürdistan'a yeni-

den uzanarak, yeni bir işgal, istila ve katliam süreci başlatmış, şeyh Sait, Ağrı ve Dersim isyanlarında görüldüğü gibi yüz binlerce insanı kana boğmuştur. Türk burjuvazisinin bunu takiben sürdürdüğü, halkımızı ulusal ve toplumsal gelişmelerden alıkoyma katliamlar ve ince sömürü yöntemleriyle onu kendi gerici bünyesi içinde eritme biçimindeki operasyonlarını daha iyi kavramak için, konuyu birkaç örnekle biraz daha açmak gerekmektedir.

Kapitalizmin en güçlü temsilcileri olan İngiliz ve Fransız sömürgecileri de halklar üzerinde alabildiğine bir baskı, egemenlik ve sömürü sistemi geliştirmiş ve geliştirmektedirler. Asya'da, Afrika'da, Latin Amerika'da halkların önemli bir çoğunluğunun yaşadığı durum budur. Ama İngiliz ve Fransız sömürgeciliği, egemenlik altında tuttuğu halkı yok etmek, kendi içinde eritmek değil, onun üzerinde bir ekonomik sömürü gerçekleştirmek amacındadır. Kültür yayılması da daha çok, bu ekonomik sömürüyü gerçekleştirmeye hizmet etmektedir. Halkları soy itibarıyla yok etmek, ya da zorla kendi bünyesi ve ulusal varlığı içinde eritmek amacında değildir. Ender ve istisnai olarak bu amaca yaklaşılsa bile, böyle bir şeyin fazla tasvip görmediği, gelişmiş ulusal ve sosyal varlıklarının bunu kabul etmediği bilinmektedir. Ekonomik sömürüyü, sonuna kadar geliştirme özelliğine sahip olan İngiliz ve Fransız sömürgeciliği, siyasal ve kültürel baskıyı bu amaçla geliştirmişlerdir. Onlar da askeri seferler düzenlemiş, karşılarına engel çıktığında ezmiş, hatta katliamlar gerçekleştirmişlerdir. Ama bunu yaparken tek amaçları gelişmiş bir ekonomik sömürüyü, orada da olanaklı kılabilmeiktir. Ayrıca kapitalizmi bu tarzda bile yaymaları yine de ilerici bir rol oynamıştır. Gelişmiş bir ekonomik ve kültürel yapıya sahip olan kapitalizm sömürgelere taşırıldığında, sömürgelerin toplumsal yapısında bir gelişme sağlamış, bu toplumsal gelişmenin ürünü olarak ortaya çıkan ilerici sınıflar, daha sonra mevcut sömürgeciliğe karşı direnerek halklarını bağımsızlığa ve özgürlüğe götürebilmişlerdir. Kısaca uygulanan sömürgecilik yöntemi imhacı, yok edici olmadığı gibi, eğer bu sömürgecilik kapitalist gelişmeyi belli oranda sağlamışsa bu gelişme ortamında ortaya çıkan modern sınıf ve tabakalar, kendi önderliklerinde toplumu bağımsızlığa yöneltebilmiş ve hatta bunu tümüyle gerçekleştirebilmişlerdir. Bu sınıfın temsilcilerinin iki savaş arasında ve ikinci

dünya savaşıından sonra birçok ülkede bu sömürgeci yönetimlere son verdirdikleri çok açık bir olgudur. Kapitalizmin belirgin temsilcilerinin sömürgecilik siyaseti böyledir. Onlar bu siyaseti zayıf oldukları için değil tam tersine ulusal ve toplumsal olarak gelişmiş bulundukları için gütmüş, geldikleri seviye onları aksi bir politika uygulamaktan alıkoymuştur.

Ama Türk burjuvazisinin egemenliğinin daha ilk dönemlerinden günümüze kadar gerçekleştirdiği uygulamalar, bu sömürgecilik sisteminin ustaları olan İngiliz ve Fransızlarınkinden çok farklı bir muhtevada ve amaçtıdır. Türk burjuvazisinin devraldığı tarihsel temel ve içinde yaşadığı somut koşullar onu İngiliz ve Fransız sömürgeciliğinin uygulamalarından çok ayrı bir konuma itmiştir. Bu her şeyden önce devraldığı mirasla ilgili bir durumdur. Osmanlı İmparatorluğu, yükselen halklara, onların toplumsal ve ulusal gelişmelelerine karşı yöneltilmiş gerici bir aygıttır.

Anadolu'nun eski yerleşik halklarını sürekli inkar etmiş, onları gelişmeden alıkoymuş ve geri bir üretim biçimini askeri feodal bir temelde korumak için sürekli bir gayret sarf etmiştir. Türk kavminin Anadolu'daki varlığını zor telinde ayakta tutan Osmanlı sultanlığı, kapitalizme yenik düşmeye başlayınca da kapitalizmin en gerici temsilcileriyle uzlaşmaya girmiştir. Bu sefer de egemenliği altındaki halklar üzerinde kapitalizmin bir uzantısı olarak ve kapitalist sömürgeciliğin çıkarları doğrultusunda çeşitli baskılar uygulamaya başlayan Osmanlı devlet aygıtı, giderek kapitalist sömürgeciliğin çıkarlarına hizmet eden, bu çıkarları kendisinde somutlaştıran bir araca dönmüştür. Bu siyasal aygıtı devralarak onun aracılığıyla Türk hakim sınıflarının tarihsel geleneklerini sürdürerek kapitalizmin emperyalist aşamaya ulaştığı, proletarya devrimlerinin ve ulusal kurtuluş hareketlerinin en hızlı geliştiği bir dönemde, toplumsal gelişim açısından en olumsuz ve en gerici bir konumda yer almıştır. Oluştugu bu koşullar onu, doğuşunun ilk evresinden günümüze dek, en gerici, imhacı ve katliamcı uygulamaları gündeminden eksik etmeyen bir sınıf egemenliği durumuna getirmiştir. Bu nitelikteki egemenliğinin bir sonucu olarak 1910'da Balkan halkları üzerinde yoğun katliamlar gerçekleştiren Türk burjuvazisi, 1914'de emperyalistlerle oluşturduğu ittifaka bağlı olarak girdiği I. Paylaşım Savaşı'nın insanları ve

toplumları yok edici ortamından da yararlanarak, normal baskı yöntemleriyle varlığını ortadan kaldıramadığı halkları yok etmiştir. Ermeni halkıyla, Batı Anadolu'daki Rum halkının varlığına büyük oranda bu savaş ortamında son vermiş, halkına karşı da en tehlikeli katliamları yine bu savaş içinde gerçekleştirmiştir.

Türk ulusal kurtuluş savaşı da, emperyalist savaşın bu özellikleri içinde ortaya çıkıp şekillendiğinden Türk burjuvazisi savaş boyunca sürdürdüğü, ama tamamlayamadığı halklar üzerinde bu katliam ve imha uygulamalarını, uluslaşması için en son ve en tarihi adımlar olan o günler için de, yeni burjuva önderliğini Kemalistler eliyle tamamlamaya çalışmıştır. Kemalistler ilk elden Ermeni halkından arta kalanların işini tamamlamış, Rum halkını, Yunan işgalinin sorunlarını çok aşan onun çok ötesinde bir imha politikasıyla, yerleşik durumda olmalarına rağmen tümüyle denize sürerek yok etmişlerdir. Bir diğer katliam seferini de Koçgiri üzerine düzenleyen Kemalistler bununla da yetinmemiş, kendileri ile en yakın müttefik durumunda olan bu halk üzerindeki uygulamalarına yeni yeni halkalar ekleyerek, Kürdistan üzerindeki hakimiyetlerini pekiştirmeye çalışmışlardır.

Açıktır ki, onlar tüm bu uygulamalarını çok geri bir kapitalist temel üzerinde gerçekleştirmişlerdir. Türk burjuvazisi, İngiliz ve Fransız kapitalizmi gibi gelişmiş bir yapıya değil, kabuğundan henüz çıktığı feodal bir devlet taslağına dayanmaktaydı. Üretim nedir bilmeyen, tümüyle talan ve gaspla uğraşan bu devletin temelini ise; üretimde yeni teknolojiler ve yöntemler geliştiremeyen, çapulculukla uğraşan Osmanlı bürokratları ve paşaları oluşturmaktaydı. TC'nin de temelini teşkil eden ve üretici gelişmeden böylesine yoksun olan bu sınıf ne yapacaktı? Açıktır ki Türk ve Kürt halkları ile onların temsilcilerine karşı geleneklerine yakışır bir vaziyet olacaktı. Nitekim Kemalistler daha 1920'lerde savaş içerisinde iken Ekim Devrimi'nin izleyicileri ve taşıyıcıları olan Türk halkının komünist temsilcilerini de katletmekten çekinmemişlerdir. Bu, bu sınıfın, Türk halkına da daha başından beri düşman bir çizgide geliştiğini, ona herhangi bir şey vermesinin mümkün olmadığını göstermektedir. Ayrıca bu aynı zamanda yine bu sınıfın, Türk halkının her türlü kazanımına onun demokratik, sosyalist doğrultudaki mücadelesine karşı ne kadar gaddarlaşabileceğini, ne denli azgın katliamlara girişebileceğini de daha

başından göstermiştir. Türk burjuva ulusçuluğu bu kadar gerici bir temelde ortaya çıktığı, gerici ve şoven bir karakter taşıdığı için, halklar bu denli ağır sonuçlarla karşı karşıya kalmışlardır. Eğer bu milliyetçiliğin kapitalist bir temeli olsaydı o da bu yıllarda muhtemelen İngiliz ve Fransız sömürgeciliği gibi daha çok ekonomik sömürü amacına yönelik bir baskı sistemini gerçekleştirebilirdi. Örneğin, Ermeniler ve Rumlar üzerinde bir yok etme operasyonu yerine; onları sömürme, sermayelerini yönlendirme, işgücü ve teknik güç olarak çalıştırma gibi yöntemler uygulayabilir, onların sanat gücü ve ekonomik alandaki üretkenliklerinden yararlanmaya çalışabilirdi. Kürdistan üzerinde vahşi katliam seferleri düzenleme yerine, İngilizler ve Fransızların yaptığı gibi ekonomik bir sömürgeciliği geliştirebilirdi. Ama Türk burjuvazisinin böyle bir temeli ortadan kaldırmak, Ermeniler ve Rumlara yaptığı gibi onları katlederek veya, dünyanın dört bir köşesine savurarak malarını gasp etmek zorundadır. Yine Kürtlerin durumunda olduğu gibi, hakim sınıflarını ezerek tüm değerlerini zorla ellerinden almak durumundadır. Ancak böyle gelişebilen bir burjuva sınıf, sınıf akımı olan milliyetçiliği ve ulusluluğunu da yine bu temelde gerçekleştirmek zorundadır. İşte ekonomik sömürgeciliği geliştirememesinin böylesine tarihsel bir temeli vardır. Eğer ekonomik alanda üretimi geliştiremiyorsa, baskı ve sömürüsünü normal sömürgecilik yöntemleriyle yürütemiyorsa; bırakalım yabancı halkları, kendi halkı için bile çok sınırlı da olsa bir ekonomik gelişme olanağı tanımıyorsa, hele hele bir de egemenliği emperyalist çağda ve emperyalizmle uzlaşma temelinde yükseliyorsa; bu sınıfın gündemine sokacağı politikalar, daha çok kanla yürütülmek zorundadır. Bu sınıfın gelişim mantığı böyledir.

Emperyalizm dünya genelinde ekonomik sömürü temelinde tüm alanları zapt etmiş, dünyanın paylaşılmadık tek bir karış toprağı bile kalmamıştır. Türk burjuvazisi daha doğuşundan beri, mirasını devraldığı devletin, istilacı, yayılmacı, feodal-emperyalist bir devlet olduğunun bilinciyle hareket ederek; birçok halk üzerinde varlığını baskı ve sömürüyle sürdürmüş olan bu devletin mirasını yaşatmak istiyorsa her şeyden önce bu geleneği koruması gerektiğini bilmektir. Kısaca Türk egemen sınıflarının sömürgeci ve istilacı geleneğinin sürdürülmesinin zorunluluğunu duymaktadır. Ancak em-

peryalist sistem istila ve sömürü için herhangi bir alan bırakmadığından Türk burjuvazisi elinde kalan mirasla yetinmek zorundadır. İçerde ekonomik zayıflığı, dışarıda ise emperyalizmin hükümranlığı bu sınıfa başka bir olanak tanımamaktadır. Emperyalizme karşı ekonomik gelişme sağlaması şöyle dursun Ermeni ve Rumların ekonomik gelişmesi dahi, Türk burjuvazisinininkinden üstündü. Ayrıca, Türk burjuvazisinin karşısında zorla eritilmesi, asimle edilmesi gereken Kürtler gibi bir halk vardı. İşte bu tür koşullarla karşı karşıya bulunan Türk burjuvazisi zora ve katliama dayanmaktan başka bir olanağa sahip değildi. Eğer sınıf olarak gelişmek, kendi burjuva ulusçuluğunu hayata geçirmek istiyorsa böyle bir imha politikası yürütmek zorundaydı.

Türk burjuvazisi katliamı daha 1910'lerden itibaren sistemli bir biçimde geliştirerek savaş içinde yoğunlaştırdı, eksik kalanını ise Mustafa Kemal yönetimi tamamladı. Cumhuriyet şekillenmeye başladığında en önemli bir problem olarak sadece Kürt halkı kalmıştı. Bu halk da normal bir toplumsal ve ulusal gelişme sürecine girmek şurada kalsın, varlığın sürdürebilmek için sürekli dağlarda, mağaralarda ve çadırlarda yaşamış, istilacılara karşı direnebilmek için uygarlıktan sürekli uzak kalmış, kendi siyasal ve askeri gücünü geliştirememiş, yaşamını küçük aşiret ve kabile birimleri halinde sürdürmek zorunda kalmış, üretim güçlerini bir türlü geliştirememiş, dilini ve kültürünü yazılı hale getirememiş, getirmek istediğinde ise zorla bundan alıkonulmuş; üzerinde sayısız istila ve işgal seferlerinin düzenlendiği, yüzbinlerce insanın bu seferlerde katledildiği bir halktır. Bu kadar güçten düşürülmüş bir halk karşısında ise tarihsel bir gericiliği arkasına alarak, emperyalizmle uzlaşan Türk burjuva egemenlik sistemi vardır. Böylesine zayıf düşürülmüş, başında ortaçağdan kalma egemenlerin, her türlü ulusallaşma ve toplumsal gelişme özelliklerinden uzak işbirlikçilerin bulunduğu bir halka karşı, Türk burjuva egemenliği ebetteki özelliklerine uygun bir biçimde davranacaktı. Ama tarihteki aralıksız direnişin bir sonucu olarak en çetin koşullarda bile varlığını sürdürebilen ve klan, kabile, aşiret birimleri halinde dağlık alanlarda yaşayan Kürt halkını, kısa seferlerle imha etmesi mümkün değildi. Buna rağmen yine de, diğer halklarda olduğu gibi Kürt halkını da imha etme eğilimi ağır-

lıktadır. Kemalist yöntemin bu konuda düşündüğü şey şuydu; Kürdistan'da sömürülebilecek ve talan edilebilecek ne varsa onu almak, bu amaçla da Kürt egemenlerinin bir kısmını kendi sınıf egemenliği içinde eriterek, geriye kalanı ezmektir. Türk burjuvazisi Kürt hakim sınıflarının işini kolayca bitirebilmiştir. Ama dağa yerleşerek, atom birimleri halindeki ailelere ve başka parçalarda da yaşamını sürdüren Kürt halkının varlığına son verememiştir. Kürt halkı, yükselen proletarya ve ulusal devrimler çağında yaşamaktadır. Bu çağ, halkları sürekli direnişe ve başkaldırıya davet eden bir çağdır. Bu çağda klasik sömürgecilik, kapitalist-emperyalist sistem içinde dahi çok zor sürdürülebilmektedir.

Türk burjuvazisi, 1925-40 yılları ve daha sonraları çağın gelişen bu dinamiklerine karşın çağdışı ve vahşet döneminden kalma bu gerici sınıf eğilimini nasıl sürdürebilecekti?

İşte Türk burjuvazisinin daha 1925'lerden itibaren karşı karşıya bulunduğu sorun buydu. O, egemenlik alanında tek bir ulus, tek bir devlet yaratmak istemiş, ama bu isteminin bir yandan çağla çelişmesi diğer yandan Kürt halkının objektif konumu nedeniyle, gerçekleştirememiştir. Sömürüde, talanda, gaspta, istediğini istediği anda yapabilmiş, dünyada tanık olmadığımız yöntemlerle bunları gündemleştirmiştir. Ama buna rağmen diğer halklar üzerinde başardığı ulusal imha politikasını, Kürtler üzerinde gerçekleştirememiştir. Kürdistan halkı üzerinde modern kapitalist bir sömürgeciliği geliştirmesi bir yana, klasik sömürgeciliği dahi geliştirememiştir. Ekonomik gücü buna yetmemiş, iki çelişki arasında bocalayıp durmuştur. Bir yandan katliamcı, imhacı, Kürt halkını tümüyle tasfiye etmeye yönelik her türlü uygulamayı meşru olarak görülmesi; diğer yandan bu uygulamaların klasik sömürgecilikle bile çelişmesi! Bu uygulamalara, çağdaş ulusal kurtuluş eğilimiyle çeliştiği gibi başlangıçta İngiliz, Fransız sömürgeciliği, daha sonra ABD yeni sömürgeciliğinde görüldüğü gibi, kapitalizm sömürgecilik anlayışıyla da çelişmektedir.

Yeni sömürgecilik; modern bir ekonomik sömürgeciliği geliştirmek yanında, görünüşte de olsa, siyasal bağımsızlığa bile olanak tanımaktadır. Ama Türk burjuva sınıfında bu özellikler yoktur.

Bütün bunlarla birlikte Kürt halkının bir de kendi yapısından kaynaklanan sorunları vardır. Kürtler çağdaş halklar gibi modern

bir ulusal kurtuluş hareketini geliştirememişlerdir. Çünkü Kürt halkı, ne İngiliz ve Fransız sömürgeciliği gibi bir sömürgecilik, ne de özgür bir kapitalist gelişmeye tanık olabilmıştır. Örneğin: Vietnam'da, Çin'de, Hindistan'da, Afrika'da, geliştirilen İngiliz ve Fransız sömürgeciliğine karşı, ulusal kurtuluş hareketleri ciddi mücadeleler yürütmüşlerdir. Ekim devrimi temelinde, en azından siyasal bağımsızlıkla sonuçlanan birçok başarılı mücadele ortaya koymuşlardır. Ama Türk hakim sınıfları kapitalist sömürgeciliği geliştirmek bir yana egemenlik altında tuttuğu halkları imha etmek yoluyla amaçlarını gerçekleştirme eğilimine sahip olduğu için buna olanak vermemiştir.

Öte yandan Kürtlerin sahip olduğu tarihsel miras da çeşitli acılar ve sancılarla doludur. Egemen sınıfların sürekli ihanet ettiği, giderek ulusallıktan uzaklaştıkları, toplumsal ve siyasal gelişmesinin zorla engellendiği bir mirası devralan Kürtler, bu mirasın altında adeta ezilmiş, ortaçağ karanlığı içinde boğulma noktasına gelmiştir. Bu açıdan, Kürdistan halkının problemleri, acılı ortaçağ gerilikleriyle hastalıklı bir yapısı vardır. Türk hakim sınıflarının egemenlik sistemiyle, halkımızın bu durumu karşı karşıya konulduğunda neden çağdaş gelişmenin bir benzerinin de Kürtlerde kolay kolay gelişemediği, neden anlamsız bir imha siyasetine karşı, anlamsız bir duruşunluğun hakim olduğu ortaya çıkar.

Kürtler üzerinde uygulanan sömürgecilik, dilinden kültürüne ve hatta fiziksel yaşamına karşı yürütülen yok etme siyasetidir. Hem bu politikanın bir sonucu olarak, hem de olumsuz tarihsel mirası yüzünden halkımız dağınık, öndersiz, bilinçsiz ve örgütsüz bir yapı içinde kalmıştır. Tanık olduğu en örgütlü yapı aile ve kabile çevresi ile somutlaşmış, bunun dışına çıkamamış, geliştirdiği birkaç ayaklanma ise acımasızca ezilmiştir.

İki savaş arsında olduğu gibi, ikinci savaştan sonra da durum böyle idi. Türk burjuvazisinin egemenliğini, uluslararası gerici egemenlik sitemi ile sonuna dek birleştirmesinin, özellikle en azgın emperyalist güç olan ABD emperyalizmi ile uzlaşıp, onunla ikili anlaşmalara giderek askeri örgütü olan NATO'da yer almasının, kendisini çeşitli emperyalist anlaşmalar ve ittifaklarla güçlendirmesinin bir nedeni de Kürt halkı üzerindeki imha siyasetini sonuca gö-

türebilmektir. Kürt egemen sınıflarından en aşağılık ve en mali bir işbirlikçi sınıf tipi oluşturmaları ve halkın ulusal değerlerini büyük oranda imhası bu yıllardan sonra başladı. Kürdistan toplumuna hakim kıldıkları dağınıklık, kaos erime; Kürtleri ulusal değerlerinden daha da hızlı soyutlamış, çağın hızlanan gelişmelerinden alabildiğine uzak bırakmıştır. Türk burjuvazisi, Kürtleri uluslararası devrimci süreçten uzaklaştırmak için ABD emperyalizmi ile birlikte onu çetin bir kısıkaç içine almış, üzerine beton dökerek bu şekilde işini bitirebileceğini düşünmüştür. 1970'lere doğru gelindiğinde artık bu halk için verilen hüküm; Türk burjuvazisi tarafından mezara gömüldüğü yolundadır. Aslında bu hükmü doğrulayabilecek nedenler yok değildir ve Kürt halkının önemli oranda böyle bir duruma düşürüldüğü bir gerçektir. Her ne kadar Kürdistan'ın diğer parçalarında henüz sönmemiş bir halk hareketi ve isyanlar varsa da, bu hareketlerin daha sonra içine düştüğü durum, hiç de Kuzey batı Kürdistanı'ndaki durumdan farklı değildir.

İşte tarihte gelişmiş siyasal, askeri ve kültürel bir güce ulaşması sürekli engellenen bu halk 20. yüzyılın son çeyreğinde mezara gömülmeye çalışılarak varlığı ve yokluğu tartışılmaya başlandı. Kürt halkı çağdaş uluslararası siyasal gelişmeler karşısında, çağdaş ulusların yaşamında bir yerinin olup olmayacağına inanılması zor olan bir konuma sürüklenmişti. Ne ilerici insanlığın ne de gerici sistemin temsilcileri tarafından varlığı, artık söz konusu bile edilemez olmuştu. Kürtlerin uluslararası alanda ilerici insanlıkla omuz omuza mücadele verecek bir güç olabileceğine ihtimal verilmediği gibi, gericiliğe karşı da baş ağrıttıcı bir öğe olabileceğine inanılmamıştır. Kendilerini buna inandırmış olan uluslararası çevreler önemli oranda haklıdır da. Çünkü karşılarında herkesten önce kendi varlığını kendisi tartışan bir halk ve bunun bazı temsilcileri vardır.

Bunlar; 1970'lerde, "bu halk var mıdır, yok mudur?", "tarihte böyle bir halk yaşamış mıdır, yaşamamış mıdır?" tartışması içindeydiler. Bu yıllarda böyle bir biçimde varlığını tartışan (!) başka bir halk yoktur. Yine bu tarihlerde dünyada, kendi halkının varlığını mahkemelerde böylesine tartışarak, "şerefli ve hatta devrimci bir görev yaptığını" sanacak kadar soysuzlaşmış hiçbir aydın tipine de rastlanamaz. Ne yazık ki bizde en soylu geçinen aydın tipi böyle bir

tiptir. Bunlar sömürgeciliğe veya katliama karşı o tarihte, gerçekte şunu söylemektedirler: “Bizi sömürün, sömürgeleştirin, ama varlığımızı kabul edin!” Görülüyor ki onların meşrulaştırmak istedikleri bağımsızlık ve özgürlük mücadelesi değil, katliam sürecindeki halkın, klasik sömürge statüsü altında kalışıdır.

Yani “baskı altına aldığınız ve her türlü muameleye tabi tuttuğunuz bu halkın varlığını tanıyın, bu halk Kürt halkıdır. Siz de diğer klasik sömürgelere benzer bir uygulamayı yapmalısınız burada. İngilizler ve Fransızlar kendi sömürgelerinde dili engellemiyorlar, kültürel gelişmelerini yok etmiyorlar, gazete çıkarmalarına ve dernek kurmalarına izin veriyorlardı. Hele hele işbirlikçi bir politika üretmelerine yardımcı bile oluyorlardı. Siz de bizim gazete çıkarmamıza yardımcı olun, dilimizi yasaklamayın, kültürümüzü yok etmeyin, işbirlikçi siyaset geliştirmemizi desteklemesenez bile karşıda durmayın. Bizim sömürge bir ülkede oluşturabileceğimiz en azami siyaset, işbirlikçi bir siyasettir, bunu bize bağışlayın” diyorlardı. İran’da, Irak’ta, yarı feodal yarı burjuva ilkel milliyetçiliğin yaptığını, ‘70’lerde, Kürdistan’da çok talihsiz bir konuma sahip olan küçükburjuva aydınları yapmışlardır. Onlar, meşrulaştırılmış bir klasik sömürgecilik savaşımı veriyorlardı. Oysa bunun çağdaş devrimcilikle, uzaktan ve yakından hiçbir ilişkisi yoktur. Bunlar, en çok işbirlikçi bir siyasetin tanınmasını, tanınmasa bile mücadelelerini serbestçe verebilmeyi talep etmişlerdir. Aslında İngiliz ve Fransız sömürgeciliği gelişen direnme ve devrime karşı bu eğilimleri bizzat teşvik etmiş ve canı gönülden desteklemişlerdir. İngiliz ve Fransızlar bu siyaseti, devrimciliğe karşı oluşturup, ortaya koyarken, bizde bu siyaset, devrimcilik adına sömürgeciliğe kabul ettirilmek istenmiştir. Çok büyük; anlamsız ve ürkütücü bir çelişki. Evet, bizde devrimcilik adına 70’lerde ancak bunlar yapılabildiği. Türk burjuvazisi Kürtleri tümüyle mezara gömdüğünü, betonladığını iddia ederken, halkın sözcüsü olduğunu iddia eden ilkel milliyetçilik, küçükburjuva milliyetçiliği ve hakim ulus milliyetçiliğinin incelmış biçimi olan sosyal şovenizm, bu halkın henüz ölmediğini, sömürüldüğünü, ama kendisinden yararlanılabileceğini söylemişlerdir. İşte ‘70’lerde böylesine çelişkili bir durum ve bundan doğan bir tartışma ortamı vardı. ‘75’lerden başlayarak gelişen direnme, böylesine azgın bir düşmanın, halk

üzerinde acımasız, yok edici uygulamalarının “sonuca ulaştı” denildiği anda ve uluslararası koşulların Kürtlere bir ulus olarak yaşama olanağı tanımadığı bir ortamda ortaya çıkmıştır. Her ne kadar İran’da, Irak’ta, Avrupa’da ilkel milliyetçilik temelinde bazı çabalar olmuşsa da bu akımın temsilcileri daha çok işbirlikçi bir siyaset oluşturma savaşını vermiş, bunda bile fazla başarılı olamamışlardır. ‘75’lere gelindiğinde ise bunlar hemen hemen tümüyle ezilmişlerdir.

Bu tarihten sonra, böyle bir direnme temelinde düşüncede, politikada, eylemde ve örgütlenmede böylesine büyük olumsuzluklar ve tehlikeler, böylesine can çekişen toplumsal ve ulusal yapıya rağmen atılan ilk adımların, Kürdistan halkının uluslararası yaşamda yerini alıp, çağdaş ulusların şerefli bir üyesi olma yolunda yürüttüğü mücadelenin gelişimi ve gelecekteki başarısında, buna cesaret, bilinç ve özverileriyle kan vermiş ve ona hayat kazandırmış bu ilk direnişçilerin rolleri kesin ve belirleyicidir. Yoksa kendisini, toplumunu ve halkını tanımadan çok uzak bazı ukala küçük burjuvaların sandıkları gibi, böylesine somut tarihsel bir durumu yaşayan bir halk, bağrından ilk kader kurbanlarını vermeden; hem de eşine ender rastlanan bir yürek pekliliğiyle, bir fedakarlıkla, bir cesaret örneğiyle kan dökmeden, devrimci düşüncenin, devrimci eylemin ilk tohumlarını saçması mümkün değildir. Direnmeler konusunda biraz bilgisi olan herkes, bu kadar dağıtılmış bir toplumun direnmesiz ve eylemsiz olarak güçlü bir tarzda örgütlenilebilmesinin mümkün olmadığını bilir. Bu Kürdistan küçük burjuvazisinin durumundan da rahatça anlaşılabılır. Onlarca seneden beridir hep örgütlenediklerini söyleyen küçük burjuva ukalaları, örgütlenmede ne yaratabildiler? Eylemde ne yapabildiler? Bunları neden yaratamadıklarını hiç düşünmüyorlar mı? Yanı başlarındaki başka halklara baksalar, kendi cüceliklerini, tanınmazlıklarını, utanmazlıklarını göreceklerdir.

Tarihin ve çağın yargısının kendisi için böyle olduğu toplumlarda dirilmek için ilk kader kurbanları gereklidir. Başka hiçbir çözüm böylesine diriltici bir özelliğe sahip değildir. Özgürlük ağacına verilmesi gereken ilk hayat suyu, bu şehitlerin kanıdır. Tarih böylesine zor bir dönemde; dayanılması güç acılarla yüz yüze gelen bu ilk şehitleri böyle anacaktır. Diğer halkların tarihlerinde de böyle anlar olmuştur. Ama Kürdistan halkının tarihinde, bu süreç yeni başla-

mıştır. Halkların direnişlerini dayandırdıkları temeli açıklamadan, ülkemizdeki ‘75 sonrası direnişçilerinin büyüklüğünü anlamak mümkün değildir. Vietnam direnişçileri, Vietnam tarihinin güçlü direnme geleneğine dayanmış ve bunu temsil etmişlerdir. Bu güçlü direnme geleneği onlara, Fransız sömürgeciliğine karşı mücadelelerinde büyük bir direnç ve cesaret vermiştir. Fransız sömürgeciliği ise onların ulusal varlığını imhayı değil, sadece sömürgeyi amaçlamış ve aynı zamanda çok uzağında oldukları Vietnam’dan kovulacaklarını her zaman düşünmüşlerdir. Yine Rus devrimcileri de büyük Rus kültürüne ve değerleri dipdiri olan, bir Rus halkına dayanmış, çağdan tecrit olmuş çarlık gibi bir düşmana karşı savaşmışlardır. Rus devrimcilerinin sahip olduğu cesaretin, böylesine güçlü bir maddi temeli vardır. Yine Fransız ihtilali dönemindeki devrimciler ise burjuva aydınlık çağına, Rönesans denilen tarihi atılıma, ekonomide, bilimde, kültürde ve politikada kendini kanıtlamış olan burjuva erdemlerine dayanırlar.

Ya Kürdistan’daki devrimciler, hangi gelişmiş kültüre, hangi direnişçi tarih mirasına dayanmaktaydılar? Unutmayalım ki, Vietnam devrimcileri III. Enternasyonalin desteğini almış, Rus devrimcileri Avrupa devrimcilerinin yanı başında yetişmişlerdir. Ya halkları adına bağımsızlık ve özgürlük şiarıyla ortaya çıkan Kürdistan direnişçileri kimin desteğini almaktadırlar?

Bir yandan ilkel milliyetçiliğin en olumsuz mirası ve entrikaları, diğer yandan sosyal şovenizmin tahribatları, onları, soylu hedeflerine ulaşmaktan caydıran manevralarla karşı karşıya bırakmıştır. Çağın, Kürt halkı hakkındaki yargısı ise, destek olmak bir yana “dirilmeleri zordur” biçimindeydi. Böyle uluslararası koşullar, böyle bir tarihsel miras, üzerlerine uygulanan imhacı bir siyaset karşısında, büyük oranda tüketilen bir halkın bağrında, bir bağımsızlık ve özgürlük mücadelesini başlatıp geliştiren bu ilk direnişçiler neye dayanmaktaydılar? Buna olanak var mıydı? Bağımsızlık ve özgürlükten taviz vermemek ve işbirlikçi olmamak koşuluyla, “halkımız var mıdır, yok mudur” tartışması yapmamak koşuluyla, “halkımız, çağımızda şerefli bir yer tutması gereken bir halktır” inancıyla yola çıkan bu insanların devralacakları ne vardı? Hangi mirası devralıp, örgütleyeceklerdi. Bu cesareti nereden alacaklardı? Elllerinde, inanmış ol-

dukaları bağımsızlık ve özgürlük biliminden başka ne vardı?

İşte, böylesine bir dönemeçte, marksizm-leninizm adlı soylu bilime dayanmaktan başka, çok az bir olanağı olan bu insanlar, böyle bir halk içine tohumlar gibi serpilip, kanlarını akıttılar ve o anlaşılmaz, tanınmaz sömürgeciliğe karşın, bu halkı ayağa kaldırdılar. Fakat, ayağa kalkan bu halk için, düşmanları: “Böyle bir halk olamaz, böyle bir halk yoktur, bu, çoktan tarihe gömülmüş bir gerçektir, karşımıza bir oyun dikilmek isteniyor, inanmayalım” dediler. Dostları da buna kuşkuyla baktı. “Nasıl oluyor da, bizim herhangi bir canlılık alameti göremediğimiz, göstereceğine de inanmadığımız bu halk, tekrar dirilebiliyor? Böyle bir halk nasıl oluyor da tekrar çağa girme, çağla bütünleşme cesaretini kendinde bulabiliyor? Bizim değerlendirmelerimizde bir hata mı var? Durumu yeniden gözden geçirmek gerekir” dediler.

Bu ayağa kalkışla birlikte Kürdistan halkı da kendisini yeniden gözden geçirmeye başladı. “Bu kadar unutulmuş, canlı cesetler haline getirilen bizler, yeni bir döneme mi giriyoruz? İçine itilmek istediğimiz bu yeni dönem nedir? Bizi nereye götürebilir? Bu takatsız halimizle buna nasıl girişeceğiz? Gücümüz yetebilir mi?” gibi derin bir tartışma içine girdiklerinde, işte böyle bir durum yaşanıyordu. Devrimciler, bütün bu talihsizliklere, anlayışsızlıklara karşın en devrimci bilimin rehberliğinde görevlerini çağa yaraşır bir tarzda yerine getirmesinin savaşımını veriyorlardı. İlk şehitler toprağa düştüğünde acımız büyük oldu. Haki Karer yoldaşın ölümü bizim için herhangi bir ölüm olayı değildir. Soylu değerler için ölmenin ve hatta savaş vermenin çok zor olduğu bir toplumda yaşıyoruz. En basit sebepler yüzünden, insanların birbirlerini katlettikleri bu toplumda, bağımsızlık ve özgürlük uğruna ölmek kolay kolay yaşanan bir şey değildir. Bu konuda atılan adımların henüz çok zayıf olduğu ve böyle soylu bir davanın; çok az insan tarafından, o da henüz düşüncede kabul edildiği bir dönemde verdiğimiz bu ilk şehit, elbette ulusal ve toplumsal koşullarımız nedeniyle bizi derinden sarsan bir olaydır. O, döktüğü kana doğru sahip çıkılmasını ve bunun gereklerinin yerine getirilmesini isteyen, kendisi ile, inanarak yola çıkmış insanları bir an bile yalnız bırakmadan, gerekene mutlaka uymalarını sağlayan büyüklükte biridir. İşte o nedenle, toprağa

peş peşe düşüşlerle başlayarak artık bağlı kalınması zorunlu olan bir direnme geleneği doğdu. Toprağa düşen her baş, şunu adeta emredici bir kural haline getirmektedir. Ya eşine ender rastlanan büyük bir soysuzlukla oportünizmin iğrenç bir türü olan ihanet ve döneklikliğe sapılacak, ya da soylu direnme örnekleri vermeye devam edilecektir. Haki'nin arkasına eklenen Halil Çavgun halkası, işte böylesi halkalardan birisidir.

Tükenmiş bir gericiliğin, düşmanla en sinsi ve en gerici bağlar içinde olduğu bir dönemde onun yaşamına son vermesi olayı, yerel gericiliğe karşı mücadelenin daha da katmerleştirilmesi gerektiğini emreden bir durum yaratmıştır. Kürdistan'da tarihi açıdan çoktan tükenmiş, halkın bağrında kara bir ur gibi duran bu gericiliğin, tüm imkanlar seferber edilerek karşı durulması gereken bir gericilik olduğunu, ne pahasına olursa olsun direnilip, sonuca varılması gerektiğini Halil yoldaş, düşüşüyle, kalan yoldaşlarına adeta emretmiştir. Salihler, Cumalar, Zekiler, ve sayısız onlarca yoldaş, bu emrin bir gereği olarak bu alanda mücadeleyi yoğunlaştırmış ve ulusal bir seviyeye çıkarmışlardır.

1979'lara gelindiğinde; halk safları arasında bu temelde giderek yaygınlaşmaya ve mücadele büyümeye başladığında, bu ruh henüz bir gerçeğe dönüşmeden onu sindirip, boğmak ve kendi varlığını, tarihsel geleneğine uygun ulusal imhacı siyaset ve uygulamalarıyla güvenceye almak için, telaşla işe koyulan Türk burjuvazisi, bu halkın dirilmesine olanak tanıyan ne varsa onu tahrip etmeye çalışarak, yandaşı emperyalizmin güdülerine yaraşır bir tarzda hareket etmeye başladı.

İşte, '80'lere gelindiğinde Türk devletini biçimlendiren ana fikir budur, Türk devletinin 12 Eylül faşist yöntemine başvurmasının ana nedenlerinden biri de budur. Onun bu konuda, kendisini uğratmayacağı, hiçbir biçim değişikliği yoktur. En gerici ve en kanlı burjuva diktatörlüğünün bir aracı olan bu faşist devlet, bu nedenle okun ucunu, daha çok uyanan Kürt halkına ve bu uyanmasına kendisini katık eden hareketimize yöneltmiştir.

PKK biçiminde somutlaşan bu hareketin ideolojisine, politikasına, örgütlenmesine ve eylemine karşı her döneminde iliklerine dek işleyen bir şiddet isterisi içinde saldıran Türk burjuvazisinin, Şikestun,

Kızıltepe, Bloka, Derik, Gap, Dersim, Nazimiye, Pülümür ve benzeri yerlerde başvurduğu katliamlar, bu devletin azgın terörünün yarattığı sonuçlardır. Aslında PKK hareketine ve onun savaş esirlerine karşı daha başlangıçtan günümüze kadar uygulanan bu baskı yöntemleri, normal savaş yöntemleri değildir. Düpedüz vahşet döneminden kalma tarihteki en gerici döneme tekabül eden, Neronların, Hitlerin ve benzerlerinin kullandığı ‘şiddet, kan ve katliam’dan ibaret olan uygulamalardır. Faşist Türk cuntası da bunların takipçisidir. Bunu en somut bir biçimde 12 Eylül darbesi ile güdeme koyan faşist generaller çetesi, hizmetinde oldukları emperyalizme ve kendilerine temel aldıkları tarihe yaraşır bir tarzda, birçok insana anlamsız gibi görünen katliam ve işkence dönemini açarak, kinlerini bu sefer de, halkımızın ulusal bağımsızlık ve özgürlük mücadelesini şahsında somutlaştırmış, bunu çağına ve halkına kabul ettirmek için canını dişine takmış bir avuç fedakar, cesaretli, yiğit insanın üzerine kusmak zorunda kalmıştır.

Diyarbakır Zindanlarındaki yoldaşların katledilişi olayını değerlendirirken, gerçeğe biraz daha yaklaşmış bulunuyoruz. Düşman bununla yalnız bu kişilerin fiziksel yaşamlarına son vermek istemiyor; gelişen yeni şartlar karşısında, özellikle Kürdistan halkının çağa ulaşmanın ağır sancılarını yaşadığı, bunun ideolojik, politik ve örgütsel çabalarını doruğa ulaştırdığı, çağa ulaşmanın tüm politik tedbirlerinin geliştirildiği ve hem de en hunhar katliamlarına karşın bunun başarıya götürüldüğü bir dönemde, bu gelişmelere karşı böyle bir olayla, bu arkadaşların şahsında verdiği cılız, cılız olduğu kadar da basit, iğrenç ve ilkel bir cevaptır bu. O, karşısında bir avuç kemik yığınının başka bir şey olmayan ve tüm dünya ile irtibatları koparılmış bu insanları, neden normal savaş yöntemlerini bir yana bırakarak kendi hukuk sistemine de ihanet ederek, böyle bir biçimde katletti? Yargılanmalarını tamamlayıp onları idama da götürebilirdi. Neden bunu yapmadı? O kadar güçlü olduğuyla böbürlendiği, her türlü gelişmenin kökünü kuruttuğunu ilan ettiği bir dönemde neden bunu yaptı? Bu, büyük bir korkunun olduğu kadar, soylu bir gerçeğin de ifadesidir. Örgütlenen rejim böylelikle kendisini biraz daha deşifre ederek, elinin altındaki bu esirlerden bile ne kadar korktuğunu açığa çıkarmış; çürümüş bir aygıt olarak,

hangi anlayış, direnme, politika ve örgütlenmeden ve bunun hangi değerli tiplerinden korktuğunu açığa vurmuştur.

Tarih, '75'ler direnmesi temelinde Kürdistan'da yeni bir anlam kazanmıştır. Bir halkın tüm ulusal değerlerinin katliamdan geçirildiği ve bunun neredeyse 'tamamlandı'ğı gibi bir hisse kapıldığı anda baş gösteren bu direnme, bu katliamlara böyle bir direnmeyle cevap verme temelinde, sürekli gelişme gibi bir özelliğe sahiptir. Bundan sonra Kürdistan'da yazılacak tarih böyle olacaktır. PKK hareketinin çizmek istediği tarihi rota budur. Bu, düşünmede, araştırma ve incelemede devrimci politikanın yaratılmasında ve örgütlenmenin geliştirilmesinde bir direnmedir. Hiçbir küçük burjuva ukulasının aklından bile geçiremeyeceği kadar zor koşullarda yürütülen bir direnmedir. Bu direnme artık düşmanın dahi kabul etmek zorunda olduğu, bu anlamda da siyasi ve hukuki yenilgisini itiraf ettiği, başlangıçta hiç de güçlü ordular gerektirmeyen bir direnmedir. Bu, karanlık ve durgunluk içerisinde için için kemirilen bir toplumsal ve ulusal yaşantıdan, çağın, bağımsızlık ve özgürlük aydınlığına atılmış bir köprüdür.

Kısaca, ters işleyen bir tarihi rayına oturtmak isteyen, tarihin ters işleyen öğelerini, onun ilerlemiş doğrultusuyla birleştiren bir direnmedir. Ve yıllarca çoğuna anlamsız gibi görünen, hatta halkça ve çağca bile vazgeçilmez bilinen, ama buna rağmen halka da, çağa da kabul ettirilen ve bu anlamda büyüklüğünü katmerleştiren bir direnmedir. Şüphesiz bu noktadan sonra, yalnız direnmenin, dönülmez bir noktaya geldiğini söylemekle yetinmeyeceğiz. Bu çok daha öncesinde gerçekleşen bir husustur. Artık bundan sonrası için rahatlıkla söyleyeceğimiz şey şudur: Kendisine böyle bir direnmeyi temel alan bir parti, böylesine kısa bir sürede de olsa, çağına yakışır bir ulusal kurtuluş hareketinin hazırlayıcısı ve örgütleyicisidir. Bu kesinleşmiştir. Eksiklikleri ve yetersizlikleri ne olursa olsun o önder bir örgüttür.

Biz daha ne söyleyebiliriz? En son halkası Mazlum ve diğer yoldaşlar olan bu şehitlerimize karşı ne diyebiliriz? Bizim onlara karşı fiziki varlıklarını yeniden hayata kavuşturma anlamında, yapabileceğimiz hiçbir şey yoktur. Bir sonuç olarak kendileri direnmek düşüncesinin somutlaşmış abideleri, sembolleri olan bunlara karşı ya-

pılabilecek tek şey, bu direnmelerini istedikleri sonuca ulaştırmaktır. İnanıyoruz ki onlar, ulusal kurtuluş uğruna ölüme göz kırpmadan bu inançla gittiler. Bize düşen en yalın, yalın olduğu kadar da en kesin, ertelenmez ve kaçınılmaz olan görev, ikirciksiz, karalı bir tutumla bu işi sonuna götürmektir.

Mazlum yoldaş, Kürdistan halkının çağa açılması, ulusal bağımsızlık ve özgürlük için, partimizin yürüttüğü direnişin başında yer alması ve dost, düşman hersek tarafından bilinen bu uğurdaki ödünsüz savaşımıyla tarihi kişiliğini kanıtlamıştır.

Halkın bağrından çıkmış, onun engin değerlerini sağlam ve aydınlanmış devrimci kişilikle birleştiren bu yoldaşımızın kişisel özellikleri, kısa fakat zengin yaşam ve mücadele anıları da Kürdistan ulusal kurtuluş savaşçıları ve tüm devrimcilere yol gösterebilecek güçtedir.

Mazlum yoldaşın çok kısa süren pratik yaşamı her an, her adım gözlerimizin önünde şekillenmektedir. Eşine ender rastlanan, Kürdistan'da ise çok ihtiyaç duyulan, bir komünistin en belirgin özelliği araştırmacı, incelemeci yanı kendisini her an önümüze koymakta ve kendi gerçekliğini dayatmaktadır.

Mazlum yoldaşın direnme mücadelemiz içindeki yeri bilinmektedir. O, direnmenin bilinç hamuruydu. Günde 500'ü sayfayı aşkın kitap okuyarak marksizmi etüt etmede rekor kıran bir anlayışın temsilcisiydi. Mahkemede kendi savunmasında da söylediği gibi, fiziki varlığını sürdürmek için en basit olanaktan bile yararlanabilir, en küçük bir olanağı dahi devrimci mücadele için katık yapabiliirdi. Zor koşullarda yaşamaktan çekinmeyen devrimci militan tipinin bir örneğidir. O, halka gerçekleri açıklamak için hiçbir engel tanımayan, her koşuldan yararlanarak, propagandanın her saat ve her saniye sürdürülmesi gerektiğini savunan ve bunu kendi yaşantısında somutlaştıran militan, önder bir tipti. İncelemede ve propagandada böyle olduğu gibi örgütlenmede de böyle idi. Örgütlenme alanında O, disiplinli ve örgütsel kurallara uygun çalışmanın da en seçkin örneklerinden biriydi. Mücadele ve örgüt yaşamında, halkın ve partinin çıkarlarını, mücadelenin gereklerini her şeyin üstünde tutan, en yakınındaki insanlar da dahil olmak üzere, çevresindekilere yoldaşlık ve mücadele bağları dışında herhangi bir bağla bağlı olmayı kesin-

likle reddeden, kişisel yaşamını yüksek parti yaşantısına bütünüyle uydurmuş, bu konuda ortaya çıkan zaafılara ise, kimden kaynaklarsa kaynaklansın en kesin tutumu takınan, profesyonel devrimciliği şahsında en berrak bir tarzda somutlaştırmış bir yoldaşımızdı O.

Mazlum yoldaş, yoldaşlarına karşı saygı, sevgi dolu olan, onlara karşı hiçbir zaman yersiz bir davranışta bulunmayan, onlara yapabileceği her türlü yardımı yapmaktan asla çekinmeyen, yalnız önderleri değil, aynı zamanda yardımcıları olduğu hissini veren ve bunu da tüm zorluklara göğüs gererek başarabilen bir kişiydi. İster sömürgeciği meşrulaştırmak sevdasında olan kendini tanımaz küçük burjuva eğilimlere, isterse sosyal şovenizmin akıl almaz tutumlarına karşı olsun, sınıf çizgisinin amansız savunucusu olarak işçi sınıfının ideolojik, politik çizgi bağımsızlığı ve milli kurtuluş hareketinin devrimci çizgisine bağlı kalmada eşsiz davranabilen Mazlum yoldaş, tüm bunları zayıflığın, yozluğun, güçsüzlüğün hüküm sürdüğü bir alanda gerçekleştirebilme, son üç yılını zindanlarda bu temelde sembolleştirebilmiş ve en çok layık olduğu bir biçimde Kürdistan tarihinin onu adeta doğal olarak içine itebileceği bir tarzda direnmesini doruğa ulaştıracak bağımsızlık ve özgürlük mücadelesinin büyük kahramanları ve şehitleri safına kendisini kabul ettirebilmiş, bunu da emeği, bilinci, cesaret ve direnmesiyle başarmıştır. Böyle bir günde ve böyle bir direnmeyle efsaneleşmek herkesten çok O'nun hakkıdır. O açıdan bu olay bize söylenecek fazla bir söz bırakmamıştır. Tarih adeta kendi kendisini ifa eder bir duruma gelmiştir. Direnme tarihi, bağımsızlık ve özgürlük tarihi modern bir içerikle Kawa'yı yeniden canlandırmış, mücadelenin başına dikmiş ve bunu bir anlamda gerçekleştirmiş sayılmak zorundadır. Bağımsızlık ve özgürlük tarihi, modern temellerde yeniden dirilmiş ve 21 Mart Newroz gerçek anlamıyla yeniden doğmuş sayılmalıdır. Onun kişiliğinde kawa, çağımıza özgü bir biçimde mücadelesinin başında yer tutmuş gibidir.

Mazlum yoldaşın daha başından beri bu kadar hedef alınmış olması, oldukça belirginleşmiş olan sürükleyici kişilikleri ve tutarlı parti yaşamlarından ileri gelmektedir. Biz bu inançla, başta Mazlum yoldaş olmak üzere şehit edilen tüm yoldaşlarımıza söz veriyor ve diyoruz ki: Uğrunda koşul tanımadan her türlü zorluğa karşın taviz

vermeden dövüştüğünüz, düşüncede ve pratik yaşamdaki bu örnek davranışlarınızı başta kendimiz olmak üzere partimizin ve halkımızın tüm yaşantısına yaymak için bütün gücümüzle çalışacağız. Birinci görevimiz budur. Sizin bu direnmenizden sonra bu konuda en ufak bir ikircikliğe, devrimci düşünce üretme ve bunu hayata geçirmede en ufak bir tembelliğe ne kişisel ve örgütsel, ne de halkımızın yaşantısında yer vermemek kararındayız. Bu konudaki tavrımız, sizin bu anınızla daha da çelikleşmiştir. Anınız, ne kadar ağır bir ortamda bulunursa bulunsun, ne düşmana karşı zavallılaştan, ne de kendini abartan bir davranış örneği olarak belleğimizde yer edecektir. Direnmenizle bizlere bıraktığınız mirasın tarihiliği ortada. Bize, yüzyıllara sığabilecek bir miras bıraktınız. Bu, hiçbir küçük burjuva ukalasının, hiçbir kendini tanımazın örtbas edemeyeceği, yine hiçbir dönekliğin gözden düşüremeyeceği kadar büyük bir mirastır. Direnmeniz, bizim en büyük güç kaynaklarımızdan biridir. Yalnız bir ay, bir gün için değil, yine yalnız kendi kişisel yaşantımızda değil, bir bütün olarak halkımızın yaşantısında, temel güç kaynaklarından biri haline geldiğiniz açıktır. Bize, işte bu kadar büyük bir miras bıraktınız.

Bu mirası layıkıyla değerlendirmenin zorluğu; size hakim olan devrimci düşünce ve pratiği geleceğe aktarabilmekten, bunun gerektirdiği gücü gösterebilmekten geçmekte ve özellikle ideolojiden pratiğe her alanda yüklü bir çalışmayı gerektirmesinden ve bunun hiçte kısa bir sürede gerçekleştirilebilecek cinsten olmamasından kaynaklanmakta, her an şurada burada yakamıza yapışabilecek talihsizliklerden duyduğumuz endişeden ileri gelmektedir.

Partili militan ve sempatizan yoldaşlar!

Mazlum yoldaşın anısına bağlı olmak, günümüzde önümüze koyduğumuz ideolojik, politik hattımızı hayata geçirmek ve her şeyden önce bunun örgütlenmenin ve eylemini gerçekleştirmekten geçecektir. Kendimizi yeni dönemin mücadele koşullarına göre hazırlarken, bundan böyle devrimci şehit yoldaşlarımızın anısına daha çok layık olunması gerektiğini ve onların herbirisinin yaşamlarından birçok ders çıkarılması gereken büyük değerler olduklarını düşünürken, en son şehitlerimiz Mazlum ve diğer yoldaşlarımızın ya-

şantısını da kedimize rehber kılacağız. Onların çeşitli alanlardaki öğretici, cesaret verici, fedakarlığa davet edici büyük yaşamlarını, önümüzdeki dönemin zorlu görevlerinin üstesinden gelmenin güçlü bir temeli haline getireceğiz. Bizi büyük bir mirasa sahip kılması nedeni ile bu temel bir yandan mücadelemizi alabildiğine kolaylaştırırken, diğer yandan sorumluluğu ağır ve ciddi bir miras olmasından ötürü bu mirasa layık, ikircimsiz, her koşul altında yerine getirilmesi gereken bir devrimcilik türü istediğini de hiçbir zaman bilincimizden eksik etmemek zorundayız. Her hareket böyle bir mirasa sahip olmaz. Böyle bir mirası olan hareketler ise kendilerini sürekli geliştirebilme ve yükseltme özelliğini gösterirler. Böyle şehitleri hanesine kaydedebilen hareketler, gelişmenin tohumlarını daha başlangıçta bünyelerine ekmiş sayılmaktadırlar. İçinden geçtiğimiz ağır baskı ve işkence koşulları altında, bu büyük şehitlerimizin üç yıl gibi uzun bir süre, her türlü işkenceye karşı aralıksız direnmeleriyle doruğa çıkararak göstermiş oldukları baş eğmez tavırlarını, daha gelişmiş olanaklara ve daha güçlü bir temele sahip olarak bizim haydi haydi göstereceğimiz tabidir. Mevcut eksikliklerimizi, hatalarımızı bu temelde daha kolayca giderebileceğimiz ve gidermemiz gerektiği açıktır. Partililerin böyle yoldaşlara sahip olabilmek için kendilerini her yönleriyle gözden geçirerek, en zorlu görevlerin üstesinden gelebilecek bir yapıya ulaştırmalarından başka bir çareleri yoktur. Kaldı ki, bu sizlere şeref bahşeder. Çoğunuzun yakından tanıdığı Mazlum yoldaşa layık olmanın başka bir yolu da yoktur. Tüm devrimci özellerini özümseyip, onu kişiliğinizde daha da geliştirerek zor görevlerin altından daha rahatlıkla kalkabileceğiniz ve devrimci görevlerin üzerine eskiye göre daha bir özveri, cesaretle bilinçle yürüyeceğiniz de bir o kadar açıktır.

Yiğit Kürdistan halkı!

Aranızdan Mazlum gibi büyük bir insanı çıkardığınız için, sadece varlığınızı kanıtlamakla kalmamakta; böylesine büyük insanları bağrından çıkarabilen bir halk olarak emsali az görülen bir özelliği de bünyenizde taşıdığınızı ispatlamaktasınız. Mazlum yoldaş gökten inmedi, sizin bağrınızdan çıktı. Sahip olduğunuz bir yığın olumlu özelliği kendi kişiliğinde somutlaştırarak, böyle bir direnişçi kişiliğe yüksele-

bildi. Bugün dağlarda, köylerde ve kuytu köşelerdeki bir yığın insanın bağrında parça parça ve gizli duran, yoksul Kürt insanındaki mertlik, yiğitlik, dürüstlük, cesaret özelliklerinin bir kişilikte somutlaştığında ne büyük bir güce dönüşebileceğini en açık bu yoldaşımız kanıtlamıştır. Sizin bu özellikleriniz yoğunlaştırıldığında ve en somut ifadesi parti önderliğindeki ulusal kurtuluş cephesi olan birliğiniz yaratıldığında, bu direnişçi geleneğinizin nasıl harikalar yaratabileceğinden hiç kimsenin kuşkusu yoktur. Bugün tek tek devrim şehitlerinde gözüken bu özelliklerin yarın tüm halkımızın kişiliğinin ayrılmaz bir parçası haline geleceğinden de yine kuşumuz yoktur. Özellikle partimizin aydınlatıcı, örgütleyici ve eyleme geçirici özellikleri aranızda yaygınlaşıp, mücadelesi geliştikçe herbirinizin Mazlum yoldaşın anısına yakışır bir seviyeye ulaşacağınızdan, yine kuşumuz yoktur. Yakından tanıdığımız bu yoldaşlarımızın anıları karşısında sizlerin de, bağımsızlık ve özgürlük mücadelenize daha büyük bir coşkuyla sarılacağınız, yoldaşlarımızın ideolojik, politik, örgütsel yaşamını rehber edineceğiniz ve bu temelde daha büyük bir güvenle bağrından kopan ve engin özünüze temsil eden bu direnişçilerin anısına layık olarak onları tereddütsüz takip edeceğiniz kuşkusuzdur.

Sizler, böyle yoldaşlara sahip olmakla sadece kurtuluşa duyduğunuz özlemi kanıtlamış olmakla kalmıyor, bu konuda en güçlü dayanağa sahip olduğunuzu dosta da, düşmana da gösteriyorsunuz. Ve şuna çok iyi inanıyoruz ki, siz halkımızın bağrında bu özelliklerin milyonlarcası gizlidir. Bu yoldaşların önder kişiliğinde sınırlı olarak açığa çıkarılan, bu özelliklerinizin bu temelde top yekun bir güce dönüşeceği ve düşmanın bu özellikleriniz karşısında baş eğeceği kesindir. Ulusal değerlerinize kasteden, toplumsal gelişmenizi bin bir türlü hile, düzenbazlık ve baskıyla ortadan kaldırmak durumunda olan bu düşmana karşı, sizi ancak bu temelde cevap verebileceğiniz ve gücünüzü konuşturabileceğiniz bugün daha da bir açıklık ve gerçeklik kazanmıştır. En zor ve zayıf bir dönemde direnmeye bu biçimde sahip çıkarak kendimizi ona adeta katık ederken, sizleri de birçok sıkıntının içine çektiğimizi biliyoruz. Ama bundan başka bir çaremiç olmadığımızı, acılarımızı şehitlerimizin anısına yaraşır, soylu ve güçlü bir direnmeye dönüştürerek mevcut durumdan kurtulabileceğimiz de bir o kadar açıktır.

Emekçi Türkiye halkı!

Doğuşlarından günümüze kadar sizlerin de başınıza bela olan, sizleri her türlü gericiliğe bulaştıran, yüzyıllardan beri sizleri kendi işgal, istila ve imha amaçları peşinde koşturan ve günü geldiğinde sizleri de en soysuzca bir baskı ve sömürüye maruz bırakan emperyalizmin günümüzdeki en gerici özlemlerini, tarihten almış oldukları gerici özelliklerle birleştiren bu faşist çetesinin yanınıza yapışmış ellerini kırınız. Kürdistan halkının kanına elini bulaştırmış, halkımız üzerinde katliam ve yok etme operasyonu gerçekleştirmekle uğraşan bu caniler şebekesi, sizlerin de namusunu kirletmektedir. Sizleri, bu azgın şoven ve katliamcı emellerine aralıksız propagandaları ve üzerinizdeki günlük baskı ve tahakkümleriyle alet etmeye çalışmaktadırlar. Sizleri her türlü özgürlükten, demokratik hak ve istemlerinizden zorla alıkoyan, işsizlik ve yoksulluk içinde kıvrandıran, yine sizleri emperyalizmin çıkarları doğrultusunda her türlü savaşa atılmaktan çekinmeyen bu generaller güruhunu, başınızdan atın. Bunlar, açlığın nedenleri, acının ve işkencenin kaynağıdır; bunlar emperyalizm adına en tehlikeli, en karanlık işlere atılmaktan çekinmeyecek kadar vicdansız ve zalimdirler. Bunlar çıkarları uğruna hepimizi diyar diyar süründürecek kadar soysuz ve vatansızdırlar.

Bugün, bunlar bir yandan sizin üzerinizde, diğer yandan da Kürdistan halkı üzerinde ve sizlerin sözcüleriniz durumunda olan devrimcilere karşı katliamın, işkencelerin en iğrençlerini tezgahlarına koymuşlar, darağaçlarıyla ve katliamlarıyla her gün acılarınıza yenilerini eklemektedirler. Sizleri ve bizleri, Türk ve Kürt halklarını kendi sultaları altında, böylesine azgın bir pota içinde her türlü haklardan mahrum bırakmak ve temsilcilerinizi yok etmekle uğraşan bu güruha karşı, sizin evladınız olan Haki Karer ve Kemal Pir gibi yüce enternasyonalistlerin ruhu ile birleşip, gücünüzü göstermenin tam zamanıdır. Yüzyıllardan beri halklar arasındaki ayrılıkçılığın, şovenizmin, bölücülüğün ve her türlü eşitsizliğin gerçek kaynağı olan bunlar, günümüzde bu işi daha da derinleştirmeye çabalamaktadırlar. Tümünüzü Kürdistan halkına ve diğer bölge halklarına karşı kullanmak küstahlığında bulunan bu imhacıları yalnız bırakmalısınız. Başta Kürt halkıyla olmak üzere tüm halklarla bağımsızlık ve özgürlük temelinde daha güçlü ve gönüllü bir birliğin koşullarını ya-

ratmak, herkesten çok sizlerin çıkarınadır ve bu mümkündür.

Bakınız, sizlerin yiğit evladı ve Kürdistan halkı ile proletaryasının seçkin önderi Kemal Pir, en azgın işkenceler altında bile bu faşist generaller güruhunun mahkemelerine karşı bu konuda nasıl haykırıyor!

Amerika uşağı bu cuntanın, sizleri sürüklemek istediğı çirkin emellere alet olma yerine, Kürt halkıyla bağımsızlık, özgürlük ve eşitlik temellerinde bir birlik için, ortak iktidar savaşımı ve araçlarında birleşerek, bu temelde onlara karşı güçlü ve soylu bir direnme geleceğı yaratalım. Her iki halkın tarihinde de uzun bir süreyi kapsayan, ama egemen sınıfların sultası tarafından dayatılmış bulunan zoraki birlik, Türk ve Kürt halklarının çıkarlarına aykırıdır. Şimdiye dek ters işletilen bu tarihsel gelişmeyi, bağımsızlık, özgürlük ve eşitlik temellerinde doğrultmak ve gönüllü bu birliğı yaratmak için güçlerimizi birleştirip, yaygın ve birleşik bir direnmeyle, başlattığımız süreci daha da güçlendirerek sürdürelim.

Sizlerin ve bizlerin çıkarları birdir. Bu birlik, kurtuluştaki birlikte somutlaşmalıdır. Bunun dışındaki yolları, tercih etmemeliyiz. Hele hele direnme tarihlerimizin en güçlüsünü yaşadığımız '70'ten sonrakı yıllarda, Türk halkının da en soylu direnme yılları olan bu dönemdeki devrimcilerin bıraktığı mirası kendinize temel alarak, bunu bizlerin direnmesiyle birleştirip en az bizim kadar sizin de düşmanınız olan bu egemen sınıfın bir avuç katiller çetesi olan temsilcilerini yerle bir etmek üzere harekete geçmeniz, daha kanları kurumamış olan önderlerimize ve zindanlardaki evlatlarınıza layık olmanın da bir gereğıdir.

İlerici insanlığa!

Bugün halkımız üzerinde varlığımızı tümüyle tehdit eden emperyalizmin azgın bir güruhu ve diktatörlüğü hüküm sürmektedir. Bunlar sadece baskı ve sömürüyle yetinmemekte, ulusal varlığımızı tümüyle imhada geçirmeye çalışmaktadır. Bu, yüzyıllardan beridir kurduğı tecrit çemberine ilave olarak, günümüzde emperyalist gericiiliğın tüm olanaklarını kullanıp en incsinden en kabaasına kadar tüm yok edici yöntemleri üzerimizde uygulayarak, bizi imha etmeye çalışan faşist bir yöntemdir. Bu yönetime karşı halkımız, ta-

rihinde ender rastlanan bir direnme başlatmıştır. Halkımız bu direnmesiyle ilerici insanlığa açılmış, onunla arasında bir köprü kurmuştur. Emperyalizm ve işbirlikçi faşist generaller çetesi ise, bu köprüyü uçurmaya çalışmaktadırlar. Sizler, özgür dünyanın temsilcileri olarak buna müsaade etmemelisiniz. Sizlerin tarihindeki bağımsızlık ve özgürlük mücadeleleri bizim de mücadelemizden. Biz, sizlerin izlediğiniz yolda yürümenin bizim de halkımız olduğuna inanarak direnmeye girdik. Emperyalizmin bizi bu yoldan alıkoymak için, bu yönetimle uygulamaya koyduğu imhacı yöntemlere karşı sesinizi yükseltmelisiniz.

Mücadelemizi, kendi mücadelenizle birleştirmekle sizlerin de kazanacağı çok şey vardır. Kürdistan halkının kendi mücadelesini çağdaş kılması ve çağdaş koşullarda sürdürmesi emperyalizme vurulacak ölümcül darbelerinin biridir. Mücadelemiz, sizin bağımsızlık, özgürlük, sosyalizm ve barış doğrultusundaki mücadelenizin en büyük destekçilerinden birisidir. Sizlerin en sınırlı bir katkınız bile, zor dönemlerde geçmekte olan mücadelemiz için büyük önem ifade etmektedir. Halkımız sizlerden biri gibi çağdaş bir halk ve çağdaş bir ulus olmak istiyor. Sizinle bağımsızlık, özgürlük ve birlik temelinde, kardeş bir halk olarak yaşamak istiyor. Böylesine bir tarihi ve halkı bir arzuyu gerçekleştirmek için siz de elinizden geleni yapmalısınız.

Faşist generaller çetesi!

Siz, miras aldığınız, egemen sınıflar tarihindeki yüzlerce yıllık gericiliğin bir gereği olarak, en gaddar, en soysuz, en kaba ve en alçak katliamları işlemeye devam etmektesiniz. Mirasçısı olduğunuz atalarınız da yüzyıllarca bunu böyle yaptılar. Birçok halkı tarihten sildiler, birçoğunun da ulusal ve toplumsal gelişmesini durdurdular. Ellerini sayısız insanın kanına bulaştırdılar. Sizler, bunların en son halkasını oluşturmaktasınız. Gericiliğin kudurmuş temsilcisi ABD emperyalizminin bir maşası olan sizler, kendinizi oldukça cesur saymanıza rağmen, elinizde bir avuç kemik ve deri kalan ve üç yıldan beridir hücrelerde tutulan yoldaşlarımızı, en hunharca işkencelere tabi tutarak öldürdükten sonra, vücutlarını tümünden bantlayarak, korkunçluğunun göstergesi olan işkence izlerini saklamaya çalışacak

kadar da korkaksınız. Açıktır ki siz, bunları Türk milleti adına değil, uşaklığın bir gereği olarak, emperyalizm adına yapmaktasınız. Çok iyi bildiğiniz askeri savaş kurallarına göre hareket etme gereğini dahi duymamaktasınız. İşgal, istila orduları bile, tutsak aldıkları insanları ve halkları katletmezler. Esirlerin katledilmesi kim olursa olsun bir savaş suçudur. Ama sizler, o kadar alçaksınız ki bu kanunları rahatlıkla göz ardı edebilmekte, savunmasız, korumasız insanlara saldırmakta ve her gün şurada burada en iğrenç katliamlarınızı tekrar tekrar gerçekleştirebilmektesiniz. Bu değerli yoldaşlarımıza da en iğrenç ve yüz kızartıcı yöntemlerinizi uygulamaktan çekinmediniz. Halkımız sizin hakkınızda yanılmayacaktır.

Sizin, halkımızın ulusal ve toplumsal gelişmesine karşı bir kastınız vardır. Onu her zaman, katliamlarla, gelişmekten alıkoymak istediniz. Bu tarihsel eğiliminizi günümüzde, emperyalizmin en gerici eğilimi olan faşizmle birleştirerek devam ettirmek istiyorsunuz. Katliamla halkımızı ve onun gerçek sözcüleri olan direnişçileri susturup amacınıza ulaşacağınızı sanmaktasınız. Ama bu noktada yanılıyorsunuz. Halkımız geçmiş ile geleceği arasında, kendisi ile çağ arasında bir köprü kurmuştur. Bu köprüyü; hem de en soylu direniş kavgalarıyla adım adım geçmektedir. Mücadelemizin başlangıç aşamasında bile göstermiş olduğunuz tahammülsüzlük bizi yargılama gücünü bile kendinizde göremeyişiniz, yenilginizin en açık kanıtıdır. Biz sizinle, bütünüyle savaş kurallarına göre savaşmaktayız. En güzel şeylerini talan ettiğiniz ülkemizde siz, ailenizle oldukça rahat bir yaşam sürmektесiniz. Bu azgın şiddet gösterilerinizle bizi en yakınınızdaki bu insanlara ve sizin hizmetkarlığınızı yapmakta olan sömürgeci memurlar ve bürokratlarınıza karşı misilleme yapmaya zorluyor, buna açıkça davet ediyor, anlamsız bir şiddet ortamı içinde, insanları birbirine kırdırtmak istiyorsunuz. Ama biz sizin bu alçak oyunlarınıza gelmeyeceğiz. Elimizi kadınların ve çocukların kanına bulaştırmayacağız. Aksine kendilerine karşı çok büyük bir saygısızlık içinde olduğunuz halkınızla, ortak amaçlar temelinde birleşerek, onlarla kardeşlik bağlarıyla bağlanacağız. Yine çok istediğiniz o zamansız, erken şiddet ortamlarına da girmeyeceğiz. Kendi ideolojimizin, kendi politikalarımızın kabul etmediği yöntemlerle savaşmayacağız. Bizim bu konudaki uyanıklığımızın sizi kahreden şeylerin başında

geldiği de çok açık. Biz size, sizi en çok kahredecek bir biçimde, mücadelenin tüm yönleriyle hazırlanarak, size ölümcül darbeyi ezdirmenin her türlü yol ve yöntemlerini geliştirerek karşılık verdik, veriyoruz ve vermeye devam edeceğiz.

Şandan, şereften çok bahseden generaller güruhu! Sizde zerre kadar şeref ve insan haysiyeti kalmışsa, tutsak aldığınız insanlara, en azından savaş esirleri muamelesi yaparsınız. Ama sizde bu güç bile yoktur. Siz şerefsizliğin ve onursuzluğun girdabında dolaşmaktasınız. Bu nedenle tarihi gerçeklerin de ispatladığı gibi sizinle, anladığımız bir dille hesaplaşmaktan başka bir yol yoktur. Bize düşen ise, bunu tüm yönleriyle gerçekleştirmektir. Tüm ilerici insanlığı, Türk halkını ve kendi halkımızı tüm yönleriyle sizin azgın gericiliğinize karşı dikerek, gerçek niyetlerinizi, sinsi ve katliamcı siyasetinizi hiçbir zaman unutmadan kendimizi sonuç alıcı bir mücadele için hazırlıyoruz, hazırlamaya devam edeceğiz. CIA'nin en sinsi oyunları ile donanmış, emperyalist dayanaklarınız bile sizi, karşı karşıya bulunduğunuz sondan kurtaramayacaktır. Halkların direniş kavgası hakim sınıfların her türlü yöntemini alt edecek kadar güçlüdür. Siz, bizi halkımızdan ve ilerici insanlıktan tecrit edeceğinizi umuyordunuz. Fakat bunu başaramadınız. Biz, başta kendi halkımız da olmak üzere, Türkiye halkıyla da bağımsızlık ve özgürlük temelinde en geniş birlikleri gerçekleştirmenin programlarını hayata geçirecek araçları geliştirmeye devam ediyor, ilerici insanlıkla aramızda sağlam köprüler kuruyoruz. Bu bağlar her gün, her saat güçlenmekte, mücadelemizde akıtılan her damla kan bunu daha da gürbüzleştirmektedir. Her işkence, her baskı bizi kıvama getirmekte ve çelikleştirmektedir. Halkımız üzerinde kurmuş olduğumuz sömürgeci egemenliğinizin çağı ve onu toptan imha edebilmeniz gününü artık geçmiştir. 1980'lerde buna son bir umutla tekrar sarıldınız, ama başaramadınız; bundan sonra başarmanız ise hep olanaksızdır.

Türkiye ve Kürdistan halklarının seçkin evlatlarına karşı işlediğiniz bu cinayetleri durdurmak zorundasınız. Durdurmamanız halinde ise hakettiğiniz cevabı misliyle alacaksınız. Ömrünüzü uzatmak, içinde bulunduğumuz sistemin çürümüş ve çöküşe giden yapısını zorla ayakta tutmak istiyorsunuz. Varlığınızı yaratmak için gerekirse tüm gücünüzü en uç sınırına dek kullanmaktan tereddüt

etmeyeceğinizi ilan etmektedir. Bununla siz, halkların size karşı daha erkenden ve en soylu savaşımına atılmalarına davetiye çıkarmaktan başka bir şey yapmamaktasınız. Sizler, gayet iyi bilmektesiniz ki, yaptığınız bu savaş çağrılarına, halklar kendi devrimci savaşımalarıyla mutlaka cevap vereceklerdir. Sizi layık olduğunuz yere, Diemlerin, Somozaların, Batistaların, yanına göndermek için halklarımız yüzyıllardır elden bırakmadıkları direnme silahlarını, çağımıza uygun bir tarzda kullanmak üzere hazırlamakta, tüm güçleriyle nihai zafer için savaşmanın yol ve yöntemlerini geliştirmektedirler. Sizin anlayacağınız biricik lisan da budur.

Newrozlar bundan sonra iki adla anılacaktır. Birincisi Demirci Kawa'yla anılan, halkımızın doğuşunu, bağımsızlık ve özgürlük doğrultusundaki ilerlemesini engellemek isteyenlere karşı soylu direnmesinin efsaneleşmesini ifade eden Newroz; ikincisi, Mazlum yoldaşımızın katledildiği Newroz.

Newroz, artık yüzyıllardan beri sürüp gelen baskı ve tahakküme karşı Mazlum yoldaşın anısıyla cevap verilen yıldönümlerinin kutlanmasına da tanık olacaktır. Newroz, bundan böyle her yıldönümünde direnmenin daha da derinleştiği ve geliştiği, bağımsızlık ve özgürlük mücadelemizin dev boyutlara ulaştığı dönüm noktaları olacaktır. Biz Mazlum yoldaşın anısını bir güne, bir aya, bir yıla sığabilecek bir anı olarak değil, halkımızın içinde bulunduğu akıl almaz kölelik sistemini parçalayıp, sınıfsız bir topluma varana dek sürecek güçlü bir miras olarak, yoldaşımızın da çok iyi ifade ettiği gibi, O'nu, her yıldönümünü, diğer yıldönümlerinin temeli, bayrağı haline getirerek çağdaşlaştıracak ve kurtuluşumuzun bir aracı haline getireceğiz. Bu anlayışla biz sadece basit bir acınma ve yakınmayla yetinmiyoruz. Bilakis tüm şehit kahramanlarımıza olduğu gibi, sonuncu ve en güçlü halkalardan olan Mazlum yoldaşa layık olmanın biricik yönteminin de, şehit düştükleri günün anlamına uygun olarak onları asırlaştırmak, sahip oldukları ideoloji, siyaset ve eylem gücünü tüm partimize ve halkımıza özümsettirip, yaygınlaştırmak ve ömrümüz yettikçe bunun için bizden beklenen katkıları gerçekleştirmek olduğunun bilincindeyiz. Bunu başardığımız oranda görevlerimizi kısmen yerine getirebildiğimizi söyleyebiliriz. Ve iyi biliyoruz ki, bunu yaratmadan, bunu gerçekleştirmeden, başka hiçbir şeyle, yol-

daşlarımızın anısına bağlı olduğumuzu belirtmeyeceğiz.

Kayıplarımızdan büyük acı duyuyoruz. Düşman bunu yapmakla bizi, kolumuzdan, kanadımızdan ve yüreğimizden etmeyi hedeflemiştir. Bu bir anlamda da böyledir. Ama o bizim, yüreğimizi her zaman yenileyebileceğimizi, bundan kaynaklanan acılarımızı, en güçlü direniş öğeleri haline getirerek cevap verebileceğimizi de hesaplamak zorundadır. Haki yoldaşın anısına duyduğumuz bağlılıkla gerçekleştirdiklerimizi, Mazlum yoldaşın anısı karşısında ve hem de daha gelişmiş güç ve olanaklarla, bin misliyle gerçekleştireceğiz. Bunu gerçekleştirmek konusunda bugün kendimize daha çok güven duymaktayız. Ve yine bu anlayışladır ki, ne soğukkanlılığımızı yitirerek, ne de kayıplarımızı ve halkımız ile hareketimizin, içinde bulunduğu derin acıları göz ardı ederek, davaya bağlı adamlar ve militanlar için çok büyük anlamı olan bu mirasa layık olmanın hesabını yapmaktayız. Düşman, yürütmekte olduğumuz sonuç alıcı devrimci çalışmalarına bir tepki olarak işlediği bu vahşi cinayetleri ile, bizi yolumuzdan alıkoyabileceğini sanıyor. Partimiz onun bu yanılgısını, ortaya çıkardığı Ulusal Kurtuluş Cephesi Programı ile ona iliklerine kadar hissettirecektir. Biz böyle katliamları yadırgamıyoruz. Bu ulusal imha siyasetine karşı öylesine özlü ve öylesine gür bir mücadele yükseliyor ki, şehitlerimizin anısı sadece bu mücadelenin alevini daha da yükseltmekte ve kızılaştırmaktadır.

Artık bize düşen görev, şehitlerimizin kanlarıyla kazınmış oldukları yolda, tüm gücümüzle yürümektir. Onlar, bağımsızlık ve özgürlük uğruna mücadelede acı çekmeyi ve ölümü kolaylaştırdılar. Bu, onların bize yaptığı en büyük yardımdır. Biz bundan sonra daha zahmetsizce ve daha korkusuzca yürüyecek, ölünmesi gereken yerde ölmesini bileceğiz.

Yaşasın PKK savaşçılarının direniş ruhu!

PKK partizanlarının anıları ölümsüzdür!

Mazlum yoldaşın direniş mücadelesi yolumuzu aydınlatan sürekli bir meşâledir!

A. DİCLE

01/04/1982

Asgari hedef bağımsızlık

Cezaevindeki yoğun baskı koşullarına ve çeşitli olanaksızlıklara rağmen 19 Ağustos /9 Eylül 1980 tarihleri arasında elle hazırlanmış bir gazete ile devrimci ve yurtsever tutukluların mücadele ile bağlarını canlı tutma çabalarına da önderlik eden Mazlum Doğan, teorik faaliyetleri ile kitleyi ve kadroları aydınlatma mücadelesine burada da devam etmiştir. Hewart adlı bu gazetenin siyasi makalelerini bizzat yazan Mazlum Doğan, 1. ve 2. sayılarında “Asgari Hedef Bağımsızlık” başlıklı siyasi yazılar yazmıştır. İşte bu yazılardan birkaç örnek.

Faşist Türk sömürgecileri, insanlık dışı baskı ve işkence yöntemleriyle, yaygın tutuklama ve katliamlarla durduramadıkları Kürdistan kurtuluş mücadelesini, yalan iftira ve çarpıtma haberlerle yıpratmaya, tecrit etmeye çalışıyorlar. PKK’nin dünya çapında devrimci-demokratik örgüt veya çevrelerle olumlu ilişkileri geliştirdiği bu dönemde, faşist Türk devletinin borazanı burjuva basını yaygarayı bastı. “Kürt İşçi Partisi elçimizi öldüren Ermenilerle birleşti”, “Kürt işçi Partisi ve Ermeni Gizli Kurtuluş Ordusu birlikte dağıttıkları bildiride amaçlarının Kürdistan’ı koparıp Sovyet Ermenistanı’na katmak olduğunu açıkladılar” gibi yalan ve iftira haberler burjuva basınında günlerce işlendi, daha da işlenecek. Öte yandan faşist Türk devletinin akıl hocaları, militarist baskıları, katliamları her türlü vahşetin savunucuları ve teknisyenleri olan köşe yazarları da basının uydurduğu yalan haberleri ve iftiraları esas alarak yorumlarda bulunuyorlar. Bağımsızlık ve özgürlük mücadelesine gönül vermiş on binlerce Kürdistanlı yurtsevere ve Türkiyeli devrimci-demokratlara seslenerek, “işte haklıdılar dedikleriniz. İşte bağımsızlık mücadelesi veriyoruz diyenler. Sovyet Ermenistanı’na katılmak istediklerini açıklı-

yorlar”, “eğer amaçları bağımsızlık değil, memleket parçalayıp Rusya’ya katmakmış” biçiminde kendi ırkçı faşist emellerine uygun yorumlar yapıyorlar.

Sahtekarca geliştirilen tamamen çarpıtma ve iftiradan ibaret olan bu haber ve yorumlarda üzerinde durulması gereken iki önemli nokta vardır. “Ermeni örgütlerle birleşmek” ve “Sovyet Ermenistanı’na katılmak.”

İrkçılık, milliyetçilik, mezhepçilik, dincilik, çağ dışı gerici olgulardır. Emperyalistler ve yandaşları sömürgeci-faşistler ile tüm egemen sınıflar bu çağ dışı gerici olguları kullanarak halkları parçalayıp birbirine düşürmekte, değişik halkları birbirine karşı kin ve öfkeyle şartlandırıp büyük katliamlara sebebiyet vermektedirler. Dünyada meydana gelen olayları, saflaşmaları, bloklaşmaları göz önüne getirdiğimizde; yukarıda adı geçen ayrılıkçı olguları bağnazca savunan egemen sınıfların aralarındaki ayrılıkları görmeksizin, rahatlıkla birleştiklerini görebiliriz. Yani emperyalistler cümle işbirlikçileri, bir yandan ırkçılık, dincilik, mezhepçilik, aşiretçilik vb ayrılıkçı anlayışları halk arasında yayarak devrimden ve demokrasiden yana olan güçleri parçalıyorlar. Öte yandan hristiyanlık, müslümanlık, masonluk demeden, şu veya bu ırk ve milliyet ayrılığına bakmaksızın, kendi aralarında birleşmektedirler. Örneğin müslümanlıkta ve Türkçülükte şampiyonluğu kimseye vermeyen Türk devleti, müslüman halkların baş düşmanı olan emperyalist ve siyonistlerle tam bir dayanışma içinde olup, bir cepheye savaşmaktadırlar.

O halde emperyalistlerin ve işbirlikçilerinin kendi sınıf menfaatleri için geliştirdikleri veya körükledikleri ayrılıkçı anlayışlara karşı durmak devrimci bir görevdir. Ülkemiz proletaryasının temsilcisi PKK, çağdaş devrimci düşüncelere bağlı olduğu için, dünya işçi sınıfının ve ezilen halkların menfaatleri doğrultusunda hareket ederek, devrim düşmanlarının geliştirdiği ırkçı, dinci, mezhepçi, milliyetçi, aşiretçi anlayışlara karşı amansız bir mücadele vermektedirler. Bu nedenle PKK dost ve düşman güçleri tayin ederken burjuvazinin geliştirdiği bu ayrılıkçı olgulardan hiçbirini esas almaz. O, dini, dili, ırkı, aşiret veya mezhebi ne olursa olsun emperyalizme ve işbirlikçilerine karşı olan tüm demokrasi ve sosyalizm güçlerini dost görür, bu güçlerle dayanışmayı esas alır.

Öte yandan, günü geçtikçe güç yitiren ve yok oluşa doğru giden emperyalizm ve iktidarlara, sallantıda olan diğer işbirlikçi faşist güçler, yükselen ulusal ve sosyal kurtuluş mücadelelerini bastırmak için tüm güçlerini aynı cephede harekete geçirmişlerdir. Bunun en iyi örneğini bölgemizde gözlemek mümkündür. Emperyalist güçlerle, İsrail, Türkiye, Suudi Arabistan, Mısır ve diğer faşist devletlerin ne derece içiçe oldukları bilinmektedir. Bölgemizde gelişen sosyal ve ulusal devrimleri ezmek için bir yandan ortak güçleri ile binlerce insanın kanını dökerken, diğer yandan güçlerini daha da arttırmak ve bu güçten en iyi yararlanmak için ortak askeri ve ekonomik dayanışmalar oluşturmaya çalışıyorlar. Bölgenin faşist-sömürgeci devletleri, iktidarlara alışıya edecek olan devrimci mücadeleleri ezmek için, emperyalizmin öncülüğüyle tek cephede savaşmayı esas almaktadırlar. Faşist Türk sömürgecileri, emperyalizmin ve bölgedeki diğer faşist devletlerin tam desteğini alarak Türkiye ve Kürdistan halkların yıldırma, katletmeye, halka öncülük eden devrimci örgütleri yok etmeye çalışıyorlar. Bu güçlere karşı mücadele yapmak, demokrasi ve sosyalizme varmak isteyenler, dayanışma ve güç birliğini, başarıya ulaşmanın ön şartı saymak zorundadırlar. Dünyada, bölgede ve Türkiye’de militarizmin tüm dünya gericiliğinin desteğini alarak saldırıya geçtiği bu dönemde PKK aynı şekilde dünyada, bölgede ve Türkiye ile Kürdistan’da dayanışmayı, güç birliğini kaçınlmaz görmektedir.

PKK bugünkü dönemde bağımsızlık ve demokrasi mücadelesinin dayattığı görevlerin üstesinden gelmek için, bağılı kaldığı çağdaş devrimci düşüncelere uygun olarak, dayanışma ve güç birliği alanında önemli adımlar atmıştır. Genel olarak emperyalizm ve onun işbirlikçileri faşist güçlere karşı mücadele vermekte olan çeşitli örgütlerle ilişkiler kurmuş, dayanışma içine girmiştir. Bölgemizi halklara zindan eden emperyalizm ve işbirlikçileri faşist İsrail, Türkiye, Mısır ve diğer devletlere karşı, demokrasi ve sosyalizmden yana tüm güçlerin, bölge çapında cephesini oluşturmak için FKÖ ve diğer pekçok örgütle yoğun çabalar harcanmaktadır. PKK, Kürdistan bağımsızlık ve demokrasi mücadelesinin zafere ulaşması için sömürgeci Türk militarizmine karşı mücadele yürüten güçler ile cepheleşmeyi de kaçınılmaz görmektedir. Ayrıca faşist Türk devletinin Kürdistan

halkına ve onun öncüsü PKK'ye Türkiyeli devrimci, demokrat çevrelere, kısaca tüm halk yığınlarına yönelik saldırılarının vahşet derecesine vardığı bugünkü dönemde bu güç birliğinin ne derece önemli olduğu ortadadır. Bu anlayışla hareket eden PKK, yüzlerce kadro ve sempatanının öldürülmesi, binlercesinin zindanlara atılması pahasına Türk sömürgecilerine karşı dışı dış bir mücadele sürdürerek. Her şeyden önce Kürdistan'daki devrimci, demokrat, yurtsever güçlerin cephesini oluşturmaya çalışmaktadır. Parti, buna paralel olarak faşist Türk devletine boyun eğmeyen aktif mücadeleden yana olan Türkiyeli devrimci, demokrat çevrelere, partilere sık sık mesajlar göndererek güç ve eylem birliğinin gerekliliğini vurgulamış, bu doğrultuda Türkiye solundan bazı hareketlerle olumlu ilişkiler geliştirmiştir.⁽¹⁾

Faşist Türk devletine karşı, Türkiye solundan bağımsız olarak içeride veya dışarıda aktif mücadele yürüten devrimci, demokrat örgütler vardır. Bunların başında bazı Ermeni örgütleri gelmektedir. Bu örgütler gerek İmparatorluk, gerekse Cumhuriyet döneminde sürekli olarak işgal ve istilalar peşinde koşan, talan ve yağmayı esas alan büyük katliamlar gerçekleştiren sömürgeci Türk devletine karşı aktif mücadele yürütmektedirler. Faşist Türk devletini teşhir ve tecrit etmek için tüm imkanlarını seferber eden Ermeni örgütleri, dünyanın dört bir yanında toplantılar, mitingler yapmakta, uluslararası girişimlerde bulunmakta, basın yayın yoluyla yaygın propaganda yürütmekte ve Türk devletinin yurtdışındaki ajan kadrolarına fiili saldırılarda bulunmaktadır. PKK, Türk devletine karşı mücadelede samimi olduklarına inandığı bu örgütlerle de ilişki kurmayı, hatta güç ve eylem birliği sağlamayı önüne bir görev olarak koymuştur. Bu doğrultuda yürütülen faaliyetler, Türk basınının da artık gizleyemediği olumlu bir aşamaya gelmiştir.

Ancak bu geniş cepheleşme hareketinin kendi katliamcı, yağmacı, talancı düzenlerinin sonunu getireceğine inanan Türk sömürgecileri, vahşice saldırılarının yanı sıra, çarpıtma ve iftira haberler, yalan propaganda vs bilinçsiz veya çok az politize olmuş halk yığınlarını

⁽¹⁾Aktif mücadeleden yana olan çeşitli halk grupları PKK'nin yürüttüğü mücadele etrafında saf tutarak dayanışmanın ve güç birliğinin iyi örneklerini sergilemektedirler.

devrimci mücadelenin dışında tutmaya çalışmaktadırlar. Herbiri Türk devletinin birer resmi organı niteliğinde olan büyük tirajlı gazeteler, PKK'nin yurtiçinde ve yurtdışında devrimci demokrat güçlerin dayanışması için geliştirdiği olumlu çabalara gölge düşürmek, bu çabaları güya boşa çıkarmak için, bir müddettir, tahrik, çarpıtma, iftira niteliğindeki haber yorumları vermeye devam ediyorlar. Özellikle dayanışma ve birleşme kavramlarını bilinçli olarak çarpıtarak PKK'nin "Türk düşmanı" Ermeni örgütlerle birleştiğini koro halinde vurgulamaktadırlar. Bu tavırları ile PKK'nin bağımsız bir örgüt olmadığını, kendilerine düşman saydıkları bazı 'dış güçler'in aleti olarak görünümünü vermeye çalışıyorlar.

Bu işin bir yanındır. Öte yandan akli başında herkes faşist milliyetçi burjuva basınına şu soruyu yöneltmelidir; neden PKK FKÖ ile veya Türkiye solundan çeşitli hareketlerle dayanışma içine girildiğinde "birleşmiş" sayılmıyor da, Ermeni örgütleri ile dayanışma içine girildiğinde onlarla "birleşmiş" sayılıyor?

Bu sorunun cevabı açıktır. Bilindiği gibi Türk egemen sınıfları yüzyıllardır dini ayrılıkları körükleyerek Türkiye ve Kürdistan'da geniş halk yığınlarını Müslüman olmayan toplumlara, özellikle kendileri için çok tehlikeli gördükleri Ermenilere karşı alabildiğine şartlandırmışlardır. Toplamlar arasında yaratılan bu gevezelikten yararlanan Türk sömürgecileri, çok sayıda büyük katliamlar gerçekleştirdiler. İmparatorluğun son yıllarında Kürt feodallerinin nüfusundan da yararlanılarak gerçekleştirilen Ermeni katliamı, Cumhuriyet döneminde (Menderes-Bayar döneminde) Rumlara ve Ermenilere karşı girişilen katliam ve yağma Müslüman olmayan toplumlara karşı girişilen belli başlı katliamlardır. Sömürgeciler, aslında Müslüman olmayan toplumlara karşı veya azınlıkları yerlerinden yurtlarından kovarak mal varlıklarına el koymak için giriştikleri büyük katliamları, dincilik, ümmetçilik, milliyetçilik sloganları ile örtbas ederek geniş halk kesimlerinin uzun süre desteğini aldılar. Hâlâ ırkçı, dinci, milliyetçi propagandanın etkisinde olan bazı çevreler başta Ermeniler olmak üzere, Müslüman olmayan çeşitli azınlıklara bilinçsizce kin duydukları ve düşmanlık besledikleri bir gerçektir. Ayrıca kafaları Türk şovenizmi ile şartlanmış sözüm ona bazı solcu, ilerici çevreler dahi, Türk devletinin çıkarlarını her şeyden üstün

tuttuklarından, Ermenilere ve diğer çeşitli azınlıklara karşı tavırlarında faşistlerle birleşmektedirler. İşte, Türk devletinin çeşitli toplum kesimleri arasında Ermenilere duyulan bu kin ve nefretten istifade ederek, PKK'nin bazı Ermeni örgütleri ile kurduğu ilişkileri çarpıtarak, hatta düzmece ekler yaparak kamuoyuna duyurmakta fayda görmektedir. Böylelikle duyarlı bazı fanatik grupları veya tabakaları (Türk-faşistleri, Kemalistler vs) PKK aleyhine yaygın bir faaliyet içine itmek istemektedirler.

Oysa PKK Kürdistan bağımsızlık ve demokrasi mücadelesini omuzlamış bağımsız bir örgüttür. Bağlı kaldığı bir programı vardır. Önüne koyduğu görevlerin üstesinden gelebilmek için marksist-leninist ilkeler temelinde, günümüz dünya, bölge ve Kürdistan koşullarına uygun bir ittifak anlayışına sahiptir. Ezilen halkların, dünya işçi sınıfının menfaatlerine uygun düşen dayanışmalardan, eylem birliğinden hareketimiz kaçınmamakta, tersine dost bildiği güçlerle dayanışmayı önemli bir görev olarak önüne koymaktadır. Bu durum hiçbir zaman PKK'nin örgütsel bağımsızlığına gölge düşürmez. Dünya çapında çok önemli olaylar (alt üst oluşlar) olmadıkça PKK'nin önüne koyduğu görevleri gerçekleştirmeden örgütsel bağımsızlığına son vermesi diye bir durum asla söz konusu olamaz.

Bağımsızlık ve iltihak meselesi

Kürdistan yüzyıllardır coğrafi olarak parçalanmış ve her parçası sömürgeleştirilmiş bir ülkedir. Son olarak Lozan Antlaşması ile dört parçaya bölünerek her parça ayrı bir sömürgeci devletin denetimine bırakılmıştır. Yüzyıllarca önceden başlayan ülkenin parçalanması ve sömürgeleştirilme toplumsal yapıda önemli tahribatlara yol açmış, kültürel, siyasal ve sosyal alanda tam bir durağanlık ve suskunluğa neden olmuştur. Dış egemenlik hüküm sürdükçe, kendi kültür ve ideolojisini yerleştirdikçe Kürdistan milli değerleri tahrip olmuş, toplumumuz cehaletin girdabında kalmaya mahkum olmuştur. Bu anlayıştan hareketle PKK, toplumumuzu istediği politik doğrultuda yönlendiren, zenginlik kaynaklarımızı talan ve yağma eden dış zor püskürtülmediği, bu zora dayanan dış egemenliğe son verilmediği müddetçe, hiçbir toplumsal gelişmenin (olumlu yönde) olamayacağına inanmaktadır. Yani, hareketimiz, halkımızın kurtu-

luşunu her türlü gericiliğe son verilmesine, kültürel, ekonomik, sosyal, siyasal alanlarda gelişme sağlanmasını ülkenin bağımsızlığı ilkesine bağlamıştır. Bu demektir ki, ülkemizde demokrasi ve sosyalizm inşa edip çağdaş toplumlar düzeyine ulaşmayı amaç edinen hareketimiz ulusal bağımsızlığı önüne asgari görev olarak koymuştur. Sosyalizme ilişkin görevlerini yerine getirebilmesi için atılması gereken ilk adım olarak kabul edilen ulusal bağımsızlık, parti programında ilke olarak yer almaktadır.

Açıktır ki hareketimizin ulusal bağımsızlığı reddetmesi, bağlı kaldığı programı reddetmesi manasına gelecektir. Bu ise örgütsel varlığının inkarı demektir. Oysa ileride değinildiği gibi, PKK, Kürdistan’da ulusal bağımsızlığın sağlanması demokratik devrimin gerçekleştirilmesi ve sosyalizmin inşası gibi tarihi görevleri yerine getirmek için kurulmuş bir örgüttür, ve amacına ulaşınca kadar örgütsel varlığını koruyacaktır. Kısaca, PKK’nin ulusal bağımsızlık ilkesinden vazgeçmesi olanaksızdır.

Diğer yandan hareketimizin, Orta-Kuzey-Batı Kürdistan’ı düşman işgalinden kurtarıp başka bir devlete (bu devlet sosyalist dahi olsa) iltihak etmesi (dahil olmak, katılmak) gibi bir ilkesi de yoktur. Tersine bugün yabancı güçlerin denetiminde olan Kürdistan’ın tüm parçalarının, verecekleri kurtuluş mücadeleleri sonunda birleştirilmeleri, yani bağımsız, demokratik, birleşik bir Kürdistan’ın yaratılması, hareketimiz tarafından ilke olarak kabul edilmiş ve geleceğe ait bir görev olarak konulmuştur.

Hareketimizin amaçları, hedefleri, bağımsızlık anlayışı açık olduğu halde, faşist Türk devletinin borazanlığını yapan burjuva basını, hareketimizin Ermeni Gizli Kurtuluş Ordusu ile yaptığı basın toplantısının sonucunu açıklayan bildiriye atfen “PKK ve Ermeni Gizli Kurtuluş Ordusu doğu illerimizi koparıp Sovyet Ermenistanı’na katmak istiyorlar” biçiminde tamamen iftira olan haberler yaymaya başladı. Yayınlanan ortak bildirinin içeriği tamamen çarpıtılarak yalan ve iftiradan ibaret olan açıklamaların yapılması kasıtlı olup, Kürdistan’daki yurtsever çevreleri ve Türkiye’deki bazı devrimci-demokrat güçleri hareketimizden soğutmaya ve koparmaya yöneliktir. Sovyet Ermenistanı’na iltihak etmek isteyenler Ermeni örgütleridir. Bilindiği gibi bazı Ermeni örgütleri sık sık açıklamalarda

bulunarak, mülteci durumunda olan Ermenilerin yerlerine dönerek Sovyet-Ermenistanı'na katılmak istediklerini vurgulamaktadırlar. Ermeni örgütlerin, mülteci Ermeniler adına açıklamalarda bulunarak Sovyet Ermenistanı'na katılmak istediklerini belirtmeleri onların en doğal ve insani haklarıdır. Ancak Ermenilerin bu haklı talebini PKK'nin talebi gibi göstermeleri, faşist Türk sömürgecilerinin Kürdistan bağımsızlık ve demokrasi mücadelesine duydukları kinin ve besledikleri düşmanlığın bir ifadesidir. Sömürgeciler hareketimizi yıpratmak ve kitlelerden tecrit etmek için adice yalan ve iftiralarla kamuoyunu yanıltmaya devam edeceklerdir. Halkımızın ve öncü örgütü olan PKK'nin düşmanı Türk sömürgecilerinin yalan, demagoji ve çarpıtmadan ibaret olan propagandalarına itibar edilmemeli, doğru ve devrimci olan tüm eylemler ve girişimler kararlılıkla savunulmalıdır ve desteklenmelidir.

Hewar

087. СЕРЫЙ БИЛЕТ № 474954 КАЗАХСТАН

344

4

19

م. ا. عثمانی

Call

CEMŞAT AKYILDIZ, FENOLİK SÜBLENLENME, NİHAZ, 1991, AYDIN

KAHRDİSİN SÖMÜRGEÇİLİK!

NYZALTOP : *Neozalotop* (g) -
 1. *Neozalotop* (g) - 1. *Neozalotop* (g) -
 2. *Neozalotop* (g) - 2. *Neozalotop* (g) -
 3. *Neozalotop* (g) - 3. *Neozalotop* (g) -
 4. *Neozalotop* (g) - 4. *Neozalotop* (g) -
 5. *Neozalotop* (g) - 5. *Neozalotop* (g) -
 6. *Neozalotop* (g) - 6. *Neozalotop* (g) -
 7. *Neozalotop* (g) - 7. *Neozalotop* (g) -
 8. *Neozalotop* (g) - 8. *Neozalotop* (g) -
 9. *Neozalotop* (g) - 9. *Neozalotop* (g) -
 10. *Neozalotop* (g) - 10. *Neozalotop* (g) -

[Faint, illegible handwritten notes]

Archaeopteryx lithographica
 First fossil specimen that exhibits both
 avian-like and non-avian-like features
 only complete bone of hand wing
 feather-like pits on forelimb bones
 "Archaeo" = ancient, "pteryx" = wing
 "lithographica" = from the
 lithographic limestone of the
 Solnhofen region, Bavaria, Germany
 (Ostrom, 1976)

BULAK ÇÖRTANERKTE HEZİMİTE UĞRADI 9 ÖLÜ

1. *Staphylococcus aureus* (Staph.)
 2. *Staphylococcus aureus* (Staph.)
 3. *Staphylococcus aureus* (Staph.)
 4. *Staphylococcus aureus* (Staph.)
 5. *Staphylococcus aureus* (Staph.)
 6. *Staphylococcus aureus* (Staph.)
 7. *Staphylococcus aureus* (Staph.)
 8. *Staphylococcus aureus* (Staph.)
 9. *Staphylococcus aureus* (Staph.)
 10. *Staphylococcus aureus* (Staph.)

The author states that the purpose of the study was to determine the effect of the use of the computer on the learning of the English language.

1. Die erste ist die **Wahrnehmung** der Dinge.
 2. Die zweite ist die **Verstehung** der Dinge.
 3. Die dritte ist die **Beurteilung** der Dinge.
 4. Die vierte ist die **Handlung** der Dinge.
 5. Die fünfte ist die **Reflexion** der Dinge.
 6. Die sechste ist die **Erkenntnis** der Dinge.
 7. Die siebte ist die **Wahrheit** der Dinge.
 8. Die achte ist die **Gerechtigkeit** der Dinge.
 9. Die neunte ist die **Freiheit** der Dinge.
 10. Die zehnte ist die **Glückseligkeit** der Dinge.

BAS YAZI

LINKS

[Faint, illegible handwritten text]

SÖNÜRİFETİ KATIAM BAYR

14 DUBLETETI - 4 KIL. DO VADALL
 1. Voznja po putu do Vadal
 2. Voznja po putu do Vadal
 3. Voznja po putu do Vadal
 4. Voznja po putu do Vadal
 5. Voznja po putu do Vadal
 6. Voznja po putu do Vadal
 7. Voznja po putu do Vadal
 8. Voznja po putu do Vadal
 9. Voznja po putu do Vadal
 10. Voznja po putu do Vadal

ANWANDER FRODAN-ESYRA LETIM
YUNUSUN HAKKATE TE GELAPOTKOR

Quercus blanda, var. *occidentalis* Nutt. - Tree 10-15 ft. high, with a trunk 10-12 in. in diameter, bark smooth, gray, and thin, with a few small, dark, scaly scales. Leaves 4-6 in. long, 1-2 in. wide, elliptical, acute at the tip, and rounded at the base, with a serrated margin. Flowers 1-2 in. long, with a long, slender, yellow, tubular corolla, and a long, slender, yellow, tubular calyx. Fruits 1-2 in. long, with a long, slender, yellow, tubular corolla, and a long, slender, yellow, tubular calyx. Bark smooth, gray, and thin, with a few small, dark, scaly scales. Leaves 4-6 in. long, 1-2 in. wide, elliptical, acute at the tip, and rounded at the base, with a serrated margin. Flowers 1-2 in. long, with a long, slender, yellow, tubular corolla, and a long, slender, yellow, tubular calyx. Fruits 1-2 in. long, with a long, slender, yellow, tubular corolla, and a long, slender, yellow, tubular calyx.

Die weitere gestrichelte vertikale Linie
bezeichnet die Abgrenzung zwischen dem
Bauhof und dem Grundstück des Bauherrn.
Der Bauhof ist ein Grundstück, das dem
Bauherrn zur Verfügung steht.

ASSASSIN OF THE TRANSFERRED
CIVILIAN

1. *Chlorophyll* - green pigment
 2. *Carotenoids* - yellow, orange, red pigments
 3. *Xanthophyll* - yellow pigment
 4. *Lutein* - yellow pigment
 5. *Phycocyanin* - blue pigment
 6. *Phaeocyanin* - red pigment
 7. *Phaeophytin* - brown pigment
 8. *Phaeoerythrin* - red pigment
 9. *Phaeo-*fucoxanthin** - brown pigment
 10. *Peridinin* - red pigment
 11. *Alloxanthin* - yellow pigment
 12. *Diatoxanthin* - yellow pigment
 13. *Diadinoxanthin* - yellow pigment
 14. *Chlorophyll *a** - blue-green pigment
 15. *Chlorophyll *b** - yellow-green pigment
 16. *Chlorophyll *c** - blue-green pigment
 17. *Chlorophyll *d** - blue-green pigment
 18. *Chlorophyll *e** - blue-green pigment
 19. *Chlorophyll *f** - blue-green pigment
 20. *Chlorophyll *g** - blue-green pigment
 21. *Chlorophyll *h** - blue-green pigment
 22. *Chlorophyll *i** - blue-green pigment
 23. *Chlorophyll *j** - blue-green pigment
 24. *Chlorophyll *k** - blue-green pigment
 25. *Chlorophyll *l** - blue-green pigment
 26. *Chlorophyll *m** - blue-green pigment
 27. *Chlorophyll *n** - blue-green pigment
 28. *Chlorophyll *o** - blue-green pigment
 29. *Chlorophyll *p** - blue-green pigment
 30. *Chlorophyll *q** - blue-green pigment
 31. *Chlorophyll *r** - blue-green pigment
 32. *Chlorophyll *s** - blue-green pigment
 33. *Chlorophyll *t** - blue-green pigment
 34. *Chlorophyll *u** - blue-green pigment
 35. *Chlorophyll *v** - blue-green pigment
 36. *Chlorophyll *w** - blue-green pigment
 37. *Chlorophyll *x** - blue-green pigment
 38. *Chlorophyll *y** - blue-green pigment
 39. *Chlorophyll *z** - blue-green pigment
 40. *Chlorophyll *aa** - blue-green pigment
 41. *Chlorophyll *ab** - blue-green pigment
 42. *Chlorophyll *ac** - blue-green pigment
 43. *Chlorophyll *ad** - blue-green pigment
 44. *Chlorophyll *ae** - blue-green pigment
 45. *Chlorophyll *af** - blue-green pigment
 46. *Chlorophyll *ag** - blue-green pigment
 47. *Chlorophyll *ah** - blue-green pigment
 48. *Chlorophyll *ai** - blue-green pigment
 49. *Chlorophyll *aj** - blue-green pigment
 50. *Chlorophyll *ak** - blue-green pigment
 51. *Chlorophyll *al** - blue-green pigment
 52. *Chlorophyll *am** - blue-green pigment
 53. *Chlorophyll *an** - blue-green pigment
 54. *Chlorophyll *ao** - blue-green pigment
 55. *Chlorophyll *ap** - blue-green pigment
 56. *Chlorophyll *aq** - blue-green pigment
 57. *Chlorophyll *ar** - blue-green pigment
 58. *Chlorophyll *as** - blue-green pigment
 59. *Chlorophyll *at** - blue-green pigment
 60. *Chlorophyll *au** - blue-green pigment
 61. *Chlorophyll *av** - blue-green pigment
 62. *Chlorophyll *aw** - blue-green pigment
 63. *Chlorophyll *ax** - blue-green pigment
 64. *Chlorophyll *ay** - blue-green pigment
 65. *Chlorophyll *az** - blue-green pigment
 66. *Chlorophyll *ba** - blue-green pigment
 67. *Chlorophyll *bb** - blue-green pigment
 68. *Chlorophyll *bc** - blue-green pigment
 69. *Chlorophyll *bd** - blue-green pigment
 70. *Chlorophyll *be** - blue-green pigment
 71. *Chlorophyll *bf** - blue-green pigment
 72. *Chlorophyll *bg** - blue-green pigment
 73. *Chlorophyll *bh** - blue-green pigment
 74. *Chlorophyll *bi** - blue-green pigment
 75. *Chlorophyll *bj** - blue-green pigment
 76. *Chlorophyll *bk** - blue-green pigment
 77. *Chlorophyll *bl** - blue-green pigment
 78. *Chlorophyll *bm** - blue-green pigment
 79. *Chlorophyll *bn** - blue-green pigment
 80. *Chlorophyll *bo** - blue-green pigment
 81. *Chlorophyll *bp** - blue-green pigment
 82. *Chlorophyll *bq** - blue-green pigment
 83. *Chlorophyll *br** - blue-green pigment
 84. *Chlorophyll *bs** - blue-green pigment
 85. *Chlorophyll *bt** - blue-green pigment
 86. *Chlorophyll *bu** - blue-green pigment
 87. *Chlorophyll *bv** - blue-green pigment
 88. *Chlorophyll *bw** - blue-green pigment
 89. *Chlorophyll *bx** - blue-green pigment
 90. *Chlorophyll *by** - blue-green pigment
 91. *Chlorophyll *bz** - blue-green pigment
 92. *Chlorophyll *ca** - blue-green pigment
 93. *Chlorophyll *cb** - blue-green pigment
 94. *Chlorophyll *cc** - blue-green pigment
 95. *Chlorophyll *cd** - blue-green pigment
 96. *Chlorophyll *ce** - blue-green pigment
 97. *Chlorophyll *cf** - blue-green pigment
 98. *Chlorophyll *cg** - blue-green pigment
 99. *Chlorophyll *ch** - blue-green pigment
 100. *Chlorophyll *ci** - blue-green pigment
 101. *Chlorophyll *cj** - blue-green pigment
 102. *Chlorophyll *ck** - blue-green pigment
 103. *Chlorophyll *cl** - blue-green pigment
 104. *Chlorophyll *cm** - blue-green pigment
 105. *Chlorophyll *cn** - blue-green pigment
 106. *Chlorophyll *co** - blue-green pigment
 107. *Chlorophyll *cp** - blue-green pigment
 108. *Chlorophyll *cq** - blue-green pigment
 109. *Chlorophyll *cr** - blue-green pigment
 110. *Chlorophyll *cs** - blue-green pigment
 111. *Chlorophyll *ct** - blue-green pigment
 112. *Chlorophyll *cu** - blue-green pigment
 113. *Chlorophyll *cv** - blue-green pigment
 114. *Chlorophyll *cw** - blue-green pigment
 115. *Chlorophyll *cx** - blue-green pigment
 116. *Chlorophyll *cy** - blue-green pigment
 117. *Chlorophyll *cz** - blue-green pigment
 118. *Chlorophyll *da** - blue-green pigment
 119. *Chlorophyll *db** - blue-green pigment
 120. *Chlorophyll *dc** - blue-green pigment
 121. *Chlorophyll *dd** - blue-green pigment
 122. *Chlorophyll *de** - blue-green pigment
 123. *Chlorophyll *df** - blue-green pigment
 124. *Chlorophyll *dg** - blue-green pigment
 125. *Chlorophyll *dh** - blue-green pigment
 126. *Chlorophyll *di** - blue-green pigment
 127. *Chlorophyll *dj** - blue-green pigment
 128. *Chlorophyll *dk** - blue-green pigment
 129. *Chlorophyll *dl** - blue-green pigment
 130. *Chlorophyll *dm** - blue-green pigment
 131. *Chlorophyll *dn** - blue-green pigment
 132. *Chlorophyll *do** - blue-green pigment
 133. *Chlorophyll *dp** - blue-green pigment
 134. *Chlorophyll *dq** - blue-green pigment
 135. *Chlorophyll *dr** - blue-green pigment
 136. *Chlorophyll *ds** - blue-green pigment
 137. *Chlorophyll *dt** - blue-green pigment
 138. *Chlorophyll *du** - blue-green pigment
 139. *Chlorophyll *dv** - blue-green pigment
 140. *Chlorophyll *dw** - blue-green pigment
 141. *Chlorophyll *dx** - blue-green pigment
 142. *Chlorophyll *dy** - blue-green pigment
 143. *Chlorophyll *dz** - blue-green pigment
 144. *Chlorophyll *ea** - blue-green pigment
 145. *Chlorophyll *eb** - blue-green pigment
 146. *Chlorophyll *ec** - blue-green pigment
 147. *Chlorophyll *ed** - blue-green pigment
 148. *Chlorophyll *ee** - blue-green pigment
 1

Türk devletine esir düştüğü günden itibaren cezaevi koşuları, baskı ve işkencelere karşı amansız bir mücadele ve direniş içerisinde olan Mazlum Doğan, bu mücadeleleri ve yaşadıkları baskılarla ilgili kamuoyu oluşturma çabalarının da başında yer aldı. Bununla ilgili olarak örneklerini sunduğumuz bildiri vb birçok resmi başvurunun hazırlanmasında aktif rol oynadı.

**Türkiye Barolar Birliği'ne, basına,
Türkiye Tabipler Birliği'ne ve insanlık onurunu
rencide eden yasa ve insanlık suçu, baskı ve
işkencelere karşı ilerici, demokrat, yurtsever
ve devrimci kamuoyuna duyurumuzdur**

Biz Diyarbakır-Urfa-Mardin-Siirt illeri sıkıyönetim komutanlığına bağlı Diyarbakır'da bulunan, 2 Nolu Askeri Ceza ve Tutukevi tutuklu ve hükümlüleri olarak bölgede uygulana gelen işkence ve baskılarla, kamuoyunun tüm bu işkence ve baskılara ilgisizliğini dile getirmek istiyoruz.

Genel olarak bölgede yapılan operasyonlar eski İçişleri bakanlarından H. Fehmi Güneş'in de belirttiği gibi 'kitle operasyonları'dır. Bu operasyonlarda mahalleler, kazalar, köyler ya da köy grupları tamimiyle kuşatılmakta ve kadın erkek, genç, ihtiyar demeden, yüzlerce suçsuz, günahsız, olaylardan habersiz insanlar toplatılmakta ve işkencehanelerde ağza alınmayacak en iğrenç küfürler edilerek, tekme, yumruk, tokat, çıplak vücutta sigara söndürmekten; elektrik, falaka, kum torbası, saç ve bıyık çekmek dahil olmak üzere cop sokmaya kadar her türlü işkence yöntemleri uygulanarak, onlarcası sakat bırakılıyor, geri kalanların bir kısmı "yeterince korkutulmuş terbiyesini almıştır" denilerek serbest bırakılanların dışındaki geri kalan kesime işkencelerin vahşiceleri haftalarca uygulanarak kimileri katledilmekte, kimileri sakat bırakılmakta ya da hayatlarının sonuna kadar acısını çekecekleri, ya fizyolojik acılara boğmakta ya da yıllarca hapishanelerde ve hücrelerde kalmaları için düzmece ifadeleri, gözleri kapalı tarzda zorla imzalatılmaktadır. Kent mer-

kezlerinde, her şeyden habersiz, derslerini dinlemekte olan ortaokul ya da lise öğrencileri düzmece ifadeler, ve iftiralarla veya feodal beylerin ihbarlarıyla güvenlik güçlerince toplatılmakta 9-10 gün veya daha fazla sürelerle gözaltına alınarak en acımasız, vahşi işkencelere tabi tutularak, ya hepsi, ya da büyük kesimi serbest bırakılarak geri kalanlar mahkeme huzuruna çıkarılmamaktadır. Bu durum okullara devam etmeyi engellemekte, öğrenciler ve aileleri için tam bir psikolojik bunalıma neden olmaktadır. Gözaltına alınıp bırakılmış çocukların durumu devamsızlık ve psikolojik bunalımı arttırmakta, nefret duygularını depreştirmektedir. En az okuldan toplamak kadar geçerli olan bir başka toplama yöntemi de, mahalleler içinde, sokak başlarını tutarak gelip geçen ne kadar insan ve özellikle ortaokul-lise öğrencisi varsa hepsi arabalara doldurularak, işkence merkezine götürülmektedir. Gelişi güzel toplanmış genç, ihtiyar, kadın, erkek ve insanlar, ya perdeler ardına saklanmış kişilere ya da gizlenme gereğini bile duymayan eli keleşinkoflu veya tabancası belinde olan feodallere gösterilerek, direktifleri doğrultusunda ilk eleme yapılır. Perde arkası belirsiz kişilerin ya da silahlı feodal zorbarların hışımına uğramayanlar iyice bir haşlandıktan sonra korkutulur ve geri gönderilirler. Geri kalanlar ise feodal beylere karşı geldiklerinden, anasından emdikleri süt burunlarından getirilecek kişilerdir, öyleyse ‘uslandırılmalıdır’lar. Bu yöntemler, tüm yörede uygulanmakta ise de, özellikle Batman ilçesi ve Urfa il, ilçeleri için karakteristik yöntemlerdir.

Kentlerdeki diğer toplu gözaltına alma yöntemlerinden biri de, olayın geliştiği yerde veya yakınında ne kadar kişi varsa hepsinin gözaltına alınıp işkenceye tabi tutulmalarıdır. Gözleri bağlı imzalandıkları ifadeler nedeniyle çok sayıda insanlar mahkeme karşısına çıkarılmadan, tutuklanmadan, sadece işkenceyle belayı atlatmış olurlar. Bu insanların işkencecileri ihbar etmesi bir tarafa, ucuz kurtuldukları için sevinmekte ve şanslı olduklarını söylemektedirler. Çünkü işkencecileri ihbar etmeleri halinde başlarına gelecekleri iyi bilmektedirler.

Nitekim evinin aranması esnasında polisler tarafından 8 bin lira parası ve hanımının ziynet eşyaları çalınan bir Batmanlı vatandaş durumu ilgilere bildirip dava açtıktan kısa bir süre sonra, gözaltına

alınarak tutuklandı. Mardin'in Kızıltepe ilçesinde Reşat Güler'in isimli vatandaş, yine Mardin'in Derik ilçesinin Şikestun köyünde Mehmet Özen adlarındaki vatandaşların da işkence ile öldürüldükleri göz önüne getirildiğinde ne kadar işkence görürlerse görsünler, şikayet etmeyi akıllarının ucundan bile geçirmeyecekleri hemencecik kavranıla bilir. İnsanlık dışı işkenceleri yapan sadist ruhlu yaratıklar, hem bu durumu bilmekte, hem de kendilerine güvence verildiğinden korkusuzca ve zevkle ama küçüle küçüle işlerini yapmaktadırlar.

Köy baskınlarında yöntem, kadın ve erkeklerin ayrı ayrı toplatılmaları, kadınların gözü önünde erkeklerin bir kısmının çıplak soyularak dövülmeleri, kendilerine binilmesi vb çeşitli hareketlerin yapılması, ya da ana avrat, kız, gelin demeden ağza alınmadık en guliz küfürleri savurarak onları isyan ettirip kurşuna dizme ortamı yaratmak, ya da onları kişiliksizleştirme yöntemidir.

İster kırsal kesimden olsun, ister il ve ilçe merkezlerinden olsun bu koşullardan göz altına alınmış olan bazılarının da yakınları alınarak (anası, babası, hanımı, kardeşi ya da, çocukları) biri falakaya yatırılıyor ve erkeklik organı dahil vücudunun çeşitli yerlerine elektrik verilirken, vücudunda sigara söndürülürken, iç organları parçalanırken, dışta iz bırakmamak amacı ile kum torbaları ile dövülürken, yakınına sesi dinletilmekte, ya da olduğu gibi gösterilmekte, böylece fiziki ve psikolojik işkence bir arada yürütülmektedir.

Bu işkenceler sonucu onlarca ilerici, demokrat, yurtsever ve devrimci kişi aylarca ayaklarına basamadılar, mide kanaması geçirdiler, işkencede yırtılmış elbiseler, şişkin eller ve ayaklar, işkencecilerin gerçek yüzlerini ve günümüzün Türkiye "adalet" anlayışının niteliğini gözler önüne sermektedir, kapkara leke ve morartılarla savcılara ve hakimlere göründüler, yürüyemediklerinden dolayı elleri üzerinde savcıların, hakimlerin karşısına çıkarılanların bulunduğu bir ortamda, "işkence yapılmıyor" demek yüz­süz­lüğün en had sınıridir, adaletin var olduğunu, işlemekte olduğunu söylemekse, yüz­­süz­lükten de öte aptallığın, yalancılığın ve gerçekleri ters yüz etmenin şampiyonluğudur.

23 Şubat 1980 tarihinde, Diyarbakır Kurtoğlu inzibat karakolunda Remzi Yalvaç adındaki devrimci, hınçlarını ve yeterince zevklerini alamayan, gözü dönmüş ve insanlıktan çıkmış işkencecilerin, insanlık

dışı ve Türk “adaletinin” günümüz gerçek niteliğini sergileyen işkenceleri sonucu, gözleri bağlı, karnı aç ve tir tir titrerken ölmüştür.

İşkencecilerden Türk ve uluslararası yasalar gereğince hesap sorulması bir yana, bölge sıkıyönetim ve “güvenlik” adı verilen gerçekten güvenlik güçleri tarafından basına yansımaları bile engellenmiştir. Bölgedeki işkence, zulüm ve baskılar o dereceye varmıştır ki basın, “adalet” mekanizması, barolar ve tüm ilerici kamu kuruluşları kör, sağır ve dilsiz olmuşlardır. O kadar ki Mardin’in Derik ilçesinin Şikestun köyündeki çatışmadan sonra yakalanarak götürülen 60 yaşındaki suçsuz, günahsız Mehmet Özen’in işkencede öldürülmesi nasıl basına yansıtılmadıysa, cenazenin köye getirilmesinden sonra merak üzerine olayın geçtiği köye gelen ve yakalanıp işkenceye götürülmek üzere arabalara konulan Abdullah Yüce ve Süleyman Saruhan adlı köylülerin, köyün 200 metre dışında kurşuna dizilmeleri bile basına yansımada. Ancak aşiretçi feodal ilişkilerinin varlığını sürdürdüğü bölgemizde, bu tür haberler, çok kısa sürede, en ücra köşelere kadar yayılmaktadır. Olayların ve gelişmelerin gerçeğe uygun tarzda basına yansıtılmasının engellenmesi, deve kuşu örneği başı kuma gömmektir.

Diyarbakır 2 nolu askeri ceza ve tutukevinde onur kırıcı davranış ve sözlere muhatap olmayan, tokat atılmayan ellerine veya vücudun çeşitli yerlerine copla vurulmayan, bir tek kişi dahi bulamazsınız. “Bana hiç işkence etmediler, fakat ellerime de 63 cop vurdular saydım.” “Ben buna işkence demem, küfür ve hakareti bol olsa da” diyen tutuklunun konumu ve günlerce aç-susuz bırakılan, uyuması, tuvalete gitmesi, hatta oturması ve ellerini indirmesi günlerce engellenen, parmaklarının arasına mermi sokularak sıkıştırılan, vücudunun çeşitli yerlerine kuru-yaş elektrik verilen, defalarca falakaya yatırılan, saçları, bıyıkları, tırnakları çekilerek sürüklenenlerin konumuyla karşılaştırıldığında, gerçekten işkence değildir: Çünkü vücudunda sigara söndürülmemiştir, kıcına cop sokulmamış ve sarkıntılık edilmemiştir. Mayın tarlalarına götürülmediği, çıtırçıplak buz gibi suya batırılıp çıkarılması engellenmediği, günlerce karlar üzerinde bekletilmediği ve arabaların arkasına bağlanarak yerden sürüklenmediği için çok haklı olarak bu tutuklu, “bana hiç işkence etmediler” diyebilmektedir. 70 civarında cop vurulmuş, sövülmüş, tokatlanmış ol-

manın dahi kişiye, “bana hiç işkence etmediler” dedirtmesi, durumun vahametini ve uygulanmakta olan işkence yöntemlerinin vahşetini göstermeye yetmektedir. İşkence yapılırken kadın erkek ayrımı yapmadan işkenceciler erkeklere yapılan işkenceleri, kadınlara da yapmaktadırlar. Urfa’da 13 yaşındaki bir kız çocuğu ile, bir hamile kadın uzun süreli elektrik işkencesine tabi tutulmuşlardır.

“Anneler günü” diye analara saygı günleri kutlayanların, gerçek halk analarının başına neler getirdikleri bölgemizde açıkça görülmektedir.

İşkencecilerin vahşeti, işkencecilerin işkence oburluğu ve insanlık dışı işkenceleri, gözaltındakilerin ayaklarına çivi çakılmasına kadar götürülmüştür. Amaç sözüm ona “adaletin” yerine getirilmesi görünümü altında en büyük adaletsizliği uygulamak, korkutmak ve sindirmektir. Vatandaşın “mal ve can güvenliğini sağlamakla görevli” bu insan kasapları, halkın malını gasp etmekle ve canını almakla da hiçbir zaman yetinmemişlerdir. Devrimcilerde aile ve namus anlayışının olmadığını yaymaya çalışan bu namussuz çığırtkanları, namussuzluğun en büyüğünü yaparak kızların dahi ırzına geçmekte, yüreklerde hayat boyu kapanamayacak yaralar açmaktadırlar. Bunlar asla cezasız kalmamalıdır ve kalmayacaktır da. Bu cezalandırmaları hiçbir güç engelleyemeyecektir. Basın, demokratik kitle örgütleri ve ilerici kamuoyu, bütün bu insanlık dışı baskı ve işkencelerden günümüze kadar nasıl habersiz ve bu baskı ve işkencelere karşı sessiz kalmışsa; gözaltı süresinden sonra gelen tutukluluk dönemindeki baskılardan da habersiz kalmış, ya da haberdar olmasına rağmen sessiz, baskılara karşı tavizsiz kalmıştır.

İşkence ve baskılara karşı İstanbul Barosu’nun, son günlerde başlattığı savaşıma, olanaklarımız ölçüsünden katılarak, bu savaşı yoğunlaştırma ve yaygınlaştırmak için, biz de bölgemizde baskı ve işkence yöntemlerini ayrıntılarına girmeden aktarmayı uygun gördük.

Diyarbakır 2 Nolu Askeri Ceza ve Tutukevindeki baskılara gelince:

1) İki aydan daha uzun bir süre tek kaşıkla 2 kişi, bir tabakta 3 kişi yemek yedik. Tüm isteklerimize ve ısrarlarımıza rağmen cezaevi yönetimi gerekli kaşık ve tabak eksikliklerini gidermiyor. Bizim

paramızla dışarıdan alarak gidermemize de olanak tanımıyordu. Amaç baskı uygulamaktır. Ve bu eksiklikler hala tüm olarak giderilmemişse, olanaksızlıktan dolayı değil, tamamen baskı altında tutma, sinirlerimizi tahrip etme amacından dolayıdır. Yoksa ordunun gücü birkaç adet tabak, kaşık almaya yetmeyeceğinden değildir. Ordunun ve Türk maliyesinin bu “ağır!” yükün altından kalkmadığını varsaysak bile bu eksikliklerin tarafımızdan giderilmesi için olanak tanınmaması, gerçek amacı hemencecik açığa çıkarmaktadır. Sandalye ve masa eksikliklerinin giderilmemesi de aynı amaçtan kaynaklanmaktadır. Biz de sandalye ve masa eksikliliğini çift var diye yemeğe oturarak çözmeye çalışmaktayız. Yemek ve ekmek ihtiyacın çok altında çıkarılmaktadır. Bu durum karşısında dışarıdan ekmek aldırma istiyoruz. Ancak uzun bir süre almamakta direndiler. Şimdi haftada 2 gün alıyorlar, ancak bugüne kadar yazılan miktarda ekmek gelmiş değildir. Sürekli olarak ya hiç gelmemekte, ya da getirilmemektedir. Dışarıdan ziyaretçilerimizin getirdiği ya da getirebileceği yiyecekler zaten hiçbir zaman kabul edilmemiştir. Kısaca yiyecek maddeleri bir silah olarak kullanılmaktadır. Dışarıdan çay, kuru çay ve şekerin dahi getirilmesi, içeride tutuklular tarafından çay yapılması, kesinlikle engellenerek çayhaneden 3-4 defa çay alma zorunda bırakılarak, zaman zaman da “tüp bitti” diyerek çay içmemiz bile engellenmektedir.

2) Yemeklerde topraktan tutun, civcivden fareye kadar, her türden yabancı maddeyi bulmamız olanaklıdır. Hayatta duymadığımız ve görmediğimiz bir durumla karşılaştık burada: Yemekte akrep çıktı, durumu gören biz tutuklular gönül rahatlığı ile, bu yemekleri nasıl yeriz? Bu soruya doğal koşullarda verilecek yanıt çok farklıdır. Pratikte yanıtımız: Yiyoruz ve yemeye devam edeceğiz, yemekler ya tuzsuz, ya da çok tuzlu getirilmektedir. Kısaca bir insanın yiyemeceği türdendir.

3) Havalandırmamız 50’şer dakika olmak üzere günde 2 defadır. Ancak havalandırma gereksinmemiz ve hakkımızı kullandırmamak için ellerinden gelen her türlü çabayı harcamaktadırlar. Sayım esnasındaki davranışlarımız havalandırmada folklor oynamamız gibi nedenler bahane edilerek havalandırma hakkımız elimizden alınmakta, buna süreklilik kazandırılmaya çalışılmaktadır. Bir süre önce ger-

çekleştirilen “toplular tutuklama işkence ve baskıları protesto” eylemine, çok küçük bir tutuklu kesiminin katıldığı biçiminde basına yansımaları sağlamadaki bu çabaları da bu amaçlarının açık bir ifadesidir. Ceza ve tutukevi yönetimi tüm arama yapılan günlerde hakkımızı gasp etmeyi bir alışkanlık, daha doğrusu bir ilke haline getirmişlerdir. Havalandırma hakkımızı kullanacağız dediğimiz zaman da “siz bu gün cezalısınız, yarın da havalandırılmayacaksınız” diyerek ilkelerini uygulamaktadırlar.

4) Tüm koşullar kapasitelerinin çok üstünde tutuklu ile dolurmuştur. Hiçbir zaman bölgedeki askeri ceza ve tutukevlerinde kişi başına bir yatak düşmemiştir. Ya iki kişiye bir, ya da üç kişiye iki yatak düşmüştür ve düşmektedir. Koşullarda kapasitelerinin çok üstünde ranza konmuş olmasına rağmen, bu kadar yatak sıkıntısı ve insan fazlalığı vardır. Eğer koşullardaki ranzalar, koşullar kapasitesine denk olsa üç, dört kişiye ancak bir yatak düşecektir. Bu da baskı ve sindirme amacının hayata geçirilmesini sağlayan başka alandaki uygulamadır.

5) Sağlık sorunu burada başlı başına bir sorun olup, tüm tutukluların sağlığını tehdit etmektedir, doktora çıkarılanlar ancak acil hasta olanlardır. Çünkü idarenin, doktora çıkmak için koyduğu koşul budur. Doktora çıkanların değil tedavi, doğru dürüst muayene edildiklerini söylemek, ancak bakar kör olmak, ya da gerçekleri açıktan açığa çarpıtmaktır. Doktora çıkanlara sorulan tek soru, hiçbir zaman sağlık ile ilgili olmamıştır. İlk sorular tutuklunun niteliğini, suçunu, siyasi görüşünü öğrenmeye yöneliktir. Zaman zaman faşistlerin “komünistleri” tespit etmekte başvurdukları “İslam’ın şartı kaçtır? Otuz iki farzı say” gibi soru ve yöntemlerle, burada sık sık karşılaşılmaktadır. Hoşlarına gitmeyen yanıtları aldıkları zaman da, azarlamaktan, hakaret ve tehdit etmekten geri kalmamaktadırlar. Bu durum tutukluların da, zorunlu olmadıkça gitmemelerine yol açmaktadır. Oysa tüm zorlu hastalıklara karşı başarılı tedavi, erken teşhis çabası bir yana, teşhisin maddi temelleri bile ortadan kaldırılmaktadır. Doktorun karşısına çıktığınızda, tedaviye değil sorguya gittiğinizi sanırsınız.

Sağlıkla ilgili olarak askeri hastaneye sevk edilenler, oralarda da aynı davranışlarla zaman zaman karşılaşmalarını söylemektedirler.

Hastaneye gidenlere uygulanan en klasik, süreklilik arz eden baskı yöntemi, kapalı cezaevi arabalarında hastaları askerlere dövdürmektir, hastalara hakaret edilerek, gerekli ilaç bulunmaması gerekçesiyle verilmemektedir.

Derler ki, bir Avrupa sağlık heyeti Türkiye’de bazı araştırmalarda bulunmuş ve şu sonuca varmıştır “Avrupa’da insanlar rastlantı sonucu ölüyor, Türkiye’de insanlar ise rastlantı sonucu yaşıyor.” Bölgemizdeki insanlar da ister dışarıda, ister içerde olsun, rastlantı sonucu yaşıyorlar.

6) Haftada bir gün olan görüşme ve ziyaret günlerinde, ülkenin çok uzak köşelerinden büyük zorluklara katlanarak, yakınlarıyla görüşmeye gelenler olsun, bir hafta ve daha uzun sürelerle ziyaretçilerinin gelmesini bekleyen biz tutuklular olsun, görüşme süresinin çok kısa olması nedeniyle, birbirimizle daha görüşmeden ayrılmak zorunda bırakılmaktayız. Oysa görüşme süresinin 10-15 dakikaya çıkarılmasının olanakları da vardır, ancak bu olanakların tutuklu ve ziyaretçilerin lehine kullanma yönünde en ufak bir çabaya girişilmemektedir, yeni olanakların artırılmasından vazgeçtik, varolan olanaklar hiç olmazsa yeterince kullanılsa. Ne gezer, yurdun çeşitli yörelerinde, büyük fedakarlıklar pahası görüşme gününe yetişmiş olan ziyaretçiler, kışın soğuktan yağmur ve kar altında; yazın tuzlu ve kavurucu sıcaklar altında, sabahın erken saatlerinden, akşam mesai bitimine kadar ayakta bekletilir ve büyük bir kesimine “ziyaret saati bitti, artık bu hafta görüşemezsiniz, bir dahaki haftaya gelirsiniz” denilerek, asgari düzeyde de olsa, görüşme olanağı tanınmamakta, varolan olanakların kullanılması, bilinçli olarak engellenmektedir. Görüşme öncesi ve sonrasında, ziyaretçilerin iteklenmeleri, ziyaretçilere hakaret edilmeler ve hatta dövülmeleri göz önüne getirilecek olursa, baskıların boyutu ve hedeflenen toplum kesimi daha iyi canlandırılabilir. Anlaşılabileceği üzere, baskı yalnızca tutuklu ve hükümlülere değil, çeşitli araç ve yöntemlerle tutuklu ve hükümlülerin ailelerine ve yakınlarına da yapılmaktadır. Yakınlarıyla görüşemeyen bu insanlar bir dahaki görüşmeye kadar merak ve kızgınlıkla geçirirler günlerini, hele çok uzaklardan görüşme günleri gelip de “yakınınız sizinle görüşmek istemiyor” denilerek, geri gönderilenlerin durumunu ve bundan haberdar olan tutuklunun psikolojisini, varın

siz değerlendirin. Evet aynen böyle “yakınınız sizinle görüşmek istemiyor” denilmektedir.

7) En az iki haftada bir götürülmemiz gerekirken, şubat 1980’den Mayıs 1980’in ortalarına kadar ancak üç defa banyoya götürüldük. Tabii onlara da banyo denilebilirse! Kurna başında üç-dört kişiye bir tas, giyinme ve soyunma da dahil olmak üzere, 20 dakikada yıkanma hakkı verilmektedir, suyun yeterince akmadığı da bunlara eklenecek olursa, tüm kirlerimizden arınmış, pırıl pırıl bir ayna gibi banyodan çıktığımız “gerçeği” daha iyi kavranmış olacaktır. Bu “gerçekten” değil midir ki, ortalığı haşereler kaplamış, koğuşlar kokmakta ve koğuşlara girmek için cezaevi yöneticilerince azami çaba harcanmaktadır. Kaldı ki, sözü edilen “gerçek” gerekten de gerçek ola! Arabistan çöllerindeki Bedevilerin susuzluklarının da ötesinde olan tutukluların su sorunu, tuvalet sorunu çözümlenmeden, çamaşırları yıkama olanağı yaratılmadan ne kiri, pisliği ve haşerenin kökü kurutulabilir, ne de yöneticilerin, koğuşlara girme ve korkaklık, çekingenlikleri giderilebilir. İçme suyunun bile sık sık bulunamadığı, ceza ve tutukevinde, “çamaşırlarınızı yıkayın, temizliğinize dikkat edin” vahiler yoluyla mucizeler yarat demektir. Ve bizler irademiz ve sağ duyumuzla, mucizeler yaratma doğrultusunda güvenilir adımlarla yürüyoruz. İki aydan fazladır havalandırma alanını zehirlenme alanına çeviren, üstü idarece açılan lağım kanallarının patlak ve akıntısını gözlememize, koklamamıza, susuzluk nedeni ile, içine düşen topları gazete ile silmemize, gece de aynı mikropları teneffüs etmemize rağmen, hala dimdik ayakta olmamız bir mucize değil midir? Lağım patlağının giderilmesi ve su sorununun çözümlenmesinin gecikmesi, sıcakların bastırması ile birlikte çeşitli salgın hastalıkların baş göstermesinin tehlikelerini taşımaktadır.

8) Suçsuz ve günahsız insanlar, ne idüğü belirsiz kişilerin iftiralarına uğrayarak, sebepsiz yere gözaltına alınarak, gözleri bağlı iken işkenceler sonucu zorla imzalatılan düzmece ifadelerle tutuklanan yüzlerce kişi, davaları açılıp mahkemeye gidecek olurlarsa, tahliye olmaları gerektiği halde, mahkemeler açılmamakta, davalar hızlandırılmamakta ve sorunlarımızın hiçbirine el atılmamaktadır. Bir yıldan fazla bir süredir, tutuklu olmasına rağmen hala mahkeme önüne çıkmamış olan onlarca tutuklu vardır. Mahkemeye çıkarmadan, ikide

bir incelemeye göndermek yöntemi ile işi sürüncemede bırakmak, sınırları çok olumsuz yönde etkilemektedir. Mahkemeyi sürüncemede bırakmak taktiği zamanın sübjektif olarak uzamasını beraberinde getirdiğinden, tam bir baskı ve işkence aracı olarak iş görmektedir. Buradaki tüm tutuklular sonlarının ne olacağını, ne ceza alacaklarını bir an önce bilmek istiyorlar. İster tamamen günahsız oldukları için mahkemeye çıktıklarında beraat olacaklar olsun, ister mevcut yasalara karşı belli suçlar işlemiş, ancak işkenceler sonucu imzalatılan düzmece ifadelerle, bu suçları ağırlaştırılanlar olsun ve isterse tutukluluk halinde alacağı cezayı çekememiş olanlar olsun, hepsi de mahkemelerin bir an önce açılmasını istemekte ve beklemektedirler. Ve yanılmıyorsak bölgemizde uygulanan bekletme yöntemi, tüm Türkiye’de uygulanmaktadır.

9) Tutukluların sorunları arasında, bir sıralama yapılacak olursa, hiç kuşkusuz genel olarak okuma, özel olarak bilimsel kitap sorunu, birinci sırayı alacaktır. Yüzde 90’ı aydın olan tutuklular kitlesi, ekmek ve su kadar karşılanması zorunlu olan okuma gereksinmelerinin, Günaydın, Tercüman, Hürriyet, Milliyet ve Cumhuriyet gazeteleri dışında, katı bir şekilde engellenmesi, son yılların aydın düşünce, aydın kafa ve kitap düşmanlığının en açık belirtisi ve dolaysız ispatıdır. En insani ve demokratik hakkımız olan okuma hakkımızın ve kitapların cezaevine sokulması engellenerek, elimizden kitapların alınması ve verilmemekte direnilmesi; sözde demokrasi şampiyonluğu yapanların maskelerini tamamen düşürmüştür.

Bölgedeki baskı, işkence, toplu tutuklamalar ve diğer uygulamalar göz önüne getirildiğinde görülecektir ki, hiçbir zaman demokratik bir ortam oluşmamıştır ve demokrasi düşmanları güçleri varoldukça demokrasinin oluşmasına olanak tanımayacaklardır. Nasıl olduysa bir ara idare aracılığı ile cezaevine bir roman aldık; aradan daha bir ay geçmemişti ki, kendi aldıkları ve içeri bıraktıkları tüm kitaplarımızı tekrar geri alarak, bir daha vermediler. Ceza ve tutukevi yönetimine yönelik tüm istek ve ısrarlarımız, adli müşavirliğe yazılı başvurularımızın tümü, bugüne kadar yanıtsız kalmıştır. Bundan sonra da hep yanıtsız bırakılmak istenilmektedir.

Korku o derece karanlık kafaların yüreğine işlemiş ki, aydın düşüncelerin yayılması, aydın kafaların yetiştirilmemesi kendi dü-

zenlerinin devamını tehdit eden ilerici, yurtsever, demokrat ve devrimciler üzerine uygulamayı amaçladıkları baskıyı gerçekleştirmek için, işi politika dergisini dahi içeri sokmamaya kadar ileri götürmüş bulunuyorlar. Hiç kuşku yok ki ellerinden gelse kendilerini zararlı olmayacak ortamı bulurlarsa, elimizdeki gazeteleri dahi engelleyecekler. Böylesi bir ortamın oluşturulması için ellerinden gelen tüm çabayı harcıyorlar.

Daha şimdiden dışarıdakilere benzer tarzda, hatta daha barbarca arama görünümü altında talan operasyonlarına başladılar. 19 Mayıs 1980 günü Diyarbakır 2 nolu askeri ceza ve tutukevinin tüm koğuşları, siyasi polisin, daha doğrusu işkencecilerin desteğinde, çamaşırları ortalığa saçarak, ranzalar üzerinde hiçbir şey bırakmayacak tarzda tüm yatak ve battaniyeler gelişi güzel ortalığa dökülerek, üzerine basılarak, kirlenmeleri sağlanmıştır. Diğer taraftan bir tutuklunun 11.500, birinin 2.000 lirasını, bir diğerinin 39 paket samsun sigarasını ve daha birçok malzemeyi gasp ettiler. İnsanca düşünen, insanca yaşam kavgasını veren tüm insanlara sorarız: Bu gaspçı, talancılar mıdır adaletin savunucuları, onları yönetenler midir, yoksa onların davranışlarını denetlemekten sorumlu görülmesine karşın, bugüne kadar bu görevini hiç yerine getirmeyen “adalet” yetkilileri midir? Kuşkusuz sorumuzun yöneldiği tüm insanların yanıtı, “hayır onlar adaletin savunucuları olamazlar” biçiminde olacaktır. Ve başlı başına, bu talancı ve gaspçı kesimin, adaletin savunucuları olarak karşımıza çıkmaları dahi, bizlere ne türde, ne oranda baskı uyguladığını kavratmaya yetecektir.

Bu arada bölgede tüm baskı, işkence ve kanunsuzluklar, gemi aزی almışken kendisinden çok şey beklenen Diyarbakır barosunun ölü toprağı serpilmişçesine tüm gelişmeler karşısında sessiz ve ilgisiz kalması, acımızı ve şaşkınlığımızı bin kat artırmaktadır. Baronun bir bütün olarak yasaları ayakları altına alan, insanlık dışı baskı ve işkencelere karşı tavır alması, kamuoyu oluşturarak bu baskı ve işkencelerin asgariye indirilmesi savaşımında bulunması bir yana, bölgedeki siyasi davaları bile almaktan çekinmektedirler. Diyarbakır Barosu’nun ve bu baroya kayıtlı avukatların büyük bir kesiminin bu tavırları, demokratik mücadeleye inançsızlıklarından mı, kaypaklıklarından mı, korkaklıklarından mıdır; yoksa bölgedeki

yasa tanımaz baskı ve işkence uygulayan yöneticilerin vahşetinden midir? Kesin nedeni bilmiyoruz, ya biri, ya öteki, ya da ikisinin bir karışımıdır, bu şekilde tavır almalarını sağlayan, hangi nedenden kaynaklanırsa kaynaklansın, Diyarbakır Barosu'nun tavrı Türkiye Barolar Birliği'nin tarihi geleneğine ve demokratik anlayışına ters düşmektedir.

“Bana dokunmayan yılan bin yaşasın” anlayışı hiç kimseyi kurtarmamıştır, kurtaramayacaktır.

Bugün bize ise yarın bu anlayışın sahiplerinedir.

Konumuzu öz olarak dile getirmeye çalıştık. Amacımız sizleri bilgilendirip işkence ve baskıları yayınlarak kamuoyu oluşturma, işkence ve baskıları ortadan kaldırma, ya da asgariye indirme savaşımızda olanaklarınıza katkıda bulunmaktır.

Bir gün mutlaka işkence ve baskı uygulayanlar yenilecek, işkence ve baskılar son bulacaktır!

Son söz gerçek adaletin olacaktır!

Başarı dileklerimizle

***Diyarbakır 2 Nolu Askeri Ceza ve Tutukevi
siyasi tutuklu ve hükümlüleri adına
Mazlum Doğan***

Hapishanedeki baskı işkence ve uygulamalar

Gitgide gelişen antisömürgeci bağımsızlık savaşımı, sömürgeci-lerin uykularını kaçırarak huzursuz etmektedir. Geniş halk yığınla-rının PKK bayrağı altında toplanmasından, sömürgeciliğe, yerli ge-riciliğe, feodal uşaklara, ajanlaşmış yapı ve kurumlara karşı şanlı ve yiğit savaşım lar sömürgeci-leri ve yerli uşaklarını korku ve dehşete düşürerek azgınlaştırmaktadır.

Gelişen antisömürgeci ve bağımsızlık savaşımını boğmak, siyasi yapısını çökertmek için tüm yurtseverlere olduğu gibi özellikle halkın öncü müfrezeleri olan PKK partizanlarına karşı yok etme ve sindirme planları sahneye konulmaktadır. Bu planlarını sıkı yönetim koşullarında daha rahat yapacaklarını uman sömürgeci güçler ve yerli uşakları özellikle antifeodal savaşımımızın geliştiği alanlarda sıkıyönetimi ilan etmişlerdir.

Sıkıyönetimin ilanı ile halkımız üzerinde devam eden sömürgeci baskı ve yöntemler daha da katmerleşmiştir.

Belli alanlarda soykırıma ulaşan operasyonlar, toplu tutuklamalar, esir kamplarına dönüşen askeri garnizonlar halkımız için birer iş-kence, zulüm ve baskı unsuru olmuştur. Özellikle bu baskı ve işkence yuvalarında PKK partizanlarına farklı uygulamalar yapılarak gün-lerce, haftalarca işkenceler yapılmaktadır. İnsanlık haysiyet ve onu-ruyla bağdaşmayan falaka, kum torbası, meydan dayağı aç susuz bırakılma, uykusuz bırakılma, vücutlarda sigara söndürme, cop sokma, tecavüze yeltenme, iğne batırma, saç sakal ve bıyık çekme gibi işkence yöntemleri kullanılmaktadırlar. İşkencelerden geçenlerin

yüzde doksanı sakat kalmakta, aylarca kan tükürüp yine kan işmektedirler. İşkence cehenneminden çıkanlar faşist askeri cezaevlerine konulmaktadır. Bu baskı, zulüm ve işkence ile yetinmeyen sömürgeciler, faşist yönetmenliklerle, keyfi muamelelerle zulüm ve işkencelerini bu hapishane ve tutukevlerinde de sürdürmektedirler.

Şöyle ki, sıkıyönetim ilanıyla Diyarbakır 2 Nolu askeri cezaevine getirilen mahkumlar sanki bir cehennem kampına getirildiler. Mahkumların içeri girmeleri, şartlandırılmış ve kafaları yıkanmış faşist gardiyan askerlerin tehditleri altında, bazen dayak bazen de hücrelerdeki dayak faslından sonra sürüler halinde koğuşlara dolduruldu. Psikolojik baskı altında ürkek ve çekingen başlayan mahkumiyet sıkıyönetim uygulamalarına paralel olarak hapishanede de baskı ve şiddet katmerleşti. Haftada bir iki kez hapishaneye gelen sıkıyönetim komutanı Cemalettin Altınok tek tek mahkumları sorguya çekerek, azarlayarak, tehdit ederek “itler gibi geberin,” “birbirinizi bitirin yok edin,” “biz de sizden kurtulalım” dedikten sonra bundan cüret alan hapishane yönetimi de gittikçe azgınlaşarak faşist yönetmelikleri dahi uygulamaz oldu. En faşist ülkelerde bile hapishanelerde gazete, kitap, dergi gibi basın serbest olmasına rağmen bizde okunmasına izin verilmiyor.

Sekiz kişiye iki kepçe çorba, günde üç yüz gram ekme verilerek, esirlere yapılan muamelelerden bile daha kötü muamele ediliyor. Dışarıdan yiyecek maddesi aldırarak ve getirmek yasaklanarak idarenin açmış olduğu ve mahkumları sömürmek için açılan kantinde yüzde dört yüz gibi fahiş fiyatlarla eşyalar satılmakta, bu paraları idareciler paylaşmaktadır. Yemeklerin azlığından idareye başvurulduğunda ise, ister yiyin, ister yemeyin denilerek geçiştirilmekte, adeta mahkumlar açlıkla terbiye edilmek istenmektedirler. En ufak bir durumda mahkumlara hücrelere konularak, üç beş gün cezalandırılarak gardiyanlardan alabildiğine dayak ve küfür yemektedirler. Bu baskılara direnme PKK partizanları önderliğinde, günde iki saat havalandırma içeriye kitap, gazete vermeye, yemeklerin yeterli olma, yatakhanelerin devamlı açık bulundurulma, hücredeki mahkumlar atılan dayağa son verilme istemiyle 18 Haziran 1979’da açlık grevine gidildi. İki gün süren açlık greviden sonra idare mahkumlara karşı düşmanca bir tavır içerisinde girerek dayaklarla, küfürlerle hapishane yaşanmaz bir hale getirildi. Sıkıyönetim komuta-

nının sık sık hapishaneye gelerek mahkumlara saldırması, kulak çekmek, sopayla tutukluları dövmesi hapishane yönetimini ha bire mahkumlar üzerine sürmektedir.

Hastaların durumu yürekler acısıdır. Kim doktora çıkıyorsa, hastalığı ne olursa olsun muayene edilmeden birkaç aspirin verilerek geçiştiriliyordu. Yaralıların çoğu bu ihmallik yüzünden sakat kaldı. Haftalarca, aylarca alçıda kalan kırık ve yaralar pansuman dahi yapılmadan kokuyordu, hastaların doktora bile çıkmaları sorun oldu. Haziran 1979’da İranlı bir mahkumun komaya girmesi üzerine, mahkumların gardiyanlara bunu doktora götürün demesi üzerine gardiyanlar ve nöbetçi subayı başçavuş Süleyman (...) “geberin” ulan demeleri üzerine gerilmeye başlayan sinirler patlama noktasına vardı, “niye müdahale ediyorsunuz” diye birkaç mahkumun hücreye götürülmek istenmesi üzerine mahkumların gitmek istememelerine nöbetçi subayı “yarın size gösteririm” diyerek çekip gitti. Sabahla beraber faşist –şu an merkezde görevli– inzibat başçavuşu İsmail Kökçur arkasına bir sürü asker alarak koğuşlara girdi, küfür ve tutuklamalarla FÇ, AD, DK, ZÇ, AG, ZK, CY adlı mahkumlar gece konuşup bağırان unsurlardır diye onları hücreye götürdüler. Mahkumların niye onları götürüyorsunuz, onları niye hücreye koyacaksınız diye müdahale etmelerine küfürlerle karşılık verdi. Ve “şimdi sizin de geçmişinizi ...” diyerek koğuşlara saldırdılar. Bunlardan korkan mahkumlar kapıları kapattılar. Hücredeki, ikinci ve üçüncü koğuştaki mahkumlar bu saldırılara karşı direnmenin gerektiğini dile getiren konuşmalar yaptılar, kapıların açılmayacağını belirttiler. Hücredeki mahkumların geri getirilmesini istediklerinden eyleme geçildiğinin kararını açıkladılar. Merkez albayı (işkenceci) başçavuş Kemal Özden, başçavuş İsmail Kökçur ve polis şefleri dört yüz kadar asker, yüze yakın polisle hapishanenin sarıldığı ve içeri girdikleri görüldü. PKK partizanlarının hazırladığı, isteklerimiz listesi merkez albayına verildi. Merkez albayı “ulan devletle pazarlığa mı giriyorsunuz komünist köpekler” diyerek listeyi alıp yırttı. İnzibat yüzbaşısı Kaplan (...) açın kapıları çıkın dışarı yoksa itler gibi tek tek gebertiriz sizi, çabuk açın komünist köpekler, bizden ödün bekliyorsanız yanılıyorsunuz diye kapıları tekmelediler. İkinci koğuştaki korkak teslimiyetçi İGD, KUK, DDKD direnişten vazgeçerek kapıları açtılar. PKK partizanlarının bulunduğu hücre ve ikinci

koğuştaki mahkumlar militanca direnerek “isteklerimiz kabul edilirse, kimse de dövülmezse ancak o zaman kapıları açarız” dediler. Bunun sonunda dışarıda bir askeri yetkili “çıkarmak yok edin, çabuk operasyon başlasın” dedi. Ve bunun üzerine hücreye saldırdılar, kapıları açarak içeri girdiler. Oradaki mahkumları tek tek dışarı çıkararak en az yüz kişilik polis ve inzibat tarafından bayıltılınca dek meydan dayacağına çektiler. Meydan dayığından sonra gözleri bağlanarak polis arabasına bindirildiler. Üçüncü koğuştaki direniş, PKK partizanlarının sonuna kadar yiğitçe direnmeleri devam ederken yüzbaşı Kaplan, başçavuş Kemal Özden tabancalarını çekmeleri üzerine öldürölme, vurulma paniğı içerisinde yatakhane kapısının arkasına üç ranza çektiler. Dış kapının kildi kırılarak yemekhaneye girildi, yatakhane kapısına saldıran yüzbaşı Kaplan, Başçavuş Kemal Özden küfürlerle koğuş küçük pencerelerini kırıp içeriye gaz ve sis bombası, göz yaşartıcı bomba attılar. İçerisi gazdan ve sisten yaşanmaz bir hale gelerek cehennemi bir karanlığa büründü. Kapı arkasına yerleştirilen ranzaları çekmek isteyen mahkumlar karanlıktan dolayı çekemiyorlardı. PKK partizanları ve diğer sivil mahkumlar ölümle kucak kucağına, yan yanaydılar ve hep bir ağızdan kahrolsun sömürgecilik, yaşasın bağımsızlık sloganlarını atıyorlardı. Bir sivil mahkumun kelimeyi şahadet getirerek düşüşü yürekler acısıydı. Dışarı çıkmanın tüm yolları kapanmıştı, taş beton, pencereler demir, kapı arkasına sıkışan ranzaların çekilmesi ise güçtü. Dışarıdan kurtarılmaya hareketi yapılsa bile iki saati geçirdi. Mahkumlar yaşasın bağımsızlık, kahrolsun faşistler, kahrolsun sömürgeciler diyerek tek tek bayılıp düşüyorlardı. Tek kurtuluş yolunun kapının açılması olduğunu anlayan mahkumlar düşüp bayılan mahkumları bir yana çekerek son bir gayretle kapıyı açmaya giriştiler, umutların bittiğı o anda kapıyı açmaya muvaffak oldular. İçerde bayılan mahkumlar diğerleri tarafından dışarıya çıkartılırken üzerlerine su dökölüp kendilerine geldiklerinden sonra avlarını bekleyen kaplanlar gibi salonda bekleyen faşist polis asker ve inzibatlar mahkumlara saldırarak dövmeye başladılar. İçlerinden MÖ, AH, HA adlı PKK partizanları dışarı çıkarıp kafa, kol, göz demeden yüzlerce polis ve inzibat tarafından meydan dayacağına çekildiler. On on, yirmi yirmi ha bire döverek baygın ve yarı baygın yaka paça polis arabalarına bindirildiler. Polis arabaları içerisinde de cop faslı başladı. Polisleri kıskırtan faşist subay İsmail

Köknur “bunlar Batman’da polis öldürenlerdir” diyerek dayak dozunu arttırdılar. Alabildiğine dayak yiyen bu mahkumlar daha önce hücreden çıkarılanlarla birlikte Diyarbakır Paşa durağındaki merkez inzibat karakoluna götürüldüler. Hapishaneden çıkarılışları ise hastaneye diye gösterildi. Merkez karakoluna götürülen bu mahkumlar işkenceci albayın emriyle yeniden işkenceye tabi tutuldular. Sırtlarındaki gömlekler parçalanıncaya dek sırtları coplandı. En aşağılık ve en iğrenç sözlerle gözleri bağlı bu mahkumlara “vatanı bölüyorsunuz ha komünist köpekler” deyip sadist kahkahalar atarak sizi ... diye elleriyle ZK’nin kışını elleyerek “bu malı nerede büyüttün” gibi sözlerle adileşiyorlardı. 24 saat işkencede kalan mahkumlar geriye hapishaneye getirildiklerinde, insanlıktan çıkmış birer enkaz haline gelmişlerdi.

Hiç tedavileri yapılmadığı gibi ziyaretçileriyle de görüştürülme-
yerek avukatlarının istekleri üzerine ancak 15 gün sonra doktora sevk edildiler. 15 günlük bir zaman geçmesine rağmen her tarafı yara bere içerisinde olan bu mahkumlara rapor verilmedi.

Koğuşlarda her ranzada birden fazla kişi yatmaktadır. Koğuşlara su dağıtılmadığından pislikten her tarafı bitler istila etmiştir. Yetkili hapishane müdürüne bildirildiğinde niye hapse girdiniz, girmeseydiniz denilmektedir.

Görüşmelerin 20 dakika olması gerekirken 3-4 dakikaya indirilmiştir. Hapishane yönetmeliğinin uygulanması istenirken kanunlara saygılı olun denildiğinde, siz dışarıda kanunları nizamları tanıyor muydunuz ki bizden bunu istiyorsunuz denilmektedir.

Avukatlarla görüşmek dahi kısıtlanmıştır. Avukatının her zaman müvekkiliyle görüşme hakkı varken bir sürü zorluklar çıkartılmakta, görüşebilmesi için de 3-5 saati bulan bir formaliteyi getirmeleri zorunlu kılınmaktadır. Görüşme olanağı bulunduğu bile görüşme ancak 5-10 dakika olabilmektedir.

Mahkumlar istenildiği zaman hapishaneden çıkarılarak işkenceye götürülmektedir. 15 Ekim 1979 günü tutuklu kızlardan PKK partizanı AÖ hapishaneden alınarak işkenceye götürüldü, bunun üzerine mahkumlar bu antidemokratik tutumu protesto ederek: “Mahkum arkadaşımız işkenceden gelene dek, kimsenin hapishaneden alınıp işkenceye götürülmeyeceği teminat verilene dek açlık grevine gidiyoruz” diyerek PKK partizanlarının önderliğinde açlık grevi

başladı. Durum demokratik kuruluş ve Diyarbakır Barosu'na bildirildi. Üç gün süren açlık grevi hapishane müdürü tarafından baskılarla kırılmak istendi. Grevin son gününde KUK, İGD, DDKD teslimiyetçi bir tavır takınarak hapishane yönetimiyle uzlaşma tavrı içerisine girdiler. Bu tavırları grevi kırmaya yetmedi. Üçüncü günün akşamı mahkum kız arkadaşın getirilmesi üzerine ve hapishane müdürünün bir daha kimseyi buradan alıp işkenceye götürmeyeceğiz teminatı (tabii lafla) alındıktan sonra greve son verildi. Üç gün gözleri bağlı olarak götürülüp MİT'te işkence gören kız arkadaşın her tarafının bereler içerisinde, yürüyemez bir halde olduğu görüldü.

Hapishane müdürü zaman zaman koşulları gezerek (Yarbay Lütfü Güney) sudan bahanelerle mahkumları hücrelere çekerek 4-5 gün yemeksiz, susuz bırakarak cezalandırmaktadır.

Mahkumlar aylarca mahkemelere çıkartılmamakta, sözde dosya incelemeleriyle mahkumları daha fazla içeride tutmaktadır. Sözgeçlimi, bir kişide yakalanan bir bildirinin TC. yasasına göre cezası 1 ay olması gerekir iken burada bir bildiriden sekiz ay sorgusuz sualsiz yatan bir sürü mahkum bulunmaktadır.

Daha önceki hapishane müdürlerinin spor yapmaya müsaade ettikleri halde yeni hapishane müdürü yarbay Lütfü Güneş bunu engelleyerek “çürüyün, geberin” demektedir.

Ayda birkez yıkanma imkanları dahi verilmeyerek hapishane müdürü Lütfü Güneş siz temizliğe layık mısınız demektedir.

Sıkıyönetim uygulamalarıyla başlayan baskı dışarıda gelişen devrimci mücadeleye paralel olarak mahkumlar üzerinde giderek dozunu arttırmaktadır. Mahkumlar içeride huzursuz her an hayatlarından endişe ederek işkenceye götürülme korkusu içerisindeyler. Yukarıda özetlenen şekilde baskı, işkence en şiddetli şekilde hala devam etmektedir.

Fakat bu faşist uygulamalar sanılmasın ki mücadeleyi durdurmaya yetecektir. Tam aksine devrimcileri daha da bilemekte ve çelikleştirmektedir. Sömürgecilerin yıkılıp gidecekleri güneş yaklaşmaktadır. Sömürgeciler yıkılıp giderken yüzyıllardır uygulanan bu baskı, işkence ve zulüm de son bulacaktır!

Diyarbakır Askeri Tutukevinden
Devrimciler

Türkiye ve Kürdistan halklarına

Türk sömürgecilerinin ülkemize ve halkımıza reva gördükleri zulüm ve işkencenin her gün artan bir yoğunluk kazanmasına bağlı olarak, sömürgeci zindanlara düşen biz devrimciler üzerinde de baskı giderek yoğunlaşmaktadır.

Türkiye ve Kürdistan kamuoyunun çok yakından bildiği gibi TC devletinin sınırları dahilinde karakola düşen her kişi şu veya bu biçimde mutlaka baskı, dayak ve işkenceye maruz kalır. Bu işlemlerin sıkıyönetimin ilanı ve uygulamalarıyla beraber birkaç katına çıktığı yine bilinen bir gerçektir.

TC Anayasası'nda yazılı olan hak ve özgürlüklerin zerresinin dahi uygulanmadığı ülkemizde, sömürgecilerin her türlü uygulamaları tamamen keyfidir. Ve kendilerinin koydukları sömürgeci yasalarla çelişmektedir. Örneğin, sömürgecilerin yasalarında 15 gün olan gözaltı süresi sık sık keyfi biçimde ihlal edilmekte ve çoğu tutuklulara haftalar ve aylarca kaba ve ince, yeni ve eski yöntemlerle işkence yapılmaktadır. Tutukluların çoğuna kendi yasalarına göre suç sayılan çeşitli “suçlar” yüklemektedirler.

Biz Diyarbakır askeri tutukevinde olanların hemen hepsinin, poliste imzaladığımız belgelerden, ifade tutanaklarının muhtevassından habirimiz yoktur. Çünkü tümümüzün imzaları, işkence altında ve gözümlerimiz bağlı olarak alınmıştır. Yalnızca yine işkence ile bazılarımıza kendi el yazılarımızla yazdırılan sözüm ona ifade ve itiraflar hariç.

Haftalarca süren insanlık dışı baskı, küfür, dayak ve işkencelerden sonra çıkardığımız sözüm ona mahkemede de tutuklanıncaya kadar her türlü maddi ve manevi baskıların sürdürüldüğü de kamuoyunun

bildiği bir gerçektir. Tutukevinde de sömürgeci görevlilerin ağır baskıları sürmekte, avukatlarımız ve görüşmecilerimizle görüşmemiz, kendilerinin koydukları yasalar ve uluslararası anlaşmalar keyfi bir şekilde çiğnenerek, engellenmektedir. Hasta arkadaşlarımızın hastaneye gitmesi engellenmekte, istediğimiz ilaçların getirilmesine izin verilmemektedir. Yemekler sağlığa aykırı ve yenecek gibi değildir. Bu haliyle de oldukça az verildiğinden çoğu zaman aç kalmaktayız. 15 günde bir 10 dakikalık olan banyo yapma hakkımız keyfi olarak çiğnenmektedir. Soğuk suyla banyo yapmak ve çamaşırlarımızı yıkamak zorunda kaldığımızdan bitlenmenin önü her türlü çabamıza rağmen alınamamaktadır.

Hapishane yönetiminden banyo yapmak, avukatlarımız ve görüşmecilerimizle görüşmek vb asgari bazı istemlerde bulunduğu-muzda ise, hücreye atma, işkenceye alma, aç bırakma havalandır-maya çıkarmama vb ile tehdit edilmektedir.

Kaldı ki toplu cezalandırmalar dışında istedikleri zaman, istedikleri arkadaşları alarak günlerce işkenceye tabi tutmaktadırlar. Örneğin, 1 Ekim 1979 günü Urfa'da yakalanarak, 15 günlük ağır baskı, işkenceden sonra 17 Ekim'de sıkıyönetim mahkemesince haklarında tutuklama kararı verilen biri bayan, dört arkadaşımız ... tarihinden itibaren tutukevinden alınarak yeniden MİT tarafından işkenceye götürülmüşlerdir. Nereye götürüldüğünü bilmediğimiz, ama işkenceye oldukları kesin olan arkadaşlarımızın hayatlarından kaygı duymaktayız.

Hapishane koşullarının asgari düzeyde insan sağlığına elverişli hale getirilmesi, insanlık dışı işkencelere ve sömürgeci yasalarla bile çelişen keyfi tutuklamalara son verilmesi ve son olarak tutuklu oldukları halde yeniden işkenceye alınan arkadaşlarımızın salıverilmesi için tüm Türkiye ve Kürdistan kamuoyunu başlattığımız direnişi desteklemeye çağırıyoruz.

Kahrolsun sömürgecilik!

Kahrolsun zulüm ve işkence düzeni!

Yaşasın bağımsızlık ve demokrasi mücadelemiz!

Yaşasın işkence ve zulme karşı yükselttiğimiz haklı direnişimiz!

Diyarbakır cezaevindeki tutuklu ve hükümlüler

Türkiye ve Kürdistan halklarına!

Belirli çevre, grup veya kişilerin Diyarbakır Barosu'na "Maocuların ve Apocuların davalarına girmemesi" kararını aldırarak için yoğun bir çaba içine girdiklerini ve bunu baronun 6 Ocak 1980 tarihli toplantısına getirdiklerini öğrenmiş bulunuyoruz. Kurulu düzeni korruma ve kollamak amacıyla konulan yasalar çerçevesinde hareket etmek zorunluluğu olan bir avukat için normal zamanlarda bile siyasal nitelikli davalara girmenin ne kadar tehlikeli olduğunu, bu tür davaları üstlenenlerin egemen siyasal güçler tarafından baskı ve tehdit altına alındığını bilerek bu girişimi haklı görmeye olanak yoktur. Kaldı ki, öneriyi getirenler kendilerini kamuoyunda yurtsever, demokrat, devrimci olarak tanıtmaya çalışanlardan oluşmakta, girişim de devrimcilik adına yapılmaktadır.

Öncelikle şunu ifade edelim ki, devrimciler olarak avukat olan her kişinin, mesleği gereği herkesi (faşist, hırsız, gangster, devrimci vb) savunması gerektiği şeklindeki bir anlayışa sahip değiliz. Tersine yurtsever, demokrat, devrimci avukatların sırf para karşılığı insanlık suçu işleyen kişilerin savunmalarının üstlenmemeleri gerektiğine inanıyoruz. Ancak, yüzlerine yurtseverlik, demokratlık, devrimcilik maskesi geçirerek baroya yukarıda sözünü ettiğimiz kararı aldırarak isteyenlerin kendilerine dayanak yapmaya çalıştıkları gerekçe temelsiz ve yanıltıcıdır.

Bugün emperyalizm ve dünya gericiliğinin halklara karşı amansız bir savaş açtığı, Türkiye Cumhuriyeti'nin emperyalizmin de onay ve teşvikiyle Kemalizm'den faşist diktatörlüğe doğru hızlı bir geçiş içinde olduğu, siyasal gericiliğin yoğunlaşmasına bağlı olarak Kür-

distan devrimcileri ve halkı üzerindeki baskı ve zulmün her geçen gün daha da ağırlaştığı bir dönemden geçiyoruz. Böyle bir dönemde devrimcilik maskesi altında gizlenmeye çalışıyoruz. Böyle bir dönemde devrimcilik maskesi altında gizlenmeye çalışarak, Ortadoğu devrimleri için anahtar rolü oynayan bir ülkede her türlü baskı ve zulme karşı mücadele bayrağını açan, bu uğurda onlarca şehit veren, yüzlercesi işkence hanelerde görülmemiş baskı, zulüm ve hareketlere maruz bırakılarak zindanlara doldurulan, buna rağmen büyük bir dirayet, kararlılık ve fedakarlıkla her türlü baskıya göğüs geren, ve daha şimdiden Kürdistan halkının sömürgeci zulüm ve vahşete karşı yürüttüğü kutsal bağımsızlık ve özgürlük mücadelesinde tek umut haline geldiği için Türkiye Cumhuriyeti ve uşaklarının nefretini kazanan devrimci bir hareket ve mensuplarının davalarına girmeme kararı aldırtmak isteyenlerin kriterinin emperyalizm, Türk sömürgeciliği ve yerli gericiliğe karşı mücadele etmek olmadığı açıktır.

Ayrıca, TİKP, Dengê Kava gibi varlık nedenleri emperyalizm, Türkiye Cumhuriyeti ve feodal kompradorlara uşaklık etmek olan karşı-devrimci örgüt ve hareketleri, hala “Maocu” adı altında devrimci gibi göstermek; onları emperyalizm, sömürgecilik ve yerli gericilikle amansız bir mücadele halinde olan, ve sırf bu nedenle katliam, tutuklama, işkence, hapisane vb gibi baskı ve zulmün her çeşidine maruz kalan devrimcilerle aynı kefeye koymak, eğer bilinçli olarak yapılan bir iş değilse, en azından dünya, bölge, Türkiye ve Kürdistan gerçeğinden habersiz olmak demektir.

Ama, kendilerine “yurtsever, demokrat, devrimci” diyen bu kişilerin “Maocu” dedikleriyle Kürdistan devrimcileri arasındaki farkı bilmemeleri olanaksızdır. Kaldı ki, bu sözde devrimciler bilmeseler bile Kürdistan ve Türkiye kamuoyu kimlerin emperyalizm, Türk sömürgeciliği, feodal kompradorlar ve diğer gerici güçlerle kıyasıya bir mücadele içinde olduğunu iyi biliyor! Türkiye Cumhuriyeti tarafından amansız bir şekilde takip edilen, hemen her gün mensupları ve sempatizanları katledilen, tutuklanan, işkence ve zulme uğrayanlar, herhalde kendilerine “yurtsever, demokrat, devrimci” yaftasını yapıştırdıkları halde “Maocu ve Apocuların davalarına girmeyelim” diyenler değil, onların davalarının üstlenilmesine karşı çıktıkları devrimcilerdir.

Evet, bugün dünya, bölge, Türkiye ve Kürdistan’da meydana gelen olaylar, gerçekten de ülkemiz ve halkımız üzerindeki baskı ve zulmü had safhaya çıkarmıştır. Türk sömürgecilerinin yıllardır sürdürdüğü katliam, tehdit, gözdağı verme, işkence ve tutuklamalar giderek artan bir yoğunluk kazanmaktadır. Her ne kadar bu baskı ve zulüm daha çok devrimcileri hedef alıyorsa da, tüm yurtseverleri, demokratları, devrimcileri ve hatta hiçbir şeyden haberi olmayan yoksul Kürt kitlelerini de etkilemektedir. Elbette bu amansız baskı ve teröre toplumumuzdaki her kesim ve kişi karşı duramamakta, veya bu gücü kendisinde görememektedir. Zaten biz devrimciler de toplumumuzdaki her kesim ve kişiden Türkiye Cumhuriyeti’nin sömürü ve vahşetine karşı durmasını beklemiyoruz. Ayrıca avukatların yapıları gereği bir bütün olarak bu baskılara göğüs gerekmeyeceklerini de biliyoruz. Ancak kendisine yurtsever, demokrat, devrimciyim diyen, insan haklarına saygılıyım diyen her avukat, siyasal gericiğin alabildiğine yoğunlaştığı dönemlerde de sözünün eri olarak hareket etmeli, çeşitli tehlikeleri göze alarak fedakarlıklar yapabilmelidir.

Kürdistan halkına

9-10 Eylül 1979'da Siverek'in Axşun köyünde içlerinde Cuma Tak'ın da bulunduğu beş PKK savaşçısı köyü kuşatan M.Celal Bucak'ın 60-80 çapulcusu ile son mermileri ve son nefeslerine kadar dövüşerek şehit oldular.

Türk devletinin açık desteğinde hareket eden M.Celal Bucak'ın çapulcuları tarafından dört yoldaşı ile birlikte katledilen Cuma Tak kimdi? Ne için, neye karşı savaşıırken şehit düştü? Onu katledenler kimdiler, hangi amaçla, kimin adına savaşıyorlardı?

Cuma Tak, Siverek-Hilvan yöresinde geçimini M.Celal Bucak ve öbür feodallere yarıcılık yapmakla veya Çukurova'ya mevsimlik işçi olarak çalışmaya gitmekle temin etmeye çalışan yoksul bir köylü ailesinin çocuğuydu. Cuma Tak, çocukluk yılları köyden köye göç eden ailesinin sefil yaşantısını, tüm acı ve ızdıraplarını paylaşmakla geçti. Yazlarını küçük yaşına rağmen üretime katılmakla geçiren Cuma, yedi yaşından itibaren her kış Hilvan'da okula devam ediyordu. Ortaokulu bitirdikten sonra ailesi kendisini okutacak güçten yoksun olduğu için, parasız yatılı Tunceli öğretmen okuluna kaydoldu.

Çocukluğundan beri feodallere self olmanın acısı ve kinini yüreğinde taşıyan Cuma, Türk devleti ve Kürt feodalleri arasındaki, açık işbirliği, dayanışmayı gözleri ile gördüğünden antifeodal, antisömürgeci duygularla doluydu. Bu nedenle sosyal şoven akımların Dersim yöresindeki etkinliğine rağmen onların safında yer almaya yanaşmadı. Fakat o yıllarda bağımsız bir grup olarak yeni yeni şekillenmekte olan Kürdistan devrimcileriyle tanıştığında onların saf-

larında yer almakta tereddüt etmedi.

1975-76 yıllarına rastlayan bu dönemde, Kürdistan devrimcileri iki cephede hakim ulus milliyetçiliğinden etkilenen sosyal şovenizmle ve Kürt egemen sınıflarından kaynaklanan reformist teslimiyetçi burjuva milliyetçiliğine karşı amansız bir ideolojik kavga yürütmekteydiler. Bu mücadelenin aktif bir militanı haline gelen Cuma Tak, burjuva milliyetçiliğinin kalıntılarından sıyrılarak yurt-severliği enternasyonalizmle birleştirdi.

Kürdistan devrimcilerinin Dersim yöresinde sosyal şoven akımlara karşı verdikleri mücadeleye aktif olarak katılan Cuma Tak, yazın döndüğü Siverek'te de DDKD içinde örgütlenen Kürt burjuva milliyetçiliği ile savaşmakta idi. Bu kavga zaten fedakar, kararlı, cesur ve atak bir kişiliğe sahip olan Cuma'yı çelikleştirdi. Ona komünist bir kişilik kazandırdı. Kürdistan devrimcilerinin kendisine verdiği her göreve tereddütsüz koşan Cuma yoldaş, özellikle iyi silah kullanan bir usta halk savaşçısı olacağını daha o zamandan ortaya koymuştu.

1977 yılında Dersim'den ayrılan Cuma yoldaş önce Siverek'te, oradan da verilen görev üzerine, faşistlerin yoğun bir şekilde örgütlenerek şehirde denetimi ele geçirdikleri Urfa ili merkezine gitti. O dönemde devrimci faaliyet yürütmek bir yana, Urfa'ya adım atmak bile faşist olmayan bir kişi için cesaret demektir. Örgütlü faşist güçlerin estirdikleri teröre rağmen Cuma, Urfa'dan ayrılmayarak üç-beş yoldaşıyla faşistlere karşı mücadeleye atıldı.

Cuma Tak ve Halil Çavgun yoldaşların da içinde oldukları bir avuç Kürdistan devrimcisinin faşistlere karşı şiddet temelinde geliştirdikleri mücadele kısa sürede meyvelerini veremeye başladı. Dikkatle planlanıp uygulanan eylemler sonucu onlarca faşist kadro saf dışı edilerek faşist örgütlenme önemli ölçüde dağıtıldı. Devrimci faaliyet için uygun çalışma ortamı yaratıldı. Özellikle gençlik içinde yürütülen faaliyetlerle faşistler okullardan temizlendi. Geniş yurt-sever aydın kitlesi oluşturuldu.

Urfa yöresinde aldıkları darbelerle dağılma yoluna giren faşistlerin kışkırtması ve devlet güçlerinin hazırladıkları bir komplo ile Süleymanlar adıyla anılan gerici aile tarafından Hilvan'da Halil Çavgun yoldaşın katledilmesi üzerine aşiretçi feodal eşkiya çetesine karşı

mücadeleyi örgütleyip yönetmekle görevlendirilen Kürdistan devrimcileri arasında Cuma Tak yoldaş da vardı. Hilvan'da yürütülen mücadele Cuma Tak'ın yalnızca güçlü bir asker değil, aynı zamanda güçlü bir örgütleyici, siyasetçi ve halk önderi olduğunu ortaya koydu.

Cuma, Hilvan direnişi boyunca ortaya çıkan yanlış eğilimlere karşı doğru ve devrimci tavrın saptanmasında ve başarıyla uygulanmasında olağanüstü bir gayret gösterdi. Yanlış eğilimlerin bertaraf edilerek, doğru devrimci anlayışın mücadeleye egemen kılınmasındaki katkısı, devrimci otoriteyi hakim kılmasındaki disiplinli ve fedakar çalışması tüm yoldaşlara örnek oldu. Salih Kandal ve Hilvan mücadelesinde görev alan diğer önder kadrolarla tam bir uyum içinde çalışarak eylemlerin planlanıp uygulanmasında, devrimci sempatizanların eğitilmesinde, kitlelerin örgütlenerek mücadeleye seferber edilmesinde büyük başarılar sağladı.

Cuma yoldaş, örgütsüz ve amatör bir çabayla, legal dernekçilik ve dergicilikle sağlıklı bir devrimci mücadelenin geliştirilemeyeceğini, bu nedenle sömürgecilerin koyduğu sınırları tanımayan devrimci bir proletarya partisinin kurulması gerektiğini başından beri savundu. Ona göre, ulusal kurtuluş mücadelesi, proletarya partisi önderliğinde örgütlenerek mücadeleye atılan halk kitlelerinin uygulayacağı devrimci şiddetle zafere ulaşabilirdi. Fakat kitleleri örgütlemek, sömürgecilerin baskı ve zulmünden ötürü kolay değildi. Onları örgütleyip mücadeleye çekebilmek için devrimcilerin kendilerini korumalarını, kitlelerin örgütlenmesi önünde engel olarak dikilen ajan yapı, kurum ve kişilere karşı mücadele ederek etkisizleştirmek gerekiyordu.

Kürdistan'daki ajan yapı, kurum ve kişilere karşı geliştirilen mücadelenin başından beri içinde yer alan Cuma yoldaş, Türk sömürgecilerinin ajanlarına karşı geliştirilen mücadeleye seyirci kalmayacaklarını, bu mücadelede her türlü maddi ve manevi desteğin de ötesinde bizzat ordularıyla uşaklarının yanında savaşa katılacaklarını biliyordu. Nitekim, kitlelerin talep ve arzuları üzerine kendisinin de içinde olduğu bir grup yoldaş M. Celal Bucak'a karşı mücadeleyi örgütlemek ve yönetmekle görevlendirildikleri zaman, Cuma "Mehmet Bucak devletle iç içe girmiştir. Çünkü, sömürgeciler Bucağı Süleymanlar gibi alttan alta desteklemekle kalmayıp çatışmalara silahlı güçleri ile aktif olarak katılacaklardır. Fakat yörede, hatta bir bakıma Kürdistan'da

gericiliği dağıtmak, kitleleri örgütleyerek devrime seferber etmek için, bu mücadele gereklidir. Devlet Maraş'ta resmi ve sivil güçleriyle düzenlediği kitle katliamı ile Kürt halkına karşı yeni soykırımlar ve topyekün imha dönemi açmıştır. Böylesi bir dönemde devletin kendisine bağlı tüm milis teşkilatlarını, aşiret feodal eşkıya çetelerini, ajan örgütleri hatta reformist teslimiyetçi burjuva milliyetçileriyle sosyal şoven akımları da harekete geçireceği gerçeğini hesaba katmalı, buna göre mücadelenin hazırlıklarını yapmalıyız” demişti.

Cuma Tak, haydut başı M.Celal Bucak'a karşı gerçekleştirilen Kırbaşı baskını bizzat planlayıp uygulayan önder PKK kadrolarından biriydi. Bilinçli, kararlı, disiplinli ve cesur politikası ile yoldaşlarının ve kitlelerin güvenini kazanan Cuma yoldaş, bu üstün meziyetleri ve savaşçı devrimci kişiliği yüzünden yöredeki tüm gericilerin ve M. Celal Bucak'ın çapulcu sürüsünün yüreğine korku salmıştı. Bu nedenle Türk devleti ve uşaklarının başlıca hedeflerinden biri durumuna gelen Cuma yoldaş 9 Eylül 1979'da Cuma Bozkoyun, Ali Çat, Sadun Demirkoç ve Abdurrahman Manap adlı PKK savaşçılarıyla birlikte Bucak mıntikasına geçmek üzere Siverek'in Aşşun köyüne gitti. Geceyi köyde geçirerek, ertesi gün yollarına devam edeceklerdi. Fakat Cuma Tak ve dört arkadaşının Aşşun'da olduğunu haber alan M.Celal Bucak'ın 80 kadar çapulcusu köyü kuşatarak “teslim ol” çağrısında bulundular. Cuma Tak, düşmana teslim olmanın PKK partizanlarının kitabında yazılı olmadığını, bu nedenle teslim olmayacaklarını söyleyerek “yiğitseniz gelin, kendiniz teslim alın” cevabını verdi.

Cuma Tak ve yoldaşlarıyla Bucak'ın haydutlarıyla çatışma aralıksız olarak iki gün sürdü. Bu çatışma esnasında birkaç çapulcu öldürüldü, bir o kadarı da yaralandı. Cuma Yoldaş, çatışma süresi boyunca çapulculara hitaben zaman zaman yaptığı konuşmalarda “ben ve arkadaşlarım PKK savaşçılarıyız. Biz Türk devletinin Kürdistan üzerindeki baskısına, sizi bir insan malzemesi olarak kullanan Celal Bucak gibi ağaların halk üzerindeki zulmüne karşı savaşıyoruz. Haklı ve şanlı bir kavganın neferleriyiz. Ölsek de ülkemizin bağımsızlığı, halkımızın kurtuluşu için öleceğiz. Peki ya siz niye dövüşüyorsunuz? Niçin ölümü göze alıyorsunuz? Sizi mahkum durumuna düşüren Türk devleti ile size her türlü zulmü

revaya gören, kanınızı sülük gibi emen ağalar için değil mi? Biz şan ve şerefle gözümüz arkada olmadan öleceğiz. Ama siz bu şerefsiz yolda oldukça her gün bin defa ölmüş olacaksınız. Karılarınıza, çocuklarınıza ve diğer yakınlarınıza açlık ve sefaletten başka bir şey vaat edebilir misiniz?” dedi.

Çatışmada Abdurrahman ve Ali yoldaşlar şehit düştüler. Diğer yoldaşlar da ikinci günün sonunda mermileri tükenince Cuma, Bucak’ın çapulcularına “mermilerimiz tükendi. Bize cephane verin, sizinle yine savaşalım. Bilin ki biz ölebiliriz, fakat PKK önderliğindeki Kürt halkı ölmeyecektir. Bizim ömrümüzün sonuna kadar şerefle taşıdığımız şanlı kırmızı bayrak er ya da geç zafere ulaşacaktır. Siz ise hizmetinde olduğunuz, ülke ve halk düşmanı feodal kompradorlarla TC’nin PKK önderliğindeki Kürdistan halkı tarafından tasfiye edilmesiyle kahrolacaksınız. Kahrolsun sömürgecilik, kahrolsun hain Kürt feodalleri ve uşak aşiret reisleri. Yaşasın demokratik Kürdistan. Yaşasın Kürdistan proletaryası ve halkımızın yüce önderi PKK”, diyerek, silahını düşmana teslim etmektense ateşe atıp yakmayı tercih ettiler. Daha sonra çapulcular Cuma’nın da içinde olduğu üç PKK savaşçısını Çatok köyüne götürdüler. Cuma yoldaş Çatok’da da Bucak’ın sefil eşkıyalarına PKK’nin amaç ve hedefleri ile sömürgeci feodal komprador düzenin niteliği üzerinde bir konuşma yapıyor. Cuma’nın yiğit ve kararlı tavrından ve konuşmasından etkilenen çapulcular “biz de biliyoruz, siz haklısınız ama ne yapalım ağamız öldürün dedi” diyerek kalan üç partizanı kurşuna diziyorlar. Günlerce sonra bu ölümsüz proleter ve halk kahramanlarının cesetleri Fırat nehrinde bulundu. Yoldaşları tarafından halkın gözyaşları arasında Hilvan’a getirilip görkemli bir cenaze töreni ile gömüldüler.

Cuma Tak, Cuma Bozkoyun, Abdurrahman Manap, Ali Çat ve Sadun Demirtaş adlarındaki PKK savaşçıları şan ve şerefle ölmeyi, düşmana teslim olmaya, ona alçakça boyun eğmeye tercih ederek adlarını Kürdistan kurtuluş hareketine altın harflerle naksettiler. Onlar Kürdistan’ın bağımsızlığı Kürt halkının ulusal ve sınıfsal zulmünden kurtuluşu ile PKK’nin şahsında somutlaşan yüce sosyalizm davasına bağlı kalarak; yaşamları boyunca fedakarlığın devrimci kararlılığın, disiplinin, çalışkanlığın, direniş ve cesaretin sembolü olmayı başardılar.

Kürdistan proletaryası ve halkı bu yiğit evlatlarının anılarını PKK önderliği altında, Türk sömürgeciliği ve uşaklarına karşı verdiği dişe diş mücadelede yaşatacak,” onların şerefle taşıdıkları bağımsızlık ve özgürlük bayrağını asla yere düşürmeyerek, yakın bir gelecekte zafere ulaştıracaktır!

İşçiler, köylüler ve emekçiler!

Devrimciler, demokratlar, yurtseverler!

Türk devleti, PKK önderliğindeki Kürt halk kitlelerine karşı vahşi ve acımasız bir savaş açmıştır. Ve o, tüm imkanlarını harekete geçirerek adına “top yekun savaş” dediği imha savaşını sürdürmektedir. Yalnızca son iki yıl içinde onlarca kasaba ve şehir, yüzlerce köy tanklarla, kariyerlerle, panzerlerle, helikopterlerle basılıp yüzbinlerce Kürdistan insanına meydan dayığı çekilmiş; bunlardan onbinlercesi gözaltına alınarak işkenceli sorgulamalardan geçirilmiştir. Birçok devrimci ve yurtsever şehir ve köy meydanlarında, işkence hanelerde alçakça katledilmiş, yaralanmış, ya da sakat kalmıştır. Baskı, takip, işkence, katliam ve tutuklama kampanyası her gün daha da hızlanarak tiranmaya devam etmektedir.

Türk devletinin gün geçtikçe artan baskı ve zulmüne, yoğunlaşan sömürü, soygun ve talan politikası eşlik etmiş, geniş emekçi kitleler açlık ve sefaletle mahkum edilmişlerdir. Uygulanan enflasyon devalüasyon politikasıyla zam üstüne zam yapılarak halkın cebindeki en son kuruş ve sofrasındaki son lokma ekmek de gasp edilmiştir. Köylüler ve serbest meslek sahipleri mülksüzleşmeye ve iflase sürüklenmişlerdir.

Akşun’da aşiretçi feodal eşkıya çeteleri tarafından katledilen Cuma Tak ve yoldaşları, halkımızı sömürgeci, feodal komprador düzenin baskı ve sömürsünden kurtarmanın kavgasını veriyorlardı. TC ve uşakları zulüm, zorbalık sömürü ve soygun düzenlerini devam ettirebilmek için Akşun kahramanlarının da içinde oldukları PKK kadro ve savaşçıları tarafından yükseltile Kürdistan kurtuluş mücadelesini kanla bastırmak için ellerinden geleni yapmaktadırlar. Nitekim, şimdiye kadar sırf Siverek-Hilvan yöresinde bile onlarca PKK kadro ve savaşçısı katledilmiş, bir o kadarı da yaralanmış ya da sakat bırakılmıştır. Binlerce insan gözaltına alınıp ağır işkencelere

maruz bırakılmış ve tutuklanmıştır. Çünkü, Türk devleti ve uşakları, PKK tasfiye edilmedikçe, Kürt halkı üzerinde istedikleri baskı ve sömür politikasını uygulayamayacaklarını çok iyi bilmektedirler.

Cuma Tak ve yoldaşlarının yaşamları boyunca şerefle taşıdıkları ve kanları pahasına yükselttikleri Kürdistan bağımsızlık ve özgürlük bayrağı, tüm emekçilerin, devrimci ve yurtseverlerin bayrağıdır. Bağımsızlık ve özgürlük mücadelemizin örgütleyicisi, önderi ve rehberi PKK'nin açtığı şanlı kıızıl bayrağın altındaki yerimizi alalım! Bu kutsal bayrağı yere düşürmemek için sıkıca kenetlenelim. Cesaret ve kararlılıkla öne atılarak, bu onurlu mücadeleye tüm maddi ve manevi gücümüzle katılalım! Önderimiz PKK'yi koruyalım, ona omuz verelim, açtığı ıııklı yolda hep beraber yürüyelim. Unutmayalım ki, bağımsızlık ve özgürlüğe kavuşmanın başka bir yolu daha yoktur!

Zafer, Akşun kahramanlarının ıııklı yolunda yürüyen Kürdistan halkının olacaktır!

Cuma Tak, Cuma Bozkoyun, Ali Çat, Abdurrahman Manap, Sadun Demirkoç ve diğerk PKK partizanlarının anısı ölümsüzdür!

Kahrolsun sömürgeci feodal komprador düzen!

Yaşasın bağımsızlık mücadelemiz!

Yaşasın PKK!

Eylül 1980

(Mazlum Doğan'ın yazdığı bildiri)

Cezaevlerinde yoğunlaşan zulüm ve devrimci direniş

Bu yazı, Mazlum Doğan tarafından kaleme alınmış ve dışarıya ulaştırılması sağlanmıştır. Son kez işkenceye alınmasına bir neden olarak da, bu yazının Serxwebûn gazetesinde yayınlanması gösterilmiştir.

Yüzyıllardır yabancıların sultanı altında olan Kürdistan öteden beri açık bir cezaevinden farksızdır. Fakat gerçek anlamındaki bir cezaevi ile arasında yine de önemli farklar vardır. Herkes gibi tutuklular da bu farkları bilirler. Çünkü cezaevleri birer dinlenme evi ya da turistik kamp değil, düzene muhalif olanların konulduğu yerlerdir.

Türk cezaevlerinin berbat halini buralarda hükümlü ve tutuklulara uygulanan baskı ve zulmü hele Kürdistan'dakilerin gerçek bir cehennemden farksız olan niteliğini bilmeyen yoktur.

Bu konuyu yeniden ele alıp incelemek bu yazının kapsamını aşacağından, cezaevlerindeki genel durumu, tutuklulara reva görülen insanlık ve uygarlık dışı uygulamaları anlatacak değiliz. Fakat esas konuya geçmeden önce sıkıyönetimin ilanıyla birlikte kurulan askeri ceza ve tutukevlerindeki, özellikle de Diyarbakır sıkıyönetim ceza ve tutukevlerindeki uygulamalara oldukça yüzeysel de olsa değinmeden geçemeyeceğiz.

Haziran 1980 tarihine kadar Diyarbakır Sıkıyönetim Komutanlığına bağlı üç askeri ceza ve tutukevi vardı. 1 Nolu, 2 Nolu ve İs-

tiHKam ceza ve tutukevi olarak anılan bu cezaevlerinde yarıdan fazlası PKK davası sanığı olan toplam 1000(Bin) civarında tutuklu bulunuyordu. Her cezaevindeki tutukluların devlet nezrindeki yerleri ayrı olmasına rağmen her üç cezaevindeki uygulamaların niteliğı hemen hemen aynı idi. Cezaevleri sağığıya uygun değillerdi. Hastalara verilen ilaçların çoğunlukla kullanılma tarihleri geçmiş oluyordu. Sular yeterli oranda akmadığı, temizlik malzemeleri verilmediğı ve tutuklulara banyo yaptırmadığı için bittten geçilmiyordu. Yetersiz ve sağığıya uygun olmayan yemekleri sekiz, on kişi aynı tabaktan yiyor, bu ise verem ve benzeri bulaşıcı hastalıkların yaygınlaşmasına yol açıyordu.

Tutuklular daracık koğıuşlarda ve hapislane koridorlarında tek yatakta üçer dörder kişi adeta üst üste yatarlardı. Ziyaretçiler ve avukatlarla serbestçe ve yeterli süre görüşebilme olanakları yoktu. İsrarlı çabalara ve konulan eylemlere rağmen birkaç gazete dışında kültürel ihtiyaç olan kitap ve dergilerin cezaevine sokulmasına izin verilmiyordu. Tutuklular, daktilo, yasa kitapları ve diğler savunma araçlarından yoksundular.

Tutuklu kitlenin hassasiyetine ve baskılara karşı ortak tavır almasına rağmen yer yer dayak ve küfüre başvuruyorlardı. Hatta zaman zaman cezaevlerinden alınan kişiler yeniden işkenceli polis sorgusuna, inzibat karakollarına götürölüyorlardı. Tutukluların dışardan elbise ve sigara dışında ziyaretçileri vasıtasıyla bir şey getirmemeleri için ziyaretçiler didik didik aranıyor, hakarete uğruyorlardı.

Fakat 12 Eylül öncesinde tutukluların koydukları örgütlü ve sürekli direnişler nedeniyle baskıları sınırsız şekilde artırmak kolay değildi. Hatta bir bakıma cezaevi içinde idare ile devrimciler arasında bir otorite dengesi vardı. Bu denge tutukluların aleyhine bozulduğunda konulan güçlü eylemlerle idarenin baskı ve terörü yeniden dizginleniyor, denge yeniden sağılanıyordu. Örneğın cezaevlerinde polis sorgusuna götürölümek için birkaç defa tutuklu alınmış, fakat her seferinde tutuklular topluca dayak yeme, bombalanma, inzibat karakollarına götürölüp işkenceden geçirilme pahasına bu uygulamalara karşı direnmişler, ve sömürgecileri geri adım atmak zorunda bırakmışlardır.

Cezaevlerinde baskı ve zulme karşı konulan şanlı direnişler sayesinde 1980 yaz aylarından itibaren cezaevlerine savunma araç-gereçleri, klasik kitaplar, yemek vb şeyleri sokmak mümkün olmasa bile resmi kitaplar, ceza yasası vb gibi bazı kitaplar ile Yankı dergisi idarenin izni ile içeriye girebiliyor, reçetesi olan hastalar için et, bal vb yiyecekler dışardan alınabiliyor, okuma yazma öğrenmek amacıyla isteyen kalem defter aldırabiliyor, her koşuğa bulunan ısıtıcılar vasıtasıyla tutuklular elbise ve bulaşıklarını sıcak su ile yıkıyor, banyo yapabiliyorlardı. Keza ziyaretçilerin getirdikleri yiyecek ve benzeri eşyalar doğrudan tutuklulara ulaşıyor, tutuklular birbirleriyle görüşüyor, kantinden ihtiyaçlarını kendileri karşılıyorlardı.

1980 Haziran sonlarında 5 Nolu ceza ve tutukevi açıldığında 2 Nolu ceza ve tutukevi tümüyle lağvedildi. 1 Nolu ceza ve tutukevi ağır tutuklu olarak kabul edilen yüz kadar PKK davası sanığına tahsis edilerek 1 ve 2 Nolu'daki tutuklular 5 Nolu ceza ve tutukevine taşındılar. Diyarbakır'ın Bağlar semtindeki 5 nolu ceza ve tutukevi bina bakımından diğer 3 cezaevinden tamamen farklı bir yapıda inşa edilmişti. 20-30 kişilik koğuşlar hücre şeklinde idi. Altı-üstlü olup aynı havalandırmayı kullananlar dışındaki koğuşların birbirleriyle temas ve haberleşmesi oldukça zordu. Bu durumdan yaralanan idare farklı siyasi gruplara mensup tutukluları ayrı koğuşlara koyarak siyasi guruplar arasındaki temas ve diyalogu kesmeye çalıştı.

Ancak tutukluların kendileri kantinden alış veriş yaptıkları, başka koğuşlardaki yakınlarına eşya verip aldıkları, ziyarete ve doktora karışık çıktıkları, aynı davadan ve ortak davaları olan tutuklular avukatlarıyla birlikte görüştükleri koğuşlar arası gidiş geliş olduğu, vb için yine de birbirleriyle temas kurabiliyor, idarenin geliştirmek istediği baskılara karşı ortaklaşa direnebiliyorlardı. 12 Eylül'e kadar değil bir ya da birkaç koğuşun, bir tek kişinin bile keyfi olarak alınıp hücreye atılması, tutuklulara küfür edilmesi, dayak ve hareket edilmesi idarenin göze alabildiği şeyler değildi. Hele tutukluların eşya ve paralarının gasp edilmesi, yeni tutuklananlara, ya da koğuşlardan alınan tutuklulara günlerce işkence yapılması, vb olacak şeyler değildi. 5 Nolu ceza ve tutukevi ilk açıldığında koğuşların birinden bir tek tutuklu hücreye atılmak istenmiş, fakat alt üst koğuşlar direnerek tutukluyu vermemişler, bu koğuşların hücreye atıl-

ması üzerine de tüm koğuşlar kapılarına vurarak olayı protesto etmişler, yemek almayı reddetmişlerdi. Bu kararlı tutum karşısında idare geri adım atarak hücredekileri derhal koğuşlara iade etmiş, bir daha kimseyi hücreye atmaya cesaret etmemiştir.

12 Eylül'den sonra cezaevlerinde yoğunlaşan baskı ve zulüm

Sömürgeciler 12 Eylül sabahından itibaren cezaevlerinde derhal saldırıya geçerek azgın bir baskı ve zulüm uygulamasına giriştiler. Özellikle 1 ve 5 Nolu cezaevlerinde saldırı o kadar ani ve acımasız oldu ki, tutuklu kitlesi neye uğradığını şaşırды. Şöyle ki:

Darbeden hemen sonra her türlü iç ve dış ziyaret hepten kaldırıldı. Bir koğuştan diğer bir koğuşa değil gitmek elbise, sigara, ilaç, para, vb şeyler almak, ya da gardiyanlar vasıtasıyla göndermek bile kesinlikle yasaklandı. Koğuştan koğuşa seslenmeyi önlemek için koğuşların havalandırma delikleri kapatıldı. Tutukluların ihtiyaçlarını karşılamak için kantine yemek almaya gitmeleri ve benzerleri tümüyle yasaklandı. Avukatlarla görüşmeler men edildi. Tutukluların doktora çıkarılmaları ya da ağır hastaların hastaneye götürülmeleri tarihe karıştı. Tek cümle ile koğuşların birbirleri ve dışarı ile temas ve haberleşmelerini engellemek için gerekli olan ne varsa yapıldı.

Aynı zamanda özellikle 5 Nolu ceza ve tutukevinde o zamanki yönetici olan ayyaş ve sadist Yüzbaşı Orhan Şahin'in komutasındaki Mustafa, Mehmet ve Orhan gibi asteğmenler ile daha önce birer işkence hane olan inzibat karakollarında görev yapmış faşist gardiyanlar koğuşlara ve tanıdıkları devrimci kadrolara karşı azgın saldırıya geçtiler. Diğer ceza ve tutukevleri gibi 5 Nolu ceza ve tutukevinde tutukluların da yarından fazlası PKK davası sanıklarıydı. Cezaevi kitlesi gibi, sömürgeciler ve cezaevi görevlileri de her türlü direnişin öncü ve esas yürütücülerinin PKK kadro, taraftar ve sempatizanları olduklarını çok iyi biliyorlardı.

Bu nedenle saldırı öncelik ve özellikle PKK davasının sanıklarının bulunduğu koğuşlara ve tanınmış PKK kadrolarına yöneltiliyordu. Gece gündüz demeksizin koğuşlara giren gardiyanlar, adi küfür ve hareketler savurarak tutukluları sıra dayığından geçiriyor, önceden tespit ettikleri kişileri “mahkemen var”, “savcıya çıkacaksınız” vb bahanelerle koğuştan çıkararak dövüyorlardı. Koğuşların ve tek tek

kişilerin hücreye götürülerek işkenceye tabi tutulmaları, dövülmeleri bu dönemde normal bir uygulama haline geldi. Öyle ki, dış ziyaret ve avukatlarla görüşmenin dahi yasak olduğu üç hafta boyunca 5 Nolu ceza ve tutukevinde sıra dayığından geçmeyen, hücreye atılmayan koğıuş kalmadı. Küfür, dayak, işkence, hücreye atılma, vb şeylerin yanı sıra tutukluların saç ve bıyıkları zorla kestiriliyor, koğıuşların kantin ihtiyaçları karşılanmıyor, zaten ilk günden beri bir saat kısıtlanmış olan havalandırma keyfi olarak yasaklanıyor, dış postadan ihtiyaçlar karşılanmıyor, yemek bazen hiç verilmiyor, ya da çok az veriliyor, koridorlarda gürültü yapılarak, acayip sesler çıkarılarak tutuklular tedirgin edilmeye çalışılıyordu. Ayrıca tüm koğıuşların ocakları toplatıldı. Koğıuşlardan sigara, çay, şeker, vb temel ihtiyaç maddeleri zorla gasp edildi.

Sömürgecilerin ve cezaevi görevlilerinin tutuklulara karşı uyguladıkları kin ve nefret öylesine ileri gitti ki, tutuklulara yasal olarak çıkan yiyecekleri bile parayla piyasadan dört beş kat pahalı olarak veriyorlardı. Örneğın, sabah kahvaltılarında çayla beraber çıkması gereken zeytin, peynir, reçel, vb şeyler bazı koğıuşlara hiç verilmiyor, verilenler ise oldukça gülünç miktarda oluyordu. Mevcudu 30-40 kişi olan koğıuşlara verilen zeytin miktarı 20-25 taneyi geçmiyordu. Bu gülünç durum, mutfak ve kantin işlerinden sorumlu olan Mustafa adlı faşist asteğmene söylendiğinde büyük bir pişkinlikle “bu tür şeyleri kantinde bulunduruyoruz. Paranızı verip alın” demek yüz-süzlüğünü gösterebiliyordu.

Baskı ve sömürü politikası kamuoyunun baskısı ile kasım ayından itibaren ziyaretler başladıktan sonra da hızından bir şey kaybetmeden sürdü. Aylarca en acil hastalar bile doktora çıkarılmadı. Dışardan ya da başka koğıuşlardan bir tek aspirinin alınmasına bile izin verilmedi. Sıcaklığın sıfırın altına indiğı dönemde bile ısrarlı çabalara rağmen tutuklulara battaniye verilmedi. Bir tek gün dahi kalorifer yakılmadı, üstelik de tutuklulara dışardan yorgan getirilmesi yasaklandı. Tutuklu ailelerinin getirdikleri yiyecek eşyaları gasp edilerek tutuklulara verilmedi. Ziyaretçiler ve avukatlarla görüşmeler koğıuş esasına bağlanarak ayrı ayrı yaptırılan görüşmeler beş dakika ile sınırlandırıldı. Avukat ve ziyaretçileriyle görüşmeye götürülen tutuklular, götürölüp getirilirken dövölölüler. Küfür ve ha-

karetlere maruz kaldılar. Bırakalım aynı davadan tutuklu olanları, yakın akrabalar, kardeşler, eşler, baba oğul olanlar bile birbirleriyle selamlaşmaya dahi muhtaç edildiler.

Cuntadan kısa bir müddet sonra, önce istihkam, sonra da 1 Nolu ceza ve tutukevi gözaltı bölümü haline getirilerek, buradaki tutuklular 5 Nolu ceza ve tutukevine nakledildiler. Böylece Diyarbakır askeri ceza ve tutukevlerindeki tüm tutuklular 5 Nolu ceza ve tutukevine taşınmış oldular. Yeni gelenlerle birlikte eskiden 750 civarında olan 5 Nolu'daki tutuklu sayısı 1000'i aştı. Daha sonra yeni tutukluların gelmesiyle cezaevindeki koğuş sayısı 35'e, tutuklu sayısı ise 1500'e tırmandı. 1 Nolu'dan gelen görevlilerle takviye edilen cezaevi yönetimi, tutuklulara yönelik saldırısını daha da yoğunlaştırdı. Koğuşlara zorla kapasitesinin birkaç katı tutuklu yerleştirilerek, koğuşların eskiden homojen olan yapısı bozuldu. Fakat yine de 1980 sonlarında Bucak'ın çapulcuları, Raman eşkıyaları, Süleymanlar adlı haydut çetesinin mensupları, hırsızlar, serseriler, ve benzerlerine ait bir iki koğuş ile idare yanlısı olarak bilinen çeşitli reformist teslimiyetçi hareketlerin sanıklarına ait olan birer koğuş dışında Dev-Yol, Kurtuluş, İGD, TİKKO, Halkın Kurtuluşu, KUK, Ala Rızgari, Rızgari, Denge Kawa davası sanıklarına ait olan birer koğuş dışındaki yirmiyi aşkın koğuş ve hücrelerde 500'ü aşkın PKK davası sanığı kalıyordu.

Diyarbakır Sıkıyönetim Mahkemelerinde en büyük ve en önemli dava olan PKK dosyası açılmadan önce her gün sayıları artarak 1000 civarına tırmanan PKK kadro, sempatizan ve taraftarlarının moralini bozmak, onları teslim almak ve tüketmek elbette sömürgeciler tarafından hayati öneme sahip olan bir şeydir. 12 Eylül'e kadar uygulanan her türlü yönetime rağmen PKK davası sanıklarını teslim almak, ülke ve halkın davasına ihanete zorlamak mümkün olmamış; bu nedenle de davaların açılması ertelendikçe ertelenmiştir. PKK sempatizanları ve PKK'lilere yardım ettikleri için tutuklanan halktan insanlar bile mahkeme sonuçlarına ve alacakları cezalara asla önem vermiyorlar, bu konuda en ufak bir korku ve yılgınlık örneği göstermiyorlardı.

Cunta, PKK davası sanıklarının korkup yılmadığını, onları mahkeme ve ceza tehdidi ile 'yola getirme'nin mümkün olmadığını çok

iyi biliyordu. Bu nedenle bu kadar büyük bir kitleyi, esir kamplarında uygulanacak dayak, işkence, er eğitimi ile teslim almak, Türkleştirmek ve faşistleştirmek istiyordu. Cezaevlerinde sıradan tutuklular ve reformist teslimiyetçi küçük burjuva milliyetçi hareketlerin dava sanıklarına yapılanlar ile PKK davası sanıklarına yapılanlar arasındaki fark, PKK kadro ve taraftarlarına sistemli olarak uygulanan baskı ve işkenceler bu gerçeği gösteriyordu.

Cunta, bu alçakça hedeflerine varmak için Adalet Bakanı'nın ağzından defalarca açıklandığı gibi, cezaevlerini gözaltı yerlerine çevirdi. Gözaltına alınanlara uygulanan ağır işkence ve baskılar 12 Eylül'den sonra tutuklulara, özellikle PKK davası sanıklarına da aynen uygulanmaya başladı. Öyle ki, aylarca gözaltında kalarak ağır işkenceler maruz kalanlar, tutuklanıp cezaevine getirildikten sonra da haftalarca hücrelere atılarak vahşi işkence, dayak, hakaret, küfür ve diğer baskılara tabi tutuluyor; hüküm giyen devrimciler, hücre cezaları olmadığı halde daimi olarak keyfi bir şekilde hücrede tutuluyor; koğuşlardan topluca ve tek tek alınan tutuklulara olmadık işkenceler uygulanıyordu.

Her gün dozu artan saldırılar aralık ayında doruğa çıktı. Artık eskiden her tutukluya günde verilen iki ekmek bile, bire, hatta yarımaya düşürülmüştü. Gardiyanlar, koğuşlardan açıktan para ve diğer eşyaları zorla gasp ediyor; koğuşları düzenli haraç vermeye zorluyorlardı. Dayak, işkence, haraç alma, vb şeylerin yanı sıra devrimcilerin onuruyla oynamak, onları kişiliğsiz ve duyarlılıklarını yitirmiş bir kitle haline getirmek için ne lazımsa yapmaktan çekinmiyorlardı. Örneğin, ısrarlı çabalardan sonra göstermelik olarak cezaevine getirilen doktor, muayene olmak için giden acil hastaları "bu orospu çocuklarının bir şeyleri yok," "hasta olan devlete karşı çıkmaz, götürün bu kıroları, birkaç kadın, kız getirin s.... sevişelim" vb gibi adi küfürlerle kovarak muayene etmemiş; üstelik de tutukluların devrimci onuruyla oynamıştı.

Cunta döneminde gemi aزیya alan sömürgeci baskı ve zulme karşı, tırışkıcılar ile cunta yanlısı ve idare koğuşu olarak teslimiyetçiler dışındaki tüm koğuşlar yetersiz de olsa şu ya da bu oranda direniyorlar; fırsat buldukça toplu olarak memnuniyetsizliklerini ortaya koyuyorlardı. Özellikle PKK davası sanıkları, koğuştan koğuşa sü-

rölme, hücreye atılma, dayak ve işkenceden geçirilme, ziyaret ve avukatlarla görüşmeye çıkarılmama, vb şeylere rağmen sürekli olarak direnıyor; cuntaya ve idareye asla boyun eğmiyorlardı. Fakat, tek tek kişi ve koşulların kendi başlarına direnmeleri bakı ve zulmü frenlemeye yetmiyor; aksine idare bu direnmeleri de kırmak için alabildiğine zulmü yoğunlaştırıyordu.

Zulme karşı mücadelenin yükseltilmesi

Cuntanın ilk günlerindeki şoktan sonra devrimciler, kaybettikleri mevzileri yeniden kazanmak, vahşi ve dayanılmaz bir nitelik kazanan sömürgeci baskı ve zulmü püskürtmek, devrimci gurur ve onurun daha fazla ayaklar altına alınmasına, tutukluların er eğitimi ile Türkleştirme ve faşistleştirme girişimini boşa çıkarmak için çareler aramaya, tek tek kişi ve koşullar halinde direnmeden toplu ve örgütlü direnişe geçmek için çaba sarf etmeye başladılar.

Ancak 1 Nolu tutukevinden gelen yeni ve tecrübeli kadrolarla takviye edilen 5 Nolu cezaevi yönetimi boş durmayarak, her gün yeni yeni tedbirler ve uygulamalar geliştiriyor; tutuklu ve koşulların birbirleri ve dışarıyla ilişki kurmaması, haberleşmemesi için elden gelen her şeyi yapıyor; bireysel ve koşullar direnmeleri de kırmak için işkence, dayak, psikolojik baskı, vb şeylerin yanı sıra tutukluları ajanlaştırma, bazı koşulları idareden yana çekme, direnen koşulların yapılarını bozma, vb gibi yöntemleri büyük bir incelikle uyguluyordu. Çünkü bu yapılmaksızın koşullardaki direnmeyi kırmak, tutukluları teslim alarak kişiliksizleştirmek, er eğitime tabi tutarak Türkleştirmek ve faşistleştirmek olanaksızdı.

1 Nolu'dan gelerek 5 Nolu ceza ve tutukevinin tüm iç yönetimini üstlenmiş olan havacı başçavuş, 15 yıllık MİT görevlisi ve kontrgerillanın seçkin bir kadrosuydu. Bu kişi, her türlü işkence metodu ve psikolojik savaş yöntemini çok iyi biliyor; devrimcilere karşı duyduğu derin ulusal sınıfsal kinle en olmadık şeyler yapıyordu. Havacı, hapishaneye gelen her tutukluyu haftalarca aç, susuz, beton hücrelerde tutarak, dayak ve işkence ile “terbiye” etmeye, direnme ruhunu kırarak teslim almaya ve ajanlaştırarak istediği koşula yerleştirmeye çalışıyordu. Koşullarda boyun eğdirmede önünde engel olarak gördüğü devrimci kadroları hücreye atarak dayak ve işkence ile ‘yola

getirme'ye, koğuşlara zorla istediği kişileri yerleştirerek yapılarını bozmaya çalışıyordu. Buna rağmen hizaya getiremediği koğuşları ya dağıtıyor; ya da bir yerden diğerine sürüp duruyordu.

Aralık 1980 ortalarında devrimcilerin provokasyona gelmemek için sarf ettikleri tüm çabalara rağmen, başçavuşun bizzat kendisi yüz kişiden fazla PKK taraftar ve sempatizanının kaldığı 31. koğuşa sözde arama yapmak bahanesi ile gitti. Ve tutuklulara saldırdı. Devrimciler zorunlu olarak kendilerini savunmak zorunda kaldılar. Havacı ve beraberindeki birkaç provokatör hırpalandı. Bunu üzerine 31. koğuş ve aynı havalandırmaya çıkan kırktan fazla kişinin kaldığı bir diğer koğuş topluca hücreye atılıp sıra dayacağından ve işkenceden geçirildiler. Bu koğuşlara hırsız, tırşıkçı, vb gibi insanlar getirilip yerleştirildi. 31. koğuşun temsilcisi ve diğer bazı devrimciler koğuştan atıldılar.

Aralık 1980'in son haftasında ise 1 Nolu'dan gelen PKK davası sanıklarının kaldığı 18. koğuş, daha geniş olan bir diğer koğuşa götürülecekleri vaadi ile koğuştan çıkarılarak hücreye götürüldüler. 5 Nolu ceza ve tutukevine geldikleri bir ay içinde iki defa keyfi olarak koğuşları değiştirilen, üstelik de son kez sürekli olarak hücrede kalmaya mahkum edilen 60 kadar devrimci, hücreye atıldıkları ikinci gün olan 28 Aralık 1980'de hücreden çıkarılarak koğuşlarına iade edilmeleri ve cezaevi kitlesi üzerindeki dizginsiz baskı ve işkenceye son verilmesi talebi ile ölüm orucuna başladılar.

Hücrede eyleme gidenlerin en az yarısının komaya girdiği ve hastaneye kaldırıldığı 2 Ocak 1981'de tüm cezaevinde öteden beri idare yanlısı olarak bilenen tırşıkçılar ve teslimiyetçilerin kaldıkları koğuşlar dışındaki tüm tutuklu kitlesi, **1.** Cezaevinde uygulanmakta olan vahşi baskı ve işkencelere son verilmesi, cezaevine yeni gelen tutukluların haftalarca hücrelerde tutularak işkence ve dayığa maruz bırakılmaması koğuşlara zorla ve tıka basa adam doldurulmaması, tutukluların keyfi olarak dövülmemesi, hücreye atılmaması. **2.** Yakın akrabaların ve aynı davadan olanların görüşebilmelerine fırsat tanınması, hastaların doktora çıkarılması, durumu kötü olan diğer ağır hastaların hasta haneye kaldırılması, tutukluların ziyaretçileri ve avukatlarıyla serbestçe ve makul bir süre görüşebilmesi, görüşmelerde soyadı birliği aranmaması, tutukluların zorla saç ve bıyık-

larının kesilmemesi, hastalara dışardan yiyecek ve ilaçların içeriye alınması, ziyaretçilerin getirdiği yiyecek, sigara vb şeylerin gasp edilmemesi, kaloriferlerin yanması, battaniye verilmesi tutuklulara banyo yaptırılması, koşuşların yemekhane ve tuvalet sorunlarının çözülmesi, yemeklerin yeterli ve sağlığa uygun tarzda çıkarılması, tutuklulara çıkması gereken istihkakın kantinde piyasa fiyatının 4-5 katı fiyatla tutuklulara satılması işleminden vazgeçilmesi, koşuşlara yeterli su ve temizlik araç gereçlerinin verilmesi, hapishanenin yıpranma ve masraflarının tutuklulardan alınmaması, içeriye kitap, dergi vb kültürel araçların verilmesi, vb **3.** Tutuklu avukatlarına baskı yapılmaması, tutukluların avukatlarıyla serbestçe ve yeterli bir süre görüşebilmelerine olanak tanınması, tutuklunun savunmalarını hazırlayabilmeleri için daktilo, ceza yasası, kitap , vb savunma araç gereçlerinin bırakılması. **4.** Tutuklu kitlesinin temsilcileri durumunda bulunan koşuş temsilcilerinin dikkate alınması, koşuş temsilcilerinin dövülmemesi, keyfi olarak hücreye atılması işlemine son verilmesi ve haftada bir kabul edilerek kendilerinin koşuşun sorunlarıyla ilgili olarak dinlenmesi, vb talepler için süresiz olarak açlık grevine başlandı.

Eylem epey zamandan beri planlanmış,örgütlü ve son derece güçlüydü. Tüm koşuşlar ve kitle önceden eyleme hazırlanmış, hatta DDKD ve Özgürlük Yolu davası sanıklarının da katılımının sağlanması için haftalarca uğraşılmış, fakat bunlar eyleme katılmaktan ısrarla kaçınmışlardır. 30 kadar koşuşun ve 1000’i aşkın kitlenin katıldığı eylemin zamanlaması da çok uygundu. Türk cezaevlerinde tutuklulara yapılan işkence ve zulmü protesto etmek için Almanya’nın çeşitli kentlerinde başlatılan açlık grevleri ve Adana cezaevindeki direnişle aynı zamana denk geliyor ve ayrıca Avrupa Konseyi’ne üye parlamenterlerin Türkiye’ye yaptıkları ziyaret tarihlerini içine alıyordu.

Cuntanın “anarşiyi bastırdık,” “anarşistleri hizaya getirdik” dediği bir dönemde cezaevlerindeki devrimci kitlenin teslimiyet ve ihaneti kabul etmeyerek kendisine er eğitimi yapılması ve faşistleştirmeyi reddettiğini ve asla zulme boyun eğmeyeceğini gösteren bu eylem; cezaevi idaresi, sıkıyönetim komutanlığı ve faşist cuntayı adeta şoke etti. Gerçi sömürgeciler PKK davası sanıklarının ve di-

ğer devrimci-ilerici tutuklu kitesinin kendilerine teslim olmadıklarını biliyordu; fakat hiçbir zaman bu çapta bir direnişin boy ve-receğini beklememişlerdi!..

2 Ocak günü başlayan direniş üzerine cezaevleri müdürü binbaşı Allattin Ayar (ki daha önce Kıbrıs'ta görev yapmış) derhal uçakla Ankara'dan Diyarbakır'a geldi ve cunta tarafından daha önceden bu tür direnişleri bastırmak için hazırlamış olduğu anlaşılan plan gereğince hemen eylemi bastırma hareketine girişti. Tutukluların birbirleri ve dışarıyla haberleşmelerine vesile olabilecek ziyaretçiler, avukatla görüşme, vb şeyler derhal yasaklandı. Direnişin ikinci gününden itibaren, grevi kırmak amacıyla yoğun bir şiddet uygulanmaya başlandı. O gün tüm direnişçi koşullar teker teker havalandırılmaya çıkarılarak, tutuklular sıra dayagından geçirildi. İnzibatlar ve gardiyanlar, havacı Mustafa ve diğer asteğmenlerin nezaretinde tutukluları tek tek falakaya yatırarak, kendilerine zorla yemek yedirmeye çalıştılar. Akşama kadar işkence gören tutukluların feryatları havalandırmalarda eksik olmadı. Aynı gün direnişçi koşullarda yapılan aramalarda televizyon, radyo, ısıtıcı, vb gibi araçlar toplandı. Eskiden kalan ders kitapları, defter ve tutukluların gazeteden yaptıkları arşivler yırtıldı. Kalem, saat, çakmak, para vb şeyler askerler tarafından gasp edildi. Bazı koşullarda süt, yağ, makara ipliği, vb bile bırakılmadı. Tutukluların giyecek eşyaları yırtıldı, ayaklar altında ezildi.

Ancak bu vahşi işkence, yağma ve talan, direnişi kırmaya yetmedi. Özellikle PKK davası sanıklarının bulunduğu koşullardaki tutuklulara, saatlerce tekme, tokat, cop ve falaka ile dayak yedirme işi pek tutmadı. Bu terör havasına rağmen bir iki koşull dışında tüm kitle grevi sürdürmeye devam etti. Bu kez direnişi kırmak için ek tedbirler alınmaya başlandı. Örneğin tutukluları korkutmak ve psikolojik olarak yıpratmak için geceleri işkence yapılmış insan seslerinin alınmış olduğu bantlar yüksek sesle çalınmaya, gardiyanlar koridorlarda patırtı kütürdü yaparak bağırıp çağırmaya, ağlayan yalvaran insan sesleri çıkarmaya, vb başladılar. Hedef, maddi işkence ile birlikte uygulanan psikolojik işkence ile direnişçileri yıldırma ve teslim olmaya zorlamaktı.

Bu tür şeyler de örgütlü ve kararlı kitleyi direnişten vazgeçir-

meye yetmedi. Daha sonraki günlerde dayak, işkence, korkutma, psikolojik işkencenin yanı sıra ihaneti teşvik primleri icat edildi. Direnişe katılmayanlara teşekkür edildi. Kendilerinin televizyon, radyo, ısıtıcı, vb şeylerine dokunulmadı. Bir istekleri olup olmadıkları soruldu. Bunlar ve direnişi kıran koşullar avukat ve ziyaretçileriyle görüştürüldüler, doktora çıkarıldılar, hatta sıfırın altındaki havaya rağmen, o güne dek hiç yanmamış olan kaloriferler eylemin dördüncü gününden itibaren sabah ve akşamları birer ikişer saat yanmaya başladı, vb.

Bu çabalara rağmen direnişin sürdürüldüğünü görünce, eylemin dördüncü günü şiddet unsuru yeniden ön plana geçti. Koşullarda önder ve yönlendirici olarak tanınan unsurlar alınıp dövülerek hücreye atıldılar. PKK davası sanıklarının kaldığı ve toplam mevcutları 200 civarı olan üç koğuştan hücreye atıldılar. Hücredekilerden de grevi kıranlar, sözde mükafatlandırılarak bu koşullara getirilip yerleştirildiler. Hücreye götürülen PKK taraftarları dayak ve işkenceye rağmen direnmeye devam etiler. İdare, her türlü vahşete rağmen halktan birkaç kişi dışındakilere yemek yedirmeyi başaramadı.

Bu uygulamalar, eylem bir haftayı geçtikten sonra da aynen devam etti. Fakat sömürgecilerin eylemi kırmak için uyguladıkları işkence, dayak, tehdit, korkutma, blöf, kitleyi bölme, psikolojik baskı, mükafatlandırma, adam ayarlama, vb yöntemlere rağmen 1000 civarındaki PKK taraftarı ve diğer devrimci kitle grevi kararlılıkla on güne yakın bir süre sürdürdü ve planladığı gibi bitirdi.

Eylemin son derece örgütlü olmasına, her türlü baskı ve zulme karşı kararlılıkla sürdürülmesine rağmen sömürgecilerin mide kanaması geçiren direnişçileri bile doktora götürmemeleri, tutukluların temsilcileri ile her türlü görüşme ve pazarlığı reddetmeleri, eylemin PKK kadroları tarafından örgütlendiğini ve ağırlıklı olarak PKK kitlesi tarafından yürütüldüğünü bilmelerindendir. Bu davranışları ile adeta cezaevi kitlesini PKK kadroları tarafından örgütlendirilen eylemlerle istediği hakları elde edemeyeceği, üstelik de dayak ve işkenceye maruz kalarak elindeki mevzileri (TV, radyo, ısıtıcı, vb) de kaybedeceğini kendilerince kanıtlamak istediler.

Aslında sömürgeciler, eylemcilere karşı PKK'ya duydukları düşmanlık duyguları ile hareket ediyorlardı. Adeta direnişçilerle görüşme

masasına oturmayı reddederek cezaevinin iç yönetimini, PKK'lılara bırakmayacaklarını, cezaevi kitlesi üzerinde PKK kadrolarının otorite kurmasına müsaade etmeyeceklerini göstermek istiyorlardı. Eylem süresi boyunca, gardiyanlar, inzibatlar ve asteğmenlerin savurdıkları küfür ve hakaretler bu gerçeği gösteriyordu.

Sömürgecilerin ve sömürgeci görevlilerinin PKK'ya karşı savaş psikolojisi içinde hareket ederek adeta parti karşısında yenik düşüklerini kabul etmediklerini kanıtlamak istemeleri, eylemin güçlülüğünü perdelemedi. Cuntanın eylemi kırmak için grevin altıncı gününde direniş yapanlara 2-7 yıl hapis öngören özel bir yasa çıkarması eylemin güçlülüğünü kanıtlamaya yeter de artar bile. Zaten direnişçilere karşı uygulanan vahşi baskı politikası da bu gerçekten ötürüydü.

Belki konulan eylemle somut sonuçlar alınamadı; fakat bu eylem, PKK kadro ve savaşçılarının hiçbir koşul altında sömürgecilere teslim olmayarak daima devrimci onur ve gururlarını koruyacaklarını, ülke ve halkın davasına olan sarsılmaz inançlarını koruyup sürdüreceklerini birkez daha dost ve düşmana gösterdi. Kitle, düşmanın vahşi ve alçak niteliği, burjuva milliyetçi hareketlerin teslimiyetçi ve uşak karakterini, PKK'nin doğru devrimci çizgisi ve parti militanlarının mücadeleci ruhunu yakından gördü. Dışarıda kamuoyunun dikkati cezaevi ve cezaevindeki uygulamalar üzerine çekildi. Halka devrimcilerin zindanlarda bile zulme karşı kararlılıkla mücadele ettiği; sömürgecilere asla boyun eğmeyeceği gösterildi.

Bugün Diyarbakır askeri ceza ve tutukevlerinde sömürgecilerin baskı ve zulmü ile buna karşı yürütülmekte olan direniş değişik biçimler altında devam etmektedir. Bu yazının yazıldığı tarihte yüzü aşkın PKK kadro ve taraftarları hücrede tutulmaya, koşuşlardan alınan tutuklulara işkence yapılmaya, koşuşlara sıra dayağı atılmaya, tutukluların yakınları ve ziyaretçileriyle görüşmelerinin engellenmesine devam edilmektedir. Bu durum PKK kadro ve taraftarlarının teslimiyeti, ülke ve halkın davasına ihaneti reddetmelerinde, düşmanın baskı ve zulmüne boyun eğmemelerindendir.

Evet bugün, PKK kadro ve taraftarları baskı ve zulme karşı canları pahasına direniyorlar. Onlar, çıkarıcılığı, teslimiyeti, ihaneti, kaypaklığı, uşaklığı değil; ülke ve halkın devasına bağlılığı, ulusal ve

sınıfsal kahramanlığı temsil ediyorlar. Onların yolu zorluklarla dolu olsa da zafer için tutulması gereken bir yoldur, tarih bu yolun takipçilerinin zaferine dünyanın her yerinde olduğu gibi, er ya da geç Kürdistan’da da tanık olacaktır.

Kahrolsun sömürgeci faşist zorbalık!

Yaşasın bağımsızlık ve özgürlük mücadelemiz!

Yaşasın PKK!

Yaşasın zindanlarda yükselen devrimci direniş!

Bir kahramanın ardından

Bu yazı, PKK taraftarı Orhan Aydın'ın 1980'de idama mahkum edilmesi üzerine, onun devrimci yaşamını yakından tanıyan ve böyle mücadelecı bir kişilik kazanmasında kendisine önderlık eden Mazlum Doğan tarafından kaleme alınmıştır. Ancak, Orhan Aydın'ın idam kararı daha sonra bozulmuş ve davasına yeniden bakılmaya başlanmıştır.

1977 Mayıs'ında Haki Karer yoldaşın katledildiğini duyar duymaz Diyarbakır'a geldim. Diyarbakır'da görevli olan arkadaş Haki yoldaşın cenaze törenine katılmak için Antep'e gittiğinden, ondan boşalan sorumluluğu üstlenmek amacıyla Diyarbakır'da kalmayı uygun gördüm.

Arkadaşları çağırarak kendileriyle birlikte bir durum değerlendirmesi yaptık. Sayımız 7-8 kadardı. Fakat Diyarbakır Eğitim Enstitüsü'nde okuyan birkaç sempatizanımız daha vardı. Parasal imkanımız, iki tabancadan başka silahınız, teksir makinamız, daktilomuz falan yoktu. Buna rağmen Haki yoldaşı anmak ve katledilişini protesto etmeye karar verdik. Yapacağımız şeyler duvarlara sloganlar yazmak ve okullarda forumlar düzenlemekten ibaretti. 19 Mayıs'ı 20 Mayıs'a bağlayan gece içinde esmer çocuksu birinin de bulunduğuş 8-9 arkadaş zar zor topladığımız iki kutu yağlı boya ile slogan yazmaya çıkarken, ben de okullarda okunacak yazıyı hazırladım ve hatırladığım kadarıyla ertesi gün 16-17 yaşlarındaki esmer delikanlının içinde olduğı üç-dört arkadaş ve sempatizanla birlikte Eğitim Enstitüsü'ne gittim.

O sıralar Diyarbakır Eğitim Enstitüsü'nü DDKD denetimi altında tutuyor, TİKP, HK vb "Maocu" dediğı sosyal şoven örgütlerin taraf-

tarları DDKD'den koparak "Kava" adlı yayınevi etrafında toplanan burjuva milliyetçilerini okula bırakmıyordu. Fakat bizim o zamana kadar herhangi bir örgüt veya hareketle politik çatışmamız yoktu. DDKD'liler de halk arasında yaptıkları propagandada, bizimle aralarında ciddi bir çelişkileri olmadığını, hatta bizimle aynı ideolojik görüşte olduklarını söylüyorlardı. Sabahleyin okula gidince DDKD'in kendilerini yakından tanıdığımız sorumlu kadrolarına, 'hareketimizin önder kadrolarından Haki Karer'in MİT tarafından oluşturulan ajan bir örgüt tarafından katledildiğini, yoldaşımıza sıkılan kurşunun onun şahsında tüm Kürdistan halkına ve devrimcilerine sıkıldığını' söyleyerek, 'yoldaşımızı anmak için bir forum yapmak istediğimizi, kendilerinin de bize yardım etmeleri'ni istedik.

DDKD'liler Haki Karer'in adını duyduklarını, gerçekten de üzüldüklerini fakat kimin tarafından öldürüldüğünü bilmediklerinden, hemen bir karar veremeyeceklerini söylediler. Fakat bizi oyalamak, o sıralarda Diyarbakır'da olduğunu bildiğimiz şeflerine haber uçurarak, kanımca ne tavır takınmaları gerektiğini saptamaya çalıştılar. Nitekim yarım saat sonra (08.00-08.30 civarı) bize kesin olarak forum yaptırmayacaklarını belirttiler. Ancak bizim arkadaşımızı anmaktaki kararlılığımızı gören DDKD'li şefler "biz ne idüğü belirsiz bir insan için anma toplantısı mı düzenleyeceğiz. Yaptırmıyoruz. Gücünüz varsa deneyin" gibi küfür ve hareketler savurarak işi zorbalığa döktüler. Bu durum karşısında kısa bir durum değerlendirmesi yaparak forum yapmadan döndük.

Evde DDKD'nin tavrı ve kendi tavrımızı değerlendirdiğimiz sırada esmer delikanlının bir köşeye çekilerek sessizce ağladığını gördüm. Arkadaşlara, daha önce görmediğim bu delikanlının nereli olduğunu, adının ne olduğunu sorduğumda, "Diyarbakırlıdır. Tunceli Öğretmen Okulu son sınıfta okuyor. Adı Orhan Aydın'dır" dediler.

Diyarbakır'daki arkadaşın sorumluluğunu üstlendiğimden ertesi günden itibaren eğitim gruplarının yöneticiliğini de üstelendim. Eğitim çalışmalarımız önceki arkadaşın saptadığı kitap ve yazıları ortaklaşa okumak ve açılmak şeklinde idi. Orhan'ın da içinde olduğu yeni grup henüz Komünist Manifesto, Toplumlar, vb gibi temel kitapları inceliyordu. Bazen gruplarda doğrudan bulunmadığımdan kitapları kendilerinin ortaklaşa okumalarını ve tartışmalarını isti-

yordum. Daha sonra okunan kısım üzerinde beraber konuşuyor ve tartışıyorduk. Mübalasız olarak diyebilirim ki gruptaki en açık göz, Marksist bilgileri en iyi kavrayan, komünist bir kişilik kazanmak için en çok gayret eden kişi Orhan'dı. Bu durum kendisini bireysel kitap okumada, okuduklarını kavrama ve başkalarına aktarmada da ortaya koyuyordu. Öyle ki Orhan çok kısa bir sürede bilinç bakımından grubunu aştı. Yeni sempatizanlar bulup getirerek onlardan oluşturduğu bir gruba eğitim çalışması yaptırmaya başladı.

Hızla gelişip devrimcileşen Orhan, çok kısa bir sürede ailesiyle çatışmaya girdi. Babası devrimci fikirleri benimsemesine, devrimcilerle gezmesine ve devrimci mücadeleye katılmasına karşı çıkıyor, bütün gün eve hapsederek devrimci faaliyete katılmasını önlemeye çalışıyordu.

Bunun üzerine Orhan evi terkederek bizim kaldığımız eve gelip yerleşmek zorunda kaldı. Fakat bizim ev kirasını ödeyecek, bir karın doyuracak kadar maddi imkanımız bile yoktu. Öyle ki, bırakalım lokantada da yemek yemek, kahvede çay içmek, gazete ve ekmek almak için dahi para bulamıyorduk. Orhan'dan iş bulup çalışmasını istedik. Orhan tuğla imalatçılarının yanında iş bulup çalışmaya başladı. O yaz boyunca bir yandan çalışarak harekete maddi destek olmaya çalışıyor, bir yandan da düzenli kitap okuyarak okuyup öğrendiğini başkalarıyla tartışarak Marksizm-Leninizm'i kavramaya çalışıyordu. Bu arada gücü oranında işçi ve gençlik kitlesi içinde propaganda yapıyordu. Hareketimizin ideolojisini, burjuva milliyetçiliği ve sosyal şovenizme karşı mücadele içinde kitlelere taşımak için didindi durdu. Denebilir ki, 1977 yazı Orhan'ın devrimcileşmesinde, zorluklara göğüs germesini öğrenmesinde, kararlı, çalışkan, disiplinli bir kişilik sahibi olmasında önemli bir rol oynadı.

1977 sonbaharından itibaren Orhan'a hareketin çeşitli kademelelerinde çeşitli görev ve sorumluluklar verilmeye başlandı. İdeolojik olarak epeyce yetkinleştiği ve hareketimizin sempatizan çevresi geliştiği için kendisine verilen başlıca görev eğitim çalışmalarını örgütlemek ve yönetmek ile propaganda yapmaktı. Orhan 1978 baharına kadar bir yandan devrimci bir kadro olarak yetkinleşmeye çalışırken, bir yandan da kendisine verilen görevlerin üstesinden gelmek için elinden geleni yaptı. Tabii bu arada her sempatizan ve

kadromuzun yaptığı gibi sık sık bildiri dağıttı, afişleşmeye çıktı, iş bulduğunda çalışarak harekete maddi destek sağladı.

1 Mayıs 1978’de bir gurup arkadaşla birlikte bildiri dağıtmak için Diyarbakır TÖB-DER şubesine giden Orhan arkadaş dernekte DDKD’liler tarafından dövülmüş, hayli hırpalanmıştı. Bu olaydan sonra DDKD’lilere, “arkadaşımızı neden dövdünüz?” dediğimizde, “tanımadık” cevabını almıştık. Fakat Orhan 18 Mayıs 1978’de Diyarbakır Eğitim Enstitüsü’nde bildiri dağıtırken, DDKD’liler tarafından yeniden dövüldü. Arka arkaya gelişen bu saldırılar bizi DDKD ile silahlı bir çatışmaya zorladı. Bu çatışmada Orhan dışında birkaç arkadaşımız daha DDKD’liler tarafından dövüldüler. Bir arkadaşımız da bıçakla ağır yaralandı. Bizim karşı saldırımızda ise, İlkel Halil adında bir DDKD’li yaralandı. Bu çatışma Halil yoldaşın Hilvan’da Süleymanlar adlı aşiretçi feodal eşkıya çetesi tarafından katledildiği haberi bize ulaştığında, tarafımızda tek taraflı olarak durduruldu. Fakat DDKD’nin hareketimize yönelik saldırı ve iftiraları daha sonra da değişik şekilde sürdü. Aslında Orhan’ın TÖB-DER’de ve Diyarbakır Eğitim Enstitüsü’nde dövülmesi, DDKD’nin hareketimize karşı duyduğu düşmanlığın açığa çıkmasına vesile teşkil etti. Çünkü bizim her türlü çabamıza ve iyi niyetimize rağmen bugüne kadar DDKD bize karşı düşmanca faaliyetlerini hızlandırarak sürdürdü. Hareketimizin gelişmesinden duyduğu korku onu eski düşmanlarıyla (örneğin KUK) kol kola girmeye kadar götürdü.

Orhan, 1978 yazından itibaren amatörlükten arınarak profesyonel devrimci bir formasyon kazanmaya başladı. Delil arkadaşla birlikte Diyarbakır’da o zaman faaliyetlerimizin en yoğun olduğu Bağlar semtindeki komite üyeliğine getirildi. Orhan, Bağlarda hareketimizin gelişmesi için üzerine düşeni başarıyla yerine getirmekle kalmayıp, aynı zamanda, gençlik saflarında devrimci ideolojinin gelişmesi için de aktif olarak çalıştı. Diyarbakır’ın fırın işçileri, öğrenci gençlik, tuğla işçileri ve boyacılar arasında faaliyet yürüttü. Onların örgütlenme ve eğitime çalışmasında aktif görevler üstlendi ve bu görevlerde üstün başarılar sağladı. Payas başta olmak üzere Diyarbakır’ın çevre köyleri ile ilişkiler kurdu. Köylüleri feodallere karşı toprak mücadelesine sevk etti. Köylü direnişlerini diğer yoldaşlarla birlikte örgütleyip yönetti.

Artık Orhan sıradan bir devrimci değil, bir gençlik ve işçi önderi, iyi bir örgütleyici, eğitici ve propagandacı idi. Hareketimizin ideolojik ve politik hattını çok iyi biliyordu. Kitlelere devrimci ideolojinin taşırılmasında ve onların örgütlendirilmesinde büyük başarılar sağladı. Bu nedenle 1978 sonbaharının başında, yakalanmadan önce arkadaşlar tarafından Diyarbakır bölgesinin genel propaganda ve eğitim sorumluluğuna getirilmesi düşünülüyordu. Fakat plansız ve kendi başına gelişen bir olay tutuklanmasına neden oldu.

Orhan'ın ve onunla birlikte hareketimizin sempatzanları bazı öğrencilerin yakalanmasına neden olan olay örgütsüz ve plansızdı. Hatta olaydan sorumlu arkadaşların haberleri bile yoktu. Söylenişine göre, Diyarbakır Anadolu Lisesi'ne faşist bir öğrencinin geldiği söylenmiş. Bu öğrenci, içlerinde hareketimizin bir kısım sempatzanlarının da olduğu bazı liseli gençler tarafından dövülmüş. Fakat olayın gelişme seyri içinde Orhan arkadaşın sorumluluğunda olan bir silahı korumak için kendisine verdiği bir unsur, üzerinde taşıdığı tabancayı çekerek faşisti öldürmüştü. Polis, olaydan sonra çeşitli liselerden rast gele insan tutuklamış. Bu öğrencilerden, bizim sempatzanlarımızın yanı sıra DDKD, Özgürlük Yolu ve diğer siyasetlerin de taraftarları varmış. Olay geniş bir çevre tarafından bilindiğinden kavgaya karışan sempatzanlarımızın ve silahı kullananın ismi verilmiş. Polis, bu öğrencileri okullarından tek tek toplamış. Olayın faili durumunda olan kişi, tabancayı Orhan'dan aldığını ve tekrar kendisine iade ettiğini söylemiş. Eve yapılan baskında Orhan, olayda kullanılan tabanca ve bir kutu mermi ile yakalanmış.

Orhan poliste hareketimize sempati duyduğunu kabul etmekle birlikte, ilişkileri hakkında asla bilgi vermedi. Ağır işkencelere rağmen olayın faili, tertipçisi olduğu şeklindeki düzmece ifadeyi imzalamadı. Buna rağmen tutuklandı.

Orhan'ı cezaevinde ziyarete gittim. O sıralar siyasi tutuklular, Diyarbakır sivil ceza ve tutukevinin ayrı bir bölümünde kalıyorlardı. Siyasilerin görüşmecileri yanlarına (koğuşlara) gidip kendileriyle oturup sohbet edebiliyorlardı. Ben de Orhanların koğuşuna gittim. Koğuşta ve havalandırmada uzun uzun sohbet ettik. Orhan'la birlikte yakalanan hareketimizin sempatzanlarını da gördüm. Kendilerine mücadelemizin niteliği ve zorlukları hakkında bir konuşma yaptım.

Fakat beni dinleyenlerin sadece iki-üç kişi olduklarını, bazılarının beni dinleme gereğini bile duymayarak kendi aralarında sohbet daldıklarını gördüm... Kendi kendime “Orhan’ın işi zor, bunları nasıl adam edecek, bunlarla nasıl geçinecek” dedim. Bir yıl sonra 1979’un sonbaharda sıkıyönetim askeri ceza ve tutukevinde Orhan dışındakilerle görüştüğümde o ipe sapa gelmezmiş gibi görünen insanların her birinin tutarlı, çalışkan, kararlı ve bilinçli bir devrimci haline geldiklerini anladım.

Evet! Orhan hapiste de üzerine düşeni yapmış. Marksizm nedir bilmeyen, oturuş ve kalkışları bile faullü olan insanları eğitmiş, herbirini disiplinli, kararlı, çalışkan, ülkemizin, halkımızın ve partimizin menfaatlerine sıkı sıkıya bağlı bilinçli bir devrimci kadro yapmayı başarmıştı. Bu arkadaşlar sivil cezaevinden getirildikleri 4 Nolu (istihkam) askeri ceza ve tutukevinde devrimci direnişin temellerini atmışlar, sağlıklı komün yaşamının yerleşmesine öncülük etmişlerdir. Tutarlı ve bilinçli davranışları, tüm devrimci sempaticanların ve sıradan dürüst insanların gözünü kamaştırıyor, onlar için canlı birer örnek teşkil ediyordu. Orhan’ın arkadaşları her bakımdan yoldaşca dayanışmanın, sömürgeci zindanlarda direnişin, disiplinli bir komünist yaşantının, fedakarlığın, kararlılığın simgesi haline gelmişlerdi.

Orhan’la birlikte yakalanarak tutuklanan ve daha sonra sıkıyönetim askeri cezaevine nakledilenlerden Orhan’ın neden kendileriyle birlikte olmadığını sordum. Bana Orhan’ın sivil cezaevinde kaldığını ve daha sonra parti tarafından cezaevinden kaçırıldığını söylediler. Duruşmaları ise yaklaşık olarak tutuklanmalarından bu yana bir yıl geçmiş olmasına rağmen henüz başlamamıştı. Söylediklerine göre, “duruşmalar başlayınca, olayla ilişkisi olmayan ve üzerlerinde herhangi bir suç kanıtı olmayan beş kişinin derhal tahliye olması gerekiyordu. Sömürgeciler bu nedenle duruşma tarihlerini geçiştirip duruyorlardı. Geriye kalan üç dört kişinin de –Abdurrahman hariç– üzerinde bir şey yoktu. Polisteki sahte ifadelerin işkenceyle alındığına ilişkin aldıkları raporları vardı. Örneğin, Ahmet Seri’nin tek suçu legal bir liseliler derneğinin yönetim kurulu üyesi olmaktan” ibaretti.

1980 baharında Diyarbakır 1 Nolu askeri ceza ve tutukevinde

bulduğum sırada, ziyaretçilerden Orhan Aydın'ın Diyarbakır'ın Çermik ilçesinde yakalandığını duydum. 15-20 gün sonra da Orhan'ın kendisi çıkageldi. Uzun zaman ayrı kalmış iki dost, iki yoldaş olarak kucaklaştık. Devrimci mücadelede ölüm gibi tutuklanmanın da olduğunu bilmeme rağmen Orhan'ın yakalanmasını bir türlü içime sindiremiyordum. Bir gün kendisine “niye yakalandın? İnsan ayağıyla idama gider mi?” dedim. Orhan gülererek, “ben yakalanmadım. Beni yakaladılar. Asıl yakalanan sensin. İdamsa idam. Ben idam edileceğim de sizi serbest mi bırakacak sömürgeciler. Hem merak etme sizin gibiler dururken, benim gibilere sıra mı gelir?” diyerek cevapladı. Doğrusu niye yalan söyleyeyim, Orhanların davasında bir idam kararının çıkacağını tahmin ediyordum. Fakat bunun Orhan'a değil, Abdurrahman'a verileceğini sanıyordum. Orhan'a “seni idam edecekler” dediğimde sadece şaka yapıyordum. Ama bazen şakalar da gerçek olurmuş!..

12 Eylül cuntasından önce 1 Nolu ve öteki cezaevlerinin iç yönetimi tamamen elimizdeydi. Arkadaşlar idareyle ilişkiler, komün yönetimi, koğuşların yönetimi, diğer siyasi gruplarla ilişkiler, sağlık, temizlik, eğitim çalışmaları, eldeki dokümanların çoğaltılması, istihbarat vb, konularında çeşitli arkadaşlara görev vermişlerdi. Orhan geldiği andan itibaren eğitim çalışmaları yaptıran grupta görev aldı. Ayrıca belirli aralıklarla yapılan durum değerlendirilmesi, hareketimizin durumu, içte ve dışta gelişen çeşitli olayların irdelenmesi, hapishane özelindeki politikamızın gözden geçirilmesi, gerekiyorsa politikamızda taktiksel düzenlemeler yapmak vb gibi toplantılara da katılıyor ve çok değerli görüşler ileriye sürüyordu. Bu toplantılarımızdan birine değinmeden geçemeyeceğim. Hatırladığım kadarıyla Orhan'ın katıldığı ilk toplantı, çocuk koğuşunda yapılan “UDG” ile ilgili toplantımızdı. Bu toplantıda söz alan Orhan arkada, UDG'yi oluşturan DDKD, Özgürlük Yolu ve KUK adlı grupların sınıfsal ve yığınsal temellerini, sınıfsal menfaatleri tarafından belirlenen politikaları üzerinde öz olarak şu değerlendirmeyi yaptı: “DDKD ve Özgürlük Yolu bugün hemen hemen aynı sınıfsal temele dayanmakta, benzer ideolojik ve politik yapı arz etmektedir. Özgürlük Yolu'nun sosyal-şoven ve reformist Türk solu ile, DDKD hareketinin de feodal burjuva karakterli Barzani KDP'si ile uzun süre kucak kucağa ya-

şaması, bugün her iki siyasi hareketin de Türk devlet çarkının döndürülmesinde görev alan bir kısım Kürt kökenli bürokratlar, avukat, doktor, mühendis, müteahhit gibi serbest meslek sahipleri ve Kürdistan Türk pazarına açıldıkça palazlanan kompradorları temsil etmelerine engel değildir. Yani her iki hareket de politik olarak kompradorları ve Türk devlet çarkında görev alan bir kısım uşak Kürt aydınlarını temsil etmeye çalışmaktadırlar. Saflarında üç-beş öğrencinin, iki-üç işçi ve köylünün olması bu gerçeği değiştirmez. Örneğin, DDKD yıllardır Kürdistan'da gelişen Türk kapitalizmini övmekte, "ilericidir" diyerek göklere çıkartmakta, sömürgeciliğe karşı mücadele etmeyi adeta gerici olarak damgalamaktadır. Her iki hareket de asimilasyon ve ulusal imhaya yol açan sömürgeci Türk kapitalizminin Kürtleri uluslaştırdığını, feodalizmi çözerek Kürt toplumunu geliştirdiğini ileri sürmektedirler. İki hareketin de Kürtlerin tarihini incelerken, Kürt egemenlerinin ihanetçi karakterlerini gizlemeleri şeyh Sait, Barzani gibi feodalleri ulusal önderler olarak nitelendirmeleri Kürt feodallerinin kendi çıkar ve statülerini korumak için sömürgecilerle girdikleri çatışmaları ulusal hareket olarak lanse etmeleri de DDKD ve Özgürlük Yolu'nun Kürt egemenlerinin çıkarlarını savunduklarının açık kanıtıdır. Zaten üyelerinin dörtte üçü bürokrat ya da feodal kompradorların çocuklarından ibarettir.

"KUK'a gince ... düne kadar KDP içinde yer alıyor, resmen ve alenen Kürt feodal kompradorlarının jandarmalığını yapıyorlardı. Pekçok feodalin emrinde köylülere karşı bir saldırı ve cinayet bölüğü rolünü yürüttüler. KDP'nin gerici yapısının, SAVAK, MİT, MOSAD VE CIA ile içli dışlı oluşu kimsenin yabancı olduğu bir şey değildir. Bence KUK direk olarak emperyalist ve sömürgeci devletlerin istihbarat örgütleri tarafından yönlendirilmektedir. Halka ve özellikle partimize yönelik saldırıları bunun kanıtıdır. Örneği, TC'nin Şikestûn'da, Hilvan'da, Siverek'te katliamlara giriştiği, şehir ve köy basarak yüzlerce devrimci ve yurtseveri yakalayarak en zalim işken celere tabi tuttuğu, Süleymanların Hilvan'da gemi aızıya alarak yedi yurtseveri kurşuna dizdiği, Ramanlıların tüm güçleriyle Batman'da devrimci harekete saldırıya geçtiği bir dönemde; KUK'un tüm bu güçlerle işbirliği içinde Diyarbakır'da, Ceylanpınar'da, Kızıltepe'de, Derik'te, Batman'da, Nusaybin'de ve diğer yörelerde onlarca PKK

kadro ve sempatisinin katletmesi, arkadaşlarımızın barındığı köyleri, mahalleleri, evleri sömürgecilere ihbar etmesi tesadüf müdür? Eski İçişleri Bakanı H. Fehmi Güneş'in, Mardin'deki olaylar üzerine yaptığı açıklamalarda "hükümet tehlikeli bir yol deniyor. Örgütü örgüte kırdırma politikasını uyguluyor" derken, KUK'un hareketimize saldırıldığını ima ettiği açık değil midir? Fakat bu, bir sınıfsal temeli olmadığı anlamına gelmez. Aksine KUK'un da menfaatlerinin savunucusu olduğu bir sınıf vardır. Ve bu sınıf feodallerin, Türk kapitalizminin ülkemizdeki gelişmesine bağlı olarak burjuvalaşan Kürt komprador sınıfıdır. KUK'un da KDP'den ayrılması, feodal burjuva politikasını kompradorların çıkarlarına uygun olarak değiştirmesindendir. Kısaca Özgürlük Yolu, DDKD ve KUK'un sınıfsal temelleri birbirinin aynı sayılabilir. Ortak sınıfsal çıkarları, Türk sömürgeci egemenliğinin yumuşatılması, işçi sınıfına ve hareketimize düşmanlıktır. Yayınladıkları deklarasyonda siyasal ve milli bağımsızlık lafı etmemeleri, taleplerini yalnızca rejimin yumuşatılması, sömürüden kendilerine yeterli pay verilmesi ile sınırlandırılmaları bu sınıfsal gerçekten kaynaklanmaktadır. Ayrıca deklarasyonda açıkça yazmış olmamalarına rağmen temel ilkelerinden birinin de "Anti Apoculuk" olduğundan şüphe etmemek gerekir. Bu nedenle bu birlik ulusal bir cephe değil, aslında sömürgecilerle aynı safta, partimize ve halkımıza karşı oluşturulmuş bir ulusal ihanet cephesi, bir milis örgütüdür. Elimizde bu cephenin direk olarak sömürgeciler tarafından örgütlendirildiğine dair bilgiler olmasa da UDG'nin örgütlenmesi ve programı dikkate alındığında, sömürgecilerin arzu ve çıkarlarıyla uygun olduğu görülmektedir.

"UDG'yi oluşturan siyasetler, partimiz ve partimiz önderliğinde gelişen Kürdistan Kurtuluş Hareketi'nden rahatsız olmakta, ülkemiz ve halkımız üzerinde yoğunlaşan ve bu siyasetlerin de dernekçilik ve dergiciliği aşmayan faaliyetlerini engelleyen sömürgeci baskının nedeni olarak partimizi görmektedirler. Bu anlayış onları sömürgecilerle aynı safta yer almaya, partimize karşı iftira, saldırı ve cinayetlere girişmeye, parti kadrolarımızı ihbar etmeye götürmektedir. Bilindiği gibi bu siyasetlerden herbiri bize karşı mücadeleyi politik platformda yürüteceklerini açık açık söylemekte, 'düşmanlarımız arasındaki çelişkilerden yararlanıyoruz' diyerek,

barındığımız köylerin, bizimle ilişkisi olan insanların listelerini çıkarıp sıkıyönetim mercilerine vermektedirler. Özgürlük Yolu'nun Ağrı ve Bingöl'de, KUK'un Urfa, Mardin, Diyarbakır, Siirt vb illerde sömürgeci kolluk kuvvetlerine arkadaşlarımızın ve barındığımız köylerin listesini verdiğini biliyoruz. Daha dün Kozluk'ta DDKD ve KUK'çular tarafından dövüldükten sonra birlikte götürülüp jandarma karakoluna teslim edilen bir arkadaşımız sömürgecilerce tutuklanıp cezaevine getirildi.

“Bu cephenin dayandığı ortak sınıfsal ideolojik temel, politik çıkar birliği vardır. Fakat cepheyi oluşturan güçlerin ihanet ve teslimiyete dayanan birlik yanlarından başka, aralarında çıkar çekişmesi de vardır. Cephe sömürgecilerin şu andaki politikaları ile uyumludur ve onun bir sonucudur. Partimizin gücünü koruyup geliştirmesi, sömürgecilerin politikalarında bir değişimin ortaya çıkması, cepheyi oluşturan güçler arasındaki çelişkiyi derinleştirecek ve herbiri can telaşına düşecektir. Bu ise cephenin gümbürtüyle çökmesine yol açacaktır.

“Partimiz bu siyasetlerin tabanına yönelik propaganda yaparak ülke çapında gerçek bir antisömürgeci cephe oluşturmak için esnek bir politika doğrultusunda çaba sarf ederek bu ulusal ihanet cephesinin çöküşünü hızlandırabilir. Böylece bunların, halkın birlik doğrultusundaki taleplerini sömürmeleri, tabanlarındaki yurtsever eğilimli insanların gerçek devrimci saflara geçmesini önlemek istemeleri, kendilerini diğer ülke devrimci hareketleri ve halklarına Kürt halkının temsilcisi olarak lanse etme çabaları da boşa çıkmış olur.”

Bir gün havalandırmada arkadaşlar voleybol oynuyorlardı. Ben ve Orhan yan yana oturmuş maçı izliyorduk. Genel olarak KUK'çular havalandırmaya pek gelmiyorlar, gelseler bile voleybol falan oynamıyor, spor yapmıyorlardı. Fakat o gün oyunda KUK davasından yargılanan Zeki diye biri vardı. Söz KUK'çuların davalarına ve iddianamelerine geldi. Ben KUK'çuların iddianamelerini ısrarla diğer siyasi gruplardan sakladıklarını, birkaç kez görmek istememize rağmen, bize göstermediklerini söyledim. Ardından onların iddianamelerine bakarak, bizimkinin nasıl olacağı hakkında bir fikir sahibi olacağımızı belirttim. Orhan onlarınkiyle bizimkinin aynı olmaya-

çağını, sömürgecilerin onlarla bizim aramızdaki farkı çok iyi bildiklerini, onlardan çoğunun PKK kadro ve sempatanlarının katil zanlısı olarak yakalandıklarını, idarenin KUK'çuların koğuşuna “bizim koğuşumuzdur” dediğini, idareyle sıkı fıkı olduklarını, oysa bizim koğuşlarımızın birer direnme üssü olduğunu vb belirttikten sonra “bizim davalarımız siyasidir. Sömürgecilerin bize karşı politik tavrı vardır. Bizim davalarımız KUK'çularınki gibi normal adli davalar değildir. Bizim iddianamelerimizi, yargılanma şeklimizi ve cezamızı politik durum belirler. Türk siyasal yaşamında belirsizliğin hakim olduğu, partimizin gücünü koruduğu bir ortamda bize ağır cezalar verdirilip, bunu uygulayacak cüreti bulan bir siyasal iktidar olamaz. İdam cezaları yağdırıp, kalem kıracak yargıç olmak yürek işidir. Zaten seneler ve aylardır davalarımızın açılmamış olması, örneğin Ankara ve Elazığ'da tutuklu olan arkadaşların iddianamelerinin bile hazırlanmaması, davalarımızın bölge bölge mi, topluca mı ele alınacağını henüz belli olmaması bunun kanıtı değil mi? Bakarsın yarın öbür gün faşist bir cunta yönetime el koyar, o zaman davalarımız açılır. Savunma diye, avukat diye bir şeye izin vermezler. Daha şimdiden DDKD ve Özgürlükçülerin başta olmak üzere, bir iki kişi hariç Diyarbakır ve yöresindeki avukatlar korkudan davalarımıza girmiyor. Davalarımızı üstlenen avukatlar ise ikide bir tutuklanıp ağır işkencelerden geçirilerek yıldırılmak isteniyor. Düşün, faşist bir iktidar altında bugün davalarımıza “anti Apocuyuz” diye girmeyenler bile, o zaman yargılanıp çeşitli cezalara çarptırılacaklar. Bizim davalarımızda mahkemeler idam makinası gibi çalışacak, içinde sıradan arkadaşların olduğu onlarca ve yüzlercemiz ya çeşitli provokasyonlarla mahkemesiz katledilecek ya da düzmece mahkemelere çıkarılıp idam cezasına çarptırılacaklar. Belki idam edilenlerin içinde benim gibiler bile olabilir. Dünya ve bölge durumu böyle bir uygulama için elverişli görünüyor” dedi. Orhan'ın, idam kararından sonra düşünüyorum da, söyledikleri aynen gerçekleşiyor.

Diyarbakır'da binlerce tutukluyu barındırabilecek yeni ceza ve tutukevi açıldığında, Orhan Aydın arkadaşın da içinde olduğu ve sömürgeciler tarafından “durumu ağır” diye nitelendirilen 120 civarı PKK kadro ve sempatanının dışındaki tüm tutuklular bu arada ben de 1 Nolu'dan yeni cezaevine (5 Nolu askeri ceza ve tutukevi)

taşındım. 12 Eylül, cezaevi üzerine yeni baskılar getirdi. Her koğuştan alınan arkadaşlar hücrelere atıldılar, dövüldüler. Hepimizin saçları ve bıyıkları kesildi. Sayımlarda zorla sıraya konulmaya çalışılıyorduk. Koğuşlarımız arasında her türlü haberleşme imkanı ortadan kaldırıldı. Avukatlarımız ve görüşmecilerimizle görüşmemize bin bir türlü zorluk kondu, görüşme süremiz 5 dakika ile sınırlandırıldı. Küfür, dayak, lağım temizletme vb hakaretler, zulüm ve zorbalık doruğuna çıktı. Kantinden ihtiyaçlarımızı gidermemiz bile yasaklandı. Dayak ve hakaretlere sömürü ve soygun eşlik etmeye ve günden güne yoğunlaşmaya başladı. Tabii Orhan'dan ve kendisiyle birlikte yargılanan arkadaşlardan hiçbir haber alamıyor, durumlarını kestiremiyorduk. Beş Kasım 1980 tarihinde radyo ve televizyondan kamuoyuna Orhan'ın idam cezası yayınlanmadan bir gün önce, mahkemenin sonuçlandığını, Orhan'ın idama mahkum olduğunu, Abdurrahman Kayıkçı'nın 33 yıl, Ahmet Serin'in 30 yıl, Mehmet Çelik'in 18 yıl, Adem Çiftçi'nin 15 yıl, Hüseyin Gürbüz'ün, Rıfat Özdemir'in, Hasan Hayri Gedik'in, Mehmet Turan Çelik'in 7 yıl, 6'şar ay ceza aldıklarını öğrendik. Arkadaşlarımız duruşmada gayet soğukkanlı davranmışlar, mahkemenin kararını açıklamasından hemen sonra "Yaşasın PKK", "Yaşasın Bağımsız ve Demokratik Kürdistan", "Yaşasın Marksizm-Leninizm", "Kahrolsun Sömürgecilik ve Emperyalizm" gibi sloganlar haykırmışlar, hatta dinleyicilerin arasında oturan Abdurrahman Kayıkçı'nın küçük kardeşi de slogan atan arkadaşlarımıza katıldığı için, mahkeme tarafından derhal 5 yıl cezaya çarptırılmıştır. Arkadaşlarımız slogan attıkları gerekçesi ile mahkeme salonunda askerler tarafından dövülmüşler, hatta silahlarına kurşun süren askerler tarafından katledilmek istenmişlerdir.

Arkadaşlar cezaevine getirilirken dövülmüşlerdi. Aynı akşam ceza alan tüm arkadaşlar hücreye atıldılar ve dövüldüler. 5 Nolu cezaevinin hücrelerine atılan arkadaşlarla bir gece yarısından sonra görüşmeye giden o zamanki cezaevi yöneticisi sadist yüzbaşı Orhan Şahin ve yanındaki bir sivil "arkadaşlara pişman olup olmadıklarını" sormuşlar. Tüm arkadaşlar cevaben "pişman değiliz, inandığımız dava yüce bir davadır, bu uğurda ölmek bizim için büyük bir şereftir" dedikten sonra, "sizin hücreye atılmanız emri yukardan geldi, ziyaretçilerinizle görüşmenizi kolordu yasakladı, benden kaynaklanmıyor" demiş.

Aslında normal olarak ne Orhan'ın cezası idam gerektiriyordu, ne de Abdurrahman Kayıkçı dışındaki arkadaşların cezası 15-30 yılı gerektirecek bir cezaydı. Orhan hariç hepsi yakalandıkları zaman sıradan bir devrimci sempatizandılar. Hiç kimse cezaların bu kadar ağır olabileceğini aklından bile geçirmemişti. Hatta daha önce serbest bırakılan iki sanık dışarıdan mahkemeye gelmişler, dava sonuçlanıp kendilerine de cezalar verildiğinde yeniden tutuklanarak cezaevine konmuşlardı.

Buna rağmen 12 Eylül sonrası koşullar dikkate alındığında yine de bu cezaları normal bir şey olarak karşılamak gerekir. Çünkü, cunta, tutuklama, katliam, işkence ve idamlarla kitlelerin gözünü korkutmak ve yıldırma istiyor. Cezaevine düşmüş kararsız ve kaypak kişiler poliste diz çöküp partimize ihanet etmiş, düşmana teslim olmuştur. Cunta, çeşitli zaafları olan insanları ürküterek mahkemede pişmanlık belirtmeye, arkadaşlar üzerinde ifade vermeye zorluyor. Bu amaçla önceden satın alınmış, partimize ihanet etmiş, saflarımıza tesadüfen katılmış ya da bizden yana görünmeyi geçmişte çıkarlarına uygun bulmuş korkak, kararsız, çıkarıcı unsurları kazanmak ve partimize karşı kullanmak için ne lazımsa yapıyor. Örneğin, hareketimizin saflarından atılan, ya da çeşitli nedenlerle partimize kin duyan insanların bulunduğu 5 Nolu Cezaevi'ndeki 14. koğu, hapisshanede bize yönelik karşı devrimci örgütlenme ve saldırıların üssü haline getirildi. İfadesi alınmak için savcılığa götürülen arkadaşlarımıza ağza alınmayacak küfür ve hareketler yağdırıldı, arkadaşlarımız bizat savcı tarafından dövüldüler. Tutukluluk ve gözaltı süresi ayrımı tamamen kaldırıldı. Çeşitli koşullara gece ve gündüz giren gardiyanlar önceden saptanan kişileri sebep göstermeksizin alıp dövdüler, hücrelere atıldılar vb.

Orhan ve kendisiyle yargılananlara verilen ağır cezalar bir yandan dışarıdaki devrimcileri ve halk kitlelerini, bir yandan da cezaevlerindeki tutuklu kitlesini korkutmak, yıldırma ve teslim almaya zorlamak için sömürgecilerin koyduğu politik bir tavidir. Sömürgeciler Orhan arkadaşın şahsında tüm devrimcileri yargılamışlardır. Orhan'ın biricik suçu PKK üyesi olmaktır. Bu suç Türk sömürgecilerince biliniyordu. Bu suçun cezasının sömürgeciler nezdinde idam olması, aynı zamanda Orhan arkadaştan sonra, sömürgeci

mahkemelerin huzuruna çıkarılacak diğer PKK kadro ve sempati-zanlarının alacakları cezalara bir örnek teşkil etmektedir. Orhanların poliste işkence gördüklerine dair aldıkları raporların mahkeme dosyasından “uçarak” kaybolması, sömürgeci mahkemelerin nite-liğinin ne olduğunu göstermektedir.

Sömürgecilerin Orhan hakkında verdikleri idam kararı 1938 Der-sim isyanından bu yana geçen kırk yılı aşkın sürede Türk mahke-melerince “bölücülük” yaptığı için Kürdistanlılar için verilen ilk idam kararıdır. Tabii sorgusuz sualsiz olarak her gün sınır boylarında kurşunlanan Kürt insanlarını, şehir ve köylerde alçakça katledilen Ahmet Kurt, Mehmet Kurt, Mazhar Tüzün, Davut Ulaş, Delil Doğan ve diğer yoldaşlarımızla, ajan örgütler ve aşiretçi feodal eşkıya çe-teleri tarafından alçakça katledilen yoldaşları saymazsak... sömür-gecilerin bu kadar uzun bir aradan sonra artık mahkemelerinde ye-niden insanlarımıza idam cezaları yağdırmaları, ve bu cezaların PKK kadro ve savaşçılarına verilmesi bir tesadüf müdür?

Hayır değildir. Bu karar, sömürgeci Türk devletinin, PKK ön-derliğinde gelişen Kürdistan Kurtuluş Hareketi’ni, kendisine bağlı milis güçlerini harekete geçirmekle, çok sayıda PKK kadro ve sa-vaşçısını tutuklamakla, tarihte eşine rastlanmamış ağır işkenceler uygulamakla, bireysel ve toplu katliamlar gerçekleştirmekle en-gelleyemeyeceğinin kanıtıdır.

Bu karar, Türk devletinin Kürtler için verdiği idam kararının (Kürtleri ulusal imhaya tabi tutmanın) PKK’nin doğuşuyla uygula-namaz hale gelmesinin yol açtığı öfkenin dışı vurmasıdır.

Bu karar, PKK’nin doğru devrimci rotada olduğunun, sömür-gecilerin ülkemiz üzerindeki baskı ve zorbalığının sonucunun yak-laşmakta olduğunun kanıtıdır. Tutuklamalar, işkenceler, katliamlar, TC’nin ülkemiz üzerindeki hakimiyetini korumak için başvurduğu son çaredir. Ama Orhan Aydın gibi kahramanların gülümseyerek idam sehпасına çıktığı, darağaçlarında bile “Kahrolsun Faşist Türk Sömürgeciliği,” “Yaşasın PKK,” “Yaşasın Bağımsız ve Demokratik Kürdistan,” “Yaşasın Marksizm-Leninizm” diye haykırdığı bir ül-kede, artık sömürgeciliği yaşatmak için hiçbir çaba yeterli olma-yacaktır.

Orhan Aydın idamını beklerken, hücresinde yazarak tutuklu yol-

daşlara iletteği son mektubunda ‘insanlık tarihinin halkların bağımsızlık ve özgürlükleri için, ulusal ve sınıfsal zulümden kurtuluş için, her türlü sömürü ve zulmü yok etmek için yürüttükleri mücadelelerle dolu olduğu’nu vurguluyor. Kendisinin “PKK saflarında ölkemizin ve halkımızın kurtuluşu için verdiği mücadeleden kıvanç duyduğunu” belirterek “idama giderken de PKK’ya ve proletarya davasına layık bir tavır takınacağından yoldaşlarının kuşku duymaması gerektiğini” söylüyor.

Orhan yoldaş, senin devrimci tutumundan, kararlılığından fedakarlığından, çalışkanlığından, devrimci disiplin ve iradenden hiçbir zaman şüphe etmedik. Senin yaşamın, komünist kişiliğin, parti ve halkın davasına bağlılığın somut bir örneğiydi. Yaşamın ve mücadelen gibi, ölümü soğukkanlı ve cesurca karşılayışın da onurumuz olacaktır.

Orhan yoldaş, sana söz veriyoruz. Biz de senin gibi hep PKK davasına bağlı kalacağız. Yüce komünizm davası, Kürdistan halkının bağımsızlık ve özgürlüğü için kanımızın son damlarına, son nefesimize kadar tüm gücümüzle çalışacağız. Kızıl yıldızın bağrında kenetlenen orak çekiçli şanlı bayrağı biz de senin gibi yaşamımızın sonuna kadar şerefle taşıyacağız.

Orhan yoldaş, partimizin duru Marksist-Leninist çizgisini daima korumak, onu revizyonizme ve her türlü sapmaya karşı sürdürmek, senin gibi, bizim de yaşamımızın sonuna dek bağlı kalacağımız bir idealdir. Reformist teslimiyetçi burjuva milliyetçiliğine, ulusal inkarcılık ve ihanete, yerel ve bölgesel şovenizme karşı daima partimizin doğru devrimci çizgisini savunacak, proleter enternasyonalizmini yaşıatacağız.

Orhan yoldaş, yiğitliğini, kararlılığını, kahramanlığını, cesaretini, devrimci disiplin anlayışını, PKK davasına olan inancını, sapmalara karşı uzlaşmazlığını, emperyalizm ve sömürgecilikte duyduğun soylu kinini, teslimiyet, ihanet ve uşaklığa duyduğun sonsuz nefreti, arkadaşlar arasında yerleştirmeye çalıştığın devrimci demokrasi ve hatalara karşı mücadele anlayışını, direnme ve mücadele ruhunu aynen deviralacak, partimizin saflarına her yeni katılan kadroya, Kürdistan işçi sınıfı ve halkına kadar ulaştıracağız.

Orhan yoldaş, gözbebeğimiz, önderimiz, öğretmenimiz PKK’yi

yaşatacağız. Ona kan ve can veren önder kadroları korumak için geçmişe göre daha çok çaba sarf edeceğiz. Partimize düşman unsurların sızmasını önlemek için hep uyanık olacağız. Partimizi bölüp parçalamak isteyen hainler olursa, tıpkı senin gibi, kendilerine karşı amansız olacağız. Onların alçakça emellerini kursaklarında bırakmak için ne lazımsa yapacağız.

Orhan yoldaş, senin de kuşkun olmasın, partimiz ve ona kan veren kadrolarının önderliğinde emperyalizm ve sömürgeciliğe, yerli hainlere ve her türlü zorbalığa karşı mücadelemiz güçlenerek devam edecek, Kürdistan proletaryası ve halkı senin saflardan boşalttığın yeri doldurması için onlarca evladını sömürgeciliğe, emperyalizme, her türlü zulüm ve sömürüye karşı mücadelenin ateşine sürecektir. Taşındığın bayrak ne pahasına olursa olsun asla yere düşürülmeyecek, kirlenmesine ya da alçakça lekeletilmesine izin verilmeyecektir.

Orhan yoldaş, rahat uyu, müsterih ol. Yoldaşların yarım bıraktığının görevi tamamlamak, kızıl bayrağı yere düşürmemek ve hep yükseklerde tutmak için gece gündüz, elverişli elverişsiz koşullar demeksizin tüm çabalarıyla ışıklı yolunuzdan yürüyorlar. Senin uzun yaşamayı, mücadelemizin zaferini görmeni isterdik, fakat fiziki kişiliğin aramızdan ayrılrsa da, manevi kişiliğin bizimledir. Seni sömürgeciliğe, emperyalizme, her türlü ulusal ve sınıfsal zulme karşı verdiğimiz mücadelede, dağda ovada, işkence hanede, tutukevlerindeki direnişlerimizde, şiirlerimizde, türkülerimizde ebediyete kadar yaşatacağız.

Orhan Aydın'ın anısı yolumuzu aydınlatan bir meşale olarak daima yanmaya devam edecektir!

Yolumuz devrim şehitlerinin yoludur!

Kahrolsun sömürgeci faşist Türk devleti ve emperyalizm!

Yaşasın bağımsızlık ve özgürlük mücadelemiz!

Yaşasın şanlı önderimiz PKK!

***Diyarbakır Askeri Cezaevi
Mazlum Doğan***

Hiçbir uygulama devrimimizi engelleyemeyecek

1980 yılı sonlarında FDHKC (Filistin Demokratik Halk Kurtuluş Cephesi) yayın organı Al Hourriah tarafından Diyarbakır cezaevinde tutuklulara yöneltilen sorulara Mazlum Doğan'ın verdiği cevaplar.

C.1: Siyasal düşüncelerimden dolayı sömürgeci Türk devleti tarafından aranıyordum. 1.10.1979 tarihinde Urfa'dan Viranşehir'e gitmek isterken yakalandım. Gerçek kimliğim anlaşılnca tutuklandım, O günden beri tutukluyum. PKK üyesiyim. 17 gün MİT ve askeri garnizonlarda işkence etiler.

Tutukluların bütün doğal insani ihtiyaçları ellerinden alınmıştır. Akıl almaz maddi ve manevi işkence altındadırlar. Cezaevi, Saygon Zindanları'nı katbekat aratacak biçimdedir desem abartma olmaz.

C.2: Biliyorsunuz 12 Eylül Amerikancı faşist askeri darbesinden önce de Türkiye'de çağdaş hukuka bağlı bir yönetim yoktu. Örneğin Türk ceza kanunun 141. ve 142. gibi maddeleri faşist Musolini İtalyası'ndan olduğu gibi alınmıştır. Askeri darbeden sonra bu çok sınırlı olan hukuk kuralları bile bütünü ile rafa kaldırdı. Kürdistan'da ise Türkiye Cumhuriyeti hiçbir zaman Türkiye'de sınırlı da olsa varolan kanunlara uyma gereğini duymamıştır. En küçük direnmeyi bastırmişlar, toplu soykırımlarına gitmişlerdir.

Fakat bugün gerek iç, gerekse dış koşullarda önemli değişiklikler söz konusudur. İçeride eskiden olduğu gibi Kürdistan emekçileri bütünü ile örgütsüz değildirlar. Dışarıda ise zulme, baskıya karşı çıkan güçlü bir dünya kamuoyu vardır. Onun için bizim davamızın kararları hukuki değil, siyasal kararlar şeklinde olacaktır. Şimdilik hiçbir yasal hakkımız yok. Avukatımız da yok. Bugüne kadar davamızı alan veya almak isteyen avukatlar günlerce işkenceye uğradılar.

Bir kısmı tutuklandı. Bu yolla davamızı almalarını, bizi savunmalarını engellediler. Savunma yapmamız için gerekli kitap –yasa kitapları dahil olmak üzere– kalem, kağıt dahil içeri almamızı engellediler. Bizi moral ve fiziki olarak tüketip bitkin bir halde mahkemeye çıkarmak istiyorlar. Akıl almaz işkenceler ediyorlar. Bugüne kadar 500 civarında arkadaş hücrelere konuldu. Bu sayı sürekli artıyor. Sürekli falakaya yatırma, meydan dayaağı çekme, elektrik verme, cop sokma, soğuk olan hücrelere su akıtma, aç susuz bırakma sürekli uyutmama, bayan arkadaşlara fiili tecavüz etme ve bunu diğerk arkadaşlara gösteremeye çalışma gibi maddi, manevi işkencelerle CIA'nin geliştirdiğı işkenceleri uygulamaktadırlar. Savunma yapmaya başladığımızı öğrendikleri günden beri bunu engellemek için sürekli gözetlemeye başladılar. İddianamemiz askeri cuntanın basına direk bağılı özel bir komisyonu tarafından Ankara'da hazırlanmaktadır. Komisyonun istediğı şekilde yeniden işkenceye çekme ile istenilen ifadeler dikte edilmektedir.

C.3: En kabasından en incesine kadar bütün maddi manevi işkencelere ben de uğradım. Bütün tutuklular –özellikle PKK üye ve sempatizanlarına– haftalarca, aylarca süren işkenceler edilmiştir. Ben de dahil olmak üzere çoğu arkadaşın vücudu işkence yaraları ile doludur. Sakat kalan, hasta olan, akli dengesini yitiren epey savaş esiri vardır.

C.4: Sömürgeci faşist Türk devleti bugüne kadar dünyadan gizlemeye çalıştığı Kürt ulusunun ulusal bağımsızlık mücadelesi ve bu mücadelenin Markisit-Leninist önderi PKK'yi kendilerine karşı bir politik güç olarak kabul etmek zorunda kalmışlardır. İki güç karşı karşıya gelmiştir. Birisi emperyalizmin, bölge gericiliğinin, Siyonizmin işbirlikçisi çağdışı, çürüyen, sömürüyü haksızlığı temsil eden Türk burjuvazisi ve politik temsilcisi faşist cuntadır. İkincisi, çağdaş, gelişen, ulusal bağımsızlık ve proleter devrimlerin doğal müttefiki ve dostu, Kürdistan Ulusal Bağımsızlık Hareketi ve politik önderi PKK'dir.

Sömürgeci faşist Türk devleti ile olan çelişkimiz onun ulusal varlığımız ile düştüğü çelişkidir. Bu çelişki basit biçimlerden en karmaşık biçimlere kadar halkımızın vereceğı bir ulusal demokratik halk devrimi ile çözülecektir. Halkımız PKK'nin önderliğinde bu sürece girmiştir. Hiçbir tutuklama, öldürme, idam bu süreci engelleyemez.

1980 ve 81 yılları içerisinde, cezaevlerindeki durumu, genel örgütlenme ve mücadele sorunlarına ilişkin olarak görüşlerini, bizzat kaleme aldığı birçok mektup ve yazıyla yoldaşlarına mektup ve yazılarından önemli bölümler.

Cezaevinin durumu

Diyarbakır'da şu anda –bizim bildiğimiz kadarıyla– siyasi tutukluların olduğu iki cezaevi var (1 Nolu ve 5 Nolu Cezaevleri.) Daha önce siyasi tutukluların bulunduğu 2 ve 3 Nolu Cezaevleri ise şimdiki durumda gözaltı tutukevleri olarak kullanılmaktadır. Ayrıca gözaltındaki diğer il ve ilçedeki gözaltı yerlerinde, polis karakollarında, inzibat merkezlerinde tutuluyor ve sorguya çekiliyorlar. Diyarbakır'da da biri sinema salonu olmak üzere Devegeçidi ve çeşitli polis karakolları, inzibat merkez ve karakolları tutuklularla doludur. Bütün buralarda kaç tutuklunun olduğunu, kaçının bizim arkadaş, kaçının diğer siyasetlerden olduğunu bilemiyoruz. Bildiğimiz kadarıyla 1 Nolu Cezaevi'nde dışımızdaki siyasetlerden kimse yoktur. Gözaltından tutuklanıp gelenler olsa bile, iki üç gün sonra 5 Nolu Cezaevi'ne (ya da varsa diğerlerine) gönderilmektedirler.

Çünkü, 1 Nolu durumu ağır ve tehlikeli görülen tutuklulara ayrılmıştır. (Bu tutukluların hemen hepsi –ayrı bir koşutta tutulan toplam 10-15 kadar faşist ve ajan hariç– partimizin kadro ve savaşçıları ile bazı durumu ağır sempatizanlardır.) Sayıları bildiğimiz kadarıyla 140-150 civarındır. Şu anda 900-1000 civarı siyasi tutuklunun bulunduğu 5 Nolu tutukevinde ise koşuş sayısı 33'dür. Bu 33 koşuştan IGD, Rızgari, Dengê Kawa, Ala Rızgari, Kurtuluş, KUK, DDKK, Halkın Kurtuluşu, Partizan, Dev-Genç (Dev-Yol), Özgürlük Yolu'nun herbiri birer koşuşadılar. Bir koşuş tırşıkçılarıdır (Bucak'ın çapulcuları, vb), biri hırsız serseri vb'lerindir. Biri (14. Koşuş) bizim tecritlerimiz veya bizden kopanlarıdır. Bir koşuş (12) Hilvanlı sempatizanlarımızla halktan insanlarıdır. Geri kalan 16-17 koşuş

da bizimdir. Bunlardan iki tanesi bayanlara aittir. Başka siyasetlerden 2-3 kişi olsa bile tahminimize göre üçte ikisi bizim arkadaşdır (toplam bayan sayısını, ne kadarının bizim arkadaşımız olduğunu net bilmiyoruz. Sanırsanız bizim arkadaşlar 15-20 civarı falandır.) Bizim koğuşlarımızın (erkeklerin) mevcutları 20 kişi ile 60 kişi arasında değişmektedir. Toplam mevcudumuz 450 dolayındadır. (Koğuşlar arası haberleşme neredeyse imkansız olduğu ve yeni gelenler olduğu için net bilmiyoruz, fazlası da olabilir.

Cezaevinin koşulları, 12 Eylül darbesinden sonra çok kötüleşti. Koğuşların her türlü bağlantıları kesildi. Koğuşlar, sıkı bir göz hapsine alınarak üzerimizde dünyada eşine ender rastlanır bir zorbalık tesis edildi. Hemen her koğuştan üçer beşer kişilik arkadaşlar alınarak dayaktan geçirildiler, hücreye atıldılar. Gardiyanlar gece gündüz demeksizin girdikleri koğuşlardan rastgele, ya da önceden saptadıkları arkadaşları dövüyorlar, ya da alıp hücreye götürüyorlar. Görüşme düzeni değiştiği, kendimiz kantine götürülmediğimiz, 12 Eylül'den bu yana doktor nedir bilmediğimiz; avukatlarımızla ya hiç görüştürülmediğimiz, ya da görüşsek bile her koğuştakiler üç beş gardiyan nezaretinde tek tek görüştüğümüz için koğuşlar haberleşemiyor; ortak direnme ortamı yaratmıyoruz. Fakat haberleşen koğuşlar (iki ya da dörtlü) tek tek ya da beraber direniyoruz. Fakat parça parça direnme ile sonuç alamıyoruz. Öyle ki, su yok, banyo yok, 6-7 kişiye bazen bir kase veriliyor, bazen de hiç yemek verilmiyor; kaloriferler yanmıyor, battaniye yok. Çok uzak mesafeden gelen ziyaretçilerimizle günlerce hapisane önünde yattıkları halde görüşemiyoruz, çoğu çar naçar görüşse bile iki üç dakikada hiçbir şey konuşulmuyor. Büyük ziyaretçi kitlesi küfür, cop ve dayak yiyerek, fakat tutuklularla görüşmeden ağlaya ağlaya geri gidiyor. Ayrıca bizim koğuşların ziyaretçileri daima kasten akşamın 4-5-6 saatlerine bırakılıyor. Bu nedenle sabahtan gelip akşama kadar bekleyen ziyaretçiler görüşmeden geri gidiyorlar. Kısaca cezaevi her türlü zulüm ve zorbalık için tam bir deneme tahtasıdır. Çoğu kez bize gelen yemekler verilmiyor, sebze ve meyveler cezaevi yönetimi tarafından kantine aktarılarak pazar fiyatının 3-4 katı pahalıya bize satılıyor. Örneğin, bazen 25 kişilik, 30 kişilik koğuşa 20-22 zeytin tanesi veya üç kaşık çorba, 4 yumurta çıkıyor. Haftanın 6 günü sabah çıkan

un çorbası, bulgur çorbası, piring çorbası, patates çorbası, şehriye çorbası ise 25-30 kişiye ancak 2-3 bilemedin 4 kepçeyi aşmıyor. Yani aç bırakılarak kantinden pahalıya ekmek, zeytin, helva, soğan vb almaya zorlanarak müthiş bir sömürüye tabi tutuluyoruz.

Zulüm, zorbalık ve sömürü yoğunlaştıkça, ihanet, hile, entrika ve teslimiyet de artıyor, her gün boy vererek gelişiyor.

İçerdeki ve dışarıdaki koşulların etkileyip derinleştirdiği ihanet ve teslimiyet, sömürgeciler (MİT ve cezaevi yönetimi eliyle) ve dışımızdaki siyasetler, dışımıza atılmış hainler tarafından ortaklaşa bir çaba ile saflarımızda da geliştirilmek için ne lazımsa yapıyor. Dışarıda ve içerde durumun güçlüğünü gören inançsız, kararsız, korkak unsurlar (ki, hemen hepsi polise diz çökmüş olanlar) saflarımızdan kopmak, kendilerini bizim dışımızda koşullara atmak için ne lazımsa yapıyor, bin dereden su getiriyor, dedikodu ve bahane yaratma yarışına giriyorlar. Örneğin Hilvan'dan Nihat Kaya, Mustafa Yavuz, Emin Yavuz, Suruç'tan Halil Caymaz vb gibi tecritlerimizin bulunduğu koğuş, harekete karşı tam bir savaş üssü durumuna gelmiş durumda. Bu koğuş (14. koğuş) cezaevi yönetimi vasıtasıyla diğer koğuşlarımızla alttan alta haberleşiyorlar; hoşnutsuzları, esrarıcıları, lümpenleri, poliste diz çökmüş hainleri, korkak ve teslimiyetçileri, inançsız kişileri vb örgütlüyorlar. Bu kişiler ya 14. koğuşa gidiyor, ya da onların direktifleri üzerine bizim koğuşlarda kalarak dedikodu yapıyorlar, hizipçiliği, bölgeciliği, ihanet ve teslimiyeti örgütlemeye çalışıyorlar. Örneğin Hilvanlı 12 kişi sudan bahanelerle bizim arkadaşların koğuşundan ayrılarak başka bir koğuşa gittiler. Artık bizim koğuşlarda iş yapamaz durumda olan Suruçlu esrarkeş Bekir Yavuz ile Hilvanlı birkaç kişi 14'e gittiler (Barlin de aynı koğuşa gitti)

Tabii ki, içimizde ürkekliği, korkaklığı, ihaneti, teslimiyeti, sırf MİT'in, dışımıza atılmış kişilerin ve diğer siyasetlerin çabalarına bağlamak yanlıştır. Çünkü, asıl sebep dışarıdaki durum, içerde yoğunlaşan baskı, baş gösteren ceza alma korkusu, eğitimsizlik ile bu kişilerin içinden çıktıkları yapı, hareketle girdikleri ilişkinin nedenleri, vb'dir. Çeşitli nedenlerle saflarımıza katılmış, bizden yana olmayı çıkarına uygun bulmuş çıkarıcı, bencil, kaypak, korkak, inançsız vb kişiler içerde olduğu gibi dışarıda da herhalde bizden uzaklaşmakta, hatta düşmanın birer piyonu haline gelmektedirler. Özellikle

Hilvan ve Suruçlular (en az yüz civarındadırlar) bizden uzaklaşmanın sabırsızlığı içindedirler. Bölgecilik, iftira, dedikodu ise başlıca si-lahları durumundadır. Bunda kendi yapıları kadar dışarıdaki kötü durum da etken olmaktadır. Gelen ziyaretçileri adeta zehir kusmakta; içerdeki ihanetçi teslimiyetçi durumu körüklemektedirler.

Ancak biz de boş durmuyor, bütün gücümüzü sarf ederek bölge-ciliği, teslimiyeti ve ihaneti etkisiz kılmak, direnmeyi egemen kılmak istiyoruz. Politikamız direnmektir. Fakat ceza korkusu avukatsızlık nedeniyle arttıkça işimiz zorlaşıyor. Dışarıda tutuklu aileleri ile gi-rilecek ilişki, avukat sorununun halli için girilecek her çaba direnme eğilimine güç katacaktır.

Mahkeme savunma durumu

Avukatımızın söylediğine göre; davalarımız Kasım ayı içinde ol-masa bile Aralık ayında, ya da 1981 Ocakı'nda açılabilir. Fakat kesin durumu kimse bilmiyor. Biz davalarımızın iki üç aya kalmadan açılacağını sanıyoruz. Ayrıca tutukevi, tutuklu kitlesi ve özellikle de bizim üzerimizde yoğunlaşan baskıyı davalarımızın açılma za-manının yaklaşmasına bağlıyoruz. Çünkü, bize yönelik baskı zor-balık, bölme teslim alma öyle bir noktaya vardırıldı ki, artık savcılar bile gözaltından gelen, ya da cezaevinden giden arkadaşlara ana-avrat küfürler savuruyorlar, yumrukluyorlar, vb. Hatta mahkemede bile arkadaşlarımıza küfür ediliyor, coplanıyor ve dipçikleşiyor. Öbürlerini varın siz düşünün.

Koğuşlarımız Adalet Bakanı'nın da defalarca açıkladığı gibi daimi olarak gözaltında, adeta gözaltı süresi ve tutukluluk hali arasında fark kalmadı. Bu durumda savunma hazırlıkları yapamıyor, savunma hazırlayamıyoruz (5 Nolu'ya geldiğimizden beri hiçbir şey yapamadık. Hatta eğitim çalışmaları bile imkansız hale geldi. Cunta, im-kansız tümüyle imkansız yaptı). Cunta, kamuoyunun tepkisini azalt-mak için (çünkü bizim davalarda epey ağır cezalar, idamlar olacak), davaları bölge bölge açacak. Bu durumda her bölgenin ayrı ayrı sa-vunma yapması zorunlu oluyor. Biz zaten şu anda hazırlanması im-kansız gibi görülen savunmaların bölge bölge hazırlanmasına temel teşkil edecek epey ayrıntılı ve açıklamalı bir savunma planı çıkardık ve haftalarca uğraşarak 5 Nolu Cezaevi'ndeki tüm koğuşlara (ba-

yanlara ulaştırılamadı) ilettik. 1 Nolu'ya ise ulaştırmak mümkün olmadı. Ama ne yapıp yapıp ulaştırmaya çalışıyoruz. Savunma planımızı size de iletmek isterdik, fakat koşullar elvermedi. Şimdi size ana başlıkları sıralıyoruz.

a) Savunmamızın çıkış noktası TC mahkemelerinin hükmünün tarihsel olarak geçersiz olduğu ve tarihin TC'yi ölüme mahkum ettiği.

b) Bu tarihsel gerçeği kanıtlamak için: 1) Çağımızın genel bir değerlendirilmesi, 2) Kürdistan Tarihi ve Toplumunun Özellikleri, 3) Kürdistan Devriminin Stratejisi, Taktiği, Yöntem ve Araçları, 4) Kürdistan İşçi Partisi'nin görevlerinin üstesinden gelmek için yürüttüğü mücadele (Parti Tarihi), 5) TC ve uşaklarının partimiz ve halkımıza karşı giriştiği cinayet, saldırı ve komplolar (ve aynı bölümde cuntanın cinayetleri, hedefleri, içerde bize yönelik baskıları vb de anlatılacak), 6) Sonuç (pişman değiliz, davamız haklıdır, bu davanın neferi olmaktan şeref duyuyoruz. Tarih karşısında görevimizi ifa ediyoruz. Tarihin bizim için hükmü beraattır.)

Yalnız parti tarihini ve bugünkü yapısını dikkate alarak sonuç kısmında yaptığımız hatalara da değineceğiz (Bunlar tek tek kadroların bölgelerde işledikleri hatalar, plansız bazı eylemler, partinin örgütlenmesinde geç kalma, kitle örgütleri yaratamama, eğitim ve yayın faaliyetinin yetersizliği, çok sayıda kadronun yakalatılması, yer yer ortaya çıkan disiplinsizlik ve denetimsizlik vb.) Eğer planın tümünü iletebilirsek, planı dikkate alarak eleştiri ve uyarılarınızı daha iyi yaparsınız. Fakat bu küçük bilgi temelinde de, planla ilgili uyarı ve eleştirilerinizi bekleriz.

Kimlerin siyasi savunma yapabileceği, ya da yapması gerektiği hakkında da koşullara şunları ilettik: Parti üyesi olduğu, adam öldürdüğü, gasp yaptığı hakkında üzerinde kesin kanıt olanlar, poliste ve özellikle de savcı ve sorgu mahkemesinde çeşitli eylemleri üstlenen, parti üye veya sempatizanı olduğunu kabul edenler, yani en az sekiz on yıl ceza alacağı kesin olup, ihanet ettiğinden ötürü tecrit edilmemiş olanlar, siyasi savunma yapmalıdırlar. Bu durumda olup savunma yapmaktan kaçınanlar, ya da durumu hafif olduğu halde ille de siyasi savunma yapacağım diyenlerin tavırlarının gerekçelerini açıklamaları gerekir.

Orhan Aydın arkadaşın davasında olduğu gibi mahkeme siyasi savunma yapmasa da, partimizle ilişkilerini reddetse de, bizim arkadaşımız olduğu anlaşılanlara çok ağır cezalar vermektedir. Orhan'ın tek suçu bizim arkadaş olduğu bilindiği için “idam” cezası aldı. Ahmet Serin, Abdurrahman ve diğerleri sıradan sempatizan durumundaydılar, yine de 30 yıl, 15 yıl gibi çok ağır cezalara çarptırıldılar. Bu nedenle siyasi savunma yapmamak aslında cezalarda bir indirim yol açmıyor. Üç sene önce bir bildiri yüzünden yakalanıp bildiriği poliste, savcıda ve mahkemede üstlenmeyen, fakat sempatizanımız olduğu MİT’ce bilinen bir arkadaş da on sene ceza aldı. Yani cezanın en ağırı verilmek için mahkemece bin dereden su getiriliyor. Yani siyasi savunma yapanların sayıca artması kötü değil, iyidir. Bizim davaların birer maketi olan Orhan Aydın’ın ve diğer arkadaşın aldığı ceza bizim davalarda ne kadar ağır cezaların verileceğinin kanıtıdır. Savcılar, hakimler açıktan “ananızı ..., hepinizi asacağız, kökünüzü kurutacağız” vb diyorlar. Zaten davaların toptan değil, bölge bölge açılmak istenmesi de bundandır. Diğer konularda olduğu gibi, bu konuda da görüş ve önerilerinizi bekleriz.

Önerilerimiz

Bize biri üç ay, diğeri de bir ay önce yazılan iki yazınız aynı anda geldi. Ancak yazılar yıpranmışlardı. Bu nedenle iyi sökemedik. Anladığımız kadarıyla 12 Eylül’le başlayan dönemin taktiği, düzenli geri çekilme, örgütlenme ve direk olarak TC’ye yönelecek aktif savaşa hazırlık olarak belirlenmişti. Fakat düşman saldırıdadır, emek verdiğimiz seçkin kadroları imha etmekte, yakalamakta, örgütlerimizi dağıtmakta ve hareketimizi top yekun imha etmeye çalışmaktadır. Önder kadrolar, yetenekli kadrolar korunmadan örgütlenmemizi muhafaza etmek ve yetkinleştirmek, düşman saldırısı yerini geri çekilmeye bıraktığında saldırmak mümkün müdür? Mücadele olmaksızın düşman saldırısı yerini geri çekilmeye bırakır mı?

- 12 Eylül darbesinin rüzgarı hızlı bir ajanlaşma ve teslimiyete yol açmıştır. Geri çekilme, ses çıkarmama ajanlaşma ve boyun eğmeyi hızlandırmayacak mıdır? Partimizin kitleler nezdindeki itibarı nasıl korunacaktır? Teslimiyet ve ajanlaşma rüzgarı nasıl bertaraf edilecektir? Örgütlerimizi ve kadrolarımızı ek tedbirler ve aktif sa-

vunma olmadan koruyup geliştirebilir miyiz?

- Eğer bu kuşkulara karşı yeterli tedbir alınırsa bizce de bugünkü yapımızla cuntaya karşı aktif savaş zor olduğundan gereksiz yere gücümüzü heder edeceğimize, geri çekilip örgütlenmemizi pekiştirmek, kadrolarımızı koruyup yetkinleştirmek, güç toparlayıp TC'ye karşı aktif savaşa hazırlık yapmak en doğru devrimci taktiktir. Fakat bu zorunlu hallerde bile eylem yapmama, sesinizi soluğumuzu kesmek demek olmamalıdır.

- Bu dönemde propaganda ve ajitasyon faaliyeti geğmişe göre çok daha fazla önem kazanmıştır. Bu konuda çeşitli araçlardan yararlanmak gerekir. Bölgeden bölgeye haber ulaştırmak, cuntanın faaliyetlerini, partimiz ve halkımız üzerindeki zorbalık ve zulmünü aktif olarak teşhir etmek için sözlü ve sırf merkezi parti yayını yetersizdir. Bölgesel olanaklar zorlanmalı, bant-teyp en geniş şekilde kullanılmalıdır.

- Bir yandan cuntaya muhalif güçlerle ittifaklar aranırken, bir yandan da teslimiyet ve ihanet teşhir edilmeli, katledilen yoldaşlarımızın anıları, partimizin mücadelesi, arkadaşlarımızın kahramanlıkları efsaneleştirilerek kitlelere götürülemiyor. Bu durum mutlaka aşılmalı, kitlelere gerçekler, kitlelere direnmeler, kitlelere ihanetler anlatılmalıdır. Kazanılan her insanın gücünden, yeteneğinden, imkanlarından mutlaka yararlanılmalı, kullanılamayan, boş kalan imkan bırakılmamalıdır.

- Parti kadroları, mutlaka çok iyi korunmalı, korunması imkansız hale gelenler güvence altına alınmalı, hatta gerekiyorsa başka bölgelere ya da yurtdışına gönderilmelidirler. Çünkü, geleceğimiz partimiz ve kadrolarımızın korunmasına bağlıdır.

- Hapishane durumu da önemlidir. Üzerimizdeki baskı ve zulüm yurtiçinde ve dışında en geniş tarzda teşhir edilmeli, kamuoyunun dikkatleri davalarımız üzerinde yoğunlaştırılmalıdır. Cuntaya karşı koyduğumuz eylemler, gösterdiğimiz direniş mahkemelerde haykıran sesimiz kitlelere ulaştırılmalı, bunlar partimizin lehine propaganda malzemesi olarak kullanılmalıdır. Örneğin, Orhan Aydın arkadaşa verilen idam cezası, sömürgecilerin partimize karşı koydukları siyasi bir tavidir. Bu tavır bir bildiri ile mutlaka teşhir edilmelidir.

- Davamıza yurtiçinden ve dışından girecek avukat aranmalı,

cuntanın avukatlarımıza uyguladığı baskı ve engelleme teşhir edilmeli, arkadaşlarımıza verilen her cezaya karşı tepki duyulmalı, protesto edilmeli, kamuoyu tepkisi yaratılmalıdır. Bu aynı zamanda tutuklu aileleriyle yakından ilgilenmek ve örgütlemek, onların güç ve imkanlarından yararlanmak ve içeride direnmenin teslimiyete egemen gelmesi için de gereklidir. Biz savunma metnimizi tamamlarsak mutlaka davalarımız başlamadan size ulaştırmaya çalışırız. Böylece hem eleştirilerinizi alır, hem de savunmamızı basıp dağıtabilirseniz davalarımızla ilgili kamuoyu yaratmakta, partimizin propagandasını yapmakta işinize yarar.

- Son olarak ‘kulaklarınızın hapisanede olması, tutuklularla ilgilenen özel grup görevlendirmeniz’in iyi olacağını söylemeyelim. Ayrıca ‘kimlerin savunma yapması ve savunma planımız üzerine Elazığ, Adana ve diğer cezaevlerine de bilgi verir, onların da önerilerini bize iletirseniz iyi olur’ diyoruz.

-Diyarbakır bölgesi ile haberleşmeye, elimizden geldiğince yardımcı olmaya çalışıyoruz. Fakat ikiüç aydır merkezle ilişkisiz olduklarını söylüyorlar. İlişki kurmanız gereklidir. Onların kuryesi verdiğiniz adrese gelmiş, sizin o adresi artık kullanmadığınızı söylediklerinden geri dönmüş. Ayrıca, anladığımız kadarıyla Güney ve Kuzey arasında ilişki kopukluğu var. Örneğin, bizden yeni gelenlerin ifadesini istiyorsunuz. Oysa biz yeni tutuklananları bırakın, yan yana olan koşulla bile haberleşemiyoruz. (Bu durumu –Kuzeye olacak– bildirmiştik.) Keza daha önce Kuzeye ilettiğimiz iki arkadaşın ifadesini istemişsiniz vb.

- Fırsat bulursak Bülten’e yazı, makale, şiir vb yazarız. Fakat koşullar arası ilişkisizlik ve sürekli gözetleme bunu adeta imkansız kılıyor.

*Devrimci selamlar...
Mazlum Doğan*

Diyarbakır askeri tutukevinde devrimci mücadele yükseliyor!

Dünya, bölge, Türkiye ve Kürdistan'daki siyasal gelişmeleri yakından takip edenler 14 Ekim seçimlerinden sonra ortaya ister bir örtülü MC, ister bir koalisyon, isterse bir "Sadi Irmak" hükümeti çıksın siyasal baskının daha da tırmandırılacağını, Türkiye proletaryası ve halkının kazandığı ekonomik ve demokratik mevzilerin gasp edilmek isteneceğini, Kürdistan devrimcileri ve halkı üzerinde yoğun baskı ve terörün dozunun artırılacağını biliyorlardı.

Seçimlerden sonra meydana gelen gelişmeler ve Demirel'in ağzından dökülen inciler beklentilerin haklılığını kanıtlamada gecikmedi. Daha Demirel başbakanlık görevini devralır almaz, sömürgeciler ve uşakların Kürdistan devrimcilerine karşı saldırı ve komplolarını birkaç misli arttırdılar. 14 Ekim seçimlerinde Batman halkından aldığı ezici bir oy çoğunluğuyla belediye başkanlığına gelen seçkin bir Kürdistan devrimcisi, MİT'in tezgahladığı bir komployla alçakça katledildi. Hilvan'da belediye başkanı da içinde olmak üzere 170 kişi keyfi bir şekilde tutuklanarak ağır işkencelere maruz bırakıldı...

Dışarıda Kürdistan devrimcileri ve halkı üzerinde yoğunlaşan baskı, zorbalık ve işkencenin hapishaneye de yansıtacağı açıkça belliydi. Ve sömürgeci zindanlarda tutuklu bulunan Kürdistan devrimcileri bu açık gerçeğin bilincinde olarak gelecek zor günlerde mücadele bayrağını yükseğe çıkarabilmek için devrimci bilinç, fedakarlık, kararlılık ve cesaretle hareket etmek gerektiğini biliyorlardı. Bu nedenle saflarını sıkılaştırma, mücadele azimlerini bileme ve uygun mücadele taktikleri saptayarak onları yaşama geçirme çabalarını arttırdılar.

Seçimlerden sonra dünya, bölge ve Türkiye'deki gelişmeler ışığında aralarında ülkenin ve kurtuluş mücadelemizin durumunu değerlendiren devrimci tutuklular hapishane koşullarını, bu koşullardaki muhtemel değişimleri, buna karşı alınması gereken devrimci tavır, geliştirilecek mücadele biçimlerini, bu amaçla alınması gereken ted-

birleri ve girişilmesi gereken hazırlık çalışmalarını saptadılar.

İşe öncelikle iç örgütlenmenin gerçekleştirilmesi ve kendi yapılarını daha da sağlamlaştırmalarıyla başlamaları gerekiyordu. Çünkü tutuklu Kürdistan devrimcilerinin çoğu siyasi mücadelede tecrübesizdi. Hemen hepsi hapishanede yeni olduklarından iç örgütlenmeleri ve aralarındaki ilişkileri yetersiz ve bozuktu. Dışarıyla sağlıklı bir ilişki şurada kalsın, doğru dürüst ilişki bile yoktu. Çoğu birbirlerini bile tanımıyorlardı. Önderlik kurumu zedelenmiş, bir otorite boşluğu ve sempatizanlar arasında harekete karşı güvensizlik doğmuştu. Hareketi temsil etmek iddiasıyla ortaya çıkan unsurların ya kendileri hareketin otoritesini duyuracak güçten yoksun, ya da bir iki başıbozuk kişi üstüne kimseyi tanımak istemediğinden arkadaşlar dağınıktı. Çeşitli nedenlerle pekçok arkadaş arasında meydana gelen çelişki günden güne derinleşmiş, etrafına üç beş kişi toplayan bağımsız bir beylik oluşturmuştu. Buna bağlı olarak tek komün yerine, birkaç “komün” ve düzensiz bir harcama politikası egemendi.

Alınan etkin tedbirlerle komünler tek elde birleştirildi. Ülkedeki gelişmelerin dayattığı sorumluluklar göz önüne alınarak, harcamalar belli bir plan dahilinde yapılmaya, keyfi harcamalar kısıtlanmaya başlandı. Disiplinsiz ve başıbozuk davranışlarla mücadele edildi. Hatalarını sürdürmede kararlı görünenler etkisizleştirildi ve uzun vadede eğitilmeleri için tedbirler alındı. Arkadaşların kendi aralarındaki suni çelişkiler çözüldü, güvensizlik ortamı dağıtıldı. Merkezi bir yapı oluşturularak devrimci önderlik tesis edildi.

Ardından saptanan plan gereğince hapishanenin sorunları gündeme getirilerek diğer kişi veya gruplara karşı geçmişte uygulanan yanlış politika, daha doğrusu politikasızlık terk edildi. Kürdistan devrimcilerinin geçmişteki zaaflarından yararlanarak hapishane kitlesi üzerinde bir otorite kurma çabasına giren veya bağımsız derebeylik oluşturan gruplara karşı harekete geçildi. Ajanlaşmış kişi ve grupların kimisi cezalandırılarak, kimisine devrimci otorite hissettirilerek etkileri kırıldı. İyi niyetli ve dürüst unsur ve gruplarla diyalog kurularak, hapishane kitlesi içinde bir bütünlülük havası yaratıldı. Hapishane komitesi uşak ve teslimiyetçilerden temizlendi. Ve hapishanenin genel örgütlendirilmesinin yolu açıldı.

Elbette bu tür bir örgütlenme koşullara uygun bir biçimde olduğu

kadar, gizlilik ve devrimci önderliği de zorunlu kılıyordu. Oysa irili ufaklı sosyal şoven ve burjuva teslimiyetçi gruplar bunu engellemek için ellerinden geleni yapıyorlardı. Bu nedenle sorun değişik biçimler altında öncelikle nispi de olsa direnişçi bir yapıya sahip olan ve dışarıda da bugüne kadar Kürdistan devrimcileriyle ciddi bir çatışmaya girmeyen gruplara götürüldü. Ancak tüm çabalara rağmen arzulanan güçlü bir örgütlenmenin kısa sürede gerçekleştirilemeyeceği bilindiğinden, oluşturulan ilk biçim propaganda birimlerine dahi işlerlik kazandırılmadı.

Zaten sömürgeciler de baskılarının dozunu gözle görülür bir biçimde arttırmaya başlamışlardı. Bu durum karşısında propaganda birimlerine işlerlik kazandırmak yetersiz olacağından arkadaşlarımızın da güçleri harekete geçirildi. Takip edilen esnek politikayla gevşek birlik sürdürülmeye çalışıldı ve ortak bir bildiri metni kaleme alınarak, dışarıya ulaştırılarak kamuoyunun dikkati hapishane üzerine çekildi. Gelen görüşmecilere hapishanenin koşulları ve yoğunlaşan baskıların propagandası yapıldı.

Sömürgeciler, baskılarını daha da arttırıp 14 Kasım 1979'dan itibaren sigara, çay, gazete, ilaç vb hiçbir ihtiyacımızı karşılamamızı yasaklayarak, havalandırmaya ve doktora çıkarmayarak, avukatlarımızla görüşmelerimizi engelleyerek bizi yıldırma isteyince, aktif bir direniş zorunlu hale geldi. Dört gün boyunca direniş için arkadaşları ve diğer kitleyi hazırlama çalışmasıyla diğer grupları direnişe zorlama çalışmaları yapıldı. Direnişin biçimi ve sürdürülmesi için hazırlık çalışmaları yapıldı. Talepler formüle edildi, diğer kişi ve gruplara götürülerek benimsetildi.

19 Kasım 1979 sabahı direniş havasını sezen hapishane sorumlusu (yüzbaşı) sayısı 180 civarında olan tutukluları yemekhaneye toplayarak verdiği ceza için, kasıtlı olarak yırtıldığını söylediği çürümüş yatakları onarıp onarmayacağımızı sorarak, onarmamız halinde cezayı kaldırarak bizi görüşmecilerimizle görüştüreceğini söyledi. Hapishane kitlesinden çıt çıkmayınca, onaracak olanların el kaldırmasını istedi. İki kez tekrarladığı bu isteği de tüm kitle tarafından suskunlukla karşılanınca “tamam, anlaşıldı” deyip tam çıkacakken ihtiyar bir tutuklu öne atılarak, “bizi haksız bir şekilde içeri atıyorsunuz. Üstelik de angaryaya koşmak istiyorsunuz, yatakları onarmayacağız”

deyince hazırlıkları tamamlanan direniş resmen ilan edilmiş oldu.

Buna rağmen, kamuoyunda oluşacak tepkiden korkan sömürgeciler, görüşmelere müsaade ettiler. Elverişli konumdan yararlanarak durumu ve taleplerimizi görüşmecilerimize ve onların vasıtasıyla kamuoyuna bildirip, öğleden sonra görüşmeye çıkmayarak (sigara, gazete, vb zaten kendileri almamızı engelliyorlardı) taleplerimizin tümü karşılanıncaya kadar sürdürmek kararıyla topluca açılık grevine başladık.

Muhtemel gelişmeleri göz önüne alarak ayrıntılı bir hareket planı hazırlamıştık. Yataklarımıza oturarak veya uzanarak beklemeye başladık. Hapishane yönetimi öğleden sonra saat ikiden sonra görüşmek ve isteklerimizin ne olduğunu öğrenmek için bir temsilci istediye de daha önce kararlaştırdığımız üzere cevap vermedik. Çünkü taleplerimizi zaten 18 madde halinde yazılı olarak koğuş kapısına asmış, bir suretini ise dış kapıya bırakmıştık.

Direnişimiz tam bir birlik ve coşkuyla ertesi gün de sürdü. Ancak çarşamba (üçüncü) günü öğleden sonra beş kişi rahatsızlanınca panik havası başladı. Bunda açlığın etkisi kadar ilk iki gün sürekli bir şekilde yapmış olduğumuz propaganda ve ajitasyonun dozunun düşürülmesi ile kitleler üzerindeki aktif denetimimizin zayıflamasının da büyük etkisi vardır.

O zamana kadar sinsi bir şekilde teslim olacağımız anı bekleyen sömürgeciler, bayılmaların başlamasıyla harekete geçerek tek tek belirledikleri kişileri ayırmaya ve onları bizden kopararak direnişçileri bölmeye giriştiler. Gece koğuşlarda sırayla nöbet bekleyen çavuşlar, yatak aralarında gezerek tespit ettikleri zayıf unsurlara bisküvi, ekmek, vb vermeye veya onları dışarı götürerek kendilerine süt, çay, vb içirmeye başladılar. Biz ise sömürgecilerin tehdit ve şantaj kadar tek tek unsurları kazanabilmek için çaba harcayacaklarını önceden bildiğimiz ve bu konuda belli önlemler aldığımız halde direnişi isyana dönüştürmemek için karşıt taktik olarak yalnızca propaganda ile yetinmekle kalmadık, ayrıca bunda da yetersiz kaldık.

Dördüncü gün (perşembe) öğleden sonra yüzbaşı koğuşları gezerek tespit ettikleri zayıf unsurları koğuşlardan çıkararak, gözaltı kesimine aldı. 30-40 kişi bu şekilde direnişi kırdıktan sonra umut-

suzluk havası yaygınlaşmaya ve alttan alta KUK, DDKD ve IGD gibi grupların kışkırttığı bir homurtu duyulmaya başladı. Hırsızlık, gasp vb adi suçluların çoğunluğunu oluşturduğu grev kırıcılar dışında KUK'çuların önder iki unsuru da gönüllü olarak gözaltı kesimine gitmişlerdi. DDKD, İGD VE Özgürlük Yolu'na mensup unsurlar mide bulantısına karşı tuzlu su içme bahanesiyle şekerli su içmeye başlamışlardı. Bizim arkadaşlar tümüyle direnişi sürdürmelerine, hatta yönetim tarafından zorla gözaltı kesimine götürülen bir arkadaşın her türlü baskıya karşın yemek yemeyi reddetmesine rağmen, kitle üzerindeki denetimimiz zayıflıyor, durumu güçlendirmek için girişilen ajitasyon yetersiz kalıyordu.

Önceden kararlaştırıldığı halde hastahaneye götürülen birkaç unsurun serumu almayı reddetmediği, gözaltı kesimine götürülenlerin yemek yediği, direnişin kırıldığı, başarıya ulaşmasının artık mümkün olmadığı biçiminde KUK, DDKD, İGD, Özgürlük Yolu tarafından alttan alta yaygınlaştırılan propagandanın etkisiyle girdiğimiz dördüncü günün gecesi boyunca, çavuşların adam ayartması sürdü gitti. Bize ise sadece seyirci kalmakla ve kimlerin yemek yediğini tespit etmekle yetindik. O gece teslimiyetçi grupların hemen hemen tümü çavuşlarca kazanıldı.

Beşinci günün sabahı hala dimdik ve sağlam bir inançla ayakta olan devrimciler, Partizandan (4-5 unsurdan) olanlarla yalnız kalacaklarını görüyorlardı. Zaten durumun yaklaşık olarak böyle olacağını direniş başlamadan önce de biliyor ve görüyorduk. Fakat dışımızdaki unsurları elden geldikçe beraber sürüklemek ve dışarıya karşı bir bütün olarak görünmek için başkalarının geceleyin yemek yemelerine, şekerli su içmelerine vb ses çıkarmıyor, onları görmezlikten geliyorduk.

Aynı gün öğlene doğru gözaltı kesimine giden KUK'çulardan biri –ki önder konumundadır– tutuklular kesimine gelerek “yüzbaşı iyi niyetlidir. Taleplerimiz aşırıdır. Bunlardan hapishane talimatı çerçevesinde gerçekleşebilecek olanları karşılayacak. Bir lokma etmek için ölecek değiliz –ki kendisi bir kaşık çorbaya direnişi kırıyordu– zaten bu kesimde de gece yemek yiyenler olduğunu biliyoruz. Direnmek bize kar getirmez. Şimdi yüzbaşı gelecek, bizimle konuşacak, iyi niyetini suiistimal etmeyelim” dedi. Açlıktan midelerinin

sesinden vicdanlarını ve akıllarını sesini duyamaz halde olan tutuklar daha ne olduklarını anlamadan çavuşlar iki koğuşu birden yemekhanede toparlanmaya çağıldılar.

Açlığımızı ve takatsizliğimizi ileri sürerek yerimizden kalkamayacağımızı ileri sürerek, taleplerine karşı çıkınca iki koğuşu tek yatakhane birleştirdiler. Yüzbaşı içeri gelerek, “bir arkadaşımızın ricası üzerine geldim” diyerek söze başladı. Tek tek taleplerimizi ve yönetmelikteki karşılıklarını okudu. Eğer okudukları doğruysa biz borçlu çıkıyorduk. Sonuçta iyi niyetli olduğunu, bizim kendisinin iyi niyetini istismar ettiğimizi söyleyerek KUK’çu unsurla karşılıklı diyaloga girişti. Oysa aldığımız karar gereğince yüzbaşı, ya da başka bir görevlinin konuşmasına karşılık vermeyecek, sessiz kalacaktık.

Yaratılan açık provokasyon ortamında kitlenin morali tamamen çöktüğünü gören yüzbaşı yemek yiyip yemeyeceğimizi sorunca kendisine cevabının sonra iletileceği söylenmesine rağmen artık sonuç belliydi. Yüzbaşı ve onun temsilcisi ve ajanı durumundaki KUK’çu duruma hakim olmuşlardı.

Burada açık yüreklilikle şunu kabullenmek gerekir ki daha önce de bir provokasyon ortamı yaratılmak istenmesine karşı tedbirler düşünmemize rağmen faka bastırılmıştık. Kitlenin denetimi elimizden çıkmıştı. Kendi 70 kişilik kitlemiz ve sempatizanlarımız yek vücut ve sarsılmaz bir kararlılıkla hazır beklemesine rağmen hücum geçmemiş ve hareketsiz kalmıştık. Buna karşılık taarruza geçen sömürgeciler ve ajanları üstünlüğü ele geçirmişlerdi. Beceriksizliğimizin yarattığı şokla inisiyatifi ele geçiren KUK’çu yüzbaşının çekilmesinden sonra moral bozucu ajitasyona girişmek istediye de engel olduk. Ama artık atı alan Üsküdar’ı geçmişti.

Devam edecek
(Yarım kalan yazı)

Savunma taslağı

Mazlum Doğan'ın daha önce bir mektubunda da belirttiği gibi, bin bir zorlukla hazırlayıp dışarıya ulaştırdıkları savunma hazırlıklarının, ancak bir bölümünü oluşturan bu yazı, Mazlum Doğan'ın da içinde yer aldığı bir grup PKK önder kadrosu tarafından yazılmış, ancak faşist Türk sömürgecilerince, esir muamelesinin de ötesinde toplu imha girişimlerine hedef tutulduklarından ve tüm savunma hakları ellerinden alındığından, ne bu yazıyı tamamlamaları, ne de savunma yapabilmeleri mümkün olabilmıştır.

Giriş

- Sınıflı toplumlarda hukuk ve yargı organlarının içeriği ve işlevi
- Ulusal ve sınıfsal kurtuluş mücadelesi karşısında egemen sömürücü sınıfların baskı aracı olarak mahkemeler
- Sömürgeci Türk mahkemelerinin işlevi ve niteliği
- Sömürgeci mahkemeler Kürdistan devrimcilerini yargılayabilir mi?

A) Çağımızın temel özellikleri

- Ekim devrimci ve uluslararası önemi
- İki savaş arasındaki dönem (1917-1945)
- II. Dünya Savaşı'ndan sonraki dönem (1945-1960)
- 1960'lardan günümüze kadarki dönem

B) Tarih boyunca Kürdistan ve Kürdistan toplumu

1) Kürdistan'ın dünyadaki yeri ve konumu

- Kürtlerin kökeni ve ön Asya'ya gelişleri
- Asur'a karşı savaş ve Met organizasyonu

- Med devletinin yıkılışı ve ilk çağda Kürdistan'ın uğradığı istilalar (Pers, Yunan, Makedonyalılar, Ermeniler, Romalılar ve Sasanilerin Kürdistan üzerindeki işgal ve istilalarıyla bunların yol açtığı sonuç)

- Arap yarımadasında feodalizmin doğuşu ve Kürdistan'a taşırılması

- Kürdistan üzerindeki Arap egemenliği ve bunun yarattığı toplumsal yapı

- Feodalizmin kökleşmesi ve yüzyıllık bağımsız gelişme

- Barbar Türk boylarının Kürdistan üzerine düzenledikleri akınlar ve oluşturdukları beylikler

- Moğol istilasından sonra Anadolu, Kürdistan ve İran'da oluşan beyliklerin birbirleriyle mücadeleleri, Kürdistan'da merkezi feodal bir devletin kurulamamasının nedenleri

- Kürdistan üzerinde Osmanlı, Safavi ve Memluk devletlerinin egemenlik mücadeleleri ve Kürdistan'ın parçalanması

- Kürdistan üzerindeki Osmanlı ve Safavi egemenliğinin karakteri ve buna karşı mücadele

- XIX. yüzyıl isyanları, nitelikleri, başarısızlıklarının nedenleri ve yol açtukları sonuçlar

- Sanayi devrimlerinin tamamlanması, Osmanlı İmparatorluğu'nun dağılma sürecine girmesi ve bunu önleme çabaları

- Bürokrat Türk burjuvazisinin oluşumu, örgütlenmesi ve devlete egemen olması

- I. emperyalist paylaşım savaşı, imparatorluğun çöküşü ve TC'nin doğuşu

- Kürdistan'ın dört parçaya bölünmesi, her parça üzerinde ayrı ayrı uygulanan işgal ve niteliği

- Yabancı kapitalizmin Kürdistan'da gelişmesi, yarattığı yapı ve niteliği

2) Kürdistan toplumu

- Ekonomik yapı

- Sosyal yapı

- Siyasal yapı

- Ulusal yapı

- Kültürel ve ideolojik yapı

C) Kürdistan devrimi ve özellikleri

- Ulus ve ulusal hareket nedir
- Ulusal hareketin geçirdiği evrim ve Ekim devriminin buna kazandırdığı içerik
- Kürdistan bağımsızlık mücadelesinin niteliği
- Ulusal kurtuluş devriminin temelleri ve dayandığı tarihi miras
- Devrimin hedefleri
- Devrimin müttefikleri
- Kürdistan bağımsızlık mücadelesinin Ortadoğu’da oynayacağı rol

D) Tarih Türk sömürgeciliğini mahkum etmiştir

- Türk sömürgeciliğinin Kürdistan’da yarattığı sömürgeci, feodal-komprador yapı çağıdır. Bu yapı kendisini tasfiye edecek güçleri yaratmakla mezarını kazmıştır
  - Aydın-gençlik hareketinin doğuşu (TC’nin Kürdistan üzerindeki egemenliğinin yıkılışının başlangıcı, Marksist-Leninist ideolojinin ülkemize girişi)
  - TC’nin hareketimiz karşısında düştüğü telaş, giriştiği komplolar ve Antep olayı
  - İdeolojik hareketten siyasi harekete geçiş. Hilvan olayı
  - TC’nin hareketimizi ezme girişimleri. Milis örgütleri Beş parçacılar, Tekoşin, Aydınlik, HK, KUK vb’lerin faaliyetleri)
  - PKK’nin doğuşu ve Kürdistan tarihindeki yeri
  - PKK’nin amaçları, mücadele stratejisi ve taktikleri
- #### **E) Eylemimiz tarihsel olarak haklıdır!**
- Emperyalist-kapitalist dünyanın derinleşen bunalımı

Giriş

Sınıflar ve sınıf mücadelesi ile ortaya çıkan bir üst yapı kurumu olan hukuk, egemen sınıfların kendi lehlerine oluşturdukları düzeni koruyup geliştirmek için ortaya koydukları ve ordu, polis, mahkeme, cezaevleri vs gibi baskı araçlarıyla destekledikleri maddi yaptırımları içeren kurallar bütünüdür. Onun sınıflar ve sınıf mücadelesinden bağımsız bir tarihi yoktur. Hukukun tarihi, sınıflar ve sınıf mücadelesi tarihine sıkı sıkıya bağlı olup, onun bir parçasıdır.

Üretim araçlarını ellerinde bulundurduklarından üretim ilişkilerini

ve siyasal üst yapıyı kendilerinden yana oluşturun denetleyen egemen sınıflar, hukuk ve hukuksal düzenlemeleri hep kendilerinden yana oluşturmuşlar, böylece oluşturdıkları yapıya süreklilik kazandırmaya çalışmışlardır. Gerçek bu olunca, hukukun hep egemen sınıflardan yana işleyeceği sınıflar ve sınıf mücadelesi gelişip yaygınlaştıkça onun da gelişip yetkinleşeceği açıktır. Nitekim tarih boyunca kendisinden önceki egemen sınıfı deviren her sömürücü sınıf, hukuku hep kendisinden yana yeniden düzenleyerek daha da yetkinleştirmiş ve bir sonrakine devretmiştir.

Sınıflı toplumlarda doğan sınıflar ve sınıf mücadelesi yaygınlaşıp derinleştikçe serpilip gelişen ve bugün toplumsal yaşamın her alanını içine alacak kadar yetkinleşen hukuk, tarih boyunca bir sınıftan sonrakine devredilmiş, fakat egemen sınıfların baskı altına aldıkları güçlere karşı düzenlerini koruyup, sürdürmek amacıyla silahlı zor, mahkemeleri ve hapishaneleriyle destekleyip yaşama geçirdikleri kurallar bütünü olarak sınıfsal içeriğinden bir şey yitirmemiştir. Ancak, varlığı ve gelişmesi sınıflar ve sınıf mücadelesine bağlı olan diğer şeyler gibi, hukukta sınıflar ve sınıf mücadelesine bağlı olan diğer şeyler gibi, hukukta sınıflar ve sınıf mücadelesi diye bir şey kalmayınca kendiliğinden tarih sahnesini terk ederek tarihin eseri antika müzesinde kendisine ayrılan yeri alacaktır. Zorunluluklar dünyasından özgürlükler dünyasına geçişle birlikte hukukun müzeliğ olmasa, onun varolanı korumak ve sürdürmek amacıyla düzenlenen diğer kurum ve kuralları gibi, eski ve çürümüş olanı yıkarak yerine yeniyi kurmak isteyen güçlere karşı durmayacağı anlamı çıkmaz. Tersine geleneksel bir öz taşıyan diğer şeyler gibi hukukun da tutucu ve gerici bir öz içerdiği anlaşılmalıdır.

Burada hukukun tarihteki yerini ve işlevini tartışacak değiliz, fakat şu kadarını belirtelim ki, her şeyin doğruluğu ve haklılığı çağıyla sınırlıdır. Doğruluğu ve haklılığı çağıyla sınırlı olanların varoluş nedenlerini yitirdikleri bir başka tarihi çağ veya dönemde doğruluk ve haklılıklarını yitirecekleri toplumsal gelişmenin ispatladığı çıplak bir gerçektir. Hukuk ve hukuksal kuralların geçerliliği ise onları düzenleyenlerin siyasal egemenlik dönemleriyle sınırlıdır. Düzenleyenler, egemenliklerini kaybedince, onların koyduğu hukuki kuralların da hiçbir geçerliliği ve uygulanırlığı kalmaz. Hatta çoğu kez

egemen bir sınıf tarafından düzenlenen hukuk kuralları, daha egemen sınıf egemenliğini tümünden yitirmeden geçerliliklerini ve uygulanabilirliklerini yitirirler. Çünkü toplumsal gelişmenin esas devindirici gücü olan üretici güçler, her tarihsel dönemde kendilerine uygun düşen yeni bir birim yaratırlar.

Fakat biçimin içeriğe bağlı olması, içerik değiştikçe biçiminde de değişimin zorunlu olması, biçimin içerik üzerinde görüntünün de öz üzerinde hiçbir etki yapmadığı veya yapamayacağı anlamına gelemez. Tersine biçim ve görüntüde edilen değil etkindirler, içerik ve özün gelişmesini hızlandırır veya yavaşlatabilirler. Yani içerik ve öz kendilerini birkez biçim ve görüntüde ortaya koyduktan sonra kendileri de onlardan etkilenmezlik edemezler. Ne var ki, son tahlilde belirleyici olan, üretim ilişkileri ve onların hukuki yansısı olmayıp, üretici güçler ve bunun esas faktörü olan insanlardır. Eğer üretim ilişkileri ve onların hukuki yansımaları, üretim güçlerinin gelişmesi önünde engel olurlarsa, üretici güçler tarafından aşılır veya değişmeye zorlanırlar. İnsanlık tarihi bunun sayısız örnekleriyle doludur. Komünal üretim ilişkileri, üretim güçlerinin gelişmesi önünde engel haline gelince kölecilik ilişkilerine yerlerini bırakmak zorunda kalmışlar, kölecilik üretim ilişkileri ve hukuki yansımaları feodalizm karşısında aynı akıbetten kurtulamamışlardır. Feodal üretim ilişkileri ve hukuksal yapıda burjuva devrimleriyle yerlerini kapitalist üretim ilişkilerine ve hukuksal düzenlemelere terk ederek tarih sahnesinden çekilmişlerdir. Sınıflı toplumlar zincirinin son ve en yüksek aşaması olan kapitalist emperyalizmin çöküşüne gittiği, emek diktatoryalarının serpilip geliştiği, ulusal ve sınıfsal kurtuluş mücadelelerinin doruğa çıkarak baskı ve sömürünün her türlüşünü silip süpürmekte olduğu ve temel içeriği kapitalizmden sosyalizme geçiş olan çağımızda ise, hukuk ve onun uygulanma aracı olan ordu, polis ve mahkemeler artık son demlerini yaşamaktadırlar.

İşte, böyle bir çağda siyasal erki elinde tuttuğundan maddi yaptırım araçlarını tekelinde yoğunlaştırarak ezip sömürdüğü Türkiye işçi sınıfı ve diğer emekçi sınıf ve tabakalarıyla ulusal ve sınıfsal baskı ve sömürü altına aldığı Kürdistan halkının her türlü hak ve istemlerine ket vurup onları egemenliğine kölece boyun eğemeye zorlayan Türkiye cumhuriyeti, oluşturduğu gerici hukuk düzeni ve an-

tidemokratik mahkemelerle onların kurulu düzene karşı çıkarak ulusal ve sınıfsal kurtuluşları için savaşmalarını önleme arzu ve çabasındadır. Bu nedenle yapısı ve işlevi gerici, zaten hiçbir zaman sınıflar üstü ve bağımsız olamayacağı ve daima egemen sınıflar tarafından kendi yararlarına oluşturulan yasaları uygulamakla yükümlü olduğu açık olan normal burjuva yargı organlarını bile yetersiz gören Türkiye Cumhuriyeti, devrimcileri, yargılamak için siyasal niteliği açıkça gözler önünde olan sıkıyönetim askeri mahkemelerini oluşturmuş bulunmaktadır. Bu mahkemeler, tarihin çarkını durdurmak için cumhuriyetin ilanından hemen sonra Kürdistan'daki ayaklanmaları bastırmak, Türkiye emekçilerinin her türlü siyasal, ekonomik ve demokratik mücadelesini ezmek ve örgütlemek hakkını gasbetmek amacıyla çıkarılan 'takrir-i sükun' yasasıyla oluşturulan 'istiklal mahkemeleri'nin bir devamı ve benzeri olup, siyasal iktidarın parelerinde, açıktan siyasal nitelikte oluşları ve savunma hakkını gasp etmeleri nedeniyle normal burjuva hukukuna bile ters düşen çağdışı ve antidemokratik bir yapıdadırlar.

İster bağımsız, ister sıkı yönetim askeri, ister devlet güvenlik, ister istisas, isterse de başka isim ve görünüm altında kurulmuş olsunlar; ülkemizi işgal eden, ekonomik ve siyasal kültürel alanda halkımızı sömürgeci vahşet altına alıp Kürtleri millet ve halk olarak yok etmeyi hedefleyen Türkiye devletinin Kürdistan'daki varlığını koruma aracı olan sömürgeci mahkemeler, tarihin kendilerini bağımsız ve özgür bir Kürdistan yaratılması mücadelesine önderlik etmekle yükümlü kıldığı Kürdistan devrimcilerini yargılayacak merci olamazlar. Eğer adına mahkeme denebilirse bu tür bir mahkemenin vereceği cezalar, hemen her gün sınır boylarında, Kürdistan'ın dağlarında ve ovalarında, şehirlerde, köylerde, mahallelerde vb insan olmaktan başka hiçbir suçu olmayan yüzlerce Kürdistan insanına alçakça reva görülen cezalardan daha geçerli olamaz. Çünkü sömürgeci mahkemelerin bugüne kadar verdikleri ve bundan sonra verecekleri kararlar ancak sömürgeci zulüm ve vahşeti haklı gören, onu sürdürmek arzu ve çabasında olanlar için geçerlidir.

Oysa tarihsel olarak böyle bir "yargılama" sonunda verilecek kararın hiçbir dayanağı ve geçerliliği yoktur. Bizim ve eylemimizin muhtevası hakkındaki kararı, Kürdistan Türkiye ve dünya kamu

vicdanı ve her şeyden de öte tek doğru ve şaşmaz yargılayıcı olan tarih verecektir. Tarihin ise, üretim güçlerinin gelişmesi önünde engel olan gerici üretim ilişkilerini ayakta tutmak ve sürdürmek isteyen çürümüş kuramları mahkum ettiği, gerici üretim ilişkilerini ve onları koruyup sürdürmeye çalışan çağdışı kurumlara karşı mücadele eden yeni toplumsal güçler ve temsilcilerini haklı gördüğü, yeni tarih tarafından defalarca kanıtlanmıştır. Çünkü tarih her şeyi zaman ve mekan içinde değerlendirir. Onda sonsuza kadar değişmez doğruluk ve hakikat yoktur. Eğer gerici ve şarta bağlı da olsa doğru ve haklı olan varsa, bu, o gün güçlü gibi görünse bile vaktini doldurmuş ve çürümüş olan değil, henüz güçsüz gibi görünse bile yeni doğmakta ve gelişmekte olan toplumsal güç ve onun temsilcileridir.

Bu gerçekler ışığında çağımızın ve Türk sömürgeciliğinin niteliklerinin, ülkemizin tarihi ve toplumsal özellikleriyle Kürdistan devriminin özelliklerini dikkate alarak, Kürdistan devrimcilerinin eylemlerinin muhtevasını inceleyerek tarih karşısında kimin suçlu, kimin haklı olduğunu, kimin mahkum edilen, kiminse berat edilen olduğunu ortaya koymaya çalışalım.

A) Çağımızın temel özellikleri

Dinsel ve siyasal düzenbazlıklarla maskelenmiş feodal sömürü yerine açık ve dolaysız sömürü ilişkilerini geçirerek emek gücünü kendisine de meta haline getiren kapitalist burjuvazi, doğuşundan beri ağır baskısını hissettiği proletaryanın 1871 Paris Komünü'yle "kendisi için bir sınıf" haline gelmeye başladığını görünce ilercilikten gericiliğe millilikten kozmopolitizme doğru bir dönüşüm içine girdi. Serbest rekabetin doğrudan devamı ve onun zıddına dönüşümü ile ortaya çıkan kapitalist emperyalizmin, üretim ve sermayenin yoğunlaşarak merkezileşmesine bağlı olarak banka ve sanayi sermayesinin iç içe geçip finans oligarşiyi oluşturduğu, meta ihracına ek olarak sermaye ihracının doğup öne geçtiği, tek el gruplarının dünyayı aralarında bölüştüğü, yeryüzünün toprak bakımından emperyalist devletler tarafından bölüşülmesinin tamamlandığı kapitalizmin tek elci ve son aşamasıdır.

Başka şeyler yanında meta ve sermaye ihraç alanıyla hammadde ve ucuz emek gücü deposu olarak kullanılan sömürgeler üzerindeki

tek el de demek olan emperyalizm, rekabeti ortadan kaldırmadığı gibi onu yeni ve daha yüksek aşamaya çıkarmakla kalmayıp, ayrıca sınıflı toplumların genel hastalığı olan eşitsiz ve dengesiz gelişmeye de sıçramalı bir görünüm kazandırmıştır. Dünyanın toprak bakımından bölüşümünün tamamlanmasına karşın, tekelleri kapitalizmin eşitsiz ve sıçramalı bir şekilde gelişmesi pazar, hammadde ve ucuz emek gücü alanları üzerinde giderek kızışan yeni bir bölüşüm kavgasını beraber getirmiştir. Bu ise emperyalist paylaşım savaşlarını kaçınılmaz kılmıştır. Kapitalizmin kendisini savaştan başka bir araçla yenileyemez hale gelmesi, gelişmesinin doruğuna vardıktan sonra çöküş aşamasına giren diğer şeyler gibi, kapitalizmin de çürüdüğü ve can çekişmekte olduğunu ortaya koymaktadır.

Emperyalizmin derinleşen çelişkilerini çözmek için başvurduğu I. dünya emperyalist paylaşım savaşından zayıflayarak çıkması ve Ekim Devrimi'nin dünyanın beşte birini kendisinden koparmasını önleyebilmesi insanlık tarihinde yeni bir çağın proletarya devrimleri çağının doğmasına yol açtı. Temel içeriği kapitalizmden sosyalizme geçiş olan proletarya devrimleri çağı, insanlık tarihinde yabancı egemenliğe, sınıf sömürsüne ve doğaya karşı emeğini bitmez tükenmez mücadelesinin zafere ulaştığı, çöken sermayenin diktatörlüğüne karşı, emeğin diktatörlüğünün yükseldiği, proletaryanın ulusal kurtuluş hareketleriyle kurup geliştirdiği doğal bağ ile önemli mevziler kazandığı ve güçlendirdiği, insanlığın herkesten gücüne, herkese ihtiyacına göre yüce amacını gerçekleştirmek için sınıflı toplumun her türden pisliğini silip süpürmekte olduğunu ve emperyalizmin her alanda yediği darbelerle günden güne çöküşe gittiği bir çağdır. Çağımızı üç döneme ayırarak incelemek mümkündür:

a) İki savaş arasındaki dönem (1917-1945)

Emperyalizm savaştan bir bütün olarak büyük yaralar alarak dünyanın beşte bir üzerindeki etkisini kaybederek çıktı. Başta Almanya ve Japonya olmak üzere savaşan tarafın ekonomileri büyük bir yıkıma uğramıştı. Açlık, sefalet ve yıkıma toplumsal yaşamın her alanında ve özellikle de sosyopolitik alanda derin bir kriz eşlik diyordu. Avusturya-Macaristan dağıldı. Çarlık Rusyası'nın toprakları üzerinde Sovyetler Birliği doğdu. Yalnızca İngiliz-Fransız emperyalistler sa-

vaşın galiplerinden olup nispi de olsa kazançlı çıkmayı başardılar ve Osmanlı İmparatorluğu'nun Anadolu dışındaki topraklarını aralarında bölüştüler. ABD ise elverişli coğrafi konumu ve sonradan katıldığı için fazla yara almadan savaştan sıyrılıp, emperyalist kamp-taki yerini sağlamıştır.

Emperyalist kapitalizm metropollerde 1923'e kadar dalga, dalga kabaran proletarya hareketini ezmekle; daha sonraki yıllarda da sömürge ve yarı sömürgelerdeki ezilen halkların kurtuluş mücadelesini ezmekle uğraşmak zorunda kaldı. Komünizmden duyulan korkunun da etkisiyle tüm emperyalist ülkelerde siyasal gericilik daha da yoğunlaştı.

Komünizm düşmanı sosyal demokrat şeflerinin de desteğiyle proletarya hareketini ezip ekonomilerinde nispi bir düzelme ve geçici bir istikrar sağlayan emperyalistler, 1929-33 yılları arasındaki kapitalizmin doğasından kaynaklanan büyük ve yıkıcı bir depresyonla karşılaştılar. Finans kapitalin en azgın, en yıkıcı bir depresyonla karşılaştılar. Finans kapitalin en azgın, en gerici, en şoven, en emperyalist kesiminin açık terörist diktatörlüğü olan ve savaştan hemen sonra boy vermeye başlayan faşizm, buhrandan sonra Almanya ve İtalya'da iktidara iyice yerleşip militarist Japonya ile ittifak halinde pazar, hammadde ve ucuz emek gücü alanlarını yeniden paylaşımı ve sosyalist anavatanı yok etmek amacıyla askeri hazırlıklara girişti. On milyon insanın ölümü, 30 milyon insanın sakatlanması ve üretim güçlerinin kitle halinde tahrip edilmesiyle sonuçlanan I. dünya emperyalist paylaşım savaşından hiçbir olumlu ders almadığını kanıtlayan emperyalistler, kendi aralarında kamplaşmaya ve antikomünist savaş histerisini yoğunlaştırmaya başladılar. Savaş hazırlıklarını tamamlayan İtalya 1935 yılında Habeşistan'a, Japonya da aynı yıl Çin'e saldırdı. Ardından Almanya, Avusturya ve Çekoslovakya'yı istila etti.

İngiliz-Fransız emperyalistleri, başlangıçta faşist kampın Sovyetler Birliği'ne saldıracağından hareketle sessiz kalıp statülerini korumaya çalıştırlarsa da Almanya 1939'da Fransa'nın müttefiki olan Polonya'ya saldırmasıyla ister istemez savaşa girmek zorunda kaldılar. Böylece 30 milyon insanın ölümüne, 50 milyon insanın sakatlanmasına ve üretim güçlerinin kitlesel tahribine yol açan II. dünya

emperyalist paylaşım savaşı başlamış oldu. Bu aynı zamanda emperyalizmin iflah olmazlığının, insanlığın gelişmesi önündeki en büyük engel olduğunun ve mutlaka tarihin çöp tenekesine atılması gerektiğinin ikinci kez kanıtlanmasıdır.

Rus proletaryasının 1917 Ekimi'nde iktidarı ele geçirmesi ve devrimi eski Rus Çarlığı'na bağlı çevre ülkelere taşıması, içindeki devrik sınıflarla birleşen emperyalist devletlerin silahlı mücadelesiyle karşılaştı. 1923 yılına dek süren iç savaş ve silahlı dış müdahaleden zaferle çıkan sosyalist proletarya, savaşın yol açtığı ekonomik ve sosyal tahribatı onarmaya, proletarya diktatoryasını güçlendirmeye ve sosyalizmin inşasına yöneldi. Bu sırada dünya proletaryasının büyük önderi, öğretmeni ve yol göstericisi Lenin'in ölümünü fırsat bilerek devrimi baltalama çabasına giren Troçkist muhalefet bloğunu, büyük Marksist-Leninist Stalin yoldaşın etrafında kenetlenip tasfiye ederek her alanda mevzilerini güçlendiren Sovyet proletaryası, merkezi planlamayla ağır sanayi ve elektrifikasyonu temel alan güçlü bir sosyalist ekonomiyi kısa sürede inşa etmeye başladı. 1929'da başlayan kapitalizmin büyük bunalımından en ufak bir yara almadan çıkan ve tarımda kolektivist uygulamaya geçen Sovyet proletaryası bu dönemde ortaya çıkan Buharin'in sağcı anlayışını da etkisizleştirdi. Böylece sosyalizmin maddi ve teknik temellerini yaygınlaştırıp güçlendirmek için giriştiği mücadelede 1930'lu yıllarda kırdı özel mülkiyeti tamamen tasfiye edip kolektivistliği yerleştirerek içte kapitalizmi geri getirmeye çalışanların heveslerini tamamen kırdı. Açlık, sefalet, sömürü, soygun rejimi tasfiye eden ve Sovyet halkları arasındaki dayanışmayı güçlendiren sosyalist proletarya, maddi ve entelektüel üretimi daha da arttırarak genel refahı yükseltmek için seferber oldu. Sosyalist anayurdu korumak ve olası bir emperyalist saldırıyı püskürtmek için kızıl orduyu güçlendirdi; ve modern savaş araç gereçleriyle donattı. Siyasal ekonomik ve teknik devrimi kültürel devrim takip etti ve pekiştirdi.

Avrupa proletaryası, I. dünya emperyalist paylaşım savaşının neden olduğu büyük yıkım ve acıların yol açtığı yaraları sarmak ve insanlığın gelişmesi önündeki en büyük engel haline gelen emperyalizmi tarihe gömmek için savaştan hemen sonra görkemli bir şahlanışla ayağa kalktı. Başta İngiltere, Fransa, Almanya, İtalya ve Ma-

caristan olmak üzere tüm emperyalist ülkelerde grevler, gösteriler ve işçi ayaklanmaları birbirini kovaladı. Dalga dalga kabaran ve yayılan işçi hareketi, emperyalist hükümetleri tehdit ederek Sovyetler Birliği'ne karşı giriştikleri gerici müdahaleyi sürdürmelerini olanaksızlaştırdı. Almanya, Finlandiya ve Macaristan'da doruğa varan devrimci şahlılaşmış iktidarın kısmi ve geçici de olsa proletaryanın eline geçmesine yol açtı. Fakat işçi sınıfı hareketi içinde boy veren ve savaş boyunca katmerleşen oportünizm ve hain sosyaldemokrat şeflerin proletarya saflarına terk ederek emperyalist burjuvaziden yana geçmesi nedeniyle işçi sınıfı mevzilerini koruyup geliştiremedi. 1929'lara doğru proletarya hareketi emperyalist burjuvazi ve onun çanak yalayıcıları III. Enternasyonal oportünistlerinin ortak çabası ile geçici de olsa bastırıldı.

Bu dönemde dünya proletaryasının komünist enternasyonal gibi merkezi bir Marksist-Leninist örgüt yaratması, daha sonraki yıllarda 2. ve 2,5. Enternasyonalin etkinliğinin kırılmasına ve Troçkizmin saf dışı edilerek proletarya hareketinin tüm ülkelerde sağlıklı temellerde gelişmesine büyük bir katkıda bulunmuştur. Öyle ki savaş sonrası yenilginin nedenleri giderilip, yol açtığı yaralar sarılarak kısa bir sürede güçlü proletarya partileri inşa edilmiştir. Bu partiler, II. paylaşım savaşının kesin belirtilerinin görünmesi üzerine komünist enternasyonal tarafından alınan geçici bir süre için sosyalist anavatanın korunması; dünyanın faşist tehlikeden ve savaştan kurtarılması amacıyla tek tek ülkelerde yürütülen sosyalist devrim mücadelesini ikinci plana alarak, birleşik işçi ve halk cepheleri oluşturmak kararını pekçok ülkede başarıyla yaşama geçirebilmişler ve insanlığın “faşizmden kurtarılması” mücadelesinde önemli görevler üstlenip gerçekleştirmişlerdir.

Dünya sınıfının büyük çoğunluğunu oluşturmalarına rağmen I. dünya emperyalist paylaşım savaşına kadar kendileri bir cephanelik, ülkeleri bir pazar ve doğal servetleri gasp edilecek bir hammadde olarak görülen sömürge ve yarı sömürge halkları girdabına çekildikleri emperyalist savaş Rusya'daki Ekim Devrimi ve Türkiye'deki Kemalist hareketin etkisiyle uyanış yoluna girmeye başlamışlardır. Özellikle Ekim Devrimi doğunun ezilen halklarına emperyalizme karşı mücadelede maddi ve manevi alanda büyük bir destek sağla-

miştir. Ekim Devrimi'nin doğuya taşıdığı devrim dalgası batı proletaryası ve ezilen halklar arasında ortak bir antiemperyalist bloğun oluşmasına, proletarya önderliği de dahil olmak üzere pekçok ülkede antiemperyalist kavgaya bayrağının yükselmesine neden olmuştur. Ekim Devrimi'nin Sovyet sınırları içinde burjuvazinin çözmekte aciz olduğunu gösterdiği ulusal sorunu başarıyla çözmesi, sosyalizmi ezilen halkların gözünde sürekli yanan bir meşale ve çekim merkezi haline getirmiş, komünizm ve Bolşevik sözcüğünün kutsal bir slogan gibi dilden dile dolaşmasına yol açmıştır. Ekim Devrimi'nden aldığı ilham ve destekle özellikle Çin, Hindistan ve Çin-Hindi'nde proletarya önderliğinde gelişen bağımsızlık ve demokrasi mücadelesi yüksek boyutlara vararak emperyalizmin Asya'daki varlığını tehdit etmeye başlamıştır.

b) II. dünya emperyalist savaşındaki sonraki dönem (1945-60):

Emperyalizm I. dünya emperyalist paylaşım savaşından aldığı yaralarını sarmadan hazırlıklarına giriştiği II. dünya emperyalist paylaşım savaşı 1939'da başlayıp, 1945'te faşist kampın tüm yenilgisiyle sonuçlandı. Emperyalist kamp bu savaşta derinleşen çelişkilerini çözmek ve Sovyetler Birliği'ni yok etmek şeklindeki amacına ulaşmadığı gibi, dünyanın üçte biri üzerindeki kontrolünü yitirerek daha da zayıfladı. Esas ağırlığını Sovyetler Birliği halkları ve Kızıl Ordu'nun çektiği savaşın sonunda Doğu Avrupa'da, Çin'de, Vietnam'da, Kore'nin Kuzeyi emperyalist kamptan tamamen koptu; Sömürge ve yarı sömürge ülkeler üzerindeki emperyalist denetim ve baskı sistemi büyük oranda sarsıldı.

Faşist kampta yer alan ülkelerden başka, galiplerinden olan İngiliz ve Fransız emperyalistleri de hayli yıpranmış, içte proletarya, dışta ise eski sömürgeleri üzerindeki denetimlerini sürdüremez olmuşlardır. Böylece savaşa sonradan katılan ve coğrafi konumu nedeniyle fazla yara almadan çıkan ABD emperyalizmi, nispeten sağlam ve yıpranmamış ekonomisi ile savaşta kazandığı prestij sayesinde öne çıktı. Emperyalist kampı ve mirasına sahip çıktığı sömürgelerini kendi önderliğinde yeniden örgütleyip toparlamak için derhal harekete geçen ABD emperyalizminin savaş sonrası stratejisi şudur. I. emperyalist sömürge sistemini sürdürebilmek için, İngiltere, Fransa

ve öbür emperyalist ülkelerin denetiminden çıkan sömürge ve yarı-sömürgeleri kendi denetimi altına alarak, bunlar üzerinde yeni sömürgeciliği uygulamak. 2. dünya savaşında yenilmiş ve bitkin düşmüş emperyalist ülkeleri etrafına toplayıp ekonomik, siyasi ve askeri alanda emperyalist kampın, entegrasyonun sağlayarak, giriştiği karşıdevrimci çabalarla sosyalist kamp, işçi sınıfı hareketleri ve ulusal kurtuluş hareketlerinin gelişmesini ve yaygınlaşmasını önlemek.

Bu strateji doğrultusunda harekete geçerek emperyalizmin jan-darmalığını üstlenip ABD Truman doktrinini ve Marshall yardım planı ile Avrupa'nın yıkılmış ekonomilerini onarmaya ve geri ülkelerde yeni sömürgeciliği uygulamaya başladı. Ki bu sömürgeciliğin yeni temeller üzerinde kurulması ve derinleştirilmesinden başka bir şey değildir. Aslında emperyalizmin elinde kalan pazarları derinliğine sömürüyü aşma çabasının zorunlu bir gereği olarak yeni sömürgelerde, gıda, tekstil vb gibi dışa bağımlı montaja bir sanayiinin geliştirilmesi meta veya sermaye ihracına engel olmayıp, bunların yeni koşullarda korunup geliştirilmesine olanak sağlar. Böylece ABD emperyalist kampı kendi etrafında örgütleyip tam bir bütünleşme sağlama ve yeni sömürgeciliği geliştirme ile komünizm düşmanlığı ve ulusal kurtuluş hareketlerinin rotasından saptırıp bastırmayı birliğinde, götürmüş oluyordu.

ABD bu sayede soğuk savaş histerisini alabildiğine körükleyerek NATO, CENTO, SEATO, İMF, Dünya Bankası, vb gibi emperyalist örgütler oluşturuldu. Başta Kore ve Vietnam olmak üzere ulusal kurtuluş devrimlerine müdahalede bulunuldu. Macaristan ve diğer sosyalist ülkelerdeki karşıdevrimciler kışkırtılarak ayaklanmaya sevk edildi. Fakat tüm bu çabalara rağmen emperyalistler arası çelişkiler giderilmediği gibi, sosyalist ve ulusal kurtuluş hareketlerinin gelişmesini önleyemedi. Dönemin sonlarına doğru emperyalistlerin kendi aralarındaki çelişkilerin yoğunlaşmasına paralel olarak, antemperyalist mücadeleler de hız kazandı. Ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel bunalım giderek derinleşti, ve emperyalist çöküşü önlemeyeceği birkez daha açıkça ortaya çıktı.

Sosyalist kampın durumu: Emperyalizmin savaşta varlığına kas-tetmek istediği Sovyetler Birliği, 20 milyon Sovyet yurttaşının kanı

pahasına da olsa insanlığı faşist tehlikeden kurtardı ve emperyalist kuşatmayı kırdı. Savaş öncesinde ve sonrasında Doğu Avrupa’da oluşturulan antifaşist direnme ve halk cepheleeri, Sovyet Kızıl Ordusu’nun da aktif desteği ile faşist işgali püskürttüktten sonra demokratik halk iktidarları kurarak sosyalizme yöneldiler. Kore, Çin ve Çin Hindi’ndeki ulusal demokratik halk devrimlerinin de zaferi ile güçlü bir birleşmiş kamp oluşturan emeğin diktatörlüğü altındaki ülkeler, emperyalizme karşı dikildiler.

Sovyet işçi sınıfı, bir yandan ülkesini yeniden onarır ve daha ileri hamlelere yönelirken diğer yandan halk demokrasisi ülkelerine her alanda yardım için güçlü elini uzatmaktan çekinmedi. Kendi önderliğinde halk iktidarları oluşturan halk demokrasisi ülkelerindeki muzafer proletarya ise, kısa zamanda eski toplumun pisliklerini süpürmek, ekonomisini onarmak ve yeni temeller üzerinde her alanda güçlü bir toplumsal yapıyı oluşturmak için harekete geçerek yeni zaferler kazanmaya başladı. Emperyalizmin ve uşaklarının Macaristan, Polonya, Kore, Çin ve Vietnam’da giriştiği karşı devrimci komploları etkisizleştirerek kazanımlarını koruduğu gibi gerici hayalleri yerle bir etti.

Komünist ve işçi hareketinin durumu: II. emperyalist paylaşım savaşı içinde, uluslararası durum ve işçi sınıfı hareketinin ulaştığı boyut dikkate alınarak Komintern dağıtıldı. Çünkü işçi sınıfı hareketi artık tek merkezden yönetilemeyecek kadar büyümüş ve tüm ülkelerdeki proletarya partileri kendi kanatlarıyla uçabilecek kadar yetkinleşmişlerdi. Komintern 2. ve 2,5. Enternasyonal ile Troçki ve Buharin oportünizmini etkisizleştirerek hemen her ülkede yetkin işçi ve komünist partilerinin yaratılması mücadelesine önemli katkılar yapmış, böylece üzerine düşen görevi yerine getirmişti.

Bu nedenle dünya koşulları ve savaşta dikkate alınarak tüm dünyada tek merkezi parti ve ayrı ayrı ülkelerde birimleri yerine, tüm ülkelerin proletarya partilerinin bir araya gelerek oluşturdıkları komün form teşkil edildi.

Savaşa ve faşizme karşı yürütölen mücadele içinde gelişip güçlenen proletarya partileri tüm emperyalist, kapitalist ülkelerde iktidar alternatifi haline geldiler. Denilebilir ki tüm komünist ve işçi parti-

lerinin gücü savaş öncesine göre nicelik ve nitelik olarak kat kat artmıştır. Fransa ve İtalya'da proletarya geçici de olsa iktidara ortak oldu. İngiltere'de Muhafazakar Parti'yi yönetimden düşürdü. Dünyanın her yanında faşizmin döküntülerinin temizlenmesi, toplumun daha da demokratikleşmesi mücadelesinde yeni mevziler kazandı ve giderek güçlendirdi.

Pekçok sömürge ve yarısömürgede savaş içinde ve sonrasında oluşan işçi ve komünist partileri, emperyalizme karşı doğrudan savaş cephesindeki yerlerini aldılar. Bu dönemde Yugoslav revizyonizminin ortaya çıkışı ve komin formdan tecridi dışında komünist hareketin birliği esas olarak korundu. (1957 Moskova Deklarasyonu ve 1960 bildirisi bunun somut olarak kanıtlanmasıdır.) Avrupa proletaryası, kapitalist emperyalizme karşı Asya, Afrika ve Latin Amerika'da gelen ulusal kurtuluş hareketlerine ve sosyalist kamp ülkelerine güçlü bir maddi ve manevi destek sağlayarak emperyalizmin hareket sahasını daralttı. Ekonomik ve demokratik alanda yeni ve sağlam mevziler kazandı. Gelişmiş kapitalist ülkelerdeki proletarya hareketi, sosyalist kamp ve ulusal kurtuluş hareketleri arasında oluşturulan ittifak güçlendirilerek antiemperyalist cephe daha genişletildi.

Ulusal kurtuluş hareketlerinin durumu: Emperyalist ülkelerin vahşice sömürmekle kalmayarak, aynı zamanda savaşın bütün yükünü omuzlarına yükleyip bir insan malzemesi olarak da kullandıkları sömürge ve yarısömürge ülke halklarının ulusal ve sınıfsal sömürü ve baskıdan kurtuluş özlemleri savaşta ve sonrasında daha da güçlendi. Savaş boyunca mücadeleleriyle demokrasi cephesinin zafetine büyük katkıda bulunan ezilen halklar savaş sonrasında elverişli uluslararası koşullarından da yararlanarak ayağa kalktılar.

Kore, Çin ve Çin Hindi'nde proletarya önderliğinde gelişen antiemperyalist mücadele savaştan hemen sonra taşlandı. Hindistan ve Ortadoğu'daki emperyalist işgal ve sömürgecilik çemberi kırıldı. Afrika'da yükselen hareketler doğdu ve gelişti. Böylece emperyalizmin klasik sömürgecilik sistemi parçalandı ve dağılma yoluna girdi. Ama antiemperyalist coşkuyla ayağa kalkan halklar, siyasi bağımsızlıkla yetinmeyerek ekonomik, askeri, diplomatik ve kültürel bağımsızlık içinde yürüyüşe geçip yeni sömürgeciliğe karşı müca-

deleye atıldılar. Kore ve Vietnam Kuzey ile Çin emperyalist kapitalist sömürü zincirinden tamamen koparak sosyalizm yoluna girdiler.

Emperyalizmin pazarlarını korumakla daha da derinleştirmek ile ulusal kurtuluş hareketlerini rotasından saptırmak amacıyla oluşturduğu yeni sömürgelerdeki feodal komprador ve oligarşik devletlere karşı, proletarya ve diğer emekçi sınıf ve tabakalar tam bağımsızlık ve demokrasi için kavga bayrağını yükseltmekte gecikmediler. Burjuvazinin yurtseverlikten tümüyle yüz geri etmesi üzerine proletarya antiemperyalist mücadele bayrağını ayaklar altına düşürmemek için ele aldı ve yükseklerle çıkardı. Asya, Afrika ve Latin Amerika'da proletarya önderlikli bağımsızlık ve demokrasi mücadeleleri, burjuva milliyetçiliğinin gerçek niteliğini açığa çıkararak kukla yönetimleri ve efendilerini tehdit etmeye başladı. Dönemin sonlarına doğru giderek artarak bir hız kazanan antiemperyalist fırtına Küba'da, Balista, Mısır'da Faruk, Irak'ta Nuri Sait diktatörlüklerini devirdi. Güney Vietnam'da demokratik halk devrimi doğrultusunda yeni adımlar atıldı.

Üçüncü dönem (1960 sonrası)

Emperyalizmin durumu: Sosyalist blok, proletarya hareketi ve ulusal kurtuluş savaşları karşısında varlığını ve sömürü alanlarını korumak için emperyalist kampın ABD önderliğinde giriştiği karşıdevrimci örgütlenme, restorasyon ve entegrasyon çabası devrimci güçlerin yükselen mücadelesi ve kendi aralarındaki antagonist çelişkilerin artan bir yoğunluk kazanması nedeniyle başarıya ulaşamadı. Mısır'da Faruk'un, Irak'ta Nuri Sait'in, Küba'da Batista'nın Polonya, Çin vb ülkelerdeki karşıdevrimci ayaklanma ve karışıklıkların bastırılması sosyalist ülkelerin, İngiltere, Fransa, İtalya, ABD vb kapitalist emperyalist ülkelerdeki grev, gösteri, işgal vb gibi eylemler işçi sınıfı hareketinin gelişmesinin engellenmeyeceğini ortaya koydu. Ayrıca 1960'dan sonra emperyalist kampta yeniden su yüzüne çıkan ve giderek derinleşen çelişkiler, çürüyen bir sistemin kendisini korumak ve sürdürmek için giriştiği tüm çabaların umutsuz bir çırpıniştan başka bir şey olmadığı ortaya koydu.

Emperyalistler arasında pazar ve nüfuz alanları üzerinde öteden beri varola gelen antagonist nitelikli çekişme ve çatışmaları giderek tam bir birleşme ve entegrasyon sağlamak zaten eşyanın tabiatıyla çelişmektedir. Nitekim olabildiğine körüklenen soğuk savaş histerisine ve komünizmden duyulan ortak korkuya rağmen 1960'lardan sonra emperyalist devlet ve tekellerin kendi aralarında ve eski sömürgelerindeki uşaklarıyla olan ilişkiler tamamen açığa çıktı ve giderek artan bir yoğunluk kazandı. Avrupa emperyalistleri başta ABD olmak üzere diğer emperyalist ülke ve tekellere karşı çıkarlarını korumak ve geliştirmek için AET'yi oluşturdular. Uzak Doğu'da Japon emperyalizmi bayrağı açtı ve diğer emperyalist ülkelerin pazarlarına dalışa geçti. Pekçok yenisömürge ve bağımsızlığını yeni kazanan ülke emperyalizmden bağımsız bir politika gütmeye eğilimine girdi ve bloksuzları oluşturdu. Fransa'nın askeri kanadından çekilmesiyle NATO sarsılmaya başladı. Bağdat Paktı (CENTO) 1958'de Baas Partisi'nin Irak'ta yönetimi ele geçirmesiyle işlemez hale geldi. SEATO göstermelik bir örgüt olmaktan öteye gidemedi. Türkiye ve Yunanistan arasında olduğu gibi emperyalizmin işbirlikçisi devletler arasında başgösteren yerel çekişme ve çatışmalar dünyanın dört bir yanında boy vermeye başladı vb.

Arap-İsrail çatışmasının ardından fiyatları hızla yükselen petrolün de etkisiyle ekonomisi de sarsılmaya başlayan kapitalist emperyalist devletlerin her biri ayrı ayrı can telaşına düştü. Enflasyon aldı yürüdü. Emperyalistlerin durumlarını korumak amacıyla bunalımı yeni sömürgelere ihraç etmeleri, bu ülkelerdeki hastalıklı ekonomiyi ölüm döşegine soktu. Ne İMF reçeteleri, ne dünya bankasının yardımları, ne Avrupa yatırım ve kalkınma bankasının çabaları enflasyon devallüasyon ikilemine son veremediği gibi bunalımı da giderek derinleştirdi. Emperyalist kapitalist sistemdeki ekonomik bunalıma derin bir siyasal, sosyal ve kültürel ve ideolojik bunalım eşlik etmektedir. Halkların durdurulamaz mücadelesi birkaç istisna dışında klasik sömürgeciliği tümü ile tasfiye etti. Dönemin başındaki Cezayir devrimini 1970'li yıllarda Mozambik, Gine, Angola devrimleri izledi. Küba devrimi ile yeni sömürgeciliğe karşı zaferler kazanma ve kukla yönetimleri yerle bir etme mücadelesini Güney Vietnam'ın kurtuluşu takip etti. Vietnam'daki yenilgi ile çöküşü ivme kazanan emperya-

lizm Afrika ve Asya'da hızla gerilemeye başladı. Etopya, Güney Yemen ve Afganistan emperyalizmin denetiminden çıkarak sosyalizmin yoluna girdiler. Emperyalizmin en güvendiği iki müttefiki olan İran ve Nikaragua'daki şahlık ve Somoza diktatörlüğü, halk devrimleri karşısında tarihe gömüldüler. Diğer pekçok yeni sömürge sivil ve askeri faşist ve yarı faşist iktidarlar birbirlerini kovaladılar. Kısaca ne nükleer silahlar, ne savaş tehdidi, ne revizyonist ihanet, ne de devrimleri içten saptırma çabaları emperyalizmin hızla çöküşe gitmesine yetmemektedir.

Sosyalist kampın durumu: Emperyalist kapitalist kamptaki kargaşalık ve çöküşe karşılık, sosyalist ülkelerin ileriye doğru yürüyüşleri devam etti. Tüm sosyalist ve halk demokrasisi ülkelerinde kolektivizmin maddi ve teknik temelleri daha da geliştirmek, halkın yaşam standartlarını ve refah seviyesini daha da yükseltmek ve sınıflı toplumun tüm pisliklerini kökünden temizlemek için yürütülen mücadelede yeni mevziler ve zaferler kazanıldı. Küba ve Çin Hindindeki devrimleri, Mozambik, Angola, Gine, Güney Yemen, ve Afganistan'daki zaferler takip etti. Böylece emperyalizm nüfuz alanlarını yitirir ve çöküşe giderken, sosyalizmin etki alanı genişledi ve üstün bir konuma geçti.

Bütün bu zaferlere karşılık, bazı sosyalist ülkelerdeki proletarya partilerinde yönetimi ele geçiren revizyonist oportünist klikler, sosyalist kampın birliğini parçalayarak büyük tahribatlar yaptılar. Dışta emperyalizmin etki ve baskısı ile, içte sınıflı toplumun kalıntıları ve bürokratlaşmanın gelişmesine temel sağladığı revizyonist yönetici kliklere rağmen sosyalist kamp vardır ve dünya ölçüsünde üstünlüğü elde tutmaktadır. Güttükleri revizyonist oportünist politikayla sosyalizmin inşasını ve dünya devrimini sekteye uğratan kliklerin zaman zaman emperyalizmin yedeğine düşmeleri ve hatta bir başka sosyalist ülkeye saldırarak kadar rotadan çıkmaları sosyalist kampın varlığını inkar etmeye neden olamaz. Objektif varlığıyla emperyalizme karşı duran, onun karşı devrimci arzu ve girişimlerine ket vuran sosyalist kamp emperyalist haydutların istedikleri canavarlıklarını yapmalarına ve serbestçe cirit atmalarına engel olmakta, proleter ve ulusal kurtuluş hareketlerinin gelişmesine maddi ve manevi destek sağlamaktadır.

Komünist ve işçi hareketinin durumu: Ekim Devrimi'nden beri birlik ve bütünlüğünü sürekli bir şekilde pekiştiren işçi ve komünist hareket, 1960'lardan sonra iki karşıt uçtan kaynaklanan ağır bir tahribat ve parçalanmaya maruz kaldı. Sosyalist ülkelerde parti ve devlet kademelerindeki bürokratlaşma ve emperyalist kültürel zamanın temel sağladığı revizyonizme kapitalist ülkelerde işçi aristokrasisi ile parti ve sendikalardaki bürokratlaşmadan kaynaklanan oportünizm eşlik etti. Sağ ve “sol” revizyonizm birbiriyle yarış halinde artarda “iki toplumsal sistem arasında barışçı ekonomik yarış”, “barış içinde sosyalizme geçiş”, “ileri demokrasi”, “kapitalist olmayan yoldan kalkınma” “iki süper devlet”, “üç dünya” vb gibi tezler üretmeye başladılar. Yüro-komünizm ve milli komünizm gibi oportünist akımların da koroya katılmasıyla kısa sürede devlet ve devrim, savaş ve barış, parti ve cephe gibi temel konulardaki Leninist tezler ya tersyüz edildi, ya da tümüyle rafa kaldırıldı.

Revizyonizm, devrimin gerçekleştirildiği ülkelerde sosyalist inşayı sekteye uğratar, emperyalizme teslimiyeti öne çıkarırken, kapitalist ülkelerde de emperyalist burjuvaziyle işbirliğini ve devrimden vazgeçerek işçi sınıfının oportünist hayallerle uyutulmasına ve mücadelesinin burjuvazinin rotasında eritilmesine neden oldu. Oportünist şeflerin ihanetleri ve revizyonist tezleri ile yarattıkları kargaşaya rağmen, pekçok kapitalist ülkede proletarya ekonomik ve demokratik mevzilerini korumaya devam etmekte, daha iyi ve ileri hedeflere yönelik mücadelesini sürdürmektedir.

Oportünist şeflerin “sosyal barış”, “toplumsal antlaşma”, “tarihsel uzlaşma” vb, gibi teraneleri sonuç vermemekte proletarya, revizyonist-oportünist şeflerin “barış” çılgınlıklarına rağmen grev gösterileri, boykot, işgal vb, gibi eylemlere girişmekte; ve daha yüksek mücadele ve eylem biçimlerine hazırlanmaktadır. Daha şimdiden bazı ülkelerde Marksist-Leninist partiler yeniden kurulmuş, diğerlerinde ise oluşturulmak için yoğun çabalar gözlenmekte, veya parti ve sendika kademelerindeki oportünistler dışalanmaktadır. Ama şu bir gerçektir ki, insanlık tarihinin tanıdığı en devrimci sınıfı, devrim yolundan alıkoymak umutsuz ve boş bir çabadır. Burjuvazi ve onun işçi sınıfı saflarına sızmış ajanların her türden engelleme ve hareketi içten

saptırma çabalarına rağmen, tarihin karşı konulmaz bu büyük yürüyüşü yoluna devam edecektir.

Ulusal kurtuluş hareketlerinin durumu: Emperyalizmin klasik sömürgecilik yerine yeni sömürgeciliğe başvurmasının nedenlerinden biri de sahte bir bağımsızlıkla maskelediği, ama ekonomik, diplomatik, askeri ve kültürel olarak kendisine bağımlı devletler aracılığıyla ezilen halkların emperyalist baskı ve sömürüye karşı olan mücadelelerini hedefinden saptırmak vebastırmaktı. Oysa klasik sömürgeciliği tarihin çöp tenekesine atan halkların yeni sömürgecilik karşısında eli-kolu bağlı kalmaları, emperyalist baskı ve sömürüye boyun eğmeleri beklenmezdi. Nitekim yeni sömürgeci sistemde Küba devrimiyle başlayan ilk çatlak, Asya, Afrika ve Latin Amerika'daki yeni fırtınaların habercisi oldu.

Emperyalizm ve kuklalarının egemenliğini sarsmaya başlayan devrimci halk hareketlerini bastırmak için faşist ve yarı faşist yönetimlerin, askeri cuntaların birbirlerini kovalaması, yeni sömürgeci sistemi kurmaya yetmedi. Çin-Hindi'nin, Angola'nın, Afganistan'ın emperyalist zincirden koptuğu bu dönemde emperyalizmin ve uşaklarının kendi aralarındaki çelişkiler de derinleşti. Bir dizi yeni sömürge, halk devrimlerini önlemek veya hedefinden saptırmak için sahte bir tavır içine girmek ve "bağlantısız" bir politika izlemek zorunda kaldı.

Emperyalizmin makina donatımı, yedek parça, girdi vb ile kendisine bağımlı kılıp çarpık ve montajcı bir kapitalist gelişme modeli dayattığı yeni sömürge ülkeler, bu dönemde dünya kapitalizminin derinleşen bunalımı ve son petrol zamlarıyla giderek derinleşen bir ekonomik bunalımın girdabına yuvarlanmışlardır. Ekonomik bunalımın derinleştirdiği sosyal bunalım ve çalkantıları bastırmak için oluşturulan askeri faşist yönetimler, halka karşı kendilerini ve efendilerini korumak amacıyla ordunun harcamalarını arttırdıkları ve baskıyı yoğunlaştırdıkları oranda ekonomik ve sosyal bunalım derinleştikçe derinleşmekte, bu ise o çok özlenen siyasal istikrarı sağlamak bir yana, sürekli bir krize neden olmaktadır. Hemen hemen tüm yeni sömürgelerde bırakalım 'demokrasi'yi, askeri faşist diktatörlüklerin bile uzunca bir süre yaşayamayışları ve artarda devrimleri bu durumu açıkça kanıtlamaktadır.

Yazık ki, revizyonizmin yol açtığı tahribat nedeniyle bir türlü

dinmek bilmeyen kitle mücadelesi, Somali, Mısır, Irak, Suriye, İran, Nikaragua vb ülkelerde görüldüğü gibi son tahlilde yine burjuvazinin potasında eritilmektedir. Tüm yeni sömürgelerde neredeyse süreklilik arz eden ekonomik ve siyasal kriz ortamının devrimle taşlanmayı için, revizyonizmin dışalanarak Marksist-Leninist proletarya partilerinin oluşturulup antiemperyalist, antifaşist kavga bayrağını ele geçirerek yükseltmesi zorunludur.

Tarihte Kürdistan ve Kürdistan toplumu

Kürdistan ve Kürdistan toplumu yakından tanınmadıkça Kürdistan devriminin doğası, hedefleri, itici güçleri, araç ve yöntemleri kavranamaz. Günümüz Kürdistan'ı ve Kürdistan toplumunu tanımak için de, mutlaka Kürtlerin ve Kürdistan'ın tarih içinde maruz kaldığı işgal, istila ve sömürgecilik olayı bilinmelidir. Bu ise her şeyden önce Kürtler ve Kürdistan hakkında bir fikir sahibi olmayı getirir.

Bu nedenle günümüz Kürdistan'ı ve toplumsal yapısına bakmadan önce, Kürtler ve Kürdistan hakkında bazı tarihi gerçekleri saptayacak, bu temelde Kürdistan'ın istilalar, işgaller ve sömürgeleştirilme tarihini ele alarak bugünkü toplumsal yapısının ne olduğunu ve nasıl oluştuğunu açıklamaya çalışacağız. Çünkü, bu yapılmaksızın Kürtler ve Kürdistan hakkında söylenecek her sözün, yapılacak her tespitin tarihsel gerçekleri tam olarak yansıtamama, eksik ve yetersiz olma tehlikesi söz konusu olabilir.

1. Kürtler ve Kürdistan

a) Kürdistan'ın dünyadaki yeri ve önemi:

Ön Asya'da doğu sınırı Urmiye Gölü'nden başlayarak güneye doğru inen, güneyde Musul ve Kerkük'ten sonra düz bir hat çizerek Haran Ovası'nı da içine alarak İslahiye'ye varan, Batı'da Pazarcık, Elbistan ve Gürün'ü de içerdikten sonra Bayburt'a kadar uzanan, Kuzey'de Kars'ı kucaklayıp tekrar Urmiye'ye ulaşan doğal sınırlar içinde kalan Kürdistan; engin dağların ve verimli ovaların birbiriyle kucaklaştığı ve üzerinde yoğun olarak 20 milyonu aşkın Kürt'ün yaşadığı yaklaşık 550.000 km² geniş bir ülkedir.

Çeşitli uygarlıklar ve kıtalararası geçiş alanı olan Kürdistan, Asya, Afrika ve Avrupa kıtalarını birbirine bağlayan stratejik önemdeki karayollarının da kavşağındadır. Uzakdoğu ve Hindistan'ı Akdeniz ülkeleri ve Avrupa'ya, Habeşistan, Mısır ve Arap yarımadasını İran ve Kafkas ötesine bağlayan doğal yollar doğudan batıya ve güneyden kuzeye bu ülkeden geçmektedir. İpek ve baharat yolu gibi ilk ve ortaçağda önemli bir artık değerin aktığı bu kanallar, sürekli bir şekilde yabancı işgalcilerin iştahını kabartıp durmuştur.

Stratejik coğrafi konumu dışında aşılması güç yalçın dağlara, zengin akarsulara ve doğal bir bitki örtüsüne de sahip olan ülkemiz Kürdistan aynı zamanda bir ucu Mısır'daki Nil deltasına, öbür ucu Hindistan'ın İndüs ve Pencap vadisine dayanan verimli hilalin de göbeğinde yer almaktadır. İlk çağda yeryüzü cenneti olarak kabul edilen Kürdistan'ın insanlık tarihinde tahıl tarımı ve yerleşik hayata ilk geçişin yapıldığı bir alan olmasında ve uygarlığın bu topraklar üzerinde erkenden doğup gelişmesinde bu verimli toprakların önemi büyüktür. Çünkü o çağda üretim araçları ilkel, emek basit ve yetersizdir. Bu nedenle dünyanın herhangi bir toprak parçası üzerinde yapılan üretimin bol ve yeterli ürün vermesi, hatta artık bir ürünün gerçekleşmesi için maddi servetlerin anası olarak kabul edilen toprağın verimli olması zorunluydu.

Maddi servetlerin, dolayısıyla manevi değerlerin de anası olan toprak, aynı zamanda uygarlığa geçişi sağlayan, ona temel teşkil eden esas ögedir. Bir bakıma insanları emzirip büyüten ana gibidir. Bu nedenle Mezopotamya uygarlıklarının tümünde “toprak ana” kavramı yerleşmiştir. Hele hele Kürtlerde toprak, yurt ve namus kavramları kutsal ve özdeş olup, uğrunda savaşılmaları gereken öğelerdir.

b) Kürtlerin kökeni ve Med organizasyonu:

İnsanlık tarihi, neslin ve maddi şeylerin üretiminin gerçekleştirilmesi, sürdürülmesi ve daha da üst seviyeye çıkarılması için yürütülen mücadelelerin tarihidir. İnsanlık hep kendisin korumak ve geliştirmek cabası içinde olagelmıştır. İnsan neslinin kendisini koruyup geliştirebilmesi için ise madde şeylerin üretimi gerekli ve vazgeçilmezdir.

Maddi servetlerin üretiminde toprak anaysa, baba da emektir. Fakat maddi üretimin gerçekleşebilmesi için insan emeği ne kadar gerekli ise, yine insan emeğinin yaratıcısı olduğu üretim araç gereçleri de en az o kadar gereklidir.

Bu nedenle, denebilir ki, maddi yaşam seviyesini olduğu kadar, nüfus miktarı ve örgütlenmesi de maddi şeylerin üretiminin, dolayısıyla da üretim araçlarının –zira, üretin güçleri içindeki en hareketli öge budur– gelişkinlik derecesin bağlıdır.

İnsanlık bugüne pekçok tarihi aşamalardan geçerek gelmiştir. Günümüzde sayıları belli olan insan toplumları tarihin ilk çağlarında, üretimin oldukça düşük ve yetersiz olmasından ötürü dağınık ve sayısız insan kümeleri biçiminde örgütlenmişlerdi. İnsanlık tarihinde uzun bir dönemi kapsayan vahşet çağındaki gen, klan ve kabile gibi insan toplulukları üretimin gelişmesine bağlı olarak evrimleşip, yerlerini barbarlık döneminde aşiret ve aşiret konfederasyonları biçimindeki üs örgütlenmelere terk ederler.

Anayurtları İskandinav yarımadası olan Hint-Avrupa grubu halkları da diğer kavimler gibi, vahşet çağındaki örgütlenme ve yaşayış tarzından geçtiler. Ancak maddi, daha çok da neslin üretimi sonucu göçebe bir yaşantı sürdüren diğer Ariler gibi, tarihi olguların ilk ataları olduğunu kanıtladığı Med kabile ve aşiretleri de artan nüfus nedeniyle anayurtlarında yaşamlarını sürdüremez oldular. Bu yüzden MÖ yaklaşık 1000 yıllarından itibaren İskandinav yarımadasından Orta Avrupa, Ön Asya ve Hindistan'a doğru göç etmeye başladılar.

O zamanlar barbarlık çağını yaşayan Med kabile ve aşiretleri Rusya steplerine, oradan da Urmiye ve Van Gölü arasındaki alana gelip yerleştiler. Fakat Medlerin bugünkü Kürdistan topraklarını yurt edinmeleri kolay olmadı. Bunun için önce kendileriyle aynı soydan olan Perslerle, sonra da zamanın en büyük ve zorba köleci imparatorluğunu kuran Asurilerle uzun süren savaşlara girmeleri gerekti.

Medler, sosyal olduğu kadar, siyasal bir örgütlenme biçimi de olan aşiret konfederasyonları biçiminde örgütlenerek uzun süreli “bir halk olarak varolma ve yurt tutma” mücadelesinde Persleri yenip, onları Güney-Batı İran'a sürünce, kendilerine daha verimli ve stratejik önemi büyük olan Batı'nın kapısı açılmış oldu. Fakat bu

kez de ya Asur engelini yıkmak, ya da onların ortadan kalkmasını beklemek gerekiyordu.

Kendilerim Aryen (ateş) bir halk olarak gören Medlerin Asurilerin yıkılmasını beklemeleri söz konusu değildi. Nitekim Medler, Asurilere karşı savaşmayı tercih ettiler. Yüzyıllarca süren bu savaştan Medler MÖ 612 yılında Asur İmparatorluğu'nun başkenti olan Nînova'yı zapt edip yerle bir ederek zaferle çıktılar.

Böylece yurt tutma ve halklaşma hareketleri önündeki Pers ve Asuri engelini aşan Med kabile ve aşiretleri, hemen hemen bugünkü doğal Kürdistan sınırlarının belirlediği bir alan üzerinde Meddiya adıyla bir devlet kurarak efendi bir kavim haline geldiler. Oldukça hareketli ve sayıca kalabalık olan Med kabile ve aşiretleri, Meddiya'da kendilerinden önce yerleşik bulunan halklarla kaynaşarak, ama daha çok etkileyerek onlara kendi dil ve kültürlerim hakim kıldılar. Aynı zamanda kendileri de yerleşik halkların ve bölgenin zengin kültüründen etkilenerek, Kürt halkının tarihindeki oluşumuna temel teşkil ettiler.

2. Köleci dönemde Meddiler Medya

Asurilerin Ortadoğu halkları üzerinde kurdukları zorba egemenliğe son veren Meddilerin kurdukları devlet köleci ve despotik bir karakterdeydi. Zaten Meddilerde Asurilere karşı yürütülen savaşla sınıflaşma iç içe yürümekteydi. Fakat Zerdüştlük gibi milli bir ideolojinin önderliğinde yürütülen bir savaşla tüm Ortadoğu halklarını cendereye alan Asurun yerine oluşturulan bu devlet, Medlerin yurt tutmasında ve halklaşmasında bir kaldıraç rolü oynadığından tarihte ilerici bir rol oynadı. Ayrıca Meddiler, bu devlet sayesinde bugünkü Kürdistan topraklarını kapsayan bir alana bir daha silinmemek kaydıyla damgalarını vurabilmişlerdir.

Tarihte Kürtlerin kurduğu ilk devlet olan Meddiya'nın MÖ 550 yılında, kendileri gibi Ari soyundan olan Persler tarafından yıkılmasıyla, Kürtler ve Kürdistan'ın işgal, istila, talan ve zorbalığa maruz kalmaktan ibaret olan tarihi başlamış oldu.

MÖ 550 yıllarından MÖ 330 yılına kadar devam eden Pers ege-

menliği, Medlerin halklaşmasını sürdürüp, dil ve kültürlerini geliştirmelerine engel değildi. Buna rağmen bağımsız ve özgür yaşamı tercih eden Med kabile ve aşiretleri Pers egemenliğine karşı sık sık ayaklanarak dağlara çekildiler. Böylece nisbi de olsa bağımsız kalabilen Meddiler Pers egemenliği altında da gelişmelerini sürdürdüler.

Yunan-Makedonyalıların MÖ 330 yılında Persleri yenmesi üzerine, diğer Ortadoğu halkları gibi kısa süre de olsa Helen egemenliği altına alınan Meddiler, Büyük İşkender'in ölümü ve kurduğu imparatorluğuın parçalanmasıyla gelişmelerini daha serbestçe sürdürdüler. Bu dönemde tarihte ilk defa olarak Yunan bilginleri Medler için "Kurdo" ve "Kurdiene" ismini kullandılar.

Daha sonra hızlı bir gelişme kaydeden Ermeniler, Ararat dağından çıkarak kuzey'den güneye doğru (Ağrı'dan Nusaybin ve Cizre'ye kadar) bazen Kürtlerle barışarak, bazen de egemenlikleri altına alarak MÖ 50 yıllarına kadar bölgede hüküm sürdüler. Yine aynı dönemde, tarihte ilk defa bir köle isyanında Kürdistan'da bugünkü bayrak yerine geçen bir flama kullanıldı (MÖ 50.)

Batı'da İberik Yarımadası'ndan taşarak tüm Akdeniz havzasını egemenliği altına alan büyük bir kölecı imparatorluk oluşturan Romalılar, MÖ 50 yıllarından itibaren bütün bölgeyi, bu arada Mediya'yı da yakıp yıkarak istila ettiler. Daha çok Dicle-Fırat havzasında egemenlik kuran Romalılar, MS 260 yıllarından itibaren İran'da büyük bir imparatorluk kuran Sasanilerle çatışmaya başladılar. Aralıksız olarak 640 yıllarında Arap-İşlam fetihlerinin başlamasına kadar devam eden bu çatışmada, her iki kölecı imparatorluk da birbirlerine üstünlük kuramadılar. Uzun bir tarihi dönemi alan bu çatışmada, savaş alanı olarak seçilen Medya ve Medler çok büyük zararlar gördüler.

Kürtler, Med devletinin yıkılmasından sonra maruz kaldıkları yabancı egemenlik altında kısmi de olsa halklaşma hareketlerini sürdürmelerine ve feodalizme doğru evrimleşmelerine, ideolojik olarak milli kalmayı başarıp, dil ve kültür alanında gelişmelerini nispi de olsa sürdürmelerine rağmen, siyasal alanda aynı başarıyı göstere-mediler. Hatta ilk çağda kentler ve ovalık alanlar sürekli olarak yabancı egemenlik altında kaldığından ve dağlara çekilen Kürtler ise

sosyal ve siyasal olarak adeta geriye dönüş yaparak kabilesel ve aşiretsel yapılarını sürdürmeye çalıştıklarından, sosyal gelişme de geri kaldı. Yine de Kürtler, feodalizme geçişte, diğer birçok halktan daha belirgin olarak tarih sahnesindeki yerlerini aldılar. Ancak siyasal bir organizasyondan yoksun oluş, Kürtleri dışardan gelecek saldırılardan korunma gücünden mahrum ediyordu.

3. Feodal dönemde Kürtler ve Kürdistan

a)Arap egemenliği dönemi:

Kölecilikten feodal bir imparatorluğa doğru ve Sasani İmparatorluğu'nun Kuzey Suriye'den geçen ticari yolları denetimlerine almalarından dolayı büyük bir sıkıntıya düşen Arap tacirleri içine düşükleri bunalımdan kurtulmak için VII. yüzyılın başından itibaren İslamiyet altında yeni bir ideoloji yaratarak bu ideolojinin önderliğinde güçlü bir istila ve fetih hareketi başlattılar.

Aynı zamanda Ortadoğu'da feodalizmin gelişme çağını da başlatan Araplar, çok geçmeden bütün bölgeyi, bu arada ticari yolların kesiştiği Suriye'yi de denetimleri altına alarak Bizans ve Sasani İmparatorluklarına üstünlük sağladılar. Şunu da kabul etmek gerekir ki, İslam fetihçi bir karakterde olmasına rağmen, kölecilik egemenlik altında bulunan halklar tarafından sevinçle karşılandı. Fakat kısa bir süre sonra daha ilerici bir ideoloji ve üretim tarzını temsil etmesine rağmen, Arapların İslamlık maskesi altında gizlemeye çalıştıkları talanları açığa çıkınca, halklar Arap istilasını ve İslam ideolojisine karşı da büyük bir direnme içine girdiler. Hatta bir kesimi başka türlü baş edemeyince, kendi ulusal dinleriyle İslamlığı karşılaştırarak oluşturdukları çeşitli mezhep sapkınlıklarını bir milli direnme ideolojisi haline getirip Arap-İslam fetihlerine karşı direnmeye çalıştılar. Ancak feodalitenin o dönemde ilerici bir karakterde olmaması, feodalleşme eğilimi içinde olan kent ve kırdaki sömürücü sınıfların İslamlığı çıkarlarına uygun bir ideolojik biçim olarak görmeleri ve bu nedenle de Arap istilacılarıyla işbirliğine yönelmeleri direnmelerin yenilgiyle sonuçlanmasına yol açtı. İslamlıkla kurulan feodal sömürgeci nitelikli Arap imparatorlukları, XI. yüzyıla kadar

sayıca büyük bir halk grubunu egemenlikleri altına alarak, Araplaşma ve feodalleşmeyi egemen kılıp, çeşitli halkların milli gelişmelerini engellediler, hatta bir kesimini tümünden Araplaştıracak tarihten silmeyi başardılar.

Ortadoğu’da Arap hakimiyeti altında geliştirilen feodal sömürgeciliğin, üzerinde etkisini en çok hissettirdiği halklardan biri de Kürtlerdir. Bunda, feodal gelişme için elverişli şartlar sağlayan verimli toprakların Kürdistan’da bulunması ve Kürtlerle Arapların coğrafi yakınlığı kadar, köleciliğin baskısı altında bulunan Kürt halk kitlelerinin İslamlığa duyduğu sempati ve feodalleşmeye başlayan Kürt aşiret reisleri ve köle sahiplerinin İslamlığı çıkarlarına uygun görmeleri de büyük rolü oynadı. Bizanslıların Kadisiye’de yenilmesinden sonra, kısa bir sürede Suriye’yi istila eden Araplar, 640 yıllarında Kürdistan sınırlarına dayandılar. Kürtlerin önceleri Araplara karşı direnerek, bu uğurda epey kan dökmelerine rağmen yukarıdaki nedenlerden Arap istilasının gerçekleşmesi pek uzun sürmedi. Böylece özellikle Güney Kürdistan’daki verimli ovalarda Arap egemenliği altında feodalleşme güçlü bir ivme kazandı. İstilacılar fethettikleri alanlarda, kendilerine bağımlı Arap ve Kürt asıllı feodal emirlikler örgütleyerek, feodal Arap sömürgeciliğin kurumlaştırılmasıyla toplumun feodalleşmesini birlikte yürüttüler, yani Kürdistan’da feodalleşme, sömürgeleşme ve Araplaşma birbirini tamamlayarak paralel bir gelişme gösterdi.

Bu nedenle Arap İslam sömürgeciliği altında oluşan feodal toplum yapısı içinde Arap ve Araplaşma yanlısı güçlü bir işbirlikçi uşak tabaka oluştu. Tarihi boyunca yabancı egemenlere kölece hizmet eden bu hain ve uşak feodal tabaka Kürt milli değerlerini hor görerek. O güne kadar büyük bir zenginlik içinde gelişen Kürt dilini ve kültürünü terk edip, Arap dil ve kültürünün taşıyıcılığını yapmaya başladı. Tabii yabancılara karşı direnmeyi değil, teslimiyeti ve uşaklığı tercih edenlerin ideolojik ve politik alanda bağımsızlıkçı bir tavır içine girmesi ise hiç mi hiç mümkün olmazdı. Ve nitekim herhangi bir milli biçime sokulmaksızın –Araplardan olmadığı gibi– Kürdistan’a aynen yansıtıldı.

Yabancıların Kürdistan’daki ajanı olma rolünü adeta gönüllü olarak üstlenen Kürt aşiret reisleri, toprak ağaları ve din adamları, iha-

netlerini halka ‘yüce İslam dini’nin bir gereği olarak yansıtmaya çalıştılar, ve itiraf edelim ki, bunda hayli de başarılı oldular. Bu sa-yede Allah’a kulluğu, halifelere ve feodallere kullukla bağdaştırıp özdeşleştirdiler.

Sürekli bir hal alan yabancı işgal ve talan nedeniyle oldukça za-yıflayan bir ekonomik temelde, bağımsızlıkçı bir ideoloji ve politika yürütmek istilacıların gücü de dikkate alındığında elbette hayli zor bir işli. Fakat Kürt egemenliklerinin zor dahi olsa, asla imkansız bir şey olmayan bağımsızlıkçılık yerine, teslimiyet ve uşaklığı tercih etmelerindeki temel neden yabancı hakimiyet altında ve onlar eliyle feodalleşmeleri ile sınıfsal çıkarıdır. Çünkü emir ya da bey olmanın yolu, Arap halifelerine uşaklık etmekten ve Araplaşmaktan geçi-yordu. Öyle ki, dönemin aşiret reisleri, toprak ağaları ve din adamları Araplaşma ve uşaklaşmada birbirleriyle tam bir yarış halindeydiler. Bu yüzden pekçoğu Kürtlüklerini inkar edip soyunu Araplara da-yandırmak için en olmadık hikaye ve yalanları uyduruyordu.

Özetle, köleciler çağda hiç olmasa ideolojik olarak milli kalabilen Kürtler, feodal dönemde toplumsal yapılarına sokulan hain feodaller grubunun yabancıların tam bir ajanı gibi hareket etmeleri yüzünden, bu alandaki bağımsızlıklarını da yitirerek kendilerine yabancılaşma yoluna girdiler. Doğal olarak bunda Kürt halk kitlelerinin bir günahı yoktur. Egemenliği ellerinde tutan sınıfların ihanetine uğrayan bir halkın, ortaçağ koşullarında bağımsız bir ideolojik ve siyasal yapı oluşturarak yabancılara karşı direnmesine, dirense bile başarıya ulaş-masına olanak yoktu. Nitekim, Kürdistan’ın toplumsal bünyesine dahil edilen yabancılaştırıcı ve uyuşturucu İslam ideolojisi hain Kürt feodalleri ve uşak aydın (din adamları) tabakasının engelleyici ça-basına rağmen, 739 yılında Güney Kürdistan’da (Gurgany bölge-sinde) tarihte ilk defa kızıl renkli bir flama (Sorkh alem) kullanan kölelerin ve serflerin başlattığı isyan, Arap halifesi ve diğer feodaller tarafından tam bir soykırıma varan katliamla vahşice bastırıldı.

b)Yabancı egemenliğin zayıf olduğu dönem:

Kürdistan’da feodalizm VII. yüzyıldan XVIII. yüzyıla kadar koyu bir Arap egemenliğinin altında gelişti. Bu tarihten itibaren güneyde Arap Abbasi İmparatorluğu’nun güçsüz günlerini yaşıyor olması,

kuzeyde Gürcü ve Ermenilerin Kafkas ötesine sıkışması, doğuda henüz yeni bir istilacı kavimin belirmemesi, nispi de olsa feodalizmin bağımsız olarak gelişebilmesine elverişli dış koşulları yarattı. Bu durumdan yararlanan bazı Kürt beyleri bağımsızlıklarını ilan ettiler. Örneğin bu dönemde merkezi Meya farkın (Silvan) olan Mervani Kürt devleti, Van'dan Urfa'ya kadar olan geniş bir alan üzerinde yüzyıldan fazla süren bir zaman içinde bağımsız yaşadı. Aynı dönemde Kürt dili ve kültürü de Arap dili ve kültürünün baskısından sıyrılıp bağımsız bir gelişme içine girdi. Bu sayede Fegi-Teyrani gibi ulusal ozanlar yetişti.

Fakat XI. yüzyıldan itibaren Ortadoğu üzerinde akıncı ve talancı bir yapıda olan Türk-Oğuz boylarının yeni bir istilacı güç olarak belirmesi Kürtlerin de bağımsız gelişmesini sekteye uğrattı. Anayurtları Orta Asya olan barbar Türk boyları, VII. yüzyıldan itibaren artan nüfus, kuraklık ve Çin baskısı nedeniyle Hindistan ve batıya doğru göç etmeye başladılar. Göçebe bir yaşam sürdüren savaşçı Türk boylarının batıya doğru akın eden büyük bir kesimi Hazar denizinin güneyinden sarkarak İran üzerinden Ortadoğu ve Avrupa'ya doğru akına geçtiler. Ancak kendilerinden önce İran'ı hakimiyetleri altında olan Araplarla karşılaştılar.

Önceleri Araplarla çatışarak ideolojilerine karşı direnen barbar Türk boyları IX. ve X. yüzyıllarda kitleler halinde İslamlığı benimsemeye başladılar. Çünkü, fetihçi ve talancı bir yapıya sahip olan Türkler, tümüyle İslamiyeti benimsemiş olan Ortadoğu halklarınca tepkiyle karşılanıyorlardı. Ayrıca batıya geçip Hristiyan halklara karşı fetih ve talan hareketlerine girişmeleri için de İslamiyet en uygun ideolojik kılıflı İslam'ın fetihçi karakteri, kendilerinin savaşçı ve talankar yapılarıyla birleşince Türkler, Ortadoğu'dan Avrupa içlerine kadar hakim olacak yeni bir istilacı kavim olarak yavaş yavaş tarih sahnesindeki yerlerini aldılar.

Sürekli bir askeri örgütlenme içinde olan ve yeni güçlerle beslenen Türkler, önceleri Arap halifelerinin paralı askerleri durumundayken sonraları halifelerinin güçlerini yitirmeleri nedeniyle imparatorluk içinde etkinlik kazanmaya başladılar. Giderek fetihçi karakterini en iyi kendileri temsil ettiklerinden Türkler Ortadoğu'nun yeni efendileri olma yoluna girdiler. Böylece XI. ve XII. yüzyıllar arasında Orta-

doğu'nun en büyük siyasi gücü haline gelen Türklerin bir kesimi devlet örgütlenmesi içinde görev alırken, bir kesimi de yerli halkların ya da "Diyar-ı Rum" dedikleri Anadolu'ya geçerek gayri Müslüm halkların topraklarını müsadere ederek bağımsız beylikler oluşturdular. Fakat bu ikinciler, siyasi ve askeri üstünlüğü ellerinde tuttukları halde, sosyal ve kültürel olarak yerleşik halklardan daha geri bir yapı içinde olduklarından eriyip yok olmaktan kutulamadılar. Kısaca bu dönemde "yenenler yenildiler".

Genel olarak tüm Ortadoğu'da yaşanan bu süreç, en yoğun olarak Kürdistan'da yaşandı. Kürdistan'da yerleşik yaşamın ve feodalizmin köklü olması, kabile ve aşiretlerin savaşçı karakteri XI. yüzyıldan itibaren Kürdistan üzerinde etkinlik kurmak isteyen Türklerin XVI. yüzyıla kadar Kürtler karşısında kesin bir üstünlük kurup, onları merkezi otorite altına almalarına olanak vermedi. Büyük Selçuklu Türkleri döneminde bir eyalet haline getirilen Kürdistan'da kurulan egemenlik kurumlaşmadığı gibi sıkı bir merkezi otorite olmaktan da uzaktı. Selçuklulardan sonra bir kasırga gibi gelip geçen Moğol istilasını da kalıcı bir iz bırakmadı. Kürdistan'da XI. yüzyıldan XVI. yüzyıla kadar, kurulan Türk devletleri ise, çoğu kez birer beylik olmaktan öteye gidemediler. Mahalli olarak kurulan bu beylikler savaşçı Kürt aşiretlerinin sürekli saldırıları karşısında uzun ömürlü olamadıkları gibi, Türk nüfusu da kısa bir sürede yoğun Kürt nüfusu içinde eriyerek Kürtleşmekten kurtulamadılar. Moğol istilasından farksız Timur istilasını saymazsak Kürdistan'da yerleşerek Ak Koyunlular, Kara Koyunlular, Artukoğulları, Atabekler ve diğer Türk beyliklerinde durum böyledir. Zira, askeri ve siyasi alanda Kürtlerle Türkler arasında ciddi bir fark olmadığı halde, sosyal ve kültürel olarak üstünlük Kürtlerden yanaydı.

Özetle, Kürdistan'da VII. yüzyıldan IX. yüzyıla kadar Arap egemenliği altında oluşan feodal toplumsal yapı, IX. yüzyıldan XI. yüzyıla kadar sınırlı da olsa bağımsız bir gelişme gösterdi. XI. yüzyıldan XVI. yüzyıla kadar Türkler ve Moğollar daimi bir çatışma içerisinde olgunlaştı. Feodalizmin doğup geliştiği bu dönemler, Kürtlerin tarihinde ilerici bir sayfayı teşkil eder. Kölecilik döneminde başlayan yurtlaşma ve halklaşma hareketi, feodalizmin gelişme ve olgunlaşma döneminde hızlanarak Kürt ve Kürdistan kavramları

yaygınlık kazandı. Ortadoğu'nun kilit noktasında yaşayan bir halk olarak siyasi etkinlikleri artan Kürtler, çeşitli askeri ve siyasi olaylarda önemli bir rol oynadı. Bu dönemlerde Selahaddin Eyyubi gibi askeri ve siyasi dehalar yetişti. Ancak bu önemli ögeler, Kürtlerin gelişmeleri ve yabancı baskıdan kurtulmak için, son derece gerekli olan merkezi bir siyasal organizasyonun oluşmasıyla tamamlanamadı. Bununla birlikte XVI. yüzyılda Kürdistan Türklerle İranlılar arasında bölünmeden önce, Kürtler adeta bağımsız devletler gibi hareket eden beylikler ve emirlikler halinde olup, toplumsal gelişme düzeyleri bakımından, dönemin diğer birçok halklarından daha ileri bir durumdaydılar. Arapça daha çok hakim tabaka arasında yaygın olmasına rağmen, Türk dili ve kültürünün bir etkisi yoktu. Geniş halk tabakalarıysa iletişim aracı olarak yalnızca Kürtçe'yi kullanıyorlardı. Öyle ki Kürt dili ve edebiyatı dönemin sonuna doğru, Ahmede Xane gibi bir ozan, Mem-ü-Zin gibi güçlü bir ulusal destan yaratabilecek güçteydi.

c) Türk ve İran egemenliği altında Kürdistan:

Ortadoğu'da üzerinde Müslüman halkların yaşadıkları toprakları yurtlaştıramayan ve bu halklar arasında eriyerek yok olmaktan kurtulamayan Türkler, XI. yüzyıldan sonra üzerinde yoğun olarak Hıristiyan halkları yaşadıkları Anadolu'ya akın etmeye başladılar. Katliam ve soykırımlara varan uygulamalar ve artan güçlerle Hıristiyan halklar Müslümanlığı kabule zorlayıp Türk nüfusu egemen kıldı. Anadolu'nun yurtlaştırılmasıyla Türklerin yerleşik yaşama ve feodalizme geçişleri at başı gittiğinden, göçebe Türkmen aşiretleriyle de daimi bir çatışma içinde olan feodal Anadolu Selçuklu devletinin Moğollar tarafından yıkılmasından sonra, bu devletin kapsamına aldığı topraklar üzerinde bir dizi feodal beylik türedi.

Anadolu'da kurulan Türk beylikleri birbirleriyle hakimiyet kavgasına girdikleri sırada, aynı süreç Kürdistan, İran ve Ortadoğu'nun diğer ülkelerinde de sürmekteydi. XV. yüzyılın başlarında geçici olarak Timur'un istilasıyla kesintiye uğrayan bu süreç, XVI. yüzyılın başlarında Anadolu'da Osmanlıların, İran'da Safavilerin, Mısır'da ise Memlûklülerin öbür feodal beylik ve emirlikleri tasfiye ederek merkezi feodal birer beylik kurmalarıyla sonuçlandı. Kürdistan'da

ise, sürekli bir şekilde uğranılan istila ve talan nedeniyle, halk ekonomik olarak zayıf düşmüş, üzerinde yeni istila ve hakimiyet planlarının kurularak yürürlüğe konulduğu XVI. yüzyıl başlarında merkezi feodal bir devlet oluşturulamamıştır. Oysa bu dönemde güçlü bir feodal bey çıkıp diğer Kürt feodal beylerini egemenliği altına alabilseydi; ya da Kürt egemenleri birbirleriyle yarış halinde uşaklık edebilecekleri dış güçler arayacaklarına kendi aralarında birleşebilselerdi, Kürdistan ve Kürtlerin tarihi sürekli baş aşağı giden bir eğri çizmeyebilirdi. Yazık ki Kürt feodallerinin yabancı egemenlik altında ve yabancılara uşaklık temelinde doğup büyüdüğü dikkate alınırsa, onlardan böyle bir şey istemenin yanlış olduğu anlaşılır.

XVI. yüzyıl başlarında Kürdistan'ı hakimiyetleri altına almak isteyen ve bunun için aralarında çatışan üç güç vardı. Anadolu birliğini oluşturarak Maraş-Kayseri hattına ulaşan Osmanlı-Türk devleti; Güney Kürdistan'ı da kendi etkisi altına alan Mısır-Memluk devleti ve 1502 yılında kurularak Kürdistan'ın büyük bir kesimi üzerinde hakimiyet kuran İran-Safavi devleti. Yayılmacı bir karakter taşıyan bu üç feodal devlete daha çok artık değer elde etmek için dışa açılarak daha geniş bir alanda hakimiyet kurma çabasında olduklarından, batıdan doğuya, kuzeyden güneye doğru geçen ve ortaçağda büyük bir artık değer aktığı kervan yollarının kesiştiği, artık değer sağlamak için gerekli olan verimli topraklara, ve bölge hakimiyeti için vazgeçilmez stratejik ve coğrafi konuma sahip olan Kürdistan'ı denetim altına almak istiyordu. Kürdistan'ı hakimiyeti altına alan İpek ve Baharat yollarını da denetimi altına alacak; Asya, Afrika ve Avrupa kıtalarına açılabilirdi.

Osmanlılar, tampon bir bölge olarak düşündükleri Kürdistan'ı hakimiyetleri altına alabilmek için, Safaviler ve Memlûklülere karşı giriştikleri mücadelede Kürt feodallerinin desteğini de almak amacıyla, adeta onlara içte serbest, dışta bağımlı bir devlet statüsü vererek büyük bir kesimini yanlarına çekmeyi başardılar. Değişik İslam mezheplerinin kılıfı altında gizlenmeye çalışan Kürdistan üzerinde egemenlik kurma mücadelesinde Sünni Kürt feodallerinin büyük çoğunluğunun desteğini alan Osmanlıların önce İranlıları yenmesi, sonra da Memlûklü devletinin varlığına son vererek, Kürdistan'ın Doğu'da kalan bir parçası dışında kalan tüm topraklarını

egemenliğı altına alması zor olmadı.

Ancak, Kürt halkının önemli bir kesimi ne Kürt feodallerinin ihanetini, ne de Osmanlı sultanını kabul etmedi. Daha 1517 yılında Maraş-Sivas-Adıyaman-Malatya kesiminde Osmanlı tarihçilerinin “Kızılbaş ayaklanması” dedikleri büyük bir isyan patlak verdi. İsyan Osmanlılarca ve Kürt feodalleri tarafından bastırıldı. Ama Kürt halkının Alevi-Sünni şeklindeki suni bölünmesi, bu tarihten sonra, Osmanlı ve İran egemenlerinin de teşvikiyle giderek keskinleşerek devam etti. Osmanlı ve İran egemenleri Kürtlerin mezhepsel bölünmesini tarih içerisinde hep teşvik ederek, bu bölünmeden sonuna kadar yararlandılar. Bu politikadan zararlı çıkan ise, her dönemde Kürt halkı oldu. Öyle ki “Kürt’ü Kürt’e kırdırma politikası” yabancı egemenlerin değişmeyen bir silahı olarak kaldı ve son Maraş katliamında gördüğümüz gibi, hala da Türkiye Cumhuriyeti tarafından ustaca kullanılmaktadır.

Feodalizmin dünya çapında gerileme çağına girdiği, buna karşılık Batı Avrupa’da kapitalizmin yeni bir üretim biçimi olarak gelişmeye başladığı bir dönemde oluşturularak hızla hakimiyet alanlarını genişleten; egemenliğı altına aldığı ülkelerde kurduğu baskı ve gerçekleştirdiği talanlarla üretim güçlerinin gelişmesini engelleyen merkezi-feodal Osmanlı İmparatorluğu tarihi olarak gerici bir devlettir. Ona gerici bir karakter kazandıran şey, ilerleyen Batı Avrupa kapitalizmi karşısında Doğu Avrupa, Ortadoğu ve hatta kuzey Afrika’da feodal toplum yapısını ayakta tutması; yalnızca iç dinamizmiyle değil, dıştan gelen kapitalist etkilere karşı da tarihsel olarak XV. yüzyıldan itibaren gerileme sürecine giren feodalizmi yaşatmaya çalışmasıdır.

Osmanlı İmparatorluğu’nun yukarıda belirtilen olumsuz ve etkisini üzerinde en çok duyan halklardan birisi de şüphesiz ki Kürtlerdir. 1639 Kasr-i Şirin Antlaşması’yla Kürdistan’ın resmen ve hukuken İranlılar ve Osmanlılar tarafından paylaşılması ve her parça üzerinde egemenlik kuran işgalci devletin feodal-sömürgeciliğı kurumlaştırmaya başlaması Kürtlerin tarihindeki kötüye gidişini daha da hızlandırdı. Osmanlı egemenliğı altında kalan Kürdistan parçası üzerindeki feodallerin özerklikleri yavaş yavaş ellerinden alınarak Kürdistan eyaletleri kazalara, kazalar da sancaklara bölünerek, başlarına, mer-

kezden Osmanlı-Türk beyleri gönderilip merkezi otorite kurumlaştırılmaya başlandı.

Böylece özerk yapılarını adım adım yitirmeye başlayan Kürt feodalleri otoritenin sarsılmakta olduğunu görünce Osmanlılara karşı direnme içerisine girdiler. Direnmeler zaman zaman dev boyutlara varmasına rağmen, başarıya ulaşamadıkları gibi, yabancı hakimiyet ve sömürgeciliğin iyice kurumlaşmasına yol açtılar. Fakat Kürt egemenleri özerk yapılarıyla otoritelerini koruma, ya da yitirilen özerkliği doğal bir hakları olarak tekrar elde etmek için, açık veya gizli, ama sürekli olarak mücadele ede geldiler. Aşağıda yeniden anlatıcağımız XIX. yüzyıl isyanlarının çoğu gibi XX. yüzyılda Güney, Doğu ve Orta-Kuzey-Batı Kürdistan'da Kürt egemenlerince başlatılan ayaklanma ve yürütülen mücadeleler, hep Kürt egemenlerinin otoritelerini korumak ya da yitirilen özerkliği yeniden kazanmak içindir. Bugün Irak ve İran KDP'leriyle UDG adı altında birleşen gerici, yoz, reformist-teslimiyetçilerin uğruna savaştıkları şey de özerklikten başka bir şey değildir. Kürt egemenlerinin dün olduğu gibi, bugün de hep sömürgecilerin takdir ve desteğini kazanma uğraşı sürdürmektedir.

d) 19. yüzyılda Kürdistan üzerinde mücadele

Osmanlı toplum yapısı daha XIV. yüzyıldan itibaren durgunluk evresine girmişti. XVIII. yüzyılda ise gelişen Avrupa kapitalizmi karşısında, hızla gerileme sürecine girdi. Ekonomik temeldeki değişimle birlikte, özellikle XIX. yüzyılın yarısından itibaren imparatorluğun askeri ve hukuksal yapısı da değişmeye başladı.

Batı kapitalizmi karşısında tutunabilmek için yenilenme gereği duyan Osmanlı padişahları, imparatorluk bünyesinde yer alan Hıristiyan milliyetlerden devşirdikleri gençlerden oluşan yeniçeri ordusu yerine, bu sefer sadece Müslüman unsurlardan oluşan gençlerle Nizam-ı cedit, Asakir-i mansure-i Muhammedi'ye gibi kapitalist ülkelerdeki orduları örnek alarak yeni ordular kurdular. Tanzimat fermânıyla yapılan kapitalist anlamdaki hukuksal düzenlemenin amacı ise, aynı yılda (1839- 1840) İngiltere ile yapılan ticaret antlaşmasından itibaren sömürgeleşme sürecine giren imparatorluğun, Batılı ülkeler karşısında devlet olarak varlığını korumak ve ege-

menliği altında tuttuğu halklar üzerinde kapitalist sömürüyle birlikte feodal sömürüyü de sürdürmekte.

Osmanlılar her türlü yenileme çabalarına rağmen, Batı kapitalistleri karşısında yenilgiye uğrayıp geri çekildikçe egemenlik altında tuttukları halklar üzerinde de sömürü ve baskı giderek arttı. Yavaş yavaş artık değeri ele geçiren Avrupa kapitalistleri, imparatorluğu bölüşmek için birbirleriyle ve Osmanlı İmparatorluğu'yla giriştikleri mücadelede, Osmanlı zulmü altında inleyen, ezilen halkların milli taleplerini sömürmeye çalışıyor, bu nedenle de zaman zaman Hristiyan milliyetlerin ayaklanmalarını destekler gibi tavır takınıyorlardı. Tabii Osmanlı İmparatorluğu ayaklanmaları bastırmak için daha fazla sayıda kişiyi silah altına almak, askeri ve mali harcamaları arttırmak zorunda kalıyordu; bunun için de Doğu'ya (özellikle Kürdistan'a) yönelip Müslüman halklardan daha fazla asker ve vergi toplamak gerekiyordu.

Kürt halkı, Osmanlıların askere alma ve sonu gelmez ağır vergi yüküne karşı büyük bir direnme içine girdi. Kürt feodallerinin de otonomi sınırları sürekli olarak daraldığı ve otoriteleri sarsıldığı için Osmanlıya karşı direnme içine girmeleriyle XIX. yüzyıl boydan boya bir isyanlar yüzyılı oldu. Öyle ki, Osmanlı İmparatorluğu'nu batıda ve doğuda patlak veren isyanların darbesiyle 1840'lara doğru tümüyle parçalanmaktan Rusya, Fransa ve İngiltere'nin birbirleriyle çıkar çekişmelerinden kaynaklanan yardımları kurtardı.

Dünya tarihinin sayısız bağlarla Avrupa tarihine bağlanmaya başladığı XIX. yüzyıl her bakımdan Kürdistan ve Kürtler için de önemli olaylar ve değişmelerle doludur. Bu yüzyıla kadar kendi kendine yeterli olan kapalı feodal ekonomi bu yüzyıldan sonra Avrupa'dan gelen ucuz meta pazarlamasından büyük ölçüde etkilendi. Meta ihracının iki önemli sonucu oldu. Birincisi, meta ihracının aracı halka olarak gayri Müslüm milliyetlerden, özellikle Ermeni ve Rumlardan komprador bir tabakanın oluşması, ikincisi, kır ekonomisiyle belli bir denge içinde olan zanaatçılığın yıkılması. Meta ihracının yol açtığı bir üçüncü sonuç ise, Kürdistan da dahil olmak üzere, imparatorluğun dayandığı feodal toplumsal yapının durgunlaşmasıdır. Gayri Müslüm halkların ticarete hakim olması, kentlerde zanaatçılık yıkıma uğradığı halde yerine gerçek bir kapitalizmin Müslüman halklarda

gelişmemesine neden olurken, Hristiyan halkların ise erkenden kapitalistleşmesine ve uyanmasına yol açtı. Ortaçağda İpek ve Baharat yoluyla gelen Doğu mallarının baskısına, XIX. yüzyılın yarısından itibaren de Batı'dan gelen malların istilasına maruz kalan Kürdistan'da ise, bir yandan imparatorluğun kapitalist gelişmeye engel olan yapısı, öte yandan meta ihracı sonucu yıkıma uğrayan zanaatçılığın yerine yerli nitelikte ne komprador, ne milli ticaret, ne de sanayi burjuvazisinin oluşamaması yüzünden feodal toplum yapısı donuklaşarak devam etti. Kısaca, dış şartlar da, iç şartlar da Kürdistan'da feodalizmin çözülmesine olanak vermedi.

Öte yandan sanayi devrimiyle birlikte büyük bir sömürgecilik hareketine girişen Avrupalı kapitalist devletlerden İngiltere ve Fransa yavaş yavaş Ortadoğu'ya, tabii bu arada Kürdistan'a da göz dikmeye başladı.

Ayrıca tam bir emperyalist yayılma içinde olan Rus Çarlığı da, İngiltere'nin elindeki ticaret yollarına hakim olabilmek için güneye inme, dolayısıyla Kürdistan'a hakim olma planlarını geliştirdi. Böylece, öteden beri Kürdistan üzerinde çatışan eski klasik iki güç olan Osmanlı ve İranlılara XIX.yüzyılda İngiltere, Fransa ve Rusya'nın da katılmasıyla, Kürdistan üzerinde çatışan güçlerin sayısı beşe yükseldi. Yüzyılın sonlarına doğru Almanya'nın da aralarına katıldığı bu güçler arasında Kürdistan üzerindeki etkinliklerini birbirlerinin aleyhine geliştirmek için sürekli bir çelişki ve çatışma vardı. Yüzyılın sonlarına kadar, Osmanlı İmparatorluğu üzerinde büyük bir nüfuzu olan İngiltere'nin bu süreçteki politikasının temelinde; Rusya ve öteki kapitalist ülkelerin kendi çıkar alanlarına uzanmalarını önlemek için, Osmanlı İmparatorluğu'nu devlet olarak ayakta tutmak ve tüm Ortadoğu halklarını Osmanlı kalkanı altında sömürmek yatar. Bu yüzden İngiltere, diğer kapitalist ülkelerin ve ezilen halklar imparatorluğu bölme girişimlerine sürekli olarak karşı durdu. Çünkü imparatorluk yaşadıkça İngiliz çıkarları sağlama bağlanmış sayılırdı.

XIX. yüzyıl boyunca Osmanlıların artan vergi ve askere alma isteklerine karşı büyük boyutlara varan Kürt direnmelerinin (1834-35 Revandoz, 1842 Bedirhanlı, 1842-48 Bedirhan bey, 1856 Yazdan Şer, 1873 Bedirhanlılar, 1881 Ubeydullah bey isyanı vb) başarıya ulaşmamalarında, başta İngiltere olmak üzere, büyük devletlerin

Kürdistan politikalarının payı büyüktür. Tarihin o günkü koşulları içinde, eğer bu direnmeler başarıya ulaşmış olsalardı uluslaşmada bir kaldıraç rolü oynayacak olan merkezi feodal bir devletin kurulmasıyla sonuçlanacaklardı. Bu nedenle XIX. yüzyıl direnmeleri ilerici bir niteliktedirler. Direnmelere ilerici bir nitelik veren öz; feodal Osmanlı baskısını yıkmaya yönelik olmaları, ve başarıya ulaşmaları halinde ulusal kapitalizmin gelişmesine olanak hazırlayıcı olmasıdır. Oysa, bu direnmelerin ezilmesi, Kürdistan'a kapitalizmin yüzyıl kadar geç girmesine neden olmuştur. Bu kapitalizmin ise, ilerici ve uluslaştırmacı niteliğini çoktan yitiren emperyalist sömürgeci kapitalizm olması Kürdistanlılar için çok kötü sonuçlara yol açmıştır.

XIX. yüzyılın onlarına doğru birer yarı sömürge haline gelen Osmanlı ve İran devletlerinin Kürdistan üzerindeki etkinlikleri çok zayıflamıştı. Dağılma sürecine giren bu iki imparatorluk, emperyalist devletlerin kendi aralarındaki denge hesapları nedeniyle sağladıkları destekle ayakta durabilmekteydiler. Böyle bir dönemde 1881'de Ubeydullah bey isyanında olduğu gibi, direnmeler statükoyu (iç otonomiyi) korumaktan çıkıp bağımsızlığa yönelselerdi, ve bu mücadele zaferle sonuçlansaydı kesinlikle milli nitelikli bir burjuva sınıfın dağılmasına yol açmış olacaktı. Milli nitelikli bir burjuva sınıfı ise. XIX. yüzyıl Kürdistan'ının temel sorunu. Fakat, bu yüzyılda tarihsel bir fırsat kaçıran, Kürdistan XX. yüzyılın başında dünyanın yeniden bölüşümü için, bir kamplaşma içine giren iki emperyalist blok arasında bölüşülmeye konu olacak ve üzerinde yeni paylaşım planları hazırlanacak ve uygulanacaktır.

3. Emperyalist sistem içinde Kürdistan

Kapitalist gelişmenin son ve en yüksek evresi olan tekelci kapitalizmin eşitsiz ve sıçramalı gelişmesine bağlı olarak XX. yüzyılın başlarından itibaren hızlı bir gelişme gösteren Alman emperyalizmi, artan gücü ölçüsünde dünya pazarından pay isteyerek dünyanın emperyalistler arası yeniden paylaşımını Avusturya-Macaristan İmparatorluğu, Japon ve İtalyan emperyalistleriyle ittifak halinde gündeme getirince, daha önceden dünyanın büyük bir bölümünü kendi

aralarında paylaşan İngiltere, Fransa ve diğer emperyalist güçler sömür alanlarına kene gibi yapışarak buna karşı çıktılar. Bu yüzden sömürge ve nüfuz alanlarının yeniden paylaşımı için savaştan başka araç kalmayınca emperyalistler iki karşıt blok biçiminde kamplaşıp savaşa hazırlanmaya başladılar. Savaştan önce İngiltere'nin başını çektiği blok, dağılmalarıyla artık an sorunu haline gelen İran ve Osmanlı İmparatorluklarının paylaşılması planını geliştirmişti. Bu plana göre, Kürdistan Fransa ile İngiltere arasında bölüşülüyor ve kurulması planlanan Ermenistan'a da Kürdistan'ın kuzeydeki önemli bir kesimi veriliyordu.

Osmanlı devletinin yönetiminde bulunan ittihatçıların Almanya ile geliştirdikleri ekonomik, askeri ve siyasal ilişkiler nedeniyle, zaten devleti Almanya'nın denetimine soktuklarından, savaşta uşağı haline geldikleri Alman emperyalizminin yanında yer aldılar. Osmanlı İmparatorluğu'nun savaşa katılmalarının önemli bir etkeni de, devleti ele geçiren bürokrat komprador Türk burjuvazisinin siyasal temsilcisi olan İttihat ve Terakki önderlerinin "Turan" ülkülerinin, Almanya tarafından teşvik edilmesi idi. Buna göre Almanya'nın güdümünde imparatorluğun eldeki toprakları konulacak, ek olarak da Orta Asya'ya kadar, tüm dünya Türklüğü tek devlet çatısı altına alınacaktı.

Ezip sömürdüğü dünya halklarını etki altına alarak uyaran ve emperyalizme karşı savaşa atılmalarına yol açan I. dünya emperyalist paylaşım savaşı, Ekim Devrimi gibi dünya çapında önemli bir olaya elverişli temeller sağladı ve Almanya'nın başını çektiği kampın yenilgisiyle son buldu. Rus, Alman, Avusturya-Macaristan, Osmanlı, İran İmparatorlukları tarihten silindiler. Geriye savaşın galiplerinin, özellikle de İngiltere'yle Fransa'nın dünyayı aralarında bölüşmesi kalıyordu. Tabii bölüşülecek olan içinde Kürdistan toprakları da vardı.

Fakat, Kürdistan'ın bölüşülmesi kolay olmadı. Kürdistan üzerinde çatışma savaştan sonra da kızışarak devam etti. Bir yandan Anadolu burjuvazisi M. Kemal'in önderliğinde Osmanlı devletinin kalıntılarına dayanarak, yeni bir kurtuluş savaşı başlatıp Kürdistan'ın da büyük bir kesimini denetiminde tutmaya çalışırken, bir yandan da İngilizler petrol bakımından zengin olduğu bilinen Kerkük ve Mu-

sul'a yerleştiler. Fransa ise Maraş, Antep ve Urfa'nın da içinde bulunduğu Güneybatı Kürdistan'ı işgale koyuldu. Uşaklığın yüzyıllardan beri iliklerine işlediği Kürt feodallerine gelince, elverişli uluslararası koşullardan yararlanacakları yerde, Türk burjuvazisiyle ittifak peşinde koşuyorlardı. Daha ok Osmanlı bürokrasisinde görev alan Kürt aydınlarının oluşturduğu Kürt milliyetlerinin ise, bir kesimi Türk burjuvazisine yaranmaya çalışırken, diğerleri harita yapıp emperyalistlere sunmakla, nüfus sayımıyla, Cemiyet-i Akvam'a dilekçe sunmakla hak elde edeceklerini sanıyorlardı. Bu durumda ulusal kurtuluş savaşına önderlik edecek başka bir kesim de olamadığından, Kürdistan'ın emperyalistler ve sömürgeci devletlerce zor kullanma da dahil bir dizi dalaşmadan sonra güçleri oranında bölüşülmesi ve her parça üzerinde ayrı ayrı kapitalist sömürgeciliğin geliştirilmesi kaçınılmazdı.

a) Türkiye Cumhuriyeti'nin Kürdistan'ı Smrgeleştirmesi

Türkiye Cumhuriyeti'nin Kürdistan'ı smrgeleştirmesini, Kürdistan'da egemenliği altında oluşturduğu ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel yapıyı anlayabilmek için, Türk burjuvazisinin doğuşunu, gelişmesini ve oluşturduğu siyasal yapıyı tanımakta yarar vardır. Bu nedenle Orta kuzey batı Kürdistan'da geliştirilen Türk sömürgeciliğine geçmeden önce Türk burjuvazisinin tarihine kısaca değineceğiz.

Türk burjuvazisi. Osmanlı İmparatorluğu'nun sömürgeleşme sürecinde ortaya ıktı. Sanayi devrimiyle birlikte Avrupa kapitalistlerinin Osmanlıların egemenliği altındaki ülkelere yaptıkları meta ihracatı gün geçtikçe artan bir yaygınlık kazanıyordu. Meta ihracatında aracı halka olarak Hristiyan milliyetlerin kullanılması, ticaretin Müslüman halklarda geriletmesine ve Ermeni, Rum vb gibi azınlıkların eline geçmesine neden oldu. Bu nedenle zanaatçılığın, batıdan gelen mal istilasıyla rekabet edemeyerek günden güne snkleşmesine ek olarak ticaretin de, bu şekilde gayri Mslmlere kaptırılması, Türk burjuvazisini gelişebilmek için, devlete dayanmak zorunda bırakılıyordu. Öte yandan sultanlar da sürekli bir gerileme ve dağılma süreci içinde olan imparatorluğu kurtarmak için feodal temellere dayanan devlet aygıtında kapitalist anlamda bazı değişiklikler yap-

mak ve değişikliğe gitmek gereğini duyuyorlardı.

Bu nedenle 1840'larda İngiltere'yle yapılan ticaret antlaşmasından sonra gümrük duvarları giderek alçalıp sömürgeleşme sürecine giren imparatorluk bünyesinde bazı üst yapı kurumlarında kısmi yenilikler yapıldı; bazı askeri ve tıbbi okullar açıldı, yurtdışından uzmanlar getirildi, dışarıya eğitim amacıyla öğrenciler gönderildi vb. İmparatorluk içinde bu tip kurum ve uygulamaların yaygınlaşmasına paralel olarak, devlet kademelerinde görev alan Batı ve batılılaşma yanlısı bürokratlar sayıca artmaya başladı. Bu tip bürokratlar, Osmanlı devlet görevlilerinin gelenek haline getirdikleri rüşvetçiliğin yanı sıra Batılı kapitalistlerin komisyonculuğunu da üstlenerek bürokrat-komprador kapitalizmin gelişmesine öncülük ettiler. XIX. yüzyılın ikinci yarısından itibaren hızlanan bu süreçle Türk burjuvazisi bir sınıf olarak doğdu ve gelişti.

Türk burjuvazisi devlet feodallığında ve desteğinde oluştuğu için, siyasal programı ve ideolojisi de devleti korumak ve yaşatmaya yönelik olacaktı. Bu program ve ideoloji aynı zamanda 1. Ticareti elinde olan gayri müslüm ticaret burjuvazisine; 2. Azınlık milliyetler burjuvazisini destekleyen ve imparatorluğu aralarında paylaşmak isteyen emperyalizme; 3. sınırsız gelişmesi önünde engel olarak gördüğü devleti elinde tutan feodal kliğe; 4. imparatorluğun baskı ve sömürüsüne karşı çıkarak, onu tarihin çöp tenekesine atmak için mücadele eden ezilen halka karşı bir nitelik taşıyordu. Fakat Türk burjuvazisinin kendisinin kendisi de yabancılarla bağ halinde ve onların desteğinde doğduğu, varlığı ve gelişmesini feodal Osmanlı devletin varlığı ve devamında gördüğü için, onun antiemperyalist antifeodal yanı çok cılız, şoven ve halk düşmanı yanı başlangıçtan beri ağır basıyordu.

Program hedefleri kısaca böyle olan Türk burjuvazisinin, ideolojisi de çok sınırlı antiemperyalist, antifeodal yanına karşı emperyalist ve şoven bir nitelikte olacaktı. Nitekim, henüz Hristiyan halkların imparatorluktan tümüyle kopmadıkları dönemde M. Kemal, Şinasi, Ziya Paşa vb Batı kültürü almış aydınlar tarafından geliştirilen ilk Türk milliyetçiliği anlayışı, devletin birlik ve bütünlüğünü korumak amacıyla "Osmanlı milleti" gibi temelsiz bir kavrama dayanan Osmanlıcılık şeklinde ortaya çıktı. Osmanlıcılık, Hristiyan halkların,

imparatorlukların koparak bağımsız, devletler kurmalarıyla tümüyle iflas edince, bu kez hiç olmazsa Müslüman halkları egemenlik altında tutabilmek için Panislamizm biçiminde kılık değiştiren bu milliyetçilik, özellikle II. Abdülhamit döneminde antifeodal yanı törpülenerek yaygınlaştırılmaya başlamasıyla Panislamizm de gereksiz hale gelince bu kez açık kimliğiyle ortaya çıkan Türk milliyetçiliği, ırkçı, şoven ve emperyalist yüzünü göstermekten çekinmedi. Alman emperyalizminin şemsiye altında Balkanlardan Orta Asya'ya kadar uzanan bir alan üzerinde 'dünya Türklüğü'nü bir tek devletin çatısı altında toplamayı hedefleyen ve adına Turancılık denilen bu ütöpik ve emperyalist ideoloji, örgütsel ifadesini XIX. yüzyıl sonlarına doğru İttihat ve Terakki Cemiyeti'nde buldu.

I. dünya emperyalist paylaşım savaşına doğru giden yıllarda devlet yönetimini birkaç darbeye ele geçiren İttihat ve Terakki cemiyeti, kısa bir sürede Alman emperyalizminin işbirlikçisi ve uşağı haline gelerek Kayzer'in de teşvikiyle Turan ülküsü peşinde koşmaya başladı. İç ticareti ele geçirebilmek için, gayri müslüm ticaret burjuvazisine karşı savaş açan ve bu amaçla devletin egemenliği altındaki Türk olmayan halklara ve azınlık milliyetlere karşı, tarihte bir eşine daha az rastlanır bir katliam ve soykırım hareketine girişen İttihat ve Terakkiciler, I. dünya emperyalist paylaşım savaşı içinde yanlarına çektikleri Kürt feodallerinin de desteğiyle Anadolu Ermenilerini topyekun kırımdan geçirdiler. Keza aynı yıllarda, cılız da olsa oluşmaya başlayan ve Türk burjuvazisiyle Kürt feodalleri arasında oluşturulacak ittifakın ideolojik zeminini hazırlamaya çalışan Kürt milliyetçilerine yaşama hakkı tanımayan İttihatçılar, savaş yıllarında 600 bin kadar Kürt'ü (çoğu Toroslar'da açlık, sefalet ve sıtmadan öldü) zorla iskana tabi tuttular.

Savaşın bitiminde Turancılığın iflas ettiğini ve imparatorluğun dağıldığını, ayrıca Anadolu topraklarının bile sömürgeleştirilmekte olduğunu gören asker sivil Türk aydınları, M. Kemal'in önderliğini yaptığı bir milliyetçiliğe ve ulusal kurtuluş mücadelesine yöneldiler. Kemalizm diye adlandırılan bu milliyetçilik, Türk milliyetçiliğinin daha önceki türlerinden, özellikle de Turancılıktan daha gerçekçidir. Savaş öncesi ve sonrasında yitirilen toprakların geri alınmasına gücünün yetmeyeceğini, ancak Türk ordularının hala denetim altında

tuttukları alanı koruyarak, bu alan üzerinde bir Türk ulusu yaratabileceğini hesaplayan bu milliyetçilik, Türk milliyetçiliği içinde Kürdistan açısından en tehlikeli olanıdır, ve daha sonra Kürdistan üzerinde eleştirilecek olan askeri, siyasi, ekonomik ve kültürel sömürgeciliğin de ideolojik temelidir.

Türk milli ticaret burjuvazisinin temsilcisi olan Kemalistler, Yunan işgalinin gelişmesiyle, üzerinde yoğun olarak Türk nüfusunun yaşamakta olduğu Anadolu'yu da yitirme tehlikesiyle karşı karşıya olduklarını anlayarak, hızla örgütlenmeye başladılar. Ermeni ve Rum azınlıklara karşı mahalli çıkarları korumak amacıyla kurulan doğu ve batı Anadolu Müdafaa-i Hukuk Cemiyetleri, Erzurum ve Sivas Kongreleriyle birleştirilerek Ankara'da BMM adıyla bir meclis oluşturuldu. Ardından, bu meclise dayalı bir hükümet kurularak Yunan işgaline karşı askeri mücadele başlatıldı. Direnme, Türk ulusal kurtuluş savaşı biçiminde gelişti. Direnmenin bu niteliğini, özellikle Kürt feodallerini yanlarına çekmek için başlangıçta saklı tutan Kemalistler, zafer kazanınca kimliklerini açıkça ortaya koydular.

Kürtlerin Türk ulusal kurtuluş savaşıma karşı tavrı, Bir yandan henüz yakından tanıyamadıkları İngiliz, Fransız işgali diğer yandan I. dünya emperyalist paylaşım savaşında beliren ve hala unutulmayan Rus ve Ermeni tehlikesi, ve özellikle de kaybedilen özerkliğin Türk burjuvazisiyle ittifaka gidilerek yeniden kazanabileceği, ya da hiç olmasa eldekinin korunabileceği umudu yüzünden destek biçiminde oldu. Bunda kimliklerini açığa vurmuyarak “iki halkın hükümeti” biçiminde sürekli ajitasyon yapan Kemalistlerin usta taktığının de etkisi oldu.

Yunan işgaline karşı giriştikleri mücadeleden başarıyla çıkan Kemalistler, zaferlerini, uluslararası alanda da tasdik ettirebilmek için Lozan'da emperyalist devletlerle masaya oturduklarında, Kürdistan sorunu yeniden çekişmelere konu oldu.

Bu kez karşılarında Kürdistan sorunuyla direk olarak ilgilenen ve topraklarının bir kesimini işgalleri altında tutan İngiliz ve Fransız emperyalistleri vardı. Ancak her iki emperyalist devlet de savaş yıllarında güçlerini önemli oranda tüketmişlerdi. İçte işçi sınıfı hareketi, dışta ise egemenlikleri altına aldıkları sömürge halkların uyanış sürecine girmesinden ötürü ordularını yeni bir savaşa sürececek güçten

yoksun düşmüşlerdi. SSCB, Batı emperyalizmi karşısında burjuva devrimci Türkiye'yi desteklemekteydi. İşte böylesine elverişli uluslararası koşullar, içte Yunanlılara karşı zafer kazanma gibi bir avantajla birleşince Sevr Antlaşması'nın yırtılıp atılması zor olmadı, fakat Türklerin yüksek pazarlık gücüne rağmen, İngiltere Kürtlerin ayrı bir milliyet olduğundan hareketle petrolce zengin olan Musul ve Kerkük'ü bırakmak istemiyordu. Öyle ki, Musul sorunu yüzünden Türkler ve İngiliz arasında uzun süren çekişmeler, Palu-Genç-Hani ayaklanmasının bastırılmasından sonra (1926), her işgalci devletin kendi denetiminde tuttuğuna "razı" olmasıyla çözülebilirdi.

Türk burjuvazisinin Kürdistan üzerinde emperyalistlerle, özellikle de Musul petrolünü elde etmek için İngiliz emperyalizmi ile yürüttüğü kavga ileriliklik olarak lanse edilmeye çalışılır. Oysa sorun hiç de Türk burjuvazisi ve onun çanak yalayıcısı sosyal şovenlerin iddia ettikleri gibi değildir. Çünkü bu kavga her iki taraf için de emperyalist sömürgeci bir kavgadır. Şöyle ki: 1. İngilizler gibi Türk burjuvazisi de Kürdistan'ı egemenliği altına alıp; onun yeraltı ve yerüstü servetlerine el koymak, Kürdistan'ı bir pazar olarak kullanmak ve ucuz emek gücünden kapitalist gelişmesi için yararlanmak çabasıındaydı. Bu konuda Fransa-İngiltere ve Türkiye arasında özde bir fark yoktur. 2. Türk burjuvazisinin Osmanlı egemenliği altındaki ülkeleri emperyalist devletlere kaptırmamak için yürüttüğü savaş ilk kez Kürdistan'a hakim olma sorununda ortaya çıkmamıştır. Bu kavga eski bir kavganın sadece devamı niteliğindedir. Kaldı ki, Türk burjuvazisinin emperyalist devletlerle Kürdistan'a hakim olmak için bir çatışması olsa bile –ki vardı– bu ilerici bir çatışma değil, iki emperyalist sömürgeci devletin kendi aralarındaki bir çapul savaşıdır ve geridir. Devrimciler, böyle bir çatışmada hiçbir tarafı –bunlardan biri daha az sömürü alanına sahip olsa bile– desteklemezler. 3. Ehven-i şer anlayışından hareketle iki sömürgeci devlet arasında bir tercih yapılmak istense de İngiltere'nin gelişmesi kapitalist ekonomiye sahip bir devlet olarak sömürgelerinde erkenden kapitalist üretim ilişkilere taşıyarak, orada kapitalist bir gelişmeye, dolayısıyla da ulusal kurtuluşa maddi temel sağladığı; Türkiye'nin ise, geri bir ekonomiye sahip yarı sömürge bir ülke olarak, sömürgeleştirdiği bir ülkede kapitalist gelişmeyi başlatması şöyle dursun, aksine mecbur olmadıkça

her türlü kapitalist gelişmeyi ulusal kurtuluşa maddi temel sağlar düşüncesiyle engellediği dikkate alınrsa bu tercihin Türkiye Cumhuriyeti'nden yana yapılması asla mümkün değildir. Ayrıca Türk burjuvazisinin Kürdistan'ı, yalnızca bir sömürü alanı olarak da değerlendirdiği dikkate alınrsa, “ilericilik” diye yutturulmaya çalışılan şeyin gerici ve karşıdevrimci niteliği açığa çıkar.

Başarılarını Lozan'da tasdik ettiren Türk burjuvazisinin genç temsilcileri, siyasi örgütlenme biçimi olarak cumhuriyeti benimzediler. (1923) Bu rejim altında gümrük duvarları yüksek tutularak, Ermeni ve Rum azınlıklarla yürütülen ticarete el konularak, yüksek vergilerle köylüler soyulup teşvik tedbirleri alınarak, işgücü sömürüsü dayanılmaz boyutlara çıkarılarak, vb Türk burjuvazisinin gelişmesi için ne lazımsa yapıldı. Kürtler ve azınlık milliyetler üzerinde amansız bir baskı ve sömürü cenderesi kuruldu. İşçi ve köylülerin her türlü ekonomik ve demokratik talepleri zorla bastırıldı. Ancak istenen kapitalist gelişme bir türlü sağlanamadı.

Türkiye'de milli kapitalizmin gelişmemesinin başlıca nedeni emperyalist devlet ve tekellerin engellemesidir. Kaldı ki, emperyalist çağda dünya kapitalist pazarından kopmaksızın milli bir ekonomi ve pazar oluşturmak yeryüzünün hiçbir alanında mümkün değildir. Nitekim, Türkiye'de daha çok ticarete yoğunlaşan burjuvaziye, sanayiye yöneltmek için devletin aldığı teşvik tedbirleri, bu yüzden fazla bir başarı sağlayamadı. Oysa, “misak-ı milli” sınırları içinde “tek pazar- tek ulus” yaratmayı kendisi için stratejik bir hedef olarak benimseyen Kemalistlerin fazla beklemeye tahammülleri yoktu. Çünkü pazar ve ulusal birlik ticaretle değil ancak sanayi ile yaratılabilirdi. Bu nedenle sanayinin geliştirilmesi işini devletin kendisi yükledi. Devir zamanı kısa, fakat kar oranı yüksek olan alanlar, devlet desteğindeki özel sektöre bırakılırken, kara geçmesi uzun zaman alacak, fakat kapitalist gelişme için zorunlu olan temel yatırımları da devlet üstlendi. Fakat her ne kadar iki emperyalist paylaşım savaşı arası dönemde, kapitalist devletin iç didişmesi ve karşılıklı çekiş, Sovyet ekonomik yardımı ve 1929 dünya kapitalizminin büyük bunalımından sonra yoğun bir uygulama alanı bulan devletçilik sayesinde bazı başarılar sağlandıysa da Ekim Devrimi'nden duyulan korku, işçi köylü düşmanlığı ve dünya çapında yükselen

ulusal kurtuluş hareketlerinin Kürdistan'a sığrama tehlikesi Türk burjuvazisini 1930'lardan sonra giderek keskinleşen sosyalizm kapitalizm çelişkisinin de etkisiyle erkenden emperyalizme teslim olmaya götürdü. Emperyalizme bağımlı yarı sömürge bir ülkede ise millî kapitalist gelişmeye olanak olmadığı açıktır.

Dışta Sovyetler Birliği ile dostluk politikasını terk ederek emperyalist kapitalist kamptan yana açık tavrını koyan Türk burjuvazisi, Nazi Almanyası ve İngiltere arasında zikzaklar çizerek, II. emperyalist paylaşım savaşı dışında kaldığı gibi, üstelik de her iki emperyalist bloktan rüşvet alarak, içte sömürü ve zulmü görülmemiş boyutlara vardırıarak giderek palazlandı. Savaşta tedbir adı altında Türk olmayan ticaret ve sanayi burjuvazisinin elindeki işletmelere el koyarak, yüksek vergi ve zoraki çalışma yükümlülükleri getirecek ve savaş havasından yararlanıp karaborsayla vurgun üstüne vurgun yaparak iyice palazlanan Türk burjuvazisi, savaş sonrasında sinaiye de geçiş yaparak giderek keskinleşen sosyalizm kapitalizm çatışmasının da etkisiyle tümüyle emperyalizmin kucağına atılmaktan çekinmedi. Gerçekten de Sovyetler Birliği'nin burnunun ucunda olan ve aynı zamanda sömürgeci olan bir ülke burjuvazisinin, savaştan sonra bir çığ gibi büyüyen proleter ve ulusal kurtuluş hareketlerinden duyduğu haklı korku da dikkate alınırsa, Türk burjuvazisinin emperyalizmin kucağına atılarak, onun Ortadoğu'daki ileri bir karakolu olmaktan başka bir çaresinin olmadığı görülür. Böylece içte Türkiye ve Kürdistan halk kitlelerine karşı giriştiği azgın baskı ve sömürü politikasını, dışta Marshall yardım planı, NATO'ya giriş, Kore'ye asker gönderme, ABD ile girdiği ikili anlaşmalar vb bütünleyince Türkiye Cumhuriyeti tümüyle gerici ve karşı devrimci bir niteliğe büründü.

Güttüğü gerici politikanın bir sonucu olarak, 1945'ten sonra adım adım ABD'nin bir yeni sömürgesi haline gelen Türkiye'de, özellikle tekstil, gıda sanayi vb temel tüketim sektörlerinde dışa bağımlı maztajer bir kapitalizm gelişmeye başladı. 1960 ve 1971 hükümet darbeleriyle daha da hızlanan bu kapitalizm makine donatımı, yedek parça, temel girdi ve hammadde bakımından emperyalist ülke ve tekellere bağımlı olduğundan tamamen dövizle yaşayan bir niteliktedir. Ancak ürettiğini dışa satamayan bu kapitalizm, ürününün tü-

münü yüksek gümrük duvarlarıyla korunan iç pazara arz etmektedir. Bu yüzden geliştikçe döviz ihtiyacı da artan bu işbirlikçi-tekelci Türk burjuvazisi, 1970'lerin son yarısından itibaren içine girdiği büyük ve sürekli döviz sıkıntısından çıkacak güçte olmadığından tam bir krize yuvarlanmış bulunmaktadır.

Doğuşundan günümüze kadar devlet fideliği ve desteğinde, ama dışa bağımlı olarak gelişen işbirlikçi tekelci Türk burjuvazisi, bürokrat kapitalistler ve büyük toprak sahipleri ile büyük mali çevrelerin oluşturduğu oligarşi, bugün içine düştüğü krizi atlatmak, varlığını tehdit eden Türkiye ve Kürdistan halklarının devrimci mücadelesini bastırabilmek için Kemalizmi bir yana atarak faşist diktatörlüğü kurumsaltırmaya çalışmaktadır. Böylece 1945'den sonra başlayan Kemalizm'den sapma süreci 1980'lerde artık parlamentoya maskelenmiş Asyatik bir askeri faşist diktatörlüğe yerini bırakmış olmaktadır.

Türk burjuvazisinin doğuşundan bu yana geçirdiği ekonomik ve siyasal gelişmelere çok kısa da olsa değindikten sonra, Kemalist dönemde Orta kuzey batı Kürdistan'da meydana gelen olayı, gelişme ve değişimleri inceleyebiliriz. Bilindiği gibi Cumhuriyetin oluşturulmasında bir harç işlevi gören Kemalizm'in hedefi "misak-ı milli" sınırları içinde "ülkesi ve milletiyle bölünmez" bir bütün olan bir Türk ulusu yaratmaktadır. Bu ise, devletin sınırları içinde yaşayan Kürt milliyeti ve çeşitli azınlıkların katliamlara varan uygulamalarla Türk uluslaşması içinde eritilmesi demektir.

Hedefi "tek Pazar tek ulus" olan Türkiye Cumhuriyeti'nin Kürdistan üzerindeki uygulamaları, ekonomik yapısının zayıflığından ötürü zorunlu olarak önce askeri alandaki adeta yeni bir işgal hareketi ile başladı. Çünkü askeri işgal olmaksızın, zayıf bir sosyo ekonomik temele dayanan cumhuriyetin Kürdistan üzerinde siyasal, ekonomik ve kültürel alandaki sömürgeciliği geliştirmesi olanaksızdı. Ayrıca "misak-i milli" sınırları içinde doğal olarak kendisinden başka bir otoritenin varlığını kabullenmeyen Türk burjuvazisi, Osmanlılardan beri kırpıla kırpıla kuşa dönmüş olan Kürt feodallerinin elindeki otonominin son kalıntılarını da söküp atarak onları her türlü otoriteden yoksun bırakmak istiyordu. Oysa Kürt feodalleri, Türk burjuvazisinden kendilerine daha geniş haklar vermesini beklemekteydiler.

Bu yönden cumhuriyet rejimine karşı sahte bir muhalefet içine girerek halk kitlelerinin ve özellikle de köylülerin sömürgecilerin zulüm ve sömürüsüne karşı duyduğu hoşnutsuzluğu hiç olmazsa statülerini korumak amacıyla kullanma çabası içine girdiler. Bu durum Kürt halkını kırımından geçirerek top yekun bir imhadan geçirmek isteyen Kemalistlerin işini kolaylaştırmaktan başka bir işe yaramadı. Çünkü hain Kürt feodalleri ortak hareket etmedikleri için Kürt halk kitlelerini de aşiret ve mezhep çelişkileriyle bölerek ayaklanmayı içten zaafa uğratmakla yetinmeyerek, bir kesimi rakiplerine karşı devletin yanında yer alan milis bir g olarak ayaklanmaların bastırılmasında aktif rol oynamaktan da çekinmedi. 1925-40 yılları arasında yer alan bu ayaklanmalar kanla bastırıldılar. Kürt balkının haklı taleplerini, sınıfsal çıkarları için kullanmaya kalkan uşak Kürt aşiret reisleri ve din adamları, katliam ve soykırımlarını dünya kamuoyuna “vahşi Kürtlere karşı cumhuriyetin uygarlık hareketleri”, “anti feodal mücadele” olarak lanse etmek isteyen Türk burjuvazisi-ince bir kanıt haline getirildiler.

Hangi gerekçeyle olursa olsun bir halkı diliyle, kültürüyle, hatta fiziki varlığıyla imha etmeyi hedefleyen bir katliam ve soykırım girişiminin uygarlık hareketi değil vahşetin kendisi olduğu açıktır. Biz Türk burjuvazisinin vaktiyle Anadolu Ermenilerine ve Rumlara karşı uyguladığı katliamlara da karşı olduğumuzdan fazla üzerinde durmayacağız, fakat ayaklanmaları katliamla bastırmanın Türk burjuvazisi ve uşağı sosyal şovenlerce iddia edilen “anti feodal” niteliği üzerinde durmadan geçemeyeceğiz. Deniyor ki “Kürt ayaklanmaları feodallerce gerçekleştirilen irtica hareketleridir.” “Kürt ayaklanmalarında ingilizlerin parmağı vardır.” Bu iddialardan önce ikincisini ele alalım 1. Aralarında çıkar atışması olan emperyalis sömürgeci devletler öteden beri birbirlerine karşı gelişen hareketleri destekler ya da kışkırtır dururlar. Fakat temelsiz bir kışkırtma olur mu? Ya da temelsiz bir kışkırtma sonuç verir mi? Yüzbinlerce köylü sırf “İngilizler istedi” diye ayaklanır mı? 2. Kürt feodallerinin bir kesiminin Türklere değil, bir başka sömürücü veya emperyalist güce dayanması yasak falan değil, nitekim Barzaniler ve daha pekçok feodal kompradorların siyasi temsilcilerinin öteden beri yaptıkları budur. Böyle bir neden Kürt halk kitlelerini katletmeye yeter

kanıt mıdır? 3. İngilizlere (ya da bugün ABD emperyalizmine) uşaklık sırf Türk burjuvazisinin tekeline midir? Türk burjuvazisi, emperyalizmin uşağı olur da Kürt feodalleri kendilerine uzatılan emperyalist elin maşası olamazlar mı? Doğrusu, bu Şeyh Said’de, olduğu kadar Barzani, İdris ve diğer emperyalizm uşaklarından da istenemeyecek bir şeydir; kaldı ki, bizce feodallerin Türkiye, İran, Irak ya da İngiltere, ABD gibi emperyalist sömürgeci devletlerden şuna ya da buna uşaklık yapmalarının özde hiçbir farkı yoktur. Türkiye, İngiliz-Fransız emperyalistleriyle Kürdistan’ı masaya yatırmakla resmen bölüşür bu ayıp değil de, Kürt feodallerinden bir kesiminin Türk burjuvazisine uşaklıkta biraz naz yapması, bu arada İngilizlere doğru meyil etmesi mi ayıptır?

Neyse, biz gelelim Türk burjuvazisi ve uşaklarının “doğu isyanlarının bastırılmasının ilerici olduğu” iddialarına. Kürdistan’daki ayaklanmalara feodallerin önderlik ettiği ve bir sınıf olarak damgalarını vurdukları doğrudur; fakat bu ayaklanmalardaki savaşçı gücün yoksul Kürt köylüleri oldukları da doğrudur. Bu ayaklanmalarda önderliğin statükocu ve gerici karakteriyle Kürt halkının devrimci potansiyelini ve kitlelerin haklı özlem ve taleplerini birbirinden ayırmak gerekir. Kürt köylüleri sömürgeci zulüm ve sömürüden olduğu kadar, feodal zorbalık ve sömürüden de kurtulmak istiyorlardı. Nitekim, bu ayaklanmaların tümünde Kürt köylüleri Türk ordusunun yanı sıra Kürt ağalarının konaklarına ve yabancıların uşağı (Elazığ’da Sabuncuoğulları) eşrafa da saldırarak mallarına el koyuyorlardı. İkincisi, bu ayaklanmalara önderlik eden Kürt aşiret reisleri ve din adamlarının (toprak ağaları köylü ayaklanmasından korktukları için devletten yana tavır koydular) Türk burjuvazisi ve Kürt burjuva milliyetçilerinin iddialarının aksine Kürdistan ve Kürtlük diye bir sorunları yoktu. Onlar Kürt halk kitlelerinin devrimci potansiyelini sömürgecilere karşı bir tehdit unsuru olarak kullanıp bazı tavizler koparmaya çalışıyorlardı; onlar, ulusal hareketin ve uluslaşmanın her dönemdeki en azgın düşmanları olarak, kitlelere Kürdistan ve Kürtlük sloganını ulaştıramayacak kadar bilinçliydi. Çünkü böyle bir şey sınıf olarak feodalizmin sonu demektir.

Nitekim Palu-Genç-Hani isyanında kitle ayaklanması feodallerin denetiminden çıkıp, yer yer bizzat feodallere de yönelen bir hal

alınca, feodaller hemen kendilerini sömürgecilerin kucağına atmaktan çekinmediler. Öyle ki ayaklanma yarı yarıya hain Kürt feodalleri tarafından bastırıldı denebilir. Tek cümle ile 1925-40 arası ayaklanmalarında savaşıyan halk, mücadeleyi hançerlemek için birbirleriyle yarışanlar ise feodaller oldular. Kitleler ayaklanmaya medeniyete karşı olduklarından değil sömürü, zulüm ve vahşete karşı çıktıkları için katıldılar ve feodallerin ihanetine rağmen savaş meydanlarında seve seve canlarını verdiler. Üçüncüsü antifeodal devrimin özü köylü devrimidir, toprak devrimidir, bu ise işçi köylü düşmanlığıyla anti-komünist hisleriyle, “istiklal mahkemeleri” kurarak en ufak demokratik hak ve talepte bulunanı boğazlamayla gerçekleştirilebilecek bir şey değildir. Hayır. Kemalizm feodalizme karşı mücadele etmektense, Türkiye ve Kürdistan halkına karşı, komünizm ve ulusal kurtuluş hareketine karşı feodalizmle kucaklaşmayı tercih etti. 1925’te Palu-Genç-Hani ayaklanmasının başladığı hafta içinde mecliste çıkarılan aşarın kaldırılması kanunu bu gerçeğin aksini kanıtlamaz. Çünkü, aşar askeri ve siyasi güçten men edilen Kürt feodallerinin elindeki son (ekonomik) gücü de yok etmek için çıkarılmıştır; başka şey için değil. Toprak devrimi yapmayı göze almayan Kemalistler, ayrıca Ziraat Bankası eliyle feodallere kredi sağlayarak, onları ve kahyalarını askere gitmekten muaf sayarak, dışarıdan getirdikleri araç ve girdilerinden vergi almayarak vb 1925’ten sonra feodal gericilikle uzlaşarak, onları iktidar ortakları haline getirdiler.

Görülüyor ki, Türk burjuvazisi halka dayanıp emperyalizm ve feodallerle savaşacağına, onlarla uzlaşıp halka karşı savaşmayı tercih etti. Türk burjuvazisinin Kürdistan’da giriştiği hareket, bir işgal ve kapitalist anlamda sömürgeleştirme hareketiydi. Bu nedenle Türk burjuvazisinin önce Kürdistan’a göz diken öbür sömürgecilere, sonra da devlet içinde devlet gibi hareket eden, silahlı adam müfrezeleri olan, kendi adlarına vergi toplayan ve varlıklarıyla Türk uluslaşmasının Kürdistan’daki gelişmesine engel teşkil eden Kürt feodallerine karşı savaşması gerekliyse de bu savaş, antiemperyalist antifeodal nitelikte değil, açık bir sömürgeci savaştı.

I. dünya paylaşım savaşının ve Ekim Devrimi’nin yarattığı oldukça elverişli dış koşullara rağmen 1925-40 yılları arasında gerçekleşen ve 1925 Palu-Genç-Hani, 1930 Ağrı, 1937-38 Dersim ha-

reketlerinde olduğu gibi zaman zaman büyük boyutlara varan Kürt ayaklanmalarının başarıya ulaşmamasında modern bir siyasal ve askeri organizasyon kuran Türk burjuvazisi karşısında, Kürtlerin geri sosyo ekonomik yapıdan kaynaklanan köhnemiş aşiretçi feodal örgütlenmeyle hareket etmesi başlıca nedendir. Aslında II. paylaşım savaşı öncesi Kürdistan'da modern bir ulusal kurtuluş savaşı için gerekli koşullar, dolayısıyla böyle bir mücadeleyi örgütleyip yönetecek proletarya ya da burjuvazi gibi modern sınıflar olmadığından ayaklanmaların başarısı için gerekli iç şartlar yoktu. Hatta II. emperyalist paylaşım savacının tüm dünyada ulusal kurtuluş savaşlarının gelişmesine yol açarken, ya da başlamış savaşları hızlandırırken Mahabat dışında Kürdistan üzerinde pek bir etki yaratmamasında, Türkiye Cumhuriyeti'nin savaşa girmemesi ve Kürdistan'ı tam bir tecrit çemberine alarak adeta dünyadan izole etmesi kadar, geri sosyoekonomik ve ideoji politik yapının önemi de büyüktür.

II. dünya emperyalist paylaşım savaşından sonra emperyalizmin jandarmalığını üstlenen ABD için Türkiye'nin, dolayısıyla kontrolü altındaki Orta kuzey batı Kürdistan'ın yeni sömürgecilğe açılması gerekliydi. ABD emperyalizminin Türkiye üzerindeki (Orta kuzey batı Kürdistan kesimi de dahil) yeni sömürgeciliği, Türk burjuvazisinin Kürdistan üzerindeki klasik sömürgecilğe karşı değildir. Çünkü, Kürdistan'ı işgal altında tutan Türk ordusu, bir bakıma ABD emperyalizminde Türkiye ve Kürdistan'daki çıkarlarının bekçiliğini yaptığını, ABD Türk hakimiyeti altındaki Kürdistan'da istediği sömürüyü gerçekleştirdiği, toprakları üzerinde istediği askeri üsleri kurabildikten sonra Kürdistan'ın Türk hakimiyetinde kalması neden ABD'nin çıkar ve arzularına aykırı düşsün? Kaldı ki II. paylaşım savaşından sonra ABD'nin mimarı olduğu yeni sömürgecilik politikası askeri işgali içermez. Onda söz konusu olan sermaye ve mal ihracıyla eski pazarın korunması ve derinleştirilmesiyle hammaddenin ucuza sağlanabilmesi, topraklarının sosyalizm ve ulusal kurtuluş güçlerine karşı bir saldırı üssü olarak kullanılabilmesidir. Bu nedenle ABD'nin tüm Türkiye dahilinde yeni sömürgecilği geliştirmesiyle Türk burjuvazisinin Kürdistan'da klasik sömürgecilği geliştirmesi çelişmek şöyle dursun, tam tersi tam bir bütünlük ar eder. Zaten 1945 sonrasının uluslararası koşullarında klasik sömür-

geciliği sürdürme çabasında olanlar, güçlü ekonomilere sahip emperyalist ülkeler değil, emperyalizme bağımlı zayıf bir ekonomiye sahip Portekiz, İspanya, Türkiye, İran, Irak, Pakistan vb gibi her bakımdan geri ülkelerdir.

II. dünya emperyalist paylaşım savaşından sonra girdiği yeni sömürgecilik koşullarında sanayie de yönelerek hızla gelişen işbirlikçi Türk burjuvazisinin artan pazar hammadde ve ucuz emek gücü ihtiyacı ile Kürt feodallerinin kapitalistleşme özlemleri üst üste çakışınca, önceleri yalnızca kapitalist mal mübadelesi içine çekilen Kürdistan'a 1950'lerden itibaren sömürgeci ilişkiler tarzında gelişen kapitalist üretim ilişkileri de taşırılarak, yabancı kapitalizmin gelişme süreci başlatıldı. Özellikle 1960'dan sonra Türk kapitalizminin tekelleşmesiyle paralel olarak yoğun bir asimilasyonla birlikte geliştirilen bu kapitalizm, Kürdistan'ın sosyal, siyasal, kültürel ve ideolojik yapısında son derece yıkıcı etkiler yaratarak, Türkiyeleşme ve Türkleşme sürecini, tarihte eşi görülmemiş bir şekilde hızlandırdı. Bugün Kemalizmi terk ederek faşist bir biçime dönüşmüş bulunan Türk devletinin yapmak istediği şey, Kürt halkının Kemalist dönemde imha edilemeyip canlı kalabilen en son öğelerini de katliam ve soykırımlarla etkisizleştirerek Kürtleri tümüyle imha etme eylemini tamamlamaktır.

b) Güney Kürdistan'ın sömürgeleştirilmesi:

1921'de Kemalistlerle Fransız emperyalistleri arasında imzalanan Ankara Antlaşması'yla Güney Kürdistan'ın batıdaki kesimi Fransızların payına düştü. O tarihten II. dünya emperyalist savaşının sonlarına kadar, Kürdistan'ın bir kesimi Suriye ve Lübnan'la birlikte Fransız mandası altında kaldı. Manda rejimi altında oluşan komprador burjuvazi daha çok Arap ve Hristiyan'dı. Bir liman kenti olması itibarıyla Beyrut'un merkezi bir rol oynadığı bu süreçte zayıf bir temele dayanan Fransız sömürge yönetimi, egemenliği altında tuttuğu halkalardan bazılarına nispi de olsa bazı imtiyazlar tanıyordu. Bundan yararlanan Arap ve Hristiyanlar siyasi alanda bazı gelişmeler kaydetmelerine rağmen, Kürtler pek bir gelişme gösteremediler. Yine de Fransız egemenliğinin Kürtler üzerindeki etkisi sınırlıydı. Ayrıca Arapların kendileri de sömürgeci

egemenlik altında olduklarından, Kürtler üzerinde bir baskı kuramıyorlardı. Arap küçük burjuvazisinin etkinliğiyle 1946’da kurulan Baas Partisi, Arap burjuvazisinin siyasi temsilcisi olarak manda rejimine karşı reformist tarzda da olsa mücadeleye başlayınca, II. emperyalist paylaşım savaşı sonrası dünya koşullarını dikkate alan Fransızlar klasik sömürgeciliği sürdürmenin güçlüğüne anlayarak egemenlik altında tuttıkları alanı Suriye ve Lübnan şeklinde iki devlet halinde bölerek savaştan –önce Hatay’ı Kemalistlere terk etmişlerdi– yerli yönetime terk ettiler.

Fransızlar çekilince, Araplar Suriye’de hakim ulus haline geldiler ve zamanla Arap burjuvazisi güçlendikçe Kürtler üzerindeki baskı da giderek arttı. Yeni tarihi koşullara uygun olarak Türkiye’deki Kemalistlerin misyonunu yüklenen şoven karakterli Baas Partisi’nin iktidara gelmesiyle Kürdistan’ın Arap sömürüsüne açılması, ve “Arap kemeri” projesiyle Kürtlerin güney Suriye’de mecburi iskana tabi tutulması, yoğun asimilasyon vb gibi sömürgeci uygulamalar geliştirildi. Bugün Kürtler devlete vatandaşlık bağıyla bağlı olmayıp, bir göçmen azınlık muamelesi görmektedirler. Yine bugün revizyonist Suriye komünist Partisi’nin de desteğini alan Baas rejimi, İsrail karşısındaki sıkışık konumu Irak Baas rejimiyle aralarında Fırat suyunu paylaşmamak vb çelişmelerden doğan sorunlar, içindeki toplumsal muhalefet, Filistin ve Lübnan’da içinde düştüğü çıkmaz vb gibi nedenlerden ötürü Kürtlere bazı tavizler verir görünerek, onları çakarları doğrultusunda kullanmaya çalışmaktadır.

Türkiye ile İngilizler arasındaki 1923 Lozan, 1926 Brüksel Anlaşmalarıyla, petrolce zengin Musul’un da içinde olduğu Kürdistan’ın güneydeki büyük bir parçası İngiliz mandası altına girdi. İngilizler Irak’a hakim oldukları uzun müddet boyunca, değişik politikalar izlemekle birlikte, esas olarak Arapları önde tuttular. Ancak Arap kurtuluş hareketini frenlemek için –Türkiye’de olduğu gibi başarıya gitmeme kaydıyla– Kürdistan sorununu sürekli bir şekilde canlı tutmayı da çıkarlarına uygun buldular. Böylece uyguladıkları tipik bir “böl ve yönet” politikasıyla Irak’ta uzun bir dönem egemenliklerini korumayı başardılar. İngilizlerin bir yandan sürekli bir şekilde Kürt sorununu canlı tutmalarına rağmen, öte yandan 1918’den beri zaman zaman ileri boyutlara varan Kürt ayaklanma-

larını kanlı bir şekilde bastırmaları Ortadoğu'nun göbeğinde doğacak bir Kürdistan devletinin bölgedeki çıkarlarıyla asla uyuşmayacağını çok iyi bilmelerindendir. Kürdistan halk kitlelerinin devrimci demokratik potansiyeli, tarihin hiç bir döneminde, başta İngiltere olmak üzere, emperyalistlerin çıkarlarıyla bir uygunluk arz etmedi. Feodal kompradorların sınıf çıkarlarıyla asla bağdaşmayan devrimci demokratik bir yapıya kavuşması kaçınılmaz olan bağımsız bir Kürdistan, emperyalizmin Ortadoğu politikası için her dönemde en büyük tehlikeyi oluştura gelmişler. Parçalanmış, zaman zaman bölgedeki işbirlikçi sömürgeci devletlere karşı taviz kopararak onları "hizaya getirmek" için bir koç başı gibi kullanılan bir Kürdistan, emperyalistler açısından daima en ideal olanıdır. ABD emperyalizminin bir zamanlar Irak KDP'yi destekler görünmesi, bugün Almanya'nın iş bulmak için kapı kapı gezen çok sayıda Kürt'ün iltica talebini kabul etmesi, emperyalist basının sahte Kürt dostluğu vb temelde aynı emperyalist politikaya dayanmaktadır.

İngiliz manda rejimi altındaki yönetimde etkinliği sürekli olarak artırılan taraf feodal komprador Arap kesimiydi. Öyle ki, İngilizler ve Arap işbirlikçileri Kürdistan üzerindeki baskı ve sömürüyü ortaklaşa geliştiriyorlardı. İngiliz ve Arap egemenleri arasındaki işbirliği daha I. emperyalist paylaşım savaşının bitimiyle başlayan İngiliz işgali döneminde başlamıştı. Bu nedenle 1918'den beri Kürt feodal ve aşiret reisleri önderliğinde gelişen direnmeler Araplara karşı rahatça başarıya ulaşabilecek durumdayken, sürekli olarak İngiliz hava kuvvetleri tarafından etkisizleştiriliyordu.

II. dünya emperyalist paylaşım savaşından sonra İngilizlerin güç yitirerek dünya çapında geri plana düşmeleri, sosyalist ülkelerle ulusal kurtuluş hareketlerinin artan etkisi içte de daha önce kurulan Irak Komünist Partisi'ne ek olarak Irak Baas Partisi'yle Irak KDP'nin kurulmaları devrimci mücadelenin boy vermesine yol açtı. Bu mücadelenin bir ürünü olarak 1960'lara varmadan İngiliz ajanı durumundaki Nuri El Said Paşa'nın devrilmesiyle Irak'ta bağımsız ve nispeten demokratik görünümlü bir burjuva devlet oluştu. Ortadoğu halklarının ulusal kurtuluş mücadelelerini bastırmak amacıyla kurulan Bağdat Paktı'ndan (daha sonra CENTO) ayrılan Irak hükümeti, Kürtlere de sınırlı ulusal demokratik haklar vaat etti. Ancak Arap

burjuvazisinin şoven ve tahakkümcü karakteri, ve onu temsil eden Kasım'ın askeri diktatörlüğe yönelmesi Kürtlere vaat edilen hakların hasır altı edilmesine yol açtığı gibi Irak'ı da despotik bir yönetime mahkum etti.

Ancak Irak KDP, IKP ve Baas Partisi'nin etrafında örgütlenen kitlelerin mücadelesi durmadı. Bu mücadele 1968'de yine demokratik görünümlü bir hükümetin ortaya çıkmasına yol açıtıysa da, şoven karakterli Baas Partisi'nin iktidara oturması "Demokratik Irak-Özerk Kürdistan" sloganının uygulanmasını olanaksız hale getirdi. "Otonom Kürdistan" için reformist bir tarzda mücadele eden yarı feodal, yarı burjuva karakterli Irak KDP "Bağımsız Kürdistan" sloganı doğrultusunda kitlelerin seferber edilmesini önlediği gibi, kendisi de emperyalizme yaslanarak 1968'den sonra hareketi tümüyle emperyalizmin güdümüne soktu. Baas emperyalizme doğru çark ederek, İran şahlığıyla uzlaşarak 1974'te Kürtler ağır bir yenilgiye uğradılar. Reformist teslimiyetçi siyasal yapının dayandığı temel (aşiretçi feodal yapı) emperyalizm, sömürgecilikle uzlaşma (hatta işbirliği) durumunda kaldıkça –ki kalacaktır– başka bir sonucun alınmasına da olanak yoktur. Bugün Güney Kürdistan'da yapılması gereken, dışta emperyalizm ve işbirlikçisi sömürgeci devletlere yamanmak, içte de aşiretçi feodal yapıya dayanmak ve reformist talepler doğrultusunda mücadele değil, "Otonom Kürdistan" sloganım bir kenara atarak, başta proletarya olmak üzere ezilen sınıf ve tabakaları harekete geçirebilecek "Bağımsız Kürdistan" sloganı etrafında örgütlenip mücadele etmektir. Bu ise, sömürgecilerin icazeti ve emperyalistlerin himmetiyle değil, proletaryanın ideolojik, örgütsel, siyasal hegemonyası altında hareket eden ve dünyadaki sosyalist ülkeler, proletarya ve ezilen halklarla ortak bir antiemperyalist, antisömürgeci ve antifaşist cephede yer almakla mümkündür.

c) Doğu Kürdistan'ın sömürgeleştirilmesi:

I. dünya emperyalist paylaşım savaşı öncesinde İngiltere ve Rus Çarlığı tarafından bölüştürülmesi kararlaştırılan İran İmparatorluğu, savaştan sonra tümüyle dağılmaya yüz tuttu. İngiliz işgali feodal parçalanmışlığı ve kargaşalığı hızlandırırken, Rusya'da Ekim Devrimi'yle doğan Sovyet hükümetinin, Çarlığın yaptığı antlaşmaları

reddetmesi ve parçalı da olsa gelişmekte olan İran devrimci hareketini desteklenmesi, ülkeyi bir devrim ve karşı devrim ortamına sürükledi. Bu savaşta devrimci güçlere nazaran daha güçlü ve elverişli bir konumda olan İran toprak ağaları ve burjuvazisinin çıkarları doğrultusunda merkezi bir ulusal ordu oluşturarak feodal parçalanmışlığa son vermek, ülke ekonomisini geliştirmek ve devrimci hareketi ezmek isteyen Rıza Han duruma hakim oldu ve “Pehlevi” adıyla yeni bir hanedanlık kurarak Fars ulusunun egemen ve ayrıcalıklı konumunu korumayı başardı.

Rıza Şah, Kemalistlere benzer bir tarzda üstten bazı burjuva reformlar yapmaya ve İran’da ulusal bir pazar yaratmaya çalıştıysa da emperyalizmin baskısı altındaki yarı sömürge bir ülkede bu konuda fazla bir başarı sağlanamayacağı açıktı. Ayrıca iki savaş arasındaki dönem boyunca güçlü bir konumda olan toprak ağaları ve din adamlarının otoritesiyle çatışmaktan kaçınan ve halka karşı onlara dayanan Rıza Şah’tan devrimci yöntemlerle antifeodal, anti-emperyalist bir kavgaya girişerek emperyalist kapitalist pazardan kopması da beklenemez. Yine iki savaş arası dönemde Kürdistan’da Simko hareketinde görüldüğü gibi zaman zaman ileri boyutlara varan ayaklanmalar da Rıza Han’ın iç ve dış gericilikle sağlam bağlar kurmasını gerektiriyordu.

II. dünya emperyalist paylaşım savaşında yarıfeodal, yarıburjuva İran İmparatorluğu, yeniden askeri işgal altına girdi. İngiltere güney İran’ı işgal altına alırken, Sovyetler Birliği güney sınırlarını güvenceye almak amacıyla kuzey İran’ı denetim altına aldı. Kızıl Ordu’nun yardımıyla, savaş sonrasında kurulan Azerbaycan ve Mahabat Cumhuriyetleri, Kızıl Ordu geri çekilince emperyalist ülkelerin de yardımıyla şahlık tarafından kolayca tasfiye edildiler. Yerli burjuvazinin temsilcisi olarak ortaya çıkan Musaddık’ın başta petrol olmak üzere giriştiği millileştirme hareketleri, CIA’nın aktif desteği ile Şah Rıza Muhammed Pehlevi tarafından ezilince İran da Türkiye gibi ABD’nin bir yeni sömürgesi olma sürecine girdi. İran halklarını zalimce bir baskı ve sömürü cenderesine alan faşist Şah yönetimi, halkların gelişen ortak devrimci mücadelesi sonucu 1979’un başında yerle bir edildi.

Bugün İran’da devrimin önderliği, İslamcılığı maske edinerek

burjuva adına gasp eden molla takımı ile, devrimci halk güçleri arasındaki mücadele sürmekte; ezilen halklar, ulusal demokratik talepleri doğrultusunda mücadeleye devam etmektedirler. Yüzyıllardan beri İran şahlarının işgal ve denetimi altında olan Doğu Kürdistan'da İran egemenlerinin bilinçli olarak uyguladıkları politikalar nedeniyle, aşiretçi feodal parçalanmışlık etkisizleştirilmemiş, yabancı nitelikli de olsun kapitalist ilişkiler fazla gelişmediğinden Fars egemenliğine karşı tutarlı bir mücadele geliştirebilecek olan modern sınıflar (özellikle de proletarya) yeteri kadar güçlü değildir. Bu nedenle Doğu Kürdistan'ın da halihazırda yürütülen mücadeleye, din adamları, aşiret reisleri ve toprak ağaları gibi feodaller önderlik etmeye, ve Kürt halk kitlelerinin antisömürgeci potansiyelini kendi sınıfsal çıkarlarına uygun koşullarla –ki bu özerklik talebidir– İran burjuvazisine satmaya çalışmaktadırlar.

Oysa Kürt halk kitleleri, ulusal ve sınıfsal zulümden “özerklik” gibi reformist teslimiyetçi bir talep ve bu doğrultuda geliştirilen bir mücadele ile kurtulamazlar. Bu nedenle ezilen kitleler açısından Doğu Kürdistan'da, bugünden sonra yapılması gereken şey: Uşak ve reformist teslimiyetçi karakterdeki feodal ve burjuva sınıfların önderliğinde “Otonom Kürdistan” için değil, proletarya önderliğinde emperyalist kapitalist pazardan ve dolayısıyla bugünkü ‘İran ulusal bütünlüğü’nden tümüyle koparak kendi kendine yeterli bir milli ekonomi inşa etmesinin zorunlu ön koşulu olan siyasal bağımsızlık doğrultusunda mücadele etmek ve bunun için gerekli araç ve yöntemleri geliştirerek feodal burjuva önderliği etkisizleştirmektir. Tabii bu iş, dünya ölçüsünde emperyalist kapitalist gericilik ve işbirlikçilerine dayanarak, Ortadoğu gericiliği ve sömürgeci istihbarat örgütleriyle sarmaş dolaş olmayı değil; sosyalist ülkeler, dünyadaki proleter ve ulusal kurtuluş güçleriyle dayanışma içine girmeyi gerektirir. Çünkü sorun emperyalizm ve sömürgeciliğe karşı, ulusal ve sınıfsal baskıdan kurtuluş sorunudur.

Sonuç olarak, buraya kadar anlatmaya çalıştığımız Kürdistan tarihinin, sürekli bir işgal ve istila, ve sömürgeleştirme ile bunlara karşı Kürt halkının hiç bitmeyen mücadele tarihi olduğu görülmektedir. Yabancı egemenlik toplumumuzu sistemli bir dış baskı altına almış, onun ekonomik, sosyal, siyasal, kültürel ve ideolojik alandaki

gelişmesine ket vurarak adım adım imhaya çalışmıştır. Bir diğer deyişle, Kürdistan ve Kürtlerin tarihi, sistemli haksızlıkların ve amansız bir yabancı zulmünün tarihidir. Öyle bir tarihsel haksızlık ki, günümüz Kürdistan'ı ve toplumsal gelişmesini olanca şiddetiyle etkilemekte, üretici güçlerin özgür gelişimi için giderilmesi gereken yamsal bir sorun olarak kendisini dayatmaktadır. Ve yine öyle bir zulüm ki Kürdistan'ın günümüzdeki gerilik ve parçalanmışlığının temeli olarak kendisini kurtarmakta ve Kürdistan ulusal bağımsızlık ve birlik mücadelesi inisiyatifi ele alıp gerici dış baskıyı püskürtmedikçe kendisini hep koruyacağına benzemektedir.

(OKB) Kürdistan sömürgeci feodal komprador egemenlik altındadır (Orta-Kuzey-Batı Kürdistan’da bugünkü durum)

I- Ekonomik yapı

Kürdistan’ın tarihsel ve coğrafi koşulları iç dinamikleriyle kapitalist bir gelişmeye olanak tanımamıştır. Kronik bir hal olan işgal ve istila hareketleri ile feodal sömürgeciliğe ek olarak ticari yollar kavşağında olması kapitalizmin gelişmemesinin başlıca nedenleridir. Yani Osmanlı egemenliği ve bu egemenliğin gün geçtikçe ağırlaştırdığı iç ve dış feodal baskı ve sömürü ile yabancı mal istilasını üreten güçlerin gelişmesini destekleyerek Kürdistan’ın feodal toplum ekonomisini tam bir durgunluk içine itmişti.

Sanayi devriminden sonra yaygınlaşan Batı malları önceleri Doğu’dan gelen mal istilasını geride bıraktı. Bu ise 1950’lere kadar nispeten kendi kendisine yeterli olan Kürdistan ekonomik yapısını tümüyle altüst ederek kısmi bağımsız gelişim olanakların da ortadan kaldırdı. Giderek kentte tasfiye olma yoluna giren zanaatçılık yerine, manifaktür ya da fabrika üretimi geçmediğinden köy ve şehir iktisadının birliği ve karşılıklı dengesine dayanan feodal ekonomik yapının dengesi kent aleyhine bozularak, tümüyle kiraya dayanan bir hal aldı ve bu giderek pekişti. Özetle, Kürdistan’da milli bir kapitalizmi ortaya çıkmayışının nedenleri şöyle sıralanabilir: 1. Sermaye, birikmiş emektir. Oysa Kürdistan’daki birikmiş emek, tarihteki sürekli istila ve talanlar nedeniyle ya büyük oranda tahrip edilmiş, ya da istilalarla gasp edilmiştir. 2. İşgalin kurumlaştığı dönemlerde,

halkı düzenli vergiye bağlayarak yaratılan artıdeğere sistemli olarak el konulmuş ve onun ülkede yoğunlaşmasına olanak tanınmamıştır. 3. Sürekli savaşlar ve askere alma, canlı emek kaynağı durumundaki yetişkin insanların telefine neden olmuş, ya da halk –canını koruyabilmek için– dağlara çekilmeye zorlandığından, maddi üretimle yeteri kadar uğraşmamış, bu alanda bilgi ve beceri geliştirmeye fırsat bulamamıştır. 4. Siyasal birlik ve bağımsızlıktan yoksun olan Kürdistan’da bir gümrük duvarı söz konusu olmadığından, nispi barış ve refah ortamında belli bir gelişme gösteren zanaatçılık, önceleri Doğu’dan 19. yüzyılın son yarısından itibaren de Batı’dan gelen mal istilasına karşı tutunamayarak sönmüş ve tümüyle tasfiye olma yoluna girmiştir.

Bağımsız gelişmeyle milli bir kapitalist sınıf doğmadığı gibi Batı’dan gelen meta ithalinde de aracı halka olarak azınlık Hristiyan milliyetlerin, özellikle Ermenilerin kullanılması, komprador bir Kürt burjuva sınıfının ortaya çıkmasına da olanak vermedi. Yani, Türk sultanları ile işbirlikçileri Kürt feodallerinin çifte sömürsü, ağır askerlik ve vergi koşulları ve meta ihracatıyla dengesi bozulan feodal ekonominin kentle ilişkilerinin kopuk bir hal alması, iç dinamiği ile kapitalist bir gelişmenin şartlarını ortadan kaldırdığı gibi, azınlık milliyetlerden oluşan kompradorların iç ve dış ticareti ele geçirmeleri de Batının etkisiyle kapitalist bir gelişmeyi olanaksız kılarak Kürdistan feodal ekonomisini durgunluğa mahkum etmişti.

20. yüzyılın ilk çeyreği ve Cumhuriyetin ilk dönemlerinde de feodal durgunluk ağırlaşarak devam etti. Ancak Türk burjuvazisi, sonraki yıllarda siyasi iktidarı elinde bulundurmanın avantajlarından yararlanarak, azınlıkların elindeki ticareti devralıp, sınai ve mali alanlarda üstünlük kurdukça, aynı alanlarda egemenliği altındaki Orta kuzey batı Kürdistan’da hakimiyet kurmaya başladı. Türk burjuvazisi “misak-ı milli” sınırları dahilinde tam bir ulusal tekelleri anlayışla harekete geçtiğinden, yalnızca Kürdistan’ın iç bölgelerinde, oldukça sınırlı bir alanda ticaretin Kürt unsurların eline geçmesi mümkün olabildi. Kürdistan’da Türk kapitalizminin mutlak egemenliği ve denetimi altında geliştirilen kapitalizm ilerici bir nitelik olmayan gerici ve gayri milli bir kapitalizmdir. Zaten kendi ulusal alanında bile emperyalist baskı nedeniyle ciddi bir bağımsız kapitalist

gelişme sağlayamayan Türk burjuvazisini askeri, siyasi, ekonomik ve kültürel baskı ve denetimi altında tutarak kendisiyle aynı pazar bütünlüğü işine dahil etmek istediği Kürdistan'da kapitalist gelişmeye yol açması, ya da bağımsız bir kapitalist gelişmeye izin vermesi mümkün değildir. Hatta Kürdistan'da feodal ekonomik yapının çözülmesinin ulusal kurtuluşa maddi temel sağlayabileceğini iyi bilen Türk burjuvazisi, bir de siyasi nedenle feodalizmi ayakta tutup, kapitalist gelişmeyi önlemeye ve geliştirmeye çalıştı. Bu nedenler yüzünden emperyalist metropollerin ve Türklerin ihraç ettikleri malların dolaşımı ve satımı geçmişe nazaran nispi bir artış göstermesine rağmen, 1950'lere kadar Kürdistan'da hala durgun bir feodal ekonomik yapı egemendi.

1950-60 DP hükümetleri döneminde tümüyle emperyalizme bağlanarak, onun güdümü altına giren Türkiye'de tarımda ve dışa bağımlı montajcı tüketim sektöründe hızlı kapitalist gelişme başladı. Bunda, II. emperyalist paylaşım savaşı öncesinde ve özellikle savaş esnasında devlet erkini kullanarak iç ticarete ve gayri müslüm burjuvazinin üretim araçlarına el koyan, spekülasyonlarla büyük vurgunlar vurarak halkı soyup soğana çevirip, bu sayede palazlanan Tün burjuvazisinin sanayie geçme çabası kadar, emperyalist tekellerin gün geçtikçe güçlenen sosyalist ülkeler ve ulus kurtuluş hareketleri karşında iyice daralan pazarlarını koruyup derinleştirebilmek için başvurmak zorunda kaldıkları yeni sömürgecilik politikasının payı da büyüktür. Zira emperyalist tekellerin ellerindeki pazarları derinleştirebilmeleri için geri ülkelere yaptıkları sermaye ve meta ihracatını artırmak, dolayısıyla bu ülkelerde dışa bağımlı montajcı bir kapitalizmi geliştirmeyi hayati bir zorunluluk haline getirmişti.

Türkiye'de uluslararası tekellerle işbirliği halinde gelişen kapitalizmin, yüzyıllardır tam bir tecrit çemberi içine alınarak uyutulan Kürdistan'daki feodal toplum yapısını etkilememesi mümkün değildi. Çünkü, uluslararası tekellerin ve Türk burjuvazisinin giderek büyüyen pazar, hammadde cevheri ile tarımsal ve hayvansal ürün ihtiyacı ve ucuz emek gücü talebi Kürdistan gibi geniş bir pazar ve zengin doğal servetlere sahip bir ülkenin emperyalist sömürgeci kapitalizmin hizmetine açılmasını zorunlu kılıyordu. Ayrıca feodal sömürüyü yetersiz bulan ve kapitalist sömürüyü gördükçe ağzı sulanan, bu ne-

denle sömürgeci kapitalizmin kompradorluğunu yüklenerek sömürüdeki payını arttırma özlem ve çabasında olan Kürt feodalleri de böyle bir gelişmeyi istiyor ve sabırsızlıkla bekliyorlardı.

Koruyucu gümrük duvarlarından yoksun, coğrafi olarak Türkiye'ye bitişik ve yıllardır Türk burjuvazisinin ticari ve mali denetimi altında olan Kürdistan'da, başta Türk kapitalizmi olmak üzere, uluslararası tekellerle Kürt feodallerinin çıkarları doğrultusunda başlatılan kapitalistleşme süreci, özellikle 1960'lı yıllarda hız kazandı. Emperyalist sömürgeci kapitalizmin uzantısı olarak, bir yandan yabancıların direk yatırımları, diğer yandan feodallerin gerici bir tarzda burjuvalaşmasıyla gelişen bu kapitalizmin ulusal bir nitelik taşıması beklenemez. Milli bir ekonomi, dışta emperyalist bir müdahale ve baskı, içte ve siyasal birlik ortamında gelişebilir. Kürdistan yüzyıllardır bu koşullardan yoksundur, günümüzde bu koşulların oluşabilmesi için, emperyalist sömürgeci pazardan kopmak ve bağımsız bir sosyal organizasyon oluşturmak gerekmektedir.

Yukarıda uluslararası yeri, tarihi ve sosyal kapsamım kısaca çizmeye çalıştığımız, Kürdistan'ın ekonomik yapısı günümüzde şu özellikleri taşımaktadır:

a) Bugün Kürdistan'da gelişen kapitalizmin koşullarında ortaya çıkan artı değerın en büyük bölümünü Türk burjuvazisi gasp etmekte ve ülkesine aktarmaktadır. Çok az özel girişimcilik de olmakla birlikte, daha çok kendisinden Türk egemen sınıflarının çıkarlarını bütünleştiren devlet işletmeciliği, Kürdistan'ın en zengin yeraltı ve yerüstü servetlerine yönelerek tam bir talan ekonomisi örgütlemiş bulunmaktadır. Türk devlet işletmeleri, başta petrol olmak üzere, akarsular, toprak, orman, madencilik, hayvansal ürünler, çimento, şeker vb sanayi, ticaret ve bankacılık alanlarında kurumlaşarak tam bir tekel kurmuşlardır. TAPO, TEK, TKİ, Türkiye Çimento Sanayi AŞ, Etibank, Sümerbank, Çuko Birlik, Tekel, Ziraat Bankası, Halk Bankası, Devlet Üretim Çiftlikleri, Tarım Satış Kooperatifleri, Et ve Balık Kurumu vb tümüyle Türkiye devletinin mülkiyetinde olan, Kürdistan ekonomisini denetleyip yönlendiren, ülke halkına en ufak bir pay bile bırakmayan sömürgeci devlet işletme ve kurumlarıdır. Bu işletme ve kurumlarda uluslararası tekellerin payı bulunmakla birlikte, Kürt unsurların hiçbir payı yoktur. Ülke kaynakları talan

edilip götürülürken, Kürt emek gücü iliklerine dek vahşice sömürülürken yerli unsurlara bir komisyonculuk payı bile bırakılmamaktadır. Kürdistan'ın yıllardan beri giderek yoksullaşmasındaki ve geri kalmasındaki temel neden bu talancı ekonomidir. Diğer bir deyişle, ülke halkına özgürce gelişebileceği en küçük bir ekonomik faaliyet alanı bırakmayan bu talan ve soygun düzeni, üretici güçlerin geriliğinin, işsizliğin, sefaletin, yozluğun, ulusal yabancılaşma ve yok oluşun, ideolojik ve kültürel kargaşalığın temelini oluşturur.

b) Başka sömürge ülkelerde pek rastlanmayan, fakat Kürdistan'ı bir ulusal yayılma haline getiren Türk burjuvazisinin, tarihi ve sosyal nedenlerden ötürü devlet eliyle kurduğu bu talan ekonomisinin işlemesi için, ülkede bir kara, hava ve demiryolu şebekesi politikası uygulanmaya çalışmaktadır. Kürdistan'ı başlı başına bir ekonomik bütün olarak değil, Türk pazarının bir uzantısı ve parçası, olarak ele alıp, dışa bağımlılığı pekiştiren, bir yandan emperyalist kapitalist malları Kürdistan'a, diğer yandan artık ürünü, hammaddeleri ve ucuz emek gücünü Türkiye'ye taşımayı ve ülke kaynaklarına ulaşmayı hedefleyen, askeri, siyasi, ekonomik, sosyal ve kültüre sömürgecilik ve yayılmaya bir bütün olarak hizmet eden bir yol şebekesi geliştirilmek istenmektedir. Kürdistan'daki yol şebekesi, ülkenin Türkiye pazarına bağlanmasını, Türkiye ile ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel birliğin pekişmesini ve ülkenin tüm değerlerinin Türkiye'ye akıtılmasını sağlayan bir kanal görevi görmektedir. Amaç, Kürdistan'ı bu yollar vasıtasıyla il il, ilçe ilçe, köy köy, Türkiye'ye bağlayıp, ülkeyi örgütleyerek Türk uluslaşmasını Kürdistan'da geliştirmek, yani "Misak-ı Milli" sınırları dahilinde "tek pazar-tek ulus" sloganını hayata geçirerek Kürtleri bir halk olarak tümüyle eritip yok etmektir. Zaten soygun ve talan ekonomisi temelinde Kürdistan'da bağımsız bir pazar ve ulusal birliğin oluşmasını beklemek saflık olur. Özcesi, Türk sömürgeciliğinin güttüğü yol politikası, başta sömürgeci ekonomi olmak üzere bir bütün olarak güdülen askeri, siyasal, kültürel ve sosyal politikadan kaynaklanmakta, kendisi de başta ekonomi olmak üzere, diğer alanlarda güdülen sömürgeci ve yayılmacı politikalara hizmet etmektedir.

c) Kürdistan'da Türk malıyesi hakimdir. Türk para sistemi geçerlidir. Vergi adı altında (dolaylı ve dolaysız) Kürt halkı sistemli ve düzenli

bir haraca bağlanmıştır. Bankacılık faaliyeti, tümüyle Türk burjuvazisine ait olup, halkın elindeki küçük tasarruflar toplanarak, bu yolla Türkiye'ye transfer edilmekte, ülkede en küçük bir sermaye birikimine olanak verilmemektedir. Türk maliyesinin egemenliği, vergi düzeni ve bankacılığı Kürt unsurların ve yerel ekonominin gelişmesine asla hayat hakkı tanımamakta, Kürdistan'da kalan en son parasal imkanı bile gasp ederek Türk burjuvazinin emrine vermektedir. Bu şartlar altında Kürdistan'da sanayi ve ticaretin serpilip gelişmesini bırakalım, tarımsal bir gelişme bile söz konusu olamamaktadır. Türk mali sistemi, Kürdistan'daki ekonomik geriliğin ve dışa bağımlılığın temel nedenlerinin başında gelir. Çünkü, bağımsız bir ekonomik yapı, bağımsız bir mali sistem olmadıkça gerçekleştirilemez.

d) Kürdistan'ın dış ticaretinin tamamı, iç ticaretin de büyük bir kesimi sömürgeci Türk burjuvazisinin elindedir. İhracat ve ithalatı kendi tekelinde bulunduran Türkiye burjuvazisi, Kürdistan'ın dışarıyla mal alış verişini kendi denetim ve kontrolünde bulundurarak, kendi ekonomisinin ihtiyaçlarına göre düzenlemekte ve bundan büyük vurgunlar vurmaktadır. Hatta denebilir ki, Kürdistan'ın dış ticareti yalnızca Türkiye ile, emperyalist tekellerin malları bile Türkiye üzerinden ve Türk burjuvazisinin izni ile gelmekte, mutlaka sömürgecilere gümrük ödenmesini gerektirmektedir. Kaçakçılığa izin verilmemekte, alınan sert tedbirlerle kaçakçılık yapanlar cezalandırılmaktadır.

İç ticarete de Türk burjuvazisinin yeri önemlidir. Et, süt, tütün, pamuk, üzüm, fıstık, orman ürünleri vb hayvansal ve tarımsal ürünlerin ticaretini birer ticari devlet tekeli olan ve içinde yalnızca Türk burjuvazisinin payı bulunan TMO, Çukobirlik, Fiskobirlik, Et ve Balık Kurumu, Tekel, süt ve yağ fabrikaları vb gibi kurumlar elinde bulundurmaktadırlar. Kürdistan'da yabancı kapitalizm gelişmeye başladıktan sonra bile güçlü bir ticaret burjuvazisinin oluşmadığındaki temel neden ticari alandaki sömürgeci devlet tekeli.

İç ticaret, ancak Türk burjuvazisinin ulaşamadığı, devletin de ele geçirmekte yarar görmediği alanlarda Kürt unsurların eline geçmektedir ki bu da Türk kapitalizminin acentacılığı biçimindedir. Milli ticaret, nakliyatçılık, inşaatçılık, sebze ve meyve alım satımı vb gibi alanlarda henüz gelişmeye fırsat bile bulamadan sömürgeci

kapitalizmin ve komprador burjuvazinin mengenesi altında ezilmektedir. Kürt kompradorlar, Türk kapitalizmine bağımlı olup, ancak onunla bütünleşebildikleri oranda uluslararası kapitalizme bağlanabilmektedirler. Dışarıyla mal alış verişini kendisinin ihtiyaçlarına göre düzenleyen Türk burjuvazisi, Kürdistan'da aracı bir halkanın oluşmasına da yine kendi ihtiyaçlarına göre izin vermektedir. Kürt kompradorları, Türk kompradorları ve işbirlikçi burjuvazisine bağımlı olup, adeta ikincil durumdaki bir kompradorluk yapabilmektedirler.

e) Tarımda feodal sömürüyle kapitalist sömürü içice geçmiş olup, daha çok aynı unsurlar tarafından gerçekleştirilmektedir. Feodal sömürü yöntemlerinin kapitalist sömürünün yanında cılız ve yetersiz kalması, feodal toprak ağalarını kabuk değiştirerek kapitalist yöntemlerle sömürü yapmaya zorlamaktadır. Ama tarımsal girdi ve kredilerin Türk burjuvazisine kontrol edilmesi, makina ve diğer araç-gereçler ile yedek parçaların Türk burjuvazisinden sağlanması ve taban fiyatlarının Türk burjuvazisine saptanması bu süreci yavaşlatmaktadır.

Daha çok feodal toprak ağalarının kapitalist toprak ağalarına dönüşmesi biçiminde gelişse bile, tarım kapitalizminin gelişmesi sürecinde milli öğeler de ortaya çıkabilmektedir. Çeşitli siyasi ve tarihi nedenlere bağlı olarak, Türk hakim sınıflarının ve devletin mülkiyetlerine pek az geçirdikleri geniş ve oldukça verimli Kürdistan toprakları, büyük oranda Kürt toprak ağalarının mülkiyetindedir. Gerek büyük feodal mülkiyetli toprakların parçalanmasıyla, gerekse küçük mülkiyetli toprakların birleştirilmesi biçiminde oluşan orta büyüklükteki topraklar, kapitalizme en çok açılanlar olup, milli kapitalizme en yakın niteliğe sahip olanlardır. Fakat bir bütün olarak Türk kapitalizminin egemenliği ve onunla işbirliği halinde Kürt toprak ağalarının kapitalistleşmesi biçiminde çözölen feodal ekonomik yapı, henüz tümöyle tasfiye olmaktan uzaktır. Sömürgeci komprador egemenlik altında feodal yapının değışmesi, Kürdistan tarihten silinmedikçe tümnden gerçekleşemez, olsa olsa yarı yarıya gerçekleşebilir bir şeydir. Siyasal, sosyal, ekonomik ve kültürel hayattan feodalizmin tam tasfiyesi, ancak muzaffer bir ulusal demokratik halk devrimiyle mümkün olabilir.

f) Sömürgeci komprador kapitalizmin Kürdistan’da yaratılan değerleri sistemli bir şekilde Türkiye’ye aktarmasının doğal bir sonucu olarak, topraktan kopan emek gücü, ülkede yoğunlaşma alanı bulamamakta, işsizlik biçiminde atıl kalmaktadır. Kürt insanı, Türk kapitalizmi ve emperyalist tekellerin hizmetinde çalışmak üzere yoğun ve yapısal bir güçle Türkiye ve emperyalist kapitalist ülkelere akmakta, oralarda en zor, en tortu işlerde, bulabilirlerse düşük bir ücretle çalışmaya zorlanmaktadır. Bugün Kürt işsizler ordusunun neferleri Türkiye’den Libya, Suudi Arabistan, Almanya, Hollanda, Belçika, Fransa, İngiltere ve Avustralya’ya kadar, en uzak diyarlarda, ailesi, yakınları ve ülkesine hasret çekerek kapı kapı dolaşıp, en düşük ücretle, adeta boğaz tokluğuna emek güçlerini satmaya çalışmalarına rağmen, işsizlik her gün giderek yoğunlaşan bir olgu olarak kendisini duyurmaya devam etmektedir. Kürdistan’ın en büyük zenginlik kaynağı olan insan emeğinin bu acıklı durumu, ülkedeki sefaletin, bireyin gelişemeyişinin, toplumsal bunalım ve yabancılaşmanın temel nedenidir. İşsizlik ve yol açtığı toplumsal yaralar, sömürgeci komprador kapitalizm egemenliğini korudukça, ortadan kalkmak bir yana, her geçen gün daha da ağırlaşan toplumsal bir yara olarak varlığını korumaya devam edecektir. Çünkü bu sömürgeci egemenlik altında uygulanan talan ve soygun ekonomi politikasının doğal ve zorunlu bir sonucudur.

g) Kendi hakim ulus pazarına bağımlı olarak geliştirdiği Kürdistan pazarı üzerinde tam bir denetim kuran Türk kapitalizmi, Kürt emek-gücünü sürekli bir göçe tabi tutarak, dış ve iç ticareti bile tekeline geçirerek, vergi sistemiyle yoksul Kürt halkını haraca keserek, bankaları yoluyla halkın elinde kalan son değer kırıntılarını bile toplayıp Türkiye’ye akıtarak Kürdistan’da en küçük sermaye birikimine dahi izin vermemektedir. Kürdistan her yönüyle Türk pazarının bir uzantısı, Türk kapitalizminin bir hammadde haline getirilmiş, sanayiden yoksun tarımsal ve hayvansal ürün ile ham-maden cevheri üreten geri bir bölge, ucuz emek gücü deposu ve meta satım alanı haline getirilmiştir. Sömürgeci Türk burjuvazisi, bir yandan devlet tekelleri ve vergi düzeniyle gasp ettiği, öte yandan kendi denetimi altında tuttuğu komprador ve toprak kapitalistlerinin elindeki değerleri sürekli olarak Türkiye’ye akıtmakta ve orada

sermayeye dönüştürerek yatırıma sevk etmektedir. Kürdistan’da büyük oranda yatırım yapabilen ve yapan tek güç sömürgeci Türk devletidir. Devletin de yaptığı, kendi kendine yeterli ülke kaynaklarını ülkede değerlendiren sağlıklı bir yatırım değil, tersine ülke kaynaklarını acımasızca talan eden yatırımlardır. Özel teşebbüs Kürdistan’da yatırım yapmayı güvenilir bulmamakta, tümüyle ulaşım ve ortalama kar oranını daha iyi bulduğu ve üzerinde Türk ulusunun yoğun olarak yaşadığı alanlarda yatırım yapmaktadır. Hatta Kürt kompradorları ve büyük toprak sahipleri bile sermayelerini Türkiye’ye aktararak orada yatırıma yönelmektedirler. Çünkü, sermaye güven ve azami kar arar, oysa Kürdistan’da Kürt unsurlar için bile özellikle güven olgusu, ulusal kurtuluşun maddi ve sübjektif etmenleri geliştikçe tümüyle yok olmaktadır.

Bugün Orta kuzey batı Kürdistan’daki tüm sorunların temelinde yukarıda anlatılmaya çalışılan sınai, mali ve ticari alandaki Türk kapitalizminin egemenlik ve denetimi yatar. Diğer tüm sorunlar, ekonomik hastalıktan kaynaklanmakta ve kendileri de ona artan bir derinlik kazandırmaktadırlar. Şimdi de birkaç ana başlık halinde diğer sorunlara bakalım.

2. Sosyal Yapı

Ekonomik alanda geliştirilen sömürgecilik, Kürdistan’ın sosyal yapısında büyük değişikliklere yol açmış bulunmaktadır. Bugün eski feodal toplum yapısından kalma sınıflar ile sömürgeci Türk kapitalizminin gelişmesine bağlı olarak oluşan modern sınıf ve tabakalar yan yana ve iç içedirler. Kürdistan’ı kendi ulusal yayılma alanı haline getirmek isteyen sömürgeci Türk burjuvazisi, Türkiye’deki sınıflaşmayı aynen ülkemize de taşımak istemektedir. Öyle ki, Kürdistan’ın yabancı kapitalizme açılmasından sonra ortaya çıkan modern sınıfları, Türkiye’deki sınıflardan ayırmak kolay değildir.

Bugün feodal toprak ağası, aşiret reisleri, şeyh ve Sait gibi din adamları ile onların serfleri durumundaki köylülerin, kapalı feodal ekonomi koşullarında oluşturdukları sosyal yapı parçalanmış durumdadır. Bir yandan topraktan atılan köylüler feodal ve aşiret bağ-

larından koparak proleterleşirken, öbür yandan feodal ağalar, aşiret reisleri ve toprak kapitalisti ve komprador burjuva durumuna gelmekte, kırdan koparak Türkiye ve Kürdistan'daki sömürgeci fabrika ve işletmelerde emek gücünü satabilen proleterler ile Türk kapitalizmi ile bağ halinde oluşan Kürt burjuvalarını Türkiye'deki sınıf kardeşlerinden ilk bakışta ayırt edebilmek oldukça zordur. Keza, sömürgeci devlet kademelerinde ya da işletme ve fabrikalarında bürokrat olarak görev alan Kürt unsurlar da –devlet görevlileri– asimilasyon amacıyla kurulan sömürgeci eğitim kurumlarında Türk dili ve kültürüyle yetiştirilmişlerdir. Türkiye'deki devlet memurlarıyla özde aynı nitelikte ve benzer çıkarlara sahiptirler.

Yabancı kapitalizmin Kürdistan feodal toplum yapısında yol açtığı değişikliklere bağlı olarak ortaya çıkan ülkemizin bugünkü sosyal yapısı, özelliklerine göre şu sınıf ve tabakalardan meydana gelmektedir.

a)Kürk burjuvazisi: Başka sömürgelerde pek rastlanmayan böyle bir tabakanın Kürdistan'da ortaya çıkması, ülkemizin yüzyıllarca Osmanlı-Türk egemenliği altında kalması ve bu dönemde oluşturulan kolonilerin Türk nüfus yaratmasının yanı sıra bugün de Kürdistan'ın Türk burjuvazisince farklı amaç ve farklı tarzda sömürgeleştirilmesindendir. Türk burjuvazisi, Kürdistan'ı yalnızca pazar, hammadde ve ucuz emek gücü deposu olarak değil, aynı zamanda kendisi için bir ulusal yayılma alanı olarak da gördüğü için, yerli bir sınıf gibi hareket etmekte ve kendi karikatürü tarzındaki sınıfı yaratmaya çalışmaktadır. Güney Afrika ve Rodezya'da yerli halk üzerinde bir nevi iç sömürgecilik uygulayarak ülke toprakları üzerinde bir başka ulusal yapı oluşturmaya çalışan ırkçı faşist Afrika burjuvazisine oldukça benzeyen bu tabaka, özellikle büyük oranda Türkiyelileştirilen Kürdistan'ın Türkiye ile sınır kentlerinde hakim durumdadır. Daha Osmanlılar döneminde Kürdistan'a yerleşen Türk beylerinden, Cumhuriyet döneminde Türkleşen azınlık milliyetlerin egemen sınıflarından, sömürgeci yönetimin ileri gelenlerinden ve Türkleşmeyi sınıfsal çıkarlarına daha uygun bulan ulusal hain Kürtlerden oluşan bu tabaka, aynı zamanda Türk burjuvazisinin Kürdistan'daki en güvenilir sosyal dayanağıdır.

Sınaî ve ticari alanda üstün ve ayrıcalıklı bir konuma sahip olan, devlet kapitalizmi ve Türk mali kurumlarıyla iç içe hareket eden bu tabaka, metropoldeki Türk burjuvazisinin Kürdistan'daki uzantısı ve ajanı durumundadır. Sömürgeci burjuvaziden ayrı bir çıkar, özlem ve ulusal hedefe sahip olmayıp, uzantısı durumunda olduğu Türk burjuvazisiyle aynı çıkar ve hedeflere sahiptir. Sanki Kürdistan'da değil de Türkiye'de imiş gibi hareket eden bu tabakanın gerçek Türk burjuvazisinden tek farkı, sınıfsal varlığı ve gelişmesinin biricik nedeninin sömürgeciliğin Kürdistan üzerindeki hakimiyetinin devamı ve pekişmesine bağlı olmasıdır ki, bu, maket Türk burjuvazisinin ne kadar gerici ve azgın Kürtlük düşmanı olması gerektiğini belirler. Kürdistan ve Kürtlük düşmanı bu tabaka, Türk sömürgeciliğinin meşrulaşmasında ve Kürdistan gerçeğinin inkar edilmesinde başrolü oynamaktadır. Kürtlerin ve Kürdistan'ın tarihten silinmesiyle hayat hakkı bulabileceğini iyi bilen bu tabaka ırkçı faşist, şoven ve sosyal şoven ideolojik ve politik akımların da besleyicisi durumundadır. Kürdistan Kurtuluş Hareketi, devrimin baş hedefleri içinde yer alan bu tabakayı tamamen ortadan kaldıracaktır.

b) Feodal kompradorlar: Türk kapitalizmi ile sıkı ilişkiler içinde aşiretçi feodal toplum yapısının üstten ve gerici bir tarzda çözülmesiyle ortaya çıkan bu kesim, feodal sömürüyü de şahıslarında temsil eden kapitalist toprak ağalarıyla, büyük müteahhit ve acentacılardan meydana gelmektedir. Kürdistan'da feodal ve kapitalist ilişkiler yan yana ve iç içe olduğundan feodal ağaların kapitalist sömürüye bulaşmamanı olmadığı gibi, toprak burjuvazisi ve acentacıları da çoğu feodal sömürüden tümüyle vazgeçmiş değillerdir. Angarya, yarıcılık ve icar hala geçerlidir. “Ekonomi dışı zor” yaygındır, ve adeta feodal sömürü tarzı kente taşınmış gibidir. Çoğu, eskiden feodalken, burjuvalaşan bu kesim, Türk sömürgecilerinin oldukça sadık bir müttefikidir. Ortaçağdan bu yana üstlendiği uşaklık rolünü, Cumhuriyet döneminde daha da pekiştiren, elde ettiği artık değeri, günü gününe Türkiye'ye aktaran, ülkenin bağımsızlığı, sanayileşmesi gibi bir sorunu olmayan ve Türkiye'ye kaçmak için yerini çoktan yapmış bulunan bu sınıfın, bağımsız ve demokratik

bir Kürdistan’da yeri yoktur. İçinde bulunduğu sınıfsal konum ve çıkarının bilincinde olan bu kesim, sömürgeci burjuva partilerinde örgütlenmiş olup, varlığını ve gelişmesini düzenin devamından ayrı görmemektedir. Sömürgeci Türk devletini, Kürdistan’ın ezilen sınıf ve tabakalarına karşı, kendi sınıfsal çıkarının güvencesi olarak görmekte, bu nedenle ona karşı en ufak bir siyasi talepte bulunmamaktadır. Son yıllarda proletarya önderliğinde gelişen Ulusal Kurtuluş Hareketine karşı, reformist teslimiyetçi Kürt burjuva milliyetçilerini desteklemekteyse de, aslında sahte bir yurtseverlik maskesi altında Türk sömürgecileriyle işbirliği halinde düzeni korumaya çalışmaktadır. Sömürgecilere uşaklık ile sahte bir milliyetçiliği birlikte götürmeye çalışan ve sömürgecilerle devrimci harekete karşı milis bir güç olarak kullanılan bu gönüllü ajan sınıfı, Kürdistan Kurtuluş Hareketi’nin hedefleri arasındadır.

c) Kent küçük burjuvazisi: Sömürgeciliğin Kürdistan’da siyasal ve ekonomik alandaki gelişme ve pekişmesine bağlı olarak büyüyediler. Hatta 1850’lerden itibaren yaygın bir nitelik kazanan yabancı metaların dolaşımı hızlandıkça ortaçağdan kalma kentler giderek sö-nükleşip, bir kesimi tümden kent niteliğini yitirdi. Daha sonra Türk sömürgecilerinin idari merkez haline getirdiği yerleşim birimleri, gelişerek modern kasaba ve şehirler haline gelebildiler. Üretimde çok sömürgeci yönetim ve yabancı metaların pazarlandığı merkezler olarak işlev gören bu kentlerde terzi, berber, kasap, lokantacılık, kahvehane, otel, bakkal, manav, küçük araba taşımacılığı, işportacı vb gibi küçük çapta mal ve hizmet üretenler ile doktor, avukat vb gibi serbest meslek sahipleri ve ülke gelirinden aldığı pay aşağı yukarı bunlara yakın olup, sömürgeci devletin çeşitli kademelerinde görev alan kalabalık bir memur kategorisi doğup gelişti.

Kapitalizmin iç dinamiğiyle geliştiği ülkelerde, özellikle tekelleşme aşamasında küçük mülk sahipleri ve serbest meslek erbabı gün geçtikçe yoksullaşarak, üretim araçlarından yoksun kalmakta ve her gün artan bir oranda proletaryanın saflarına katılıyor olmasına rağmen, sömürgeciliğin gelişmesine bağlı olarak suni bir şekilde büyüyen kent nüfusuna mal ve hizmet üreten Kürdistan küçük burjuvazisi, sömürgecilik ve yabancı kapitalizm geliştikçe giderek sayıca

kalabalıklaştı. Ayrı bir kategori olmakla birlikte, hemen hemen aynı gelir diliminde yer alan ve sömürgecilik geliştikçe gittikçe kalabalıklaşan bir kesim de, Kürt kökenli sömürgeci devlet görevlileridir.

Küçük üreticiler ve serbest meslek sahipleri düzenden zarar görmekte, sömürgeciler ve feodal kompradorlar tarafından baskı altına alınıp sömürülmekte olmalarına rağmen, her zaman işlerini kaybedecekleri korkusuyla uysal görünmeye ve devrimci hareketin ticari hayatı sekteye uğratacağı endişesiyle ondan uzak durmaya çalışırlar. Fakat düzen koşulları içinde biraz daha gelişmek ve mümkünse kompradorlaşmak arzusunda oldukları, ancak arzuları hep kursaklarında kaldığı için sömürgecilere karşı içten içe dış bilerler. Daha çok sömürgeciliğin liberalleşmesi için uğraşan, dolayısıyla kendilerinin biraz daha gelişmelerine hizmet edebilecek olan ve sosyal pasifizmi bir mücadele metodu olarak benimseyen reformist teslimiyetçi siyasetlere taban oluştururlar.

Sömürgecilerin halk üzerindeki baskı ve sömürülerinin aracı olan bürokratlara gelince, bunlar sömürgeci ve feodal komprador düzene hizmet temelinde ortaya çıkmış olup, hemen hepsi şu ya da bu ölçüde Türk dili ve kültürü içinde erimişlerdir. Bu kesim, sürekli olarak daha iyi mevki ve daha iyi ücret peşinde koşmakta, bunun için de bir yandan Türk dili ve kültürüyle resmi devlet ideolojisini daha iyi özümsemeye, diğer yandan devlete karşı sahte bir muhalefet içindeymiş gibi görünmeye çalışmaktadır. Bürokratlar, şu ya da bu düzeyde okul gördükleri, az da olsa dünyadaki ve ülkedeki gelişmelerden haberdar oldukları için, kendileri gibi sınıfsal varlığı ve gelişmesi sömürgeci egemenliğin varlık ve devamında olan feodal-kompradorlar adına siyaset geliştirmeye, oluşturdukları reformist-teslimiyetçi görüşlerle halk kitlelerini, özellikle de küçük burjuva ve zengin köylü katmanlarını etkileyerek peşlerine takmak, onları hizmetkârı durumunda oldukları Türk sömürgeciliğine karşı daha yüksek mevki ve daha yüksek ücret elde etmek için bir koz olarak kullanmaya çalışmaktadırlar. Bağımsızlıkçı bir eğilimde olmayıp, “Kürtçe eğitim,” “Kürt yönetici ve memur” vb gibi çıkarlarına uygun talepler ileri sürmekte, fakat esas olarak halkı yatıştırmaya ve sömürgeci feodal komprador düzeni koruma uğraşındadırlar. Özellikle devrimci hareketin gelişerek efendilerini tehdit ettiği, buna karşılık

sömürgeci baskı ve zulmün de doruğa çıktığı dönemlerde, bu kesim, tümüyle düzenin uşağı olur.

Bununla birlikte küçük esnaf ve serbest meslek sahipleri ile tek tek unsurlar dahi olsa küçük memurlardan belli bir kesim yurtsever çıkabilir ve devrimci harekete katılabilir. Nitekim 1980 yılı içinde Diyarbakır, Batman, Siverek, Kızıltepe, Viranşehir, Hilvan vb yerlerdeki kepenk indirme eylemlerinde olduğu gibi, küçük esnafın da yer yer antisömürgeci mücadeleye katıldığı görülmektedir. Devrimci hareket geliştikçe, bu katılım artacaktır.

d) Köylülük: Kürdistan nüfusunun belkemiğini oluşturan, tarih boyunca büyük bir baskı ve sömürüye maruz kalan köylülük, Kürt ulusunun da temelidir. Öyle ki günümüz Kürdistanı'nda Kürtlükle köylülüğü ayırt etmek mümkün değildir. Yakın zamana dek, kentin ulusal inkarcı ve teslimiyetçi bir yapıda olması, Kürt gerçeğinin köylülükle sınırlı kalmasına yol açmıştır.

Köylülük homojen bir sınıf değildir. Toprakta kapitalizmin gelişmesi, hızla köylülüğü farklılaştırmakta, eski küçük toprak ağalarının çoğu zengin köylüye dönüşmekte, bir kesimi de yoksullaşarak orta köylülüğe dönüşmektedirler. Zengin köylüler, genellikle kente yerleşip, eski serflerini bir kahya vasıtasıyla yarı serf, yarı proleter olarak yine kendilerine bağlamakta ve sömürmektedirler. Orta köylü ise, bizzat toprağının başında bulunmakta ve daha çok emeğiyle geçinmeye çalışmaktadır. Orta köylü ücretli işçiyi seyrek olarak kullanmaktadır. Sömürgeciler ve kompradorlar bu iki kesimin de girdi ve çıktılarını kontrol etmekte, kendilerine fazla bir gelişme olanağı tanımamaktadırlar. Her iki kesimin de geriye doğru özlemleri olmakla birlikte sömürgecilerden ve kompradorlardan zarar gördükleri düzen koşulları içinde yeterli gelişme koşullarına sahip olmadıkları için, var olan düzenin devamı doğrultusunda aşırı bir çaba içinde değillerdir.

Köylülüğün en büyük kesimini yoksul köylülük oluşturmaktadır. Yeterli toprağa ve üretim araçlarına sahip olmayan kentte de iş bulma olanakları kısıtlı olan yoksul köylülük, tam bir yoksulluk ve sefalet içindedir. Sömürgeci ve feodal komprador düzenden en büyük zararı gördüğü ve düzenin devamında en ufak bir çıkarı olmadığı

için devrimin de en savaşkan güçlerinden olan bu kesim, sık sık iş aramak için kente gittiğinden proletarya ile daimi bir temas halinde. Bu nedenle daha bugünden Hilvan, Siverek, Kızıltepe, Derik, Batman ve diğer yörelerde gelişen Kürdistan Kurtuluş Hareketi'ne en aktif olarak katılan bir halk kesimidir.

Bugünkü sömürgeci ve feodal komprador baskı ve sömürü koşulları, üretici güçlerin ve bireyin gelişmemesi, etkisini en çok köylülük üzerinde göstermektedir. Hala ortaçağ karanlığından kurtulamamış olan köylülüğün orta ve yoksul kesimi, tarım girdilerinden yeteri kadar yararlanmamakta, muhtaç oldukları kredileri sömürgecilerden sağlanmayınca koştukları tefeciler tarafından soyulmakta ve ucuz taban fiyatı politikasıyla sömürgeciler ve kompradorlar tarafından sömürülmekte ve ayrıca vergi yoluyla devlete düzenli bir şekilde haraç vermeye zorlanmaktadırlar. Ülkenin bağımsızlık ve demokrasi mücadelesi, aynı zamanda sömürgeci ve feodal komprador baskı altında inleyen köylülüğün de kurtuluşunu sağlayacağı için, orta ve yoksul köylülük ulusal kurtuluşa aktif olarak katılacak olan temel bir güçtür. Ancak bağımsız bir ideoloji örgütsel yapı oluşturma gücü olmayan köylülük, proletaryanın ideolojik, örgütsel, politik hegemonyası altında bir araya gelebilir. Bugün çeşitli burjuva reformist akımların etkilemek çabası içinde oldukları köylülük, içinde bulunduğu konum ve taşıdığı yurtsever, devrimci potansiyel gereği reformizmle uyuşmaz. Yüzyıllardır içinde bulunduğu bunaltıcı ve parçalayıcı aşiretçi feodal ilişkiler sonucu, gücü feodal kompradorlar vasıtasıyla çeşitli sömürgeci burjuva partileri arasında bölünen köylülük, daha şimdiden proletarya önderliğindeki ulusal kurtuluş mücadelesi saflarında birleşmeye başlamıştır.

e) Proletarya: Kürdistan'da Türk kapitalizminin gelişmesine paralel olarak, bir Kürt proletaryası doğdu ve gelişti.

Kürdistan proletaryası, Kürt burjuvazisiyle bir çelişki içinde doğmadı. Daha çok Kürdistan'daki Türk işletme fabrikalarında Türk devletiyle çelişki içinde oluştu. Kürt kapitalizmi şartlarında değil, sömürgeci devlet kapitalizmi şartlarında ortaya çıktı. Bu nedenle Kürt proletaryası, Kürt burjuvazisinden hem erken doğdu, hem de sayı ve nitelik olarak ondan güçlüdür.

Türk kapitalizminin Kürdistan'daki gelişmesine paralel olarak feodallerin kıra modern üretim araçlarını sokması ve burjuvalaşmaları, proleterleşmeyi hızlandırdı. Tarımda modern üretim araçlarının kullanılması eski serflerden büyük bir kesimin, üretim araçlarından özgürleşerek köyden kopmalarına neden oldu. Ancak özgürleşen bu emek gücünden çok az bir kesimi Kürdistan'daki devlet işletme ve fabrikalarında iş bulabilmekte, geri kalan özgür emek gücü işsizlik biçiminde atıl kalmaktadır. Bu ise büyük bir işsizler ordusunun doğmasına ve gün geçtikçe yoğunlaşmasına yol açmaktadır.

Sömürgeci ve feoda komprador düzenin doğal bir sonucu olarak Kürdistan'da iş bulamayan özgür emek gücünün büyük bir kesimi çalışacak bir iş bulabilmek umuduyla ülke dışına göçmekte ve yabancı kapitalist metropoller için ucuz bir emek gücü görevini görmektedir. Sayıları milyonlara varan Kürt emekçileri, elverişli mevsimlerde ya da temelli Türkiye'ye gitmekte, orada en zor, en tortu işlerde düşük bir ücretle çalıştırılmaya razı olmakta, fakat yine de çoğu çalışabileceği iş bulmakta güçlük çekmektedir. Özcesi, Türk kapitalizminin bir ayağı Kürdistan'ın doğal zenginlik kaynakları üstünde yükselirken, diğer ayağı Kürdistan emeği üzerinde yükselmektedir.

Gerek Kürdistan şehirlerinde ve gerekse Türkiye'de sürekli bir iş bulma olanağı olmayan Kürdistan emekçileri, çoğu kez tekrar köye dönmekten başka çare görememekte, eğitimsizlik, elverişsiz sağlık koşulları ve yoksulluk içinde sefil bir hayat sürdürmeye zorlanmaktadır. İşsizlik büyük bir lümpen kesimin doğmasına neden olmakta, bu da her türlü yolsuzluğun, ahlaki çöküntünün ve müzmin, bulaşıcı hastalıkların kaynağı olmaktadır. Kırıp dökmeye yatkın olan bu insanlar, eğitilip yönlendirilirlerse devrim saflarında savaşılabilecekleri gibi, sömürgeciler ve uşaklarınca çok ucuza satın alınarak karşıdevrimin malzemesi haline de getirilebilirler. Nitekim, bugün çoğunluğu ajan ve muhbir şebekelerinin oluşturulmasında, faşist ve şoven akımlar tarafından devrimci harekete karşı saldırı ve komplolarda oldukça düşük bir ücret karşılığında satın alınan bu kesim büyük ölçüde kullanılabilir.

İşvereni daha çok sömürgeci Türk devleti olduğu için, sınıfsal düşmanı, aynı zamanda ulusal düşmanı durumunda da olan Kürdistan proletaryası, emperyalizme bağımlı Türk kapitalizminden ve onunla

işbirliği halindeki feodal kompradorlardan en büyük zararı gören halk sınıflarındandır. Adeta bir göçmen durumuna alıştırılan, yarın için en ufak bir güvencesi olmayan proletarya, bağımsız ve demokratik bir Kürdistan için en çok çıkarı bulunan sınıftır. Onun en küçük ekonomik, ya da demokratik istemi dahi ister istemez siyasal bir öz de içermekte ve dolayısıyla Türk devleti şahsında hem ulusal, hem de sınıfsal düşmanına karşı mücadele etmesi gerekmektedir. Tüm Kürdistan emekçileri için, ülkenin siyasi bağımsızlığı temelinde üretim güçlerinin geliştirilmesi ve kamulaştırılması, emperyalist-kapitalist baskı ve sömürden kurtuluşun tek yoludur. Sürekli göç halinde olmak, emek gücünü en uzak diyarlarda, en zor koşullarda ve en düşük ücretle satmak, ülkeyi yabancı kapitalizmin ve uşağı feodal kompradorların insafına terk etmek kurtuluş yolu olmadığı gibi, çağdaş insanlık için de en büyük suçtur.

Çoğunluğu köylü kökenli olup, aşiretçi feodal bağlardan ve mülkiyet tutkusundan henüz tümüyle arınmamış olan Kürt proletaryası, kendisini gün geçtikçe büyüyen işsizler ordusunun baskısı altında hissetmekte, sürekli olarak işsiz kalma korku ve endişesi içinde yaşamaktadır. Kürdistan koşullarında iş bulmak adeta bir avantaj olup, ancak rüşvet ve torpil sayesinde mümkün olmakta, bu ise proletarya saflarında oportünist eğilimlerin ortaya çıkmasına ve yaşamasına neden olmaktadır.

Kürdistan proletaryası, içinde bulunduğu tüm elverişsiz koşullara rağmen, Kürdistan tarihi ve toplumunun tanıdığı en devrimci sınıftır. Tarih onu, kendisi ile birlikte tüm Kürdistan halk kitlelerini emperyalist sömürgeci ve feodal komprador zulüm ve sömürden kurtarmak gibi büyük ve şanlı bir görev vermiştir. Çünkü, günümüz Kürdistanı'ndaki sınıf ve tabakalardan da yalnızca o, sürekli yükselen bir sınıf olarak daha bugünden yarını (komünizmi) temsil eden, mülkiyet endişesinden ve aşiretçi feodal bağlardan arınmış biricik tutarlı devrimci sınıftır. Ayrıca, Marksizm-Leninizm gibi sürekli kendi kendisini yenileyen ve hiç paslanmayan bir silaha, çelikten bir disipline, yüksek bir örgütleyici ve savaşkan güce sahiptir.

PKK kurulmadan önce, sübjektif planda "kendisi için bir sınıf değil, Türkiye'deki proletaryanın bir uzantısı durumunda olup, şoven ve sosyal şoven Türk sendikalarının etkisi ve hala kendisini tümüyle

arındırmamış olduğu aşiretçi feodal ilişkiler yüzünden sarı sendikacılar ve feodal komprador sınıf tarafından denetim altında tutularak gücü çeşitli partiler arasında bölünen Kürdistan proletaryası, bugün önder ve örgütleyici bir partiye kavuşmuş olup, Kürdistan kurtuluş hareketinin başına geçmiş bulunmaktadır. Büyük bir işçi potansiyeline sahip Batman rafinerisi ve Ceylanpınar Devlet Üretim Çiftliği'nde gerici ve karşı devrimci sendika şeflerinin alaşağı edilmesi, eskiden ekonomik grevlerden bile çekinen işçilerin Batman ve Ceylanpınar gibi önemli işçi merkezlerinde sömürgeci zulüm ve işkenceyi protesto amacıyla politik grevlere gitmesi, beş bini aşkın üyeye sahip Petrol-İş Sendikası yönetimine devrimci sendikacıların gelmesini önlemek için sıkıyönetimin defalarca seçimi erteleme, keza devrimci sendikacıları tutuklama ya da haklarında gıyabi tutuklama kararları vererek çalışamaz hale getirmesi, sömürgecilerin Diyarbakır'da MTA işçilerinin yiğit önderi Musa yoldaşı, Batman'da Devrimci Tuğla işçileri sendikası başkanı Yusuf yoldaşı ajanlarına katlettirmeleri, Ceylanpınar ve Antep'te benzeri saldırı ve komplolar ile onlarca işçi önderin, sendika üye ve yöneticisinin tutuklanarak haftalarca ve aylarca en ağır işkence ve hakaretlere maruz bırakılmaları bu somut gerçeğin açık kanıtıdır.

f) Aydın gençlik: Aydın gençlik, günümüz Kürdistanı'nda giderek etkinlik kazanan modern bir tabakadır. Türk sömürgecilerinin amaçları doğrultusunda eğitmeye ve çıkarları doğrultusunda kullanmaya çalıştıkları bu tabaka, yakın zamana kadar daha çok Türkiye'deki aydın gençliğin bir uzantısı durumunda olup, Türk dili ve kültürünü Kürdistan'a taşıyıp yaygınlaştıran bir truva atı gibiydi ve hala da ulusal kimliği tümüyle netlik kazanmış değildi. Türk burjuvazisi, bunları kendi ulusal bütünlüğü içinde eritmek, kendi sınıfsal ve ulusal çıkarları doğrultusunda kullanabileceği bir insan malzemesi haline getirebilmek için yoğun bir eğitim ve asimilasyon çabası içindedir. Türk ulusunun damgasını taşıyan ekonomik, sosyal, siyasal, eğitimsel ve kültürel kurumlarda görev alabilmek, Türk dili ve kültürünün özümsemesini gerektirdiğinden, böyle bir yapıyı kişiliklerinde somutlaştıramayanlar, ekonomik ve toplumsal alanda başarılı olamamaktadırlar. Bu düzen şartlarında ekonomik ve sosyal alanda başarılı

olmak isteyen bir yığın genç ve aydın, Türk sömürgecilerinin güttükleri gerici politikaya alet olmakta, çağdaşlaşmayı Türkleşmek sanıp, Kürdistan ve Kürdistan toplumundan koparak, Türkleşmeyi kendileri açısından varılması gereken nihai hedef olarak görmektedirler. Bunlar, aldıkları şoven ve ulusal yabancılaştırıcı Türk eğitim ve kültürü sayesinde içinden çıktıkları halktan kopmakta, ulusal ihanet ve Türk sömürgecilerine uşaklıktan kurulamamaktadırlar.

İki ulus arasında tampon bir durumda bulunan aydın gençliğin sınıfsal bağları da karmaşık ve oturmamış bir yapıdadır. Türk hakim sınıflarının Kürdistan'daki uzantıları ve onlardan yalnızca uşaklık sıfatlarıyla ayırt edilebilen Kürt hakim sınıflarının yapısı, bu sınıflardan kaynaklanan aydın gençlik kesimini de etkilemekte, bu aydın gençler, hangi ulusa ait olduklarını bile doğru dürüst bilmemekte, elden geldiği kadar Kürdistan toplum yapısından kurtularak Türkleşmek veya hiç olmazsa Türk devlet çarkı içinde bir yer edinmek istemektedirler. Sömürgeci devlet kademelerinde iyi bir mevki kapmak, dolayısıyla iyi bir Türk eğitim ve kültürü almak hepsinin en büyük arzusudur. Fakat bunu yeteri kadar beceremeyeceklerini anlayanlar, sahte bir Kürtçü kılığına girerek, devlete karşı muhalif görünmeye çalışmaktadırlar. Geçmişte Kürt Teali Cemiyeti ve DDKO, günümüzde de DDKD ve ondan kopan gruplar içinde örgütlenen bu aydın gençler, Kürt aydın gençleri içinde uşaklığın en çok geliştiği kesimi oluşturmakta ve tümüyle Türkleşenlerden yalnızca Kürtçü geçinmeleriyle ayırt edilebilmektedirler. Yoksa devlete bağlılık ve sömürgecilere uşaklık bakımından şoven Türk çevrelerinde yer alanlardan bir farkları yoktur.

Orta ve yoksul sınıflardan gelen aydın gençlik kesimi, ülke ve halkın durumunu her geçen gün biraz daha objektif olarak değerlendirebilmekte, sömürgeci ve feodal komprador düzenin, gelişmesi önünde engel olduğunu görüp çağdaş gerçeklerden de etkilenerek Kürdistan'a ve Kürt halkına dönmekten başka yolu olmadığını kavramaktadır. Ulusal ihanet ve uşaklığın kol gezdiği bir ortamda ihanet ve uşaklıkta başkalarıyla yarışa girmenin kurtuluş olmadığını kavradıkça ilerici yurtsever fikirlere daha çok bağlanmakta ve ülkenin bağımsızlığı için savaşmayı ulusu ve kendisi için biricik kurtuluş yolu olarak görmektedir. Nitekim Kürdistan gençliği içinde şoven

ve reformist teslimiyetçi fikirlere karşı çıkarak, Marksizm-Leninizm'e yönelen sosyoekonomik ve ideolojik durumunu doğru bir şekilde tahlil eden, Kürdistan gerçeğini dikkate alarak proletaryayı bağımsız bir sınıf olarak örgütlemek, komünizmin ideolojik, örgütsel, politik önderliği altında modern bir ulusal kurtuluş hareketini başlatmak gerektiğini ilk defa kavrayanlar, yüksek öğrenim için gittikleri Ankara'da bir araya gelenler yoksul halk kesimlerinden gelen Kürt gençleri olmuştur. Keza Marksizm-Leninizm'i sosyal şovenizm ve reformist teslimiyetçi burjuva milliyetçiliğiyle yürütülen amansız bir mücadele ile Kürdistan'a taşıranlar, onu gençlik ve işçi sınıfı saflarında yaygınlaştıranlar ve bağımsız bir proletarya partisinin kurulması için gerekli teorik, kadrosal ve kitlesel çalışmaları örgütleyip yönetenler aynı aydın gençlerdir.

Bugün Kürdistan gençliğini kazanmak için iki karşıt güç, sömürgeciler ve her renkten uşaklarıyla Kürt halkı arasında yoğun bir mücadele vardır. Bir yanda resmi ve gayri resmi şoven Türk çevreleri ile onların uşağı durumundaki reformist teslimiyetçi çevreler, diğer yanda proletarya önderliğindeki ulusal bağımsızlıkçı güçler. Fakat sömürgeciler ve uşaklarının her türlü çabalarına rağmen, saflarından Halil Çavgun, Salih Kandal, Cuma Tak, Zeki Akıl, Ahmet Kurt, Mehmet Kurt, Mahir Can gibi onlarca komünist çıkarmış olan Kürdistan gençliği, uşaklığı ve ulusal ihaneti reddederek, her gün giderek artan bir sayıda Kürdistan kurtuluş hareketi saflarına katılmaktadır. Türk burjuvazisinin asimilasyoncu eğitim kurumlarını tek tek kapatarak, binalarını birer askeri kışlaya çevirmesi, halen kapatılmamış olanlara ise öğretmen göndermemesi, Kürt egemen sınıflarından kaynaklanan ve çoğu metropole giderek eğitimlerini orada sürdüren bir avuç genç ve devlet kademelerinde görev alan gerici bürokratlar dışında Kürt aydın gençliğinden umudunu kesmekte olduğunu itirafıdır.

3- Kültürel ve ideolojik yapı

Kültür, bir toplumun, bir halkın, bir sınıfın veya bir gurubun tarihsel olarak edindiği maddi ve manevi değerlerin tümü, onun bir

parçası olan ideoloji ise, toplumsal sınıf ya da tabakaların çıkarlarını koruma ve geliştirmeleri için oluşturdukları sistematik düşüncelerdir. Belli bir kültürel ve ideolojik yapıya sahip olmayan bir toplum, bir sınıf ya da tabaka düşünülemez. Kültürü daha çok içinde bulunan maddi yaşam koşulları belirlerken, ideolojiyi toplumsal ya da sınıfsal çıkarlar belirler. Bu nedenle farklı çıkarlara sahip toplum ve sınıflara bölünmüş bir dünyada tek bir kültür ve ideoloji değil, farklı ulusal ve sınıfsal kültürler ve ideolojilerden bahsetmek gerekir. Çeşitli toplum, sınıf ya da tabakaların içinde bulundukları maddi yaşam koşulları, onların çıkar ve talepleri kendilerinin kültürel ve ideolojik yapılarını belirler. Her toplumda egemen kültür ve ideoloji şeklinde beliren bir kültür ve ideoloji vardır ki, bu maddi ve entelektüel üretim araçlarını tekelinde tutan sınıfın kültüründen başka bir şey değildir. Buna ulusal kültür ve ideoloji denir. Eğitim ise, kişi ya da kişi gruplarına belli bir kültürel ve ideolojik formasyon kazandırılarak davranışlarında şu ya da bu sınıfın çıkarları doğrultusunda değişiklik meydana getirme işidir.

Kürdistan’da hakim olan eğitim ve kültür, maddi ve entelektüel üretim araçları ile siyasal erki tekelinde tutup sosyal yapıyı istediği gibi biçimlendirerek yönlendirmek isteyen Türk burjuvazisinin çıkarlarına hizmet eden, Kürdistan ve Kürt gerçeğini inkar ederek, Kürt bireyini ülkesine, halkına, emeğine, giderek kendisine karşı yabancılaştıran ve şoven Türk milliyetçiliği temelinde geliştirilen Türk eğitim ve kültürüdür. Geniş mali, kadrosal ve kurumsal olanaklarla yaşama geçirilip Kürdistan’ın düşünen beyinleri üzerinde tam bir denetim kurmuş bulunan sömürgeci Türk eğitim ve kültür politikasının hedefi, sadece Kürt bireyini kendi ulusu ve sınıfı için düşünce üretmekten yoksun kılmak olmayıp, aynı zamanda onu Türk ulusal yapısı içinde eriterek sömürgeci amaçlarına hizmet edecek bir insan malzemesi haline dönüştürmektir. Bu ekonomik ve siyasal sömürgeciliğin beyinsel sömürgecilikle, yani düşünce ve davranış alanındaki sömürgecilikle tamamlama politikasıdır. Çünkü beyinsel sömürgecilik, yani düşünen kesimin (aydınların) kültürel ve ideolojik kökleştirilmesi olmaksızın sömürgeciliği meşrulaştırmak ve sürdürebilmek olanaksızdır. Nitekim başka ülkelerde üç beş aydın tarafından başlatılan ulusal kurtuluş mücadelesinin Kürdistan’daki

yüzbinlerle ifade edilen ‘aydın’lara rağmen, 1920’li yılların ortalarına kadar başlatılamamış olmasının temelinde yatan başlıca nedenlerden biri, belki de en önemlisi Kürt aydınlarının kafaca sömürgeleştirilerek ulusal hain ve uşak bir kişiliğe büründürülmeleridir.

Hükmetme sanatı, hükmedilen toplum ya da sınıfların belli bir kesimini kazanarak (onları egemenliğinin dayanak ve araçları haline getirerek) egemenliği onlar vasıtasıyla sürdürmeyi gerektirir. Eğer hükmedilen ülke insanlarından, ya da sınıftan belli bir kesim, hükmedilenler tarafından kazanılarak, o toplum ya da sınıfa hükmetmekte kullanılan bir araç haline dönüştürülememiş ise, egemenliği sürdürmek olanaksız olur. Bu nedenle tarih boyunca işgal ettikleri ülkeleri sürekli olarak denetimleri altında tutmak isteyen yabancı egemenler, işgal altına aldıkları ülke insanlarından bir kesimini mutlaka kendilerine bağlamak (uşaklaştırmak), ülkelerine ve halklarına ihanet ettirmek çabası içine girerler. Bu, sınıflar ve sınıf mücadelesi ortaya çıktığı andan günümüze kadar, hep kullanıla gelen bir politika olagelmıştır. Fakat objektif planda, ekonomik ve siyasal alanda gerçekleştirilen egemenliğin kalıcı olması, meşru ve kabul edilebilir bir şey olarak benimsetilebilmesi için ulusal ve sınıfsal ihanetin kültürel ve ideolojik kölelikle (beyinsel bağımlılık ya da sömürgecilikle) tamamlanması zorunludur. Demek ki, Araplardan tutun Osmanlılara ve günümüz sömürgecilerine kadar Kürdistan’ı hakimiyet ve sömürü alanı haline getiren tüm yabancı egemenlerin, Kürt toplumundan çıkmalarına rağmen yabancıların dil, kültür ve ideolojilerini özümsemiş uşak bir aydın tabaka oluşturmaları, ve onlar vasıtasıyla kendi yabancı dil, kültür ve ideolojilerini Kürdistan’da en geniş çevreye kabul ettirmeye çalışmaları kurulu düzeni kabul edilebilir bir şey olarak göstermek ve meşrulaştırmak istemelerinden ötürüdür. Tarih boyunca yabancı egemenlik altında kalmış bir ülke olarak Kürdistan, ne kadar ulusal ve sınıfsal ihanetin kol gezdiği bir ülke (Kürtlerden ne kadar bol ve çeşitli renkten hain türemiş) ise, tarihte hep yabancı ülkeleri ve halkları egemenliği altına alıp sömüren bir kavim olarak Türkler de, işgal ve ilhak ettikleri ülke insanlarından ulusal hain sınıf ve tabakalar oluşturmak sanatında o kadar zengin bir tarihi tecrübeye ve ustalığa sahiptirler. Osmanlılar, egemenlikleri altında tuttukları ülkelerde daha ana kucağındayken çocukları devşirir ve

onları çeşitli hizmetlerine koşarlardı. Sokullu Mehmet Paşa gibi ünlü devlet adamlarının da içinde olduğu pekçok Osmanlı devlet görevlisi ve yeniçeri ordusu, devşirmelerden oluşuyordu. Geçmişte Osmanlıların devşirme ocaklarının ve Enderun'un yaptığı, bugün Türkiye Cumhuriyeti yatılı bölge okulları, ilk, orta, lise ve yüksek okullarıyla yapmakta, Kürt insanlarını kendi hakim ulus dili ve kültürüyle asimile ederek, onları içinden çıktıkları topluma ve ülkelerine yabancılaştırarak Türkleştirmekte, ve kendi ulusal yapısı içinde eritebildiği oranda bu insanlara çeşitli devlet kademelerinde görev vermektedir. Bugün Türk devlet kademelerinde görev alan oldukça kalabalık bir ulusal hain Kürt aydın tabakasının varlığı, Türk sömürgeciliğinin ustaca uyguladığı sömürgeci ve asimilasyoncu kültür ve eğitim politikasının doğal bir sonucu ve başarısıdır. Bu ulusal hain tabaka, Kürdistan gerçeğinin inkarında, şoven Türk kültürünün ve Kemalist ideolojinin yaygınlaştırılmasında, faşist ve şoven siyasetlerin Kürdistan'da taban bulmasında üzerine düşen uşaklık rolünü başarıyla yerine getirmiş ve hala da getirmeye devam etmektedir.

Türk sömürgecileri uzun bir tarihi süreç boyunca Mezopotamya'da yerleşen ya da Ortadoğu'dan geçen çeşitli halk kültürlerinin bir birim ve sentezi olup, aynı zamanda doğaya ve her türden baskı ve zulme karşı yürütülen uzun bir mücadele içinde oluşan zengin Kürt kültürünü mali, kadrosal ve kurumsal olanaklardan yoksun bırakarak, kendi hakim ulus kültürlerinin gelişmesinin hammaddesi haline getirdiler. Eğer İngiltere ve Fransa gibi zengin ülkeler burjuvazisinin bile sömürgelerinde açamadığı kadar bol ve çeşitli eğitim kurumları, Türk burjuvazisince Kürdistan'da açılmışsa, bu Kürt dili ve kültürünü geliştirmek, Kürtleri cehaletten kurtarmak için değil, sadece ve sadece "Misak-ı Milli" hudutları dahilinde "tek ulus, tek dil" gerçekleştirmek içindir. Son yıllarda devrimci hareketin geliştiği yörelerde görülmekte olduğu gibi okullar Türkleştirme ve uşaklaştırma aracı olmaktan çıktı mıydı, bir tek gün dahi açık bırakılmazlar. Nitekim daha bugünden Batman, Dersim, Siverek, Hilvan vb yörelerdeki çoğu okullar kapatılarak birer askeri kışlaya dönüştürülmüş bulunmaktadır. Tek cümleyle, eğer Türk dili ve kültürü, Kürt dili ve kültürü üzerinde amansız bir baskı kurarak onu kendisinin hammaddesi haline getirebilmiş ise, Kürt bireyi ulusuna, eme-

ğine ve emeğinin ürünlerine karşı yabancılaştırabilinmişse, bunda yalnızca siyasal ve ekonomik sömürgeciliğin, yönetim ve pazar birliğinin, gazete, dergi, kitap, radyo, televizyon vb gibi kültürel üretim ve iletişim araçlarının Türk burjuvazisinin tekelinde yoğunlaşmasının değil, aynı zamanda Kürdistan'da yaygın bir şekilde oluşturulan okulların da payı büyüktür.

Bugün Kürdistan'da hakim olan ve günden güne geliştirilen şoven Türk kültür ve ideolojisinden başka, onunla el ele olan ve yabancı feodal egemenlik altında şekillenerek kapitalist emperyalist kültürle içice geçen, Kürt emekçilerini kendilerine, emeklerine ve sınıflarına karşı yabancılaştırıp uyuşukluğa sevk eden (afyonlaştırıcı), çeşitli mezhep ve tarikat ayrılıkları ile halkı bölüp birbirine düşman hale getiren, ulusal bütünlüğün ve uluslaşmanın önüne engel olarak dikilen, ulusal ihanet, teslimiyet ve uşaklığı meşru gösteren diğer bir kültür ve ideoloji de, aşiret reisleri, din adamları, toprak ağaları ve acentacılardan (feodal komprador) oluşan Kürt egemenlerinin gerici ve karşı devrimci kültür ve ideolojisidir. Ulusal ihaneti, uşaklığı, teslimiyeti ve yabancı egemenlere kölece boyun eğmeyi vaaz eden, dinci ve reformist teslimiyetçi nitelikli bu kültür ve ideoloji, Türk sömürgecileri ve emperyalist ülkelerce resmi ya da gayri resmi olarak desteklenmekte, komünist ideoloji ve kültürün gelişmesine karşı bir emniyet sübubu gibi kullanılmaktadır. Bir diğer deyişle, sömürgecilerin ve feodal kompradorların gerici ve karşı devrimci nitelikli kültür ve ideolojisine karşı cephe birliği kurmuştur; sömürgecilerin feodal komprador sınıfla el ele ve onların desteği ile yürüttükleri gerici ideoloji ve kültür politikasının bir sonucu olarak, günümüz Kürdistanı'nda tam bir kültürel ve ideolojik kargaşa ortamı yaratılmış bulunmaktadır. Öyle ki, günümüz Kürdistanı'nda dünyanın bir başka ülkesinde rastlanamayacak kadar bir kültürel ve ideolojik kaos ortamı yaratılmış; emekçilerin kafaları, kendi ulusal ve sınıfsal yararlarıyla çelişen kültür ve ideolojilerle allak bullak edilmiş; ahlaksızlığın her türlü toplumdaki çeşitli sınıf ve tabakalarını sarmış; esrar, fuhuş, hırsızlık, gangsterlik almış yürümüş, aydınlar kafaca sömürgeleştirilerek bönleştirilmiş, kendi ulusal din ve kültüründen kopmuş, fakat hakim ulusun dili ve kültürünü de tümüyle özümseyemediği için kozmopolit ve melez nitelikli insanlar ne yapacaklarını

şasırmış bulunmaktadırlar. Dolayısıyla idealist ve materyalist, dinci ve laik, reformist teslimiyetçi ve devrimci, ulusal ihanetçi ve bağımsızlıkçı, revizyonist ve devrimci Marksist, sosyal şoven, burjuva milliyetçi ve enternasyonalist kültür ve ideolojilerini birbirinden ayırabilmek, adeta bir ustalık ve uzmanlığı gerektiren bir iş haline gelmiştir.

Kürdistan şehri küçük burjuvazinin bağımsız bir kültür ve ideolojisinden bahsetmek zordur. Bu kesim sömürgecilere ve feodal kompradorlara hizmet temelinde ortaya çıktığı ve onlara maddi bağlarla bağlı olduğu için, kültürel ve ideolojik olarak da bu sınıflardan bağımsız olması mümkün değildir. Sürekli olarak sömürgecilerin ve feodal kompradorların yaşam tarzını kopya etmeye çalışmakta, bu sınıflarla ekonomik ve siyasi alanda olduğu gibi kültürel ve ideolojik alanda da bütünleşmeyi kendisi için varılması gereken bir hedef olarak benimsemiş bulunmaktadır. Her ne kadar ideolojik platformda sınıfsal çıkarlarını formüle eden düşünceler üretmek istemekteyse de, içinde bulunduğu konum gereği hiçbir zaman kendisini beyinsel sömürgecilikten kurtarıp, bağımsız bir düşünce sistematiği oluşturabilecek durumda değildir. Bu yüzden şoven Türk kültür ve ideolojisi ile feodal kompradorların dinci ve ihanetçi kültür ve ideolojisini harmanlayarak ve bunu dünya ölçüsünde moda olan revizyonist anlayışlarla maskeleyerek yoz bir kültür ve reformist teslimiyetçi ideolojiler oluşturmaktan öteye gidememektedir. Bu kesim materyalist görünmek istediğinde bile, eklektik görüşlerindeki idealizm en kaba bir şekilde sırtıtmaktadır. Kürt küçük burjuvazisi bu haliyle Türk burjuvazisi ve Kürt feodal kompradorlarının kültür ve ideoloji alanındaki esiri olmakta, benzemek istediği yerli ve yabancı egemenlerin yaşam tarzına da ayak uyduramadığı için gülünç ve kötü bir kopyacı olmaktan öteye gidememektedir.

Kürdistan köylülüğü ortaçağdan kalma koyu bir cehalet içinde olup, İslam ideolojinin çeşitli mezhep ve tarikatlarının ağır etkisi altındaki feodal kültürden arınabilmiş değildir. O, dün olduğu gibi bugün de kendisine özgü bir kültür ve ideolojiyi yaratabilmiş değildir. Esasen içinde bulunduğu maddi yaşam koşulları onun ayrı bir değerler bütünü oluşturmaya da el vermemektedir. Kürdistan'da yabancı kapitalizmin gelişmesine bağlı olarak, özellikle

1960’lardan sonra köylülüğün ekonomik ve sosyal yapısında başlayan hızlı değişmeye, kültürel, ahlaki ve ideolojik alanda tam bir çöküntü eşlik etmektedir. O, Kürt ulusal giysilerinden soyunmaya başlamış, fakat üstüne oturan yeni bir giysi bulabilmiş değildir. Kendisi yeni bir kültür ve ideolojik yapı oluşturma gücünden yoksun olduğundan ve sömürgecilerin sunduğu giysi de yapısına uymadığından tam bir şaşkınlık ve kültürel kargaşa içindedir. Köylülüğün içinde bulunduğu kültürel ve ideolojik bönlükten kurtulabilmesi ve yapısına uygun bir giysi edinmesi için proletaryanın ideolojik ve kültürel rehberliği gerekmektedir. Bu olmadıkça, köylülüğün kendisini sömürgeci ve feodal komprador kültürün uyuşturucu, köleleştirici ve yabancılaştırıcı etkisinden arınarak ulusal demokratik bir kültür edinmesi olanaksızdır.

Kürdistan halkının üretim ve sınıf mücadelesi içinde yarattığı en güzel değerlerin doğal mirasçısı ve başta sosyalist proletarya olmak üzere dünya halklarının ilerici devrimci kültürlerinin taşıyıcısı olan Kürdistan proletaryası, sahip olduğu Marksist-Leninist ideoloji sayesinde kendisi için bir sınıf olarak şekillenmeye başladığı 1970’li yılların sonlarından itibaren Kürdistan tarihinde yeni bir kültürel yükseliş çağıdır.

Sömürgeciler ve feodal kompradorların gerici kültürlerine ve yoz yaşam tarzlarına karşı ilerici devrimci bir kültür hareketi başlatmış olan PKK’nın siyasal ve ideolojik rehberliği altındaki bu yeni Kürdistan kültürü, ulusal yabancılaşma, imkancılık ve teslimiyet ile Kemalist, faşist ve sosyal şoven anlayışlara karşı yurtseverliği, dinciliği, mezhepçilik, uşaklık ve reformizme karşı devrimciliği, ulusal ve sınıfsal köleliğe karşı toplumsal yaşamın her alanında bağımsızlığı, ulusal ihanet ve feodal parçalanmaya karşı ulusal birliği, lümpenlik ve serseriliğe karşı disiplinli bir yaşam tarzını, burjuva milliyetçiliği ve ulusal düşmanlıklara karşı dünya proletaryası ve ilerici insanlığın enternasyonal dayanışmasını çıkarmış bulunmaktadır. Bu kültür ve ideoloji derin bir halkçı karakterde olup, tamamen bilimsel, demokratik ve ulusaldır. O, Türkiye Cumhuriyet ve uşaklarının Kürdistan’da geliştirmek istedikleri düşünce ve davranış alanındaki sömürgeciliğin toplumumuzu ortaçağ karanlığında tutarak cahil bırakma ve kültürel olarak kişiliksizleştirme çabalarına karşı, kitlelere

bağımsız düşünce ve davranış yeteneği ve mücadele ruhu aşılayarak tam bağımsız ve demokratik bir Kürdistan'ın yaratılmasına hizmet etmekte, kendisi de Kürdistan Kurtuluş Mücadelesi geliştikçe gelişip güçlenmektedir. O, sosyalist proletaryanın ve ilerici dünya halklarının devrimci demokratik kültürünün Kürdistan'daki kolu olarak emperyalist sömürgeci ve feodal komprador kültür ve ideolojilere karşı uzlaşmaz bir mücadele vermekte, dünya halklarının zengin kültür hazinesine sahip çıkarak, ondan etkilenmekte ve kendisi de ilerici-devrimci kültür birikimine yeni katkılarda bulunmak istemektedir.

Kısaca bugün Kürdistan'da biri emperyalizmin kozmopolit kültürünün desteğinde olan sömürgeci ve feodal komprador kültür diğeri de başta proletarya olmak üzere ilerici insanlığın devrimci demokratik kültürü ile dayanışma halinde olan proletarya önderliğindeki geniş halk kitlelerinin ulusal demokratik kültürü olmak üzere birbirine karşıt iki ayrı kültür cephesi vardır. Bu iki kültür cephesi arasındaki mücadelede ulusal yabancılaşmayı, uşaklığı, inkarcılığı, teslimiyeti, ulusal ve sınıfsal köleliği geliştiren sömürgeci ve feodal komprador kültür ve ideoloji, yerini er ya da geç, fakat kaçınılmaz olarak yurtseverlik ve enternasyonalizmi, ulusal ve sınıfsal kurtuluşu, bağımsız düşünme ve davranma yeteneğini, özgürlük ve demokrasiyi, kısaca aydınlık ve demokratik bir toplum yapısını savunan ulusal demokratik ve halkçı kültüre terk edecektir. Zaferin güvencesi, PKK'nın ideolojik, politik, örgütsel önderliği altında Kürdistan halkının Türk sömürgeciliği ve dayandığı emperyalist güçler ile yerli gerici sınıflara karşı yürütmekte olduğu ve gün geçtikçe gelişen Kürdistan kurtuluş mücadelesidir.

Mazlum Doğan'ın son mektubu

Şikefte;

1. Son günlerde üzerimizdeki baskı alabildiğine yoğunlaştı. Son olarak Hayri'yi koğuştan aldılar. Nereye, niçin götürüldüğünü bilmiyoruz. Fakat tahminimize göre bu hafta içinde iddianamelerimiz gelecek. Hayri'yi kitlemizden ve bizden tecrit etmek için kolordunun emri ile alıp, tek başına bir hücreye kapattılar. Aldıkları zaman koğuşundakilere “başka koğuşa götürüyoruz” demişler. Bu demektir ki, artık sürekli olarak hücrede ve kitleden tecrit edilmiş olarak kalacak.

Bu hafta içinde Hayrilerin kaldığı koğuşun bitişiği olan 9 ve 13. koğuş hepten boşaltılmış. Arkadaşlara tonlarca dayak atılarak, hücreye atılmışlar. Yine 19. koğuştaki parti taraftarları da koğuştan çıkarılarak saatlerce dövülüp koğuşa götürülmüşler. Duyduğumuza ve tahminimize göre parti taraftarlarının kaldığı ve sömürgecilerin uygulamalarına karşı direnişin sürdüğü diğer koğuşların da başına aynı şey gelmiş. Dayak yiyen arkadaşların kafaları kırılmış, falakaya yatırılan arkadaşların iniltileri ve feryatları bir hafta boyunca cezaevinde hiç eksik olmadı. Duyduğumuza göre dayak yiyen arkadaşların çoğu koma halinde imişler. Arkadaşlarda ne kol, ne ayak, ne kafa, ne ağız burun kalmış.

Şimdilik, biz altı üstü iki koğuş kaldık. Fakat bizim de dayaksız günümüz yok. Hele ziyarete, avukata, savcılık ya da mahkemeye götürülenlerimiz çok feci dövülüyorlar. Arkadaşlar, ağız burun kan içinde, sürünerek koğuşa yetişiyorlar. Üzerimizdeki maddi ve manevi işkence arkadaşları çok sarsıyor. Koğuşlarda kalan kitleye ta-

mamen korku, tedirginlik, kuşku egemen. Zaten kitle denetimimizden çıkmış durumda. Özellikle Mazlum ve Yıldırım'ın altlı üstlü kaldıkları koşullar hariç diğer koşullarda tam bir teslimiyet hakim. Bizim sempatizanlarımızın da kaldığı, fakat yönlendirici arkadaşların olmadığı bazı karışık koşullarda artık tırşikçılar, DDKD, Özgürlük Yolu, vb gibi idareye boyun eğiyorlar. Açıkçası tahminimize ve aldığımız haberlere göre M. ve Y. arkadaşların koşulları dışında idareye boyun eğmeyen koğuş kalmadı. Zaten yalnızca bizim koğuşlar, direniyorlar. Dev-Yol, Ala Rizgari, vb ise idareye isteksizce boyun eğiyorlardı. Şimdi zayıf direnmeler de yerini boyun eğmeye bıraktı (hücreler hariç).

Direnen son iki koğuşun hiçbir güvenceleri yok. Her gün, her saat alınıp dövülerek hücreye atılmayı bekliyorlar. Atılmasalar bile tamamen tecrit edilmiş durumdadırlar. Kendi kitlemizi bırakalım, diğer siyasetlerden bile herhangi bir koğuşla ilişki kurmalarına olanak yok. Fakat bu iki koğuşta mutlaka dağıtılacak, partiye bağlı direnen arkadaşlar hücreye atılacaklar.

Şu anda hücrelerde 500'e yakın arkadaşımızın olduğunu sanıyoruz. Sayıları en az 300 olan bu arkadaşlar tam manası ile direniyorlar. Bu nedenle kendilerine kantinden ihtiyaç temin etmek, doktor, banyo, vb yasak, her gün dayak yiyorlar. Toplam olarak 1000 civarındaki parti yandaşından geri kalanları farklı koğuşlara dağılmış durumdadırlar. Kadro düzeyindeki arkadaşların olduğu koğuşlar direniyorlar. (Bizim şu anda yalnız iki koğuştan haberimiz var). Diğerleri ise idareye duyduğumuza göre boyun eğiyorlar (bu koğuşlar karışıktır). Yani ziyarete çıkarken, avukatla görüşürken, mahkemeye, savcıya giderken kol uzatıp hizaya giriyorlar. Komutla ve uygun adım yürüyorlar. Yemeklerde "ordu millet var olsun" biçiminde dua okuyorlar. İstiklal Marşı okuyorlar. "Ne mutlu Türküm" diye slogan atıyorlar vb.

Bizim idareye boyun eğen taraftarlarımız ya halktan, sıradan kişiler, ya da poliste çözülmüş kişiliksiz unsurlar. Bir kısmı ise kararsız dürüst sempatizanlar. Bu son kesim korkudan ve koğuşlarındaki diğer kişilerden kopmamak için idareye boyun eğiyorlar. Çünkü, teslim olmuş kitle içinde tek tek direnen unsur çıktığı zaman çok hırpalanıyor. Bu arkadaşlar ise yeni geldikleri ve örgütsüz oldukları

için direnemiyorlar. Hatta aynı koğuştaki kalan arkadaşların bir ortak komün yaşantıları bile yok. Açıkçası mahkemelere bölünmüş ve yarısı (en az) teslimiyeti kabul etmiş olarak çıkacağız. Hapishanenin halihazır yapısı direnme eğilimini egemen kılmamızı çok zorlaştırıyor. En başta birbirimizden habersiziz.

İdarenin bize karşı güttüğü taktik çok ilginç ve basit. Bir kere, bizi diğer siyasetlerden tecrit etmek, onların bizimle tavır almalarını önlemek için ne lazımsa yapıyor. Diğer siyasetlerin tümünü dayakla, tehditle, biraz da ılımlı davranarak teslim almış durumda. Özellikle DDKD tam idarenin gözde koğuştaki, tırşıkçılara bile örnek gösteriliyorlar. Özgürlük Yolu da DDKD'den farksız. Özgürlükçüler, "idarenin her dediğini aynen yaparak işi laçkalaştırıyoruz. Böylece yürüyüş yapmak, ant okumak, marş söylemek önemsizleşiyor. Eski önemini yitiriyor" diyorlar. Açlık grevine dek direnen Dev-Yol ve Ala-Rizgari ise istemeyerek de olsa artık boyun eğmiş durumdadır. İkinci olarak, bizi içten bölmek. Bu konuda da hayli başarı sağladılar. Sıradan sempaticilerimizi ve halktan kişileri, önemli oranda dayakla bizden koparmış durumdadır. Bunları ya diğer siyasetlerle ve sıradan kişilerle aynı koğuştaki koyarak ya da koğuştaki direnen insanları (kadrolarımızı) ayıklayıp hücreye atarak başsız bıraktılar. Maddi ve manevi işkence ile teslim aldılar. Bazısının yüreğinde direnme istemi olsa bile bu koşullarda aktif direnmeye dönüşmesi çok zor. Çünkü, teslimiyet öyle bir yol ki, bu yola giren ayrılmıyor. Üçüncüsü, gözaltından yeni gelen ve gözleri korkmuş arkadaşlar, aynı koşullara düşseler bile bir araya gelip toparlanmamaları için sürekli dayak ve psikolojik işkence ile teslim alınıyorlar. Bunların direnen unsurlarla her türlü teması kesiliyor. Bu nedenle sorgulamadan yeni gelen acemi arkadaşlar, idareye boyun eğmekten başka çare görmüyorlar.

İki aydır (açlık grevinin başından bu yana) bizim (DDKD dışında sanırım tüm koğuştaki) radyo, TV, ısıtıcı, vb şeyleri alınmış durumda. Satranç, dama, vb eğlence araçları da dahil, her türlü kültürel araçtan yoksunuz. Koğuştaki küçük bir gazete parçası, kanun kitapları vb bile yok. 15 güne kadar bize haftada 4-5 gün gazete verilir, ve sabah verilen gazete akşam alınır. Şimdi, dua okumadığımız için midir, nedir bilmiyoruz, o da yok. Artık dış dünya ile hiçbir bağlantımız yok. Eskiden günde iki kişiye verilen bir ekmek şimdi

üç kişiye veriliyor. Kantinden hiçbir ihtiyacımız karşılanmadığı için ekmek de alamıyoruz. Arkadaşlar açlıktan kıvranıp duruyorlar. Es-kiden elbise gibi dışarıdan sigara da alabiliyorduk. Şimdi sigarasız da kaldık, idarenin uygulamalarına boyun eğmemiz için yemek, ek-mek, sigara, gazete, havalandırma şantaj aracı olarak kullanılıyor. İki aydır çay, havalandırma, kantinden ihtiyaç temini, doktor, vb görmedik. İlaçlarımız da toplandığı için hasta arkadaşlar acıdan kıvr-
ranıp duruyorlar.

2. Urfa’da yakalanan Giresunlu Zeki Yılmaz arkadaş idam ceza-sına çarptırıldı. Zeki’nin idamına gerekçe gösterilen olayla ilgisi yoktu. Üzerindeki silah temizdi. Silah sonradan polisçe kullanılıp, boş kovanları olayda kullanılan silaha aittir denilerek balistiğe gön-derilmiş. Ayrıca Zeki poliste de olayı kabul etmemişti. Hatta 12 Eylül öncesi bırakılmış durumundan söz ediyordu.

Açıkkası Zeki’nin idam kararı, tıpkı Orhan’inki gibi kasıtlıdır. Sırf arkadaşların siyasal bir kadro oluşu idam kararına temel teşkil etmiştir. Yani bizim arkadaşlar hangi maddeden (450, 168, vb.) yar-gılanırlarsa yargılanırlar aslında 125. maddeye göre cezalandırılı-
yorlar. Kararlar hukuki değil, siyasi oluyor. (Bu konu iç ve dış ka-muoyunda deşifre edilmelidir).

Bir de, bize olduğu gibi idam cezası almış arkadaşlara da eziyet ve işkence yapılıyor. Duyduğumuza göre, arkadaşların ağzından sahte pişmanlık ya da itiraf belgeleri almaya çalışıyorlarmış. Fakat arkadaşlar direniyor, moralleri iyidir. Zeki, karardan sonra “Yaşasın PKK, kahrolsun sömürgeci faşist TC, Yaşasın Marksizm-Leninizm” sloganları atmış. Bu nedenle mahkeme salonunda askerlerce dövül-müş. Hücreye geldiğinde arkadaşlardan tecrit edilerek tek koğuşa konmuş ve hayli hırpalanmış.

3. Bizim savunma hazırlıkları iki aydır durmuş. Eldeki metinleri de dağıtmıştık. Bir kesimini yaktık. PKK tarihi kısmını size gön-dermeye çalıştık. Elinize geçip geçmediğini bilmiyoruz. Çünkü dışarı göndermesi için verdiğimiz arkadaşın akıbetini bilmiyoruz.

İddianameler elimize geçince, iddianameye cevap hazırlayacağız. Eğer fırsat bulursak, (yani yazabilirsek) size de iletmeye çalışırız. Asıl savunma metnimizin ise ne olduğunu bilmiyoruz. Eğer elde kalmış ise tamamlarız. Daha doğrusu ne pahasına olursa olsun ta-

mamlamaya ve size ulaştırmaya çalışırız. Fakat yukarıda belirttiğim gibi, çalışma koşullarımız yok. Ne olacağımız, çalışmaya fırsat bulup bulamayacağımız belli değil. Sömürgeciler bizim siyasi tavır koymamızı, savunma yapmamızı önlemek için ne lazımsa yapıyorlar. Sabah akşam, gece gündüz gözaltındayız. Gece saat 11'den sonra ayakta görülen adam koğuştan alınıp götürülüyor. Bir ton dayak ve işkenceden sonra hücreye atılıyor. Koğuşlar didik didik aranıyor. Öyle ki, mektuplardaki pullar bile tek tek kaldırılıyor. Yani yazmak ve saklamak imkansız gibi bir şey. İdare ve gardiyanlar her türlü yazı ve yazılı şeye düşmanlar.

4. Duyduğumuza göre Ankara'daki 11 arkadaştan ve Elazığ'daki arkadaşların dosyaları Diyarbakır'da imiş. Fakat iddianameleri henüz ortada yok. Tahminimize göre, diğeri bölgelerdeki arkadaşların da dosyaları Diyarbakır'da toplanacak, iddianameleri bizimki gibi Ankara'dan hazırlanıp gönderilecek. Sorgulamaları tutuklu olduğu yerde yapılacak. Karar ise Diyarbakır'da verilecek. Yani arkadaşlar Diyarbakır'a getirilmeyebilirler. Zaten karar demek cuntanın ve MİT'in kararı demek olacak. Hatta biz Diyarbakır Cezaevi'ndeki arkadaşların bile "huzursuzluk çıkartıyorlar" denilerek sorgudan sonra mahkemeye ıkarılmama tehlikesi var. Hedef savunma yapmamızın ve kamuoyunun oluşmasını engellemek, ve bu arada çok ağır cezalar yağıdırıp infaz etmektir.

Partiye, bu konuda kamuoyunu oluşturmak ve davalarımıza dik-kati çekmek için çok görev düşüyor. Biz, elimizden geleni ardımıza koymadık ve asla koymayacağız. Birbirimizle (ite) ilişki kurduğumuz müddetçe kitlemizin parçalanmasına, düşmana boyun eğmesine, teslimiyete izin vermedik. Geceli gündüzlü savunma için hazırlık yaptık. Bundan sonra da partinin çıkarlarını ve prestijini yüksekte tutmak için ne lazımsa yapacağız. Bundan kuşkunuz olmasın. Fakat bu notumuzun son olacağından, artık sizinle ve cezaevindeki diğeri arkadaşlarla ilişki kuramamaktan korkuyoruz. O zaman partiye propaganda materyali olarak kullanabileceğı bir savunma metni veremesek bile, düşman karşısında partiyi, ideoloji ve politikasını sözlü olarak savunmaya çalışırız. Suçumuz, savunma metnini 12 Eylül öncesi hazır hale getirip, bir nüshasını size ulaştırmış olmamamızdır. Fakat o zaman ite (cezaevinde) arkadaşların eğıtimi ile uğraşıyor,

ve savunma hazırlığını yalnızca geceleri ve çok gizli olarak yapıyorduk. Bu nedenle tamamlayamadık.

5. Dışarıdaki durumu bilmiyoruz. Bu nedenle herhangi bir öneride bulunamıyoruz. Fakat hissettiğimiz kadarıyla cunta, Türkiye'yi ABD ve NATO'nun Ortadoğu'daki truva atı haline getirmek çabasıdadır. Politikası, Regan ABD'sinin emperyalist Ortadoğu politikası ile çakışıyor. Cunta, bölge gericiliği ile tam içli dışlı olmuş durumda. Gördüğümüz kadarıyla Irak ya da İran'da devrimci güçlerden yana bir iktidar değişikliğine müdahale edecek. Özellikle Irak'taki muhtemel değişikliğe hazırlanıyor. Kerkük ve Musul'u gasp etmek için sabırsızlanıyor.

Azgın gerici ve saldırgan Türk cuntası, partimize ve Türkiye'deki devrimci güçlere karşı saldırısını sürdürmeye devam edecek. İnsan haklarını hayasızca çiğnemeye ve halkımızı azgınca sömürmeye hız verecek. Çünkü Türk burjuvazisinin bunalımdan çıkış için baskı ve zulmü yoğunlaştırmaktan başka çaresi yoktur. Partimiz, cuntaya karşı hazırlığını, iç ve dış ittifaklarını bu durumu dikkate alarak geliştirmelidir. Bilinmelidir ki, barış döneminde legalizmin batağında gelişen sağ oportünist politikalar iflas etmişlerdir. Bir daha eski güçlerini toparlamaları olanaksızdır. Parçalanacaklar ve güçsüz düşecekler. Bu nedenle DDKD, Özgürlük Yolu gibi teslimiyetçi siyasetlerin şeflerinden çok tabanları, taraftarları mücadeleye çekilmelidir.

Şu anda sol maceracı anlayış da tehlikelidir. Partimizi yıpratır, gücümüzü dağır. Hazırlık ve toparlanma taktiği doğrudur. Acelecilik ve gözü dönmüş atılganlıktan çekinmek gerekir. Bizce örgütlenme, propaganda ve askeri hazırlık bir iki yıl sürmelidir.

Selamlar.

*Botan
Mazlum Doğan*

Mahkeme tutanaklarından Mazlum Doğan'ın sorgusu

Mazlum Doğan, Kürdistan ve dünya kamuoyuna en son sömürgeci faşist mahkemeler önünden seslendi. 13 Nisan 1981'de başlayan PKK davalarının sorgu aşamasında, sınırlı da olsa bazı görüşlerini savunma imkanı yaratmaya çalışan Mazlum Doğan, sömürgeci mahkemelere karşı takındığı bu devrimci tutum nedeniyle, aralıksız işkencelere uğratılmıştır. Devrimci yaşam ve kavgasının en zorlu, fakat en anlamlı günlerini sergileyen mahkemelerdeki tutumunu, mahkeme tutanaklarından veriyoruz.

Duruşma hakimi tarafından sanık Mazlum Doğan çağrıldı.

Sanık Mazlum Doğan sorgusunda:

Duruşma hakimi: PKK örgütünün, mensubu olduğun örgütün kurulması, sevk ve idaresinde görev aldığın, örgütün basın yayın işlerini yürüttüğün, örgüt mensubu Ali Dursun'un Diyarbakır Numune Hasta hanesine Ağustos 1978 tarihinde kaçırılması olayına iştirak ettiğin, İbrahim Şenel adına sahte hüviyet kullandığın iddia ediliyor.

Sanık (Mazlum Doğan): Bir iddianame isteyeyim. Derli toplu anlatabilmem için bana bir iddianame vererseniz, ona göre konuşsam daha iyi olacak.

Duruşma hakimi: Tabii. (Sanığa iddianame verildi)

Sanık: Ben ifademi iki bölümde vermek istiyorum. Birincisi, gerçekten de iddia edildiği gibi parti üyesiyim. Bu nedenle partiye yönelik suçlamalar aynı zamanda partinin diğer üyeleri...

Duruşma hakimi: Şimdi bak, ilk defa parti mensubu olduğunu, ne zaman partiye girdiğini, neden girdiğini izah ettikten sonra suç-

lamalara, yani ne diyeceksen söyle. İlk defa yerine bilelim. Ona göre cevap ver.

Sanık: Benim ifadem, kişisel ifadem, iyi anlaşılabilirliği için öncelikle partinin kuruluşu, amaçları vesaire hakkında bazı bilgiler vermem gerekecek. Bu bilgiler doğrultusunda benim ifadem gerçek yerine oturtulabilir.

Şimdi iddianamedeki bazı şeyler üzerinde pek durmayacağım. Daha önce eğer ifade vermiş olsaydım, Diyarbakır grubu ile beraber, üzerinde durma gereğini hissedebilirdim. Ancak, benden önce ifade veren bazı arkadaşlar bu noktalardan konuştukları için yeniden konuşmaya gerek görmüyorum.

Duruşma hakimi: Kısaca değin. Çok kısaca. Birkaç cümle ile.

Sanık: Evet, o noktalara katıldığımı ifade edeceğim veya...

Duruşma hakimi: Hangi noktalara katılıyorsun, hangilerine katılmıyorsun? Çok kısaca 'değin.

Sanık: Evet. Şimdi, genel olarak hareket Türkiye kamuoyunda, resmi basın tarafından, yayın organları tarafından Apocular diye tanıtılmaktadır. Halk arasında, bizim dışımızdaki çeşitli Türkiye'deki sol gruplar ve Kürdistan'daki burjuva milliyetçi hareketler tarafından böyle adlandırılmaktadır. Oysa bir siyasal organizasyonun bir kişinin adıyla lanse edilmesi doğru bir şey değildir. Aslında gerçekte de böyle değil. Adı üzerinde bir partidir ve adı da Partiye Karkeren Kürdistan'dır.

Daha çok Apocular diye lanse edilmesi Kürt burjuva milliyetçileri tarafından yapılmıştır. Bu, kastın yanı sıra bir de Kürdistan halkının köylü anlayışından kaynaklanıyor. Halk, örneğin CHP'yi Ecevit'le özdeşleştirir, AP'yi Demirel'le özdeşleştirir vs gibi. Bizde de böyle olmuştur. Hareketin önderlerinden, yol göstericilerinden olan Abdullah arkadaşın adı dolayısıyla burjuva milliyetçilerinin ve devletin resmi yayın organı da dahil, çeşitli yayın organlarının da teşvikiyle veya katkısıyla hareket, halk arasında Apocular olarak yaygınlaştırılmış ve tanıtılmıştır. Gerçekte Apocular değil, adı üzerinde, bir siyasal partidir.

UKO'culuk yaftası da böyledir. Bu da Türkiye'deki sol hareketler, hareket ortaya çıktığı zaman, kendilerince milliyetçi bir hareket olarak görmüşler, değerlendirmişler, bu nedenle ulusalcı, yani mil-

liyetçi terimini kullanmışlardır ve daha sonra bu, halk arasında giderek UKO'culuk biçiminde yaygınlaştırıldı ve özellikle ülkenin kuzey kesiminde böyle bir isimle hareket tanıtılmaya çalışıldı. Aslında UKO'culukla hareketin bir ilişkisi yoktur. Devletin resmi yayın organlarında, –ben daha dışarıda iken, yakalanmadan– Elazığ'daki tutuklamalar nedeniyle UKO'cular terimi kullanılmıştı. Aslında ben bunu şöyle yorumluyorum; hareket bir parti değil de, bir siyasal organizasyon veya siyasal hareket değil de, bir çete ya da ordu gibi lanse edilmek isteniyor. Bu nedenle bu isim kullanılıyor. Bir yakıştırma, bir suçlamadır. Gerçekte böyle bir şey yoktur. Bu konuya arkadaşlar değinmişlerdir. Ben ikinci defa tekrar ettim. Aslında pek gereği yoktu.

Yalnız, örgütün kurulması sorununa değinmem gerekecek. Hem benim ifademim daha net ve açık olarak anlaşılabilmesi için gereklidir, hem de diğer bazı tutukluların ifadeleri için gereklidir.

Şunu kesinlikle söyleyeyim, ben hukuku bir üst yapı kurumu olarak, egemen sınıfların kanun biçimindeki müeyyidelerinin ortaya konuluşu olarak anlıyorum. Bir yaptırım gücü varsa, ancak o an için geçerli olabilir. Hukuki bazı konular veya kurallara ancak o an için geçerli olabilir. Yani yaptırım gücü olduğu için geçerli olabilir. Bunun tarihsel geçerliliği ancak üretim güçlerinin gelişmesine engel değilse söz konusudur. Fakat bu kurallara üretim güçlerinin gelişmesine ket vuruyorsa, engelliyorsa tarihsel bir geçerliliği yoktur. Ben de gerek benim, gerekse bu parti davasıyla yargılanan diğer kişiler hakkında verilen kararların şu anki geçerliliğini değil, tarihsel geçerliliğini dikkate alarak, yani ben tarih karşısında kendimi sorumlu hissederek ifade vereceğim.

İddianamede, Ankara Demokratik Öğrenim Derneğinin içinde yer alan Abdullah Öcalan ve diğer kişilerin dernek içerisinde tartışmalara giriştikleri, Türkiye Cumhuriyeti devleti tarafından Kürtlerin sömürüldüğünü iddia ettikleri –Savcının belirlemesinde Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesi diyor. Biz ise Orta kuzey batı Kürdistan tabirini kullanıyoruz– Türk sömürge ve işgaline devam ettiği söylenmiş. Daha sonra da Kürt ırkının, işte Kürtlerin olduğu, ulus niteliğini kazanmış bulunduğu, Türkiye bakımından bir sömürü düzeyinin kurulduğu ve Türk askerlerinin bölgede istilacı olduğu filan

iddia ediliyor. Doğru bazı şeyler, ama bir kısmı doğru değil. Evet, Türk ordusunun Kürdistan üzerinde işgalinin olduğu, Kürdistan'ın sömürge olduğu, Kürdistan'ın yeraltı ve yerüstü servetlerinin talan edildiği, toplumsal yapısının dağıtılmak istendiği, dil ve kültürünün baskı altında olduğu, gelişme şansı tanınmadığı, üretici güçlerin engellendiği vs biçimde tartışmalar yapılmış, yoğunlaşmış. Ama ırk-mırk meselesi Marksizm'le pek bağdaşmaz. Bu nedenle Kürtlerin ırkı sorunu gibi şeylerin gündeme getirildiğini pek sanmıyorum ve böyle bir şey yapıldığına da inanmıyorum. Doğru değildir.

Ayrıca şöyle bir şey var; ben bir parti üyesi olarak, yalnız ben değil başkaları da, elbette partinin programından, partinin tüzüğünden haberdardır. Yani ben bir partinin tüzüğünü, programını okumadan bu partinin üyesi olacak kadar geri kafalı değilim, hiç kimse de değil. Burada bir parti tüzüğü var, gerçekte benim okuduğum parti tüzüğü ile bunun arasında çok fark var.

Parti hakkında belirlemeler falan sürdürülürken de özellikle bizim hakkımızda ceza istendiği kısmında bazı şeyler söyleniyor. Partinin amacından bahsedilirken; “bu hareketin veya bu partinin amacı Kürt halkının Türk, Arap, Fars sömürgecileri tarafından toplumsal yapısı dağıtılmış ve işgal edilmiş olduğu fikrinden hareket ederek, Türkiye’de Türk askerlerinin ve sömürgecilerin işgali altında olduğu kabul edilen bölgede, parti sistemine dayalı devrim mücadelesiyle bağımsız, birleşik bir Kürdistan devletinin kurulması amacı yatmaktadır. Parti programında belirtildiği şekilde Türkiye Cumhuriyeti devletinin hakimiyeti altındaki topraklardan bir kısmını silahlı şekilde sürdürülerek devlet idaresinden ayırmak ve Marksist-Leninist temele dayalı bir Kürdistan devleti kurmak için mücadeleyi amaç edinmiştir” deniyor.

Şimdi, buradaki fikirde de yine doğrularla yanlışlar iç içe; parti gerçekten de Kürdistan'ın Türk, Fars ve Arap sömürgecileri tarafından parçalandığı, işgal edildiği, sömürgeleştirildiğini falan söylüyor ve Kürdistan'ın somut konumundan hareketle o yönde asgari ve azami devrim programı koymuş bulunuyor; fakat partinin Kürt halkının toplumsal yapısının tümüyle dağıtılmış olduğunu belirten bir ideolojik belirlemesi yok. Zaten bir halkın toplumsal yapısı tümüyle dağıtılmışsa, ondan bahsedilemez. Ama, partinin ideolojik belirle-

melerinde şü var; böyle bir imkan var deniyor. Yani, Türkiye devletinin hedefi “Misak-ı Milli” sınırları içerisinde bir tek Türk ulusu yaratmaktır, bu amaçla çelişen diğer azınlık milliyetlerin ve milletlerin imha, asimilasyonla eritilmesi söz konusu deniyor.

Burada bir de şü var: Marksist-Leninist temele dayalı devrim mücadelesinden bahsediliyor. Partinin ideolojik görüşleri, rehber edindiğı teori, Marksizm-Leninizm’dir, bu doğrudur. Yani Marksist-Leninist ilkeler temelinde ideolojisi şekillenmektedir. Bu temelde politikasını sürdürmektedir. Ama partinin hedeflerini iki kısmıda mütalaa etmek gerekir. Zaten parti programında bu belirtilmiştir. Benim dikkatimi çeken şey, bu konuda parti programına atıfta bulunulmamasıdır. Atıfta bulunulabilirdi, yani parti programı alınabilirdi. Parti programında benim hatırladığım kadarıyla şöyle bir cümle var: “En yüce amacımız, sosyalizm ve komünizmdir” der, yani sınıfsız bir toplum yaratmaktır diyor. Bu asgari değil, azami programdır, nihai hedefidir; ama partinin halihazırdaki programı, burjuva demokratik devrim programıdır. Asgari program budur, yani bağımsız, demokratik bir ülkenin, bir halk diktatörlüğünün yaratılması programıdır.

Devrim, Marksist-Leninist temelde değil, ulusal, demokratik ve halkçı temelde gelişen bir devrim olacaktır. Devrimin milli yanı, zaten parti programında belirtiliyor, yabancı tahakkümüne karşı olan yanındır; demokratik yanı da ülke içerisindeki ortaçağ kalıntılarının ortadan kaldırılması, köylünün toprağı kavuşturulması, kadınlar üzerindeki baskının ortadan kaldırılması, kadınların özgürleştirilmesi vesairesidir.

Yani, devrim içerik olarak zengindir, öz olarak burjuva demokratik bir devrimdir; fakat “burjuva sınıfı, Kürdistan’daki burjuva sınıfı tarihsel konumu gereğı, ülkenin konumu gereğı böyle bir devrimi gerçekleştirebilecek bir sınıf değildir. Bu nedenle, özü itibarıyla bir burjuva demokratik devrim olan Kürdistan’ın bağımsızlığı ve demokrasisi kavgasına proletarya ve tabii proletarya adına da onun partisi PKK önderlik edecektir” deniyor. Buradaki bu belirleme, Marksist-Leninist temele dayalı devrim belirlemesi doğru değildir, devrim temel olarak millidir, demokratiktir ve halkçıdır; yani, halk olarak tabir ettiğimiz işçiler, köylüler, şehir esnafı, küçük burjuvazi,

aydınlar ve diğer yurtsever kesimleri kapsamakta, bunlara dayanarak yürütülmektedir. Politika, ekonominin yoğunlaşmış ifadesidir. Politikaya bir ideoloji yol gösterebilir veya bir politika ideolojik bir düşünce sistemiyle, bir fikirler sistematığıyla formüle edilebilir; ama politikanın yükseldiği temel, esasta kendisi gibi bir üst yapı kurumu olan ideoloji değildir. İdeoloji ya bir politikaya yol gösterebilir, ya da o politikanın formüle edilişi, onun anlatılışı, onun kitlelere götürülüşü, sistemleştirilmesi biçiminde tezahür edebilir.

Tabii devrim ulusal, demokratik ve halkçı karakterde olacağına göre, bu devrimin yol açacağı iktidar biçimi de mutlaka ve mutlaka ulusal, demokratik bir halk diktatörlüğü veya bir halk devleti olmak durumundadır. Devlet, Marksist-Leninist devlet olmaz. Devlet, ulusal demokratik bir devlet olur. Bu nedenle, burada “bağımsız, birleşik, demokratik Kürdistan” deniyor, daha başka bölümlerde de Marksist-Leninist temele dayalı bir Kürt devleti diyor. Şunu belirteyim, PKK’nin programında Marksist-Leninist temele dayalı bir Kürt devleti değil, benim ifade ettiğim gibi, bağımsız, demokratik, birleşik bir ülke oluşturması vardır ve bu devlet milli olacaktır, demokratik olacaktır ve halkın kendi kendisine yönettiği bir yönetim biçimi olacaktır. Programda böyle formüle ediliyor.

İddianamede partinin bütün propaganda faaliyetleri silahlı propaganda gibi gösterilmek isteniyor. Her türlü eylem özellikle silahlı eylemlerde propaganda faaliyetinin bir parçası olarak gösterilmek isteniyor. Ve partinin silahlı propagandayı kendisine yol edindiğinden bahsediliyor. Burada aynen şöyle bir şey var: “Bölücülük faaliyeti gösteren bir takım örgütlerin farklı görüşleri karşısında Kürdistan İşçi Partisi kendisine yol olarak demokratik burjuvanın yasa açıklarından yararlanma imkanı olsa bile, burjuva demokratik yasaların kısıtlandığı, hakim sınıfların baskı dönemlerinde çalışmaların tümünden kalkacağı hesaba katılarak, halkın kendi içinden çıkan ve özgücüne dayanan bir örgütlenme modeline gereksinme duyduğu, halkları kurtaran gücün her şeyden önce, kendi öz güçlerine olan güven, sonra dünya ileri ve demokratik halklarının desteğine bel bağlayacağı kanısındaki Marksist-Leninist görüş benimsenmiş olup, bu fikirler doğrultusunda örgütlenip, faaliyetler sürdürülmesi planlanmıştır.

Ayrıca, –bu ‘ayrıca’dan sonraki kısım önemli– propagandayla

birlikte şiddet eylemlerinin sürdürülmesi, şiddet eylemlerinin esasen propagandanın bir bölümü olarak kabul edilmesinin gerektiği savunulmuştur.

Burada da doğru ve yanlış hem yan yana, hem iç içe. Burada, ilk okuduğum kısımda partinin, devletin koyduğu yasalardan yararlanarak, legal bazı faaliyetleri yürütebileceği ama esas olarak örgütlenmesinin ve faaliyetinin gizli olarak yürütülmesi gerektiği biçiminde bir belirleme var. Bu doğrudur. Partiyle, yani PKK ile Kürdistan'daki diğer burjuva milliyetçi örgütler arasındaki temel ayrımlardan biridir, doğru bir belirlemedir. Ancak, propagandayla birlikte şiddet eylemlerinin yürütülmesi ve esasen şiddet eylemlerinin daimi propagandanın bir parçası olarak kabul edildiği biçiminde bir belirleme var ve bu Kürdistan İşçi Partisi'nin amacını gerçekleştirmek için "Program Tüzüğü" başlığı altında da bu kanıtlanmaya çalışılıyor. Ve bu kanıtlanma için de belge olarak Yıldıırım ve benimle yakalanan bir belge gösteriliyor. Bu konuda biraz konuşmak istiyorum.

Şimdi, burada iki şeyi birbirinden ayırt etmek gerekir. Kanun ya da tüzük, var olan somut durumda düzeni muhafaza etmek için, düzene konan kurallardır.

Türkiye Cumhuriyeti devleti ne yapar? Düzeni korumak, sürdürmek için belli kurallar koyar ve bunları yatırımlarla, ordusuyla, polisiyle destekler. Tüzük de, herhangi bir siyasal organizasyon, herhangi bir kurum, organ tarafından onun işlerlik kurallarını belirler. Program ise bunlardan farklıdır. Program halihazırdaki işlerlik kurallarını belirlemez. Program bugünkü somut koşullardan gelecekte yapılması gerekeni ortaya koyar, onu belirler.

Diyeim ki, PKK Programı bugün Kürdistan'ın içinde bulunduğu durumu tespit ediyor. Bu tesbitten kalkarak, ileride yapmak istediklerini koyuyor. Bu nedenle program tüzüğü olmaz, bir örgütün tüzüğü olabilir, bir örgütün programı olabilir, ama programın kendisinin tüzüğü olmaz. Bu mümkün değil. Birincisi, terim olarak bile yanlış. İkincisi, silahlı propaganda diğer ülkelerin deneylerine dayanarak söyleyebilirim ki, yapılan bir eylemin, yapılan bir işin propagandasının yapılması değildir.

Örneğin, ne yapılmış; diyeim, partimiz önderliğinde Batman'da,

Ceylanpınar'da, Kars'ta şurada burada bir toprak işgali, bir grev, bir miting, bir toplantı ya da bir gösteri yapılmış, bunun propagandasının Elazığ'da yahut Ankara'da yapılması, silahlı prapaganda değildir. Veya ona benzer bir şekilde bir ajanın, bir gericinin veya bir çeteye karşı, hareketin silahlı bir eylem koyması ve bu eylemin propagandasının ülke içinde veya dışında, ya da şurada burada yapılması, silahlı propaganda değildir.

Silahlı propaganda, silahın bizzatihi kendisinin propaganda amacıyla kullanılmasıdır.

Parti iddiamenede bir çete olarak lanse edilmek isteniyor, ya da bir ordu olarak gösterilmek isteniyor. Aslında bir siyasal organizasyondur.

Siyasal organizasyonlar, iktidar kavgası veren araçlardır, iktidar araçlarıdır. PKK'nın da iktidara yönelik bir hedefi var, bir çalışması var. Bu iktidarın mücadelesinde pekçok örgüt –mücadele denince burada siz özellikle bazı sempatizanları falan sıkıştırıyorsunuz– mücadele, silahlı mücadele biçiminde veya öyle gösterilmek veya indirgenmek isteniyor. Aslında öyle değildir.

Pekçok parti vardır, bunların her biri iktidara gelmek, hükümete gelmek çabası ve kavgası içerisindedir, ama hükümete gelebilmenin, iktidara gelebilmenin de değişik yolları araçları vardır.

Pari ille kan dökülmesine taraftar değildir. Biz vampir değiliz ki, biz de insanız. Ama eğer iktidar kavgası mutlaka zoru kullanmayı gerektiriyorsa, önüne iktidar olmayı görev koyan bir örgüt, bir organizasyon bundan kaçınmaz, bu noktadan bakmak zorundadır.

Yani insan öldürmeyelim, insanları sevelim, insanlara saygılıyız, hümanistiz demek, gerektiğinde savaşmaya engel değildir. Pekçok ülkede –ister bugün sosyalist olsun, ister kapitalist olsun– hepsinin polisi vardır, ordusu vardır, devleti vardır ve bu polisler, bu ordular niye oluşturulmuştur? Gerektiğinde savaşmak için oluşturulmuştur.

Yani siyasal mücadele araç olarak zor da kullanılabilir, fakat siyasal mücadele yalnızca silahlı zora indirgenemez. Çeşitli yollar vardır. Grevi de, gösterisi de, mitingi de, örgütlenmesi de, propagandası da, ajitasyonu da siyasi örgütlenmenin araçlarıdır.

Duruşma hakimi: PKK'nin benimsediği usul ne?

Sanık: PKK, şu ya da bu belirli biçimi kullanma ya da kullan-

mama gibi anlayış içerisinde değildir. PKK önüne görevler koymuştur, hedefler koymuştur.

Duruşma hakimi: Nedir bu görevlerin hedefi?

Sanık: Müsade ediniz, ben anlatacağım. Mutlaka hedeflere varabilmek için uygun araçlar gerekiyor. Örneğin, ben eğer önüne Avrupa kıtasından Amerika'ya geçme görevini koymuş isem, herhalde at, merkep ya da bilmem başka araç kullanamam, ya gemiyi kullanmak zorundayım, ya da uçağı. Yani hedefe uygun araç gereklidir.

Partimiz, önüne yüce görevler koymuştur. Bunlar, azami olarak sınıfsız toplum yaratmak, yani sınıfları ortadan kaldırmak her türlü sömürü ve zulme son vermek göreviyle asgari olarak ülkeyi bağımsızlık ve demokrasiye ulaştırma görevidir.

Elbette, kullanacağı araçlar bu hedeflere uygun araçlar olacaktır ve bu hedeflerle çelişen araçları kullanması mümkün değildir. Yani makyavelist araçlar benimseyemez Bu, partinin yüce amaçlarıyla çelişir.

Çünkü yüce amaçlar, büyük hedefler, kendisine uygun araçları gerektirir. Yüce amaçlara varabilmek için çirkin araçlar kullanılmaz.

Ben daha sonra partiye, yine bazı suçlamalar kısmında değineceğim.

Şimdi, bu görevler de her partinin veya her organizasyonun içinde bulunduğu tarihi koşullar, ve ülkenin koşulları tarafından belirleniyor.

Yani parti ülkenin koşullarını dikkate alarak uygun araçları ve yöntemleri seçebilir. Bu araçlar içerisinde basın vardır, yayın vardır, eline geçebilirse, oluşturabilirse bir radyo vardır, işçilerin ve köylülerin örgütlenmesi vardır. Bu araçlar içerisinde –tabii önemlidir– silahlı zor kullanmak, bir silahlı zor örgütü oluşturma da vardır. Yani bayağı bir askeri örgütlenme yaratmak da vardır.

Kısacası, parti bir çete gibi gösterilmek isteniyor. Böyle bir şey söz konusu değildir. Ama partinin hedefleri arasında bir cephe yaratmak, bu cepheye bağlı bir ordu örgütlemek vardır; bu doğrudur. Bunlardan haberdarım, özellikle bu partinin ideolojik görüşlerini bilen bir kişi olarak.

Evet, bir noktaya daha değinmek istiyorum, genel şeylere ek ola-

rak. O da, biz daha önce buraya gidip geliyorduk. Ben diğer grupla beraber gelip gittim.

Biz, 168. maddenin temel alınarak diğer 30’a yakın madde sayılıyor. Elimizde bir kanun kitabı falan olmadığı için bu maddelerin ne anlama geldiğini bilmiyoruz, şahsen ben bilmiyorum. Hatta biraz tuhaf kaçacak ama sık sık geçiyor, bazı terimler falan geçiyor. Biz hukuk falan okumadığımız için kavrayamıyoruz. Öyle bir “aparât” terimi geçiyor. Polislerin kullandığı bir terim mi, hukuki bir terim midir, biz bilemiyoruz. Bu aparattan ne anlaşılıyor, birbirimize sorup duruyoruz. Bunun gibi başka terimler de geçiyor. Ama bildiğimiz kadarıyla 30’a yakın madde var. Bu maddeler sayılıp gidiyor, biz de ne istenildiğini bilmiyoruz.

Fakat bizim incelemelerimizde daha önce gelmişti, 168., 125. maddelerin ne anlama geldiğini oradan çıkarabiliyoruz. 168. madde bildiğim kadarıyla çeşitli amaçlarla çete kurmak oluyor ve bu amaçla siyasal amaçlı çeteler oluyor.

125. madde de vardı, bizim ilk kağıtlarımız geldiği dönemde, bunu da o zaman bir yasa kitabı vardı, orada bakmıştık; “Devletin hakimiyeti altındaki topraklardan bir kısmını devletin yöresinden ayırmak, bir başka sebeple ilhak etmek amacıyla, veya bağımsız bir devlet kurmak amacıyla veya başka amaçla; yani devletin hakimiyeti altındaki topraklardan bir kısmını devletten koparma eylemi yapmak ve bu suçunun cezası idamdır.”

Benim kanaatıma göre, ister 168. ister 450, ister 170 veya başka maddeler olsun –bunların hangi anlama geldiğini bilmiyorum da– bizim hakkımızda uygulanan madde 125. maddedir ve bize göre hüküm buna göre verilebilir diye düşünüyor idik ve bunu burada söyleyecektik. Fakat yani bilmiyorduk biz 125. maddeye göre yargılanma ihtimalimiz de var. Ama bunu bilmememize rağmen bizim hakkımızdaki hüküm 125’e göre verilecek kanaatında idik. Yani 168, şu, bu, ordu falan gibi gösterme astında gerçekte bağdaşmayan hukuki gerekçedir. Çünkü bizim yargılanmamız hukuki şeyden çok, benim kanaatıma göre, siyasal yani ağır basan bir yargılamadır, siyasal bir yargılamadır. Zaten bildiğim kadarıyla 125. madde de siyasal suçları, yani siyasal nitelikli bir suç içermetedir. Sıradan bir adli, sıradan bir polisiye vakayı ilgilendiren bir madde değildir, öyle

olmasını gerektirir. Hukuk konusunda pek fazla bilgim olmadığı için, elimde usul yasası ya da kanuni yayınlar olmadığı için ben bu konuda daha fazla bilgi sahibi değilim.

Bir şeye daha dokunmak istiyorum, aslında sizin de isteyebileceğiniz, diğer sanıkların da pekçoğunun aydınlığa kavuşturabilecekleri, tarihsel olarak da pekçok gerçeği açığa çıkarabilecek bir ifadenin verilmesi mümkün olabilirdi.

Eğer elimize söz konusu istihbarat dokümanları -istenmiştir- geçebilseydi, ifadelerimizi yazılı olarak verme imkanımız olsaydı, yasa kitapları elimizde olabilseydi, geniş açıklamalarda bulunabilecektik. Ama burada elime sırf iddianameyi alarak hemen -elektronik beyin değilim, süper zeki bir insan da değilim, normal bir insanım-bütün bildiğimi, tüm duyduğumu mahkemeyi de aydınlatacak tarzda-anlatabilecek durumda değilim. Bu nedenle ancak partiye yönelik genel şeyler hakkında bu kadar genel bir toparlama yapabildim, ama şu var, partiye yönelik bazı suçlamalar var, iddiaları yine de cevaplayacağım. Bunların içerisinde partinin halka karşı zorbalık yaptığı, zor kullandığı biçiminde bir şey var. Eğer halktan işçiler, köylüler, aydınlar, gençler ve diğer yurtseverler anlaşıyorlarsa bu doğru değildir, ama çeşitli feodal güçler, gericiler, ajanlar falan anlaşıyorsa doğrudur. Bunlara karşı hareket, kendisini korumak için zor uygulamıştır.

Yalnız ben açık yüreklilikle şunu da tespit edeyim. Hareketin sa-
fında olan veya ona destek sağlayan, onunla beraber kavga eden in-
sanların hepsinin siyasal bilinç düzeyi, ideolojik bilinç düzeyi, me-
seleleri kavramaları bir değildir, bu mümkün değildir. Yani insanlar
aynı kalıptan çıkmaz. Bu insanlardan bir kısmı parti adına, ya da ha-
reket adına çeşitli kişilere karşı kaba da davranabilir, zor da kullanmış
olabilir veya belli baskılar da yapmış olabilir, ama bu, partinin çizgi-
sini, ideolojisini yansıtmaz. Böyle bir şey yoktur. Yani parti kendisini
halkın içinden çıkmış kabul ediyor ve onun kavgasını veriyor. Bu
işçi sınıfının örgütü, işçi sınıfı temeline dayanıyor ve sınıf olarak işçi
sınıfı temeline dayandığı halde kitlesel temel olarak kendisine geniş
halk kitlelerini, emekçi kitleleri almış. Gene emekçi kitlelerine da-
yanan, ondan güç alan bir siyasi organizasyonun onlara karşı baskıcı,
onlara karşı zorbacı olması kendi kendisini tüketmesidir.

Bunun ışığında bazı iddialara dokunmak istiyorum. Ben şunu da tespit edeyim: Bizim sorgulamamız esnasında yanımızda bir de kız arkadaş vardı. Burada hareketle ilişkisinin olmadığını söyledi. Aslında bir sempatizanımızın eşidir. Ben kendisini o zamana kadar gerçekten tanıımıyordum. Fakat sorgulamamız esnasında, dönüşte ben istihkam cezaevindeydim, o I Nolu cezaevine götürülmüştü. Daha sonra ben I Nolu'ya geldiğimde kendisiyle görüştüm ve bana aynen şunu söyledi: Orada bana zorla iki kağıt imzalatıldı. “İmzalamasaydın” dedim. “Bana tecavüz ettiler, bana cop soktular, ben de imzalamak zorunda kaldım” dedi. Ben bunu bugüne kadar hiçbir yerde söylemedim, kimseye açıklamadım ama gerçekte bu.

Yani şudur, işkence, baskı, zor aslında devletin öteden beri resmileşmiş politikasıdır. Siz bile burada sorgulama yaparken savcıdaki ifadeyi veya hakimdeki ifadeden bahsederken, “bu baskı altında olmayan ifadenizdir” diye belirtiyorsunuz. Yani poliste, işkence yapıldığını, baskı yapıldığını zimmen de olsa kabullenmiş oluyorsunuz.

Partinin bazı sempatizanları, bazı taraftarları kendileri yoksul, emekçi kökenli olabilirler. Sırf sınıf kinleriyle hareket edebilirler. Bu nedenle bazılarına karşı hoş olmayan, kaba davranışlarda bulunmuş olabilirler, yanlış davranışta bulunmuş olabilirler, fakat bunlar partinin politikası, partinin ideolojisinin gerektirdiği şeyler değildir, olmamıştır. Bu kişiler parti tarafından cezalandırılır, hafif bir şekilde kınanır veya uyarılır. Ben devleti örnek olarak bunun için verdim.

Şimdi kendimle ilgili bazı şeylere değineceğim.

Benimle ilgili bazı suçlamalar var, isterseniz bunlara cevap vereyim, isterseniz baştan başlayayım, bayağı yaşam hikayesi biçiminde anlatayım.

1974-75 senesinde ben üniversite sınavında Hacettepe'yi tutturmuştum, puan olarak. Hacettepe'ye kaydımı yaptırdım. Daha önce de ben sol eğilimliydim. Çeşitli sol yayınlar, gazeteler, dergiler, kitaplara kadar okuyordum. Marksizm-Leninizm'e sempati duyuyordum. Yüksek okula geldikten sonra o sıralar başlangıçta ADYÖD vardı. Bir iki defa ADYÖD'e, bir iki sefer DGB'ye ve TSİP'e gittim. Ama orada pek fazla kişiyle tanışmadım, tanıımıyordum. Daha sonra

ADYÖD kapatıldı. Bu arada Hacettepe Derneği, vb derneklere gidip gelmeye başladım. Buralarda devlet konusunda, demokrasi konusunda, faşizm konusunda, parti örgütlenmesi konusunda, mücadele hakkında çeşitli kişilerle konuşur, tartışırdım.

Benim gibi konuşup tartışanlardan biri de Şahin Dönmez'di ve Şahin Dönmez'le biz aynı sınıftaydık Hacettepe'de, hazırlıktan beri beraberdik. Şahin Dönmez 1975'ten sonra, herhalde ortalarından itibaren sık sık ulusların kaderlerini tayin hakkından bahsetmeye başladı. O sıralar Şahin Dönmez dışında da aslında bu konu konuşuluyordu. Özellikle TKİP tarafından, "TKİP davasında işçi köylü sorunu" falan diye broşürler falan vardı. Başkalarının milli mesele hakkında fikirleri olmamakla, ulusların kaderini tayin konusunda bilgi sahibi olmamakla suçluyorlardı. Ben onu falan da okudum. Zaten aslında ben de bir açgözlülük var. Ben ne kadar kitap, ne kadar dergi, gazete falan çıkıyorsa hepsini okumak istiyordum. Alıp bir kısmını okuyamadım. Bu ayrı bir sorun; ama hepsini sıralıyordum.

Bu konuda o zaman benim gibi Ankara'da öğrenci olan kız kardeşim vardı. Aynı zamanda da işe devam ediyordu, maaşını da alıyordu. Sıkıştırıyordum, para buldukça alıyordum. Araştırıyordum, okuyordum.

Kendi araştırma, incelemelerimde, zaten kendim Türkiye'nin başka illerinde okumuştum daha önce. Eskişehir'de, Balıkesir'de falan okumuştum. Ben devrimci sempatizan olduğum sıralar, devlet konusunda, demokrasi konusunda bulduğum her türlü kitabı milli mesele konusu dahil okuyordum. (Ç) Marksizm'in-Leninizm'in bütün temel konularla ilgili görüşlerini kavramaya çalışıyordum. Bu arada Şahin'le milli mesele, ulusların kaderlerini tayin hakkı konusunda konuşuyorduk. Şahin'in net, kesin, ve doğru görüşleri henüz gelişmiş değildi. Bilmiyordu doğru dürüst; ama sağdan, soldan öğrendiği kadarıyla konuşuyordu. Sonradan çıkardığım kadarıyla veya anlaşılıyor ki, demek ki bu konuyla ilgili uğraşan veya bu konuda konuşan başka insanlarla ya temas halindedir ya da onlarla belirli bir tartışma içerisinde falan bulunmakta, bu nedenle bunları sık sık gündeme getirmektedir. Beraber oturduğumuzda, bu nedenle çay içtiğimizde, yemekhaneye falan gittiğimizde sürekli

konuşmalarımızda milli meseleyi ön plana çıkarır, bu konuda görüş beyan etmemizi isterdi. Bizim bu konuda araştırma yapmamızı isterdi. Tabii o sıralarda başka kişiler tarafından da konuşuluyor, tartışılıyor, araştırılıyor, üzerinde duruluyordu. Ben de milli mesele konusunda kitap araştırmaya, bulduklarımı okumaya başladım. O dönemlerde henüz “Ulusların Kaderlerini Tayin Hakkı” (Lenin’in dir bu eser), Stalin’in, Marks’ın milli mesele vs gibi eserler piyasaya çıkmamıştı. Başkalarından araştırdık, aradık, taradık. Bulamadım ben pek, fakat diğer çeşitli siyasi grupların veya dergilerin, çevrelerin bu konudaki görüşlerini de öğrenmeye çalıştım. Bulduğum kitapları okumaya başladım.

1976 yılına doğru artık milli mesele hakkında ben de birkaç kitap okumuş, bazı şeyler biliyordum; ama elbette daha sonraki kadar gelişmiş, net kesin görüşlerim henüz yoktu. Yalnız bu arada Şahin’le yine ara sıra konuşmalarımız devam ediyordu. Şahin dışında başka kişiler vardı. Onlar daha sonra bu harekette yer almadılar. Onlar da milli mesele konusunda falan görüş beyan ediyor, ileri sürüyorlardı, fikirler belirtiyorlardı.

Ben DDKD kuruluş toplantısının yapıldığı zaman DDKD’ye de gittim. DDKD’yi ve DDKD’lileri sevmezdim. DDKD ve DDKD’lileri burjuva milliyetçisi olarak görüyordum ve kesinlikle daha baştan beri ben onlara karşıydım. Oraya da gittim. Oradaki konuşmalarını falan beğenmedim. Ben kendimi enternasyonalist çizgide bir Marksist ve Leninist olarak görüyor veya öyle olmaya çalışıyordum. Onları da milliyetçi olarak görüyordum, bu nedenle kendilerine pek bir yakınlık duymuyor, onlarla pek fazla konuşmuyordum bile. Çünkü kendilerinin zaten Marksizm hakkında pek görüşleri falan da yoktu.

Bir ara başka bir arkadaş beni Haki ile tanıştırdı. SBF yurdu muydu, yahut Hukuk bahçesi miydi iyi hatırlamıyorum. Haki bana milli mesele hakkındaki görüşlerini de dahil çeşitli konularda görüşlerini söyledi. Bu arada DDKD’yi de benden daha sert, daha kıyasıya eleştirdi ve burjuva milliyetçisi olduklarını, çalışma yöntemlerini, anlayışlarını, ideolojilerini eleştirdi, bu benim hoşuma gitti. Daha sonraki dönemlerde de yine bu kişiyi bulmak onunla konuşmak istedim; ama sık sık kendisiyle karşılaşamadım, konuşamadım. Ama

kendisine karşı bir hayranlığım söz konusu idi ve giderek bu hayranlık, onlarla beraber hareket etmeye, ideolojilerini benimsemeye kadar gitti. Yalnız, kişinin kendisine hayranlıktan çok, anlattığı düşünceler benim de düşüncelerime denk geliyor, uygun geliyordu. Ben bu kişilerin bir grup mu, bir hareket mi veya şey mi olduğunu bilmiyordum; ancak kendileri tarafından tasvip edilmek, kendileri tarafından görevlendirilmek falan istiyordum, arzu ediyordum yani, bunlara katılmak, bunlarla beraber çalışmak istiyordum, bayağı da heyecanlı idim bu konuda. İşte memlekete geldiğimde, kardeşim de dahil, pekçok kişiye, o arkadaştan, Haki'den ve yine Haki'nin arkadaşlarından daha sonra benim de arkadaşlarım oldu, Cemil gibi Turan gibi, öğrendiklerimi hemen anlattım. İşte Ortadoğu'da bir ekonomik, siyasal ve hukuksal huzursuzluk söz konusudur. Ortadoğu, dünya ekonomisi bakımından çok büyük öneme sahiptir. Bugün dünya ekonomisine sahip olabilmek için Ortadoğu petrolüne sahip olmak gerekmektedir. Çağlar boyunca Ortadoğu hep siyasal bakımdan çok önemli bir merkez olmuştur. Dünyaya hakim olmak isteyenler, işte ilk çağdaki emperyalist devletler olsun daha sonraki feodal dönemde olsun hatta kapitalist dönemde olsun Ortadoğu'ya sahip olmak istemişlerdir.

Ortadoğu bugün kapitalizmle sosyalizm arasındaki çekişmenin odağını oluşturuyor. Ortadoğu'da Kürdistan çok stratejik bir yerde yer alır. Kürdistan'ın jeopolitik önemini iyi kavramak gerekir. İşte eğer Ortadoğu'da emperyalizm kovulmak isteniyorsa, Ortadoğu emperyalist kapitalist bloktan koparılacak isteniyorsa, mutlaka Ortadoğu'nun gericiliğin yoğunlaştığı merkez olan Kürdistan'da devrim yapmak gerekiyor. Bu da Kürdistan devrimini, Kürdistan devriminin önderliğini burjuvaziye, burjuva milliyetçilerine bırakmamak, proletarya önderliğindeki bir devrimle mümkün olabilir. Kürdistan'da bağımsız bir proletarya oluşturmak, proletarya önderliğinde işçileri, köylüleri, esnafı ve diğer yurtsever sınıf ve tabakaları örgütlemek gerekiyor. İşte bu konuda Kürt aydınlarına, Kürt gençlerine görev düşer, bize de görev düşüyor, biz bu konuda faaliyet yürütelim falan, benzeri konularda o dönemde arkadaşlar tarafından savunulan bize de anlatılan görüşleri ben de çevreme anlatmaya çalıştım. Hatta 1976 yılı Haziran ayı falandı herhalde, o dönemde, Suruç'ta Suruçlu

bir genç öldürülmüştü –adını hatırlamıyorum, Hacettepe’de bizim okulun öğrencisiydi– bu kişinin cenaze törenine bazı arkadaşlar gelmiş katılmışlardı Ankara’dan. Hayri ve Kemal de bunların içindeydi. Bunlar yakalanmışlardı Suruç’ta, Diyarbakır’da cezaevine getirilmişlerdi. Ben bu arkadaşlarla henüz fazla sıkı ilişkim olmadığı halde Karakoçan’dan çıktım bunları ziyarete geldim. Herhalde hatırladığım kadarıyla bilmiyorum 1200 mü ne de para, harçlık verdim. Yani oldukça yakınlık duyuyordum ve beraber faaliyet yürütmek istiyordum. Daha sonra, diyelim bir genç tanıdıysam, ya da bir insan tanıdıysam herhangi bir bölgeye gitmek, ona hareketin görüşlerini anlatmak istiyordum. 1976 sonları mıydı, 1977 başları mıydı kesin hatırlamıyorum, ama o dönemde ben okulu bırakmak, artık tümüyle kendimi hareketin ideolojisi doğrultusunda faaliyet yürütmeye vermek istedim, ona adanmak istedim. Böyle bir örgütlenme veya bir görevlendirme falan söz konusu değildi. Yalnız bu arkadaşlar henüz kendi görüşlerini kavramadığım için bana pek o sıralar güven duymuyor, bu tür görevler falan vermiyorlardı. Örneğin bir görüşler falan konuşulacaksa ideolojik olarak kendileri konuşurlardı, ben de yanlarına oturup dinliyordum. Benim bu isteğim kabul edildi. Ben kendim dedim işe de gideceğim, yani para-mara falan istemiyordum zaten yoktu da, o sıra çok ilginç yöntemlerle biz para buluyorduk, örneğin ben aileme başvuruyordum, diyordum ki, bir takım elbise alacağım diye dayatıyordum, veriyordu 1000, 800, 900, 600 lira para: Ben onu götürüyordum ya Haki’ye veriyordum, ya Cemil’e veriyordum ya kitap alıyordum vesaire. Ya da diyelim benim Ankara’dan ya da İstanbul’da bir yerde tanıdığım bir arkadaşım var, Diyarbakırlıdır, duyuyordum işte ailesinden falan adresini araştırıyordum, yanına geliyordum; yahu işte sen nesin, ne düşünüyorsun, ona hareketin görüşlerini anlatarak taraftar bulmaya çalışıyorduk. Yani tek tek kişilerle bile uğraşıyorduk. Bir adamı ben bilmem Batman’da tanırıyorsa, onun peşinden gidip mümkünse onu kazanmak, onun vasıtasıyla orada bir çevre edinmek çabası içerisine giriyordum. Batman o dönemde olduğu gibi şimdi de büyük bir işçi kentidir. Batman’da geniş bir kitle temeli oluşturabilmek, her siyasi organizasyonu özellikle, ben işçi sınıfını temsil etme iddiasındayım diyenlerin arzusudur, amacıdır. Bir ara benden önce Haki arkadaş Batman’a gelmiş; fakat

Kürtçe bilmediği için ve Batman'daki burjuva milliyetçileri tarafından da 'bu Türk'tür burada ne arıyor, işte bu hem Türk'tür hem Kürtçülük yapıyor' biçimindeki suçlama ile karşı karşıya kaldığı için Batman'ı terk etmek zorunda kalmıştı. Daha doğrusu Batman'ı terk etmeden önce bana Kürtçe bilen bir arkadaş falan yok mu yanına gelsin biçiminde bir arzu belirtmişti. Ben bunu duydum, çırpındım illa Haki'nin yanına gideceğim, beni bırakın gideyim falan diye; fakat Haki kendisi Batman'ı terk etti. Ben Haki'ye söyledim işte beni gönder dedim, yalnız o da henüz yeni olduğum için, tecrübesiz olduğum için hem ağır olabilecek bir görevin altına, bir sorumluluğun altına girip ezilmemden korkuyor, hem de şevkimi, heyecanımı kırmak istemiyordu, "sen bilirsin" dedi. Ben 76 sonlarına doğruydum valizimi toparladım, ailemden kopardığım parayı da, alarak, o zaman pek fazla sayılmazdı her halde 500 lira paraydı, güney illerine geldim. Duyuyordum Ceylanpınar'da ne olacak, işte faşizm konusunda bir seminer verecek, ben arabaya atlıyordum. Ceylanpınar'a gidiyordum, kahvede oturuyordum birinin yanında işte, yahut TÖB-DER'de oturuyordum. Bazı kişilerle bireysel ahpablık, dostluk kurarak, mümkünse evinde yatmaya çalışıyordum. Ertesi gün seminere katılıyor, bildiğim görüşleri savunuyordum. Böyle turist gibi geziyordum. 1977'ye doğru artık ben Batman'da kalmaya başladım. Sık sık Batman'a gidiyordum, bir hafta kalıyordum, 3 gün kalıyordum, 5 gün kalıyordum.

Duruşma hakimi: Nerede kalıyordunuz, kimde kalıyordunuz?

Sanık: Bazen benim dışarıda kaldığım da oldu, yani yaz aylarına doğru, nisan ayına doğru yatacak ev bulamıyordum, yemek de bulamıyordum. Ne yapıyordum, dışarıda yatıyordum. Ama diyelim ben TÖB-DER'e gidip oturuyordum, akşama doğru oluyor bir genç, bir delikanlı "ağabey bu gece bizim eve gidelim" diyorsa, hiç fırsatı kaçırmıyor, direk olarak onların evine gidiyordum. Ertesi gün davetsiz olarak gittiğim de oluyordu. Yani zar zor idare ederek kalmaya, propaganda yapmaya çalışıyordum. Diyelim ki, bir genç beraber oturuyoruz, çay içiyoruz, ben ona hemen herhangi bir konu falan açarak hareketin görüşlerini götürmeye, onun tasvibini almaya çalışıyordum. Bu konuda Batman grubundan bir kısım insan buradadır, bunlar tanık olmuşlardır, benim dışarıda yattığımı da bir kısmı bilir,

aç kaldığımı, perişan kaldığımı da bilir.

Kıyası aslında halkın misafirperverliği söz konusuydu, gençlerin bu tür davetlerini falan hiç kaçırmıyorduk. Hatta bir kısmı diyelim elbiselerimiz kirli, bu evde kalıyoruz, sabahleyin bize temiz giyecek elbise, gömlek de veriyorlardı, gömleğimizi falan da değiştiriyorduk. Bu yalnız benim için değil, başka arkadaşlar için de söz konusu yani, biz belli olmuş bir fon veya bir merkezden veya bir şeyden gelen bir para ile ya da şuyla, buyla geçinmiyorduk. Bir köye, bir kasabaya, şuraya, buraya bir yere oturuyorsak bu kimisi hemşehri-likten olabilir, uzaktan bir tanıdıktan olabilir, bir merhabadan olabilir, biri diyelim bir yerden bir yere otobüsle yolculuk ediyor, kendisini şahsen tanıyorsak veya konuşuyorsak, nereli olduğunu öğreniyorsak daha sonra peşini bırakmaz gider onu arar bulur, onun vasıtasıyla orada iş yapmaya, bazı kişileri tanımaya, hareketin ideolojisini, görüşlerini götürmeye çalışırdık.

1980'in sonlarına kadar bu böyle sürdü.

Duruşma hakimi: Batman'da mı kaldınız?

Sanık: Hayır. Benim faaliyetlerim 1978 ortalarına kadar Ağustos'u'na kadar, Temmuz'u'na kadar hep böyle bu tarzda sürdü.

Burada bazı sanıklara propaganda ile ilgili şeyler sorulurken, hangi eylemlerin propagandasını yaptın? Onlar da şu şu eylemin propagandasını yaptım diyorlar. Ben şahsen hiç eylem propagandası yapmadım, hiç yapmadım. Ben, Marksizm'in, Leninizm'in propagandasını yaptım. Ben Kürdistan devriminin propagandasını yaptım. Ben, Marksizm'in devlet hakkındaki, Marksizm'in demokrasi hakkındaki, Marksizm'in örgütlenme hakkındaki, Marksizm'in askerlik hakkındaki konuları üzerinde konuştum, bu tür konular üzerinde tartıştım. Ben işte şurada şu eylemin, burada bu eylemin propagandasını yapmadım; ama eylem propagandasını hiç mi yapmadım? Yaptım. Örneğin, bir yerde, bir köyde oturduysam diyelim ki, Süleymanlarla ilgili 1978'den sonra, Süleymanlılarla bir çatışma var, böyle bir aşiretçi feodal çete ile. Bir köye gidip oturdum, ne yapıyorum; Süleymanların gerici niteliğinden, onların ajan niteliğinden, onların halka baskı uyguladığından, hareketin buna karşı mücadele ettiğinden, bunun doğru olduğundan bahsediyorum, benim gibi başkaları da bahsediyor.

Burada propaganda yaptık diyenlerin pekçoğuna, hangi eylemlerin propagandasını yaptın diye soruluyor? Onlar da şunun propaganda-sını yaptık dediler. Aslında onlar da benim gibi, devletin, demokra-sinin, Kürdistan'ın içerisinde bulunduğu durumu, ekonomik, sosyal, siyasal durumu hakkında kendi bildikleri kadar, doğru veya yanlış olmuşlardır yani, tek propaganda şeyi, mutlaka şu eylemin pro-pagandasını yapmak biçiminde somutlaştırılmaz. Hele ben şahsen daha çok ülkenin içerisinde bulunduğu durum ve nasıl kurtarılabil-eceği, nasıl bir mücadele anlayışının gerektiği, hangi tür araçların kullanılması gerektiği hakkında konuştum, daha çok da konuştuğum aydın kişilerdi, benim söyleyeceklerimi kavrayabilecek, ya da araş-tırabilecek, öğrenebilecek kişilerdi.

Bu şu anlama gelmez. Hiç köylülerle, hiç işçilerle, hiç sıradan insanlarla konuşmadım. Onlarla da konuştum. Gerektiğinde beni seven, köyüne davet etmek isteyen bir genç olduysa hiç fırsatı ka-çırmadım, köylere kadar da gittim yani, kitlelerle nasıl ilişki ku-rulabilirse, bunun yeri nereyse, ister kahve, ister dernek, ister sen-dika, ister köy, isterse yol, sokak olsun bunu kaçırmadım, bundan yararlandım, propaganda işlevini bireysel olarak kendi başıma sür-dürdüm, takıldığım konular olduysa hareket adına belirtmeyece-ğim görüşler olduysa da geçiştirdim, ya da benim gibi hareketin propagandasını yapan başka insanlarla karşılaştığımda onlara sor-dum, bu konuda ne diyeyim? Örneğin, diyelim örgütlenme konu-sunda, neyi savunayım, hangi görüşü ifade edeyim üzerinde ko-nuştum, tartıştım, onlardan aldığım bilgileri taşıdım, kitlelere kadar götürme mücadelesi verdim.

Bu tür faaliyetim 1978'in Haziranı'na kadar mıdır, Mayıs sonu mudur iyi bilemem, oralara kadar sürdü yani, genel olarak ben çeşitli yerlerde sözlü propaganda yaptım.

Diyarbakır'da bir olayda benim adım verilmiş, ben ilk defa kar-şılaştım. Ali Dursun'un kaçırılması olayında, bu doğru değil, kesin-likle doğru değil. Zaten ben böyle eylemlere falan hiç katılmadım, en fazla, 1-2 defa kuryelik yaptım; yani bir yerden bir yere eşya gö-türdüm. Diyelim ki, Diyarbakır'dayım, herhangi bir toplantı için, ya da bir tartışma için, bir konuşma için, ya da bir kişi ile bir yerde tanışmış, konuşmuşum, onunla ilişkileri sürdürebilmek, onu kaza-

nabilmek için, varsayalım ki, Batman’a gideceğim, ya da Bismil’e gideceğim, benim gideceğim yerde, burada ne yaparım?.. Bir kitaptır, gazetedir, ya da dergidir veya bir afiştir, ben onu da beraber götürüyorum. En fazla yaptığım iş budur. Eylemlere falan katılmadım.

O dönemde zaten ben Diyarbakır’da da değildim. Bahsettiğim şeyi, yani Ali Dursun’un kaçırılması olayını ben gazeteden öğrendim. Hatta gazetede yanlış yazılmıştı, şöyle yazılmıştı, iyi hatırlıyorum: “İşte Ali Dursun kaçırıldı arkadaşları tarafından, öldürüldü” biçiminde, “polisten alınan bilgiye göre arkadaşları tarafından öldürülmüş” biçiminde yazılmıştı. Ben böyle duydum o zaman.

Bu arada çok ilginç bir noktaya daha değinmek istiyorum, o da şu: Halk mahkemeleri, bu halk mahkemeleri yalnız Hilvan ve Siverek için geçiyor, başka hiç bir bölgede geçmiyor. Bu halk mahkemeleri konusunda konuşmak istiyorum. Halk mahkemeleri demokratik bir yargılama biçimidir, halkın bizzat kendisinin yargı yetkisini kullanmasıdır. Bu parti programı, parti hedefleri içerisinde vardır; ama Parti hakimiyeti altında olmayan bir alanda, yönetim kuramadığı bir alanda nasıl halk mahkemeleri kurabilir?...

Kendisinin hükmü geçmiyor ki. Eğer hükmü geçse; yani eğer diyelim bir alanı kurtarmış olsa, orada elbette yargılanmasını kendisi yapacak, idaresini kendisi kuracaktır; ama bugün Kürdistan Türkiye devletinin denetimi altındadır, onun idaresi altındadır, onun hukuk kuralları geçerlidir, onun tarafından her şey hükmedilmektedir. Yani, halk mahkemeleri falan diye bir şey yok. Eğer olsaydı, ben de duyardım. Hilvan’da olduğum dönem içerisinde herhangi bir yargılamayı falan duymadım. Derler ki, efendim işte biz şu adamı yargıladık, şu kadar şey verdik. Hatta, halk mahkemeleri hakkında çok ilginç şeyler var. Örneğin, halk mahkemeleri denen şeylerin aynı zamanda parti üyelerini yargıladığından bahsediliyor, parti üyelerini yargılayıp cezaya çarptırıyor. Halbuki, Parti Tüzüğü’nde deniyor ki, “Parti üyelerinin yargılanması konusunda, Parti Merkez Komitesi’nden Disiplin Kurulu’na havale ediliyor. Disiplin Kurulu cezayı veriyor” deniyor; yani Partinin kendi üyelerini cezalandırması için yetkili organları var, Tüzük’te belirtiyor, buradaki Tüzük’te de, asıl Tüzük’te de var. Gerçek Parti Tüzüğü’nde, parti üyelerinin nasıl cezalandırılacakları, ne tür cezalar alacakları yazılıdır. Onları yargılayan

merci, hiçbir zaman söz konusu olmayan bir halk mahkemesi falan değildir.

Duruşma hakimi: Şimdi, sizi Kürdistan fikrine ileten sebep ne? Neden Kürdistan diyorsunuz. Tarihi tetkik ettiniz mi?

Sanık: Ettim.

Duruşma hakimi: Hangi kaynaklardan tarihi tetkik ettiniz. Bunun tarihi gelişimi ne? Bir de Marksist olduğunuzu söylüyorsunuz. Marksizm'in ırkçılığı reddettiğini söylediğiniz, belirttiğiniz halde neden bu işe yöneldiniz? Kendi fikirleriniz arasında bir çelişki doğmuyor mu?

Sanık: Şimdi benim Kürt ve Kürdistan fikrine nasıl ve ne zaman yöneldiğim konusundaki soru ilginç bir soru benim açımdan. Çünkü bu bir günde yönelinecek bir şey değil. Ben 26 yaşındayım. Bu hareketle ilişki kurduğum dönemin 1976 seneleri olduğunu düşünürsek, 21 yaşında falan oluyorum. Bu döneme kadar benim hayatta çeşitli pratiklerim ve insanlarla çeşitli temaslarım vardı. Okuyorum, görüyorum, duyuyorum, tartışıyorum. Elbette bende belli bir fikir oluşmaya başlıyor. Kürtlerin varlığı veya yokluğu sorunu benim açımdan tartışılmaması gereken bir soru. Tartışma konusu bile yapmayı gerekli görmüyorum. Çünkü bu son derece açık olan somut bir gerçektir. Bu, Türkiye'deki resmi çevreler tarafından bile artık benimsenmektedir. Gerçi TRT'de etnik gruplar tabiri kullanılıyor, ama Türkiye'deki diğer basın artık, daha önce hiç kullanmamasına rağmen, Kürdistan tabirini kullanıyor. Bu çok ilginçtir. Bizim faşist olarak da nitelendirdiğimiz MHP başkanı Türkeş bile hatırladığım kadarıyla 1978'de İran'daki gelişmelerle ilgili olarak Azerilerle Kürtlere yönelik olarak, Humeyni yönetiminin, bunları katliama uğrattığını, devletin bunlara karşı kayıtsız kalmaması gerektiğini bahsediyordu. Ben kendim, Türkiye'de çıkmış Kürdistan ve Kürtlükle ilgili hangi yayını bulduysam okudum. Bununla da yetinmedim. Bir tek cümle, bir tek kelime bile geçtiğini sandığım eserleri bile okudum.

Duruşma hakimi: Hangi şeyleri okudun?

Sanık: Ben, Çağdaş Kürdistan tarihi diye bir kitap vardı. Ronahi yayınlarının Almanya'da basılmış, onu okudum.

Duruşma hakimi: Evet, "Güneş" yani.

Sanık: "19'ncü Yüzyılda Kürdistan Üzerinde Mücadele" Halfin

adlı biri tarafından yazılmış, Komal yayınları tarafından çıkmıştı, okudum. Mehmet Emin Zeki'nin Kürdistan ve Kürtlerin tarihi üzerinde olan bir yazısı vardı, "Kürtler ve Kürdistan" diye çıkmıştı, okudum. Zinar Silopi'nin, Peşrivan'ın Kürdistan üzerine yazdıkları, elden ele geçen yazılarını okudum. "Avukatsız halk, Kürtler" diye bir eser vardı, onu okudum. Evliya Çelebi'nin 'Seyahatnamesi'nde Kürtlerle ilgili bölümü okudum. Osmanlı tarihinde azınlıklıklar ile ilgili kısımları, sekiz ciltlik İsmail Hakkı Uzunçarı'nın Osmanlı tarihini okudum. "Kürtler, Kürtlerin Kökeni" biçiminde eserler vardı, biri Osman Nuri'nindi, onu okudum. Vesaire vesaire, yani... Bazil Nikitin'in "Kürtler" adlı eserini okudum. Yani Kürtler hakkında bir şey bulabileceğimi anladığım pekçok eser okudum. Bu arada şunu da söyleyeyim. Genel Kurmay tarafından yayınlanan bir de eser okudum. Bu da "Cumhuriyet Döneminde Ayaklanmalar" adlı bir eserdir. Ankara'da olduğum milli meseleyi araştırdığım dönemde okudum. Burada cumhuriyet tarihinde ayaklanmalardan bahsediyor. Devletin resmi yayını, açıktan açığa devletin Kürdistan'a yönelik politikasını ortaya koyuyor ve Kürtler ve Kürdistan'dan benim bahsettiğim gibi o yayın da bahsediyordu. Yazık ki ben o eserin tümünü okuyamadım. Elime geçebilseydi, bir kısmını o zaman çok arzular-dım, not almak istiyordum. Dersim hareketi ile ilgili olarak, Şeh Sait Ayaklanması ile ilgili olarak takip edilen politikalar, bunların yerleri, şunları, bunları ile ilgili şeyler vardı. Ben yalnızca bir gecelik göz gezdirebildim. Orada da resmen, alenen yazılıydı.

Zaten eğer Kürtler ve Kürdistan diye bir sorun olmamış olsaydı Kürtlük ve Kürdistan sorunu ile uğraşan insanlar olmasına gerek kalmazdı. Sosyal olaylar, toplumsal olaylar öyle olaylardır ki, onlar kendileri zamanı geldiğinde dayatır. Yani toplumlar, uluslar, sınıflar, partiler ve organizasyonlar önlerine gerçekleştiremeyecekleri hedefleri koyamazlar. Eğer, gerçekleştiremeyecekleri hedefler koyarsa kafasını taş çarpar. Niye 1900'lerde, 1600'lerde, 1700'lerde, hatta ve hatta 1945'lerde, 1950'lerde, 1960'larda bir Kürdistan İşçi Partisi yoktu, Apoculuk diye bir sorun yoktu. Bu kadar kişi bir at hırsızlığından, eşek hırsızlığından değil de ya da bilmem bir başka suçtan değil de siyasi bir olaydan mahkeme önüne çıkıyor. Bu açık bir şey. Ben Kürtlerin tarihi hakkında da bilgi verebilirim; ama Kürtlerin

varlığını ve yokluğunu tartışmayı kesinlikle gereksiz görüyorum. Bu açık olan bir şey.

Duruşma hakimi: Evet, çok kısa.

Sanık: Kürdistan tarihi hakkında benim...

Duruşma hakimi: Şimdi bu okuduğunuz yayınlar, yazarların şahsi fikirlerine mi dayanıyordu, yoksa belirli bir kaynağa aktararak mı?

Sanık: Kimisi şahsi kanaatine dayanıyor, kimisi belirli bir kaynağa dayanıyor. Örneğin Heredot'un tarihini okudum. Heredot Medler hakkında bazı şeyler söylüyor. Aktardığı şeyler o zaman o günkü gibi bir yazım sanatı anlayışı yok, elbette kendi kanaatine dayanarak yazıyor. Yani işte Medler şöyledir, Medler böyledir. Ya da Evliya Çelebi işte Kürdistan'ın Hasankeyfi eyaletinden Devlet 23 kasa altın alıyor, işte Diyarbakır eyaletinden 128 kasa altın alıyor. Dakka Eyaletinden şu kadar alıyor. Yani kendisinin o zaman görüşlerini bilgilere dayanarak yazıyor veya diyelim Türkler hakkında eserler okudum. 1040 yıllarında falan ilk defa Kürdistan'a geldikleri söyleniyor ve Gur'larla karşılaşmıştır. Gur'larla münasebetlerini anlatan o zamanki tarihçilerin veya yazarların yazdıkları fikirler var. Bugünkü gibi bir anlayış yok. Onlar kendi görgülerine dayanarak anlatıyorlar.

Ayrıca şu var. Yani bu Kürtlerin şu ya da bu ırktan geldikleri şuradan ya da buradan geldikleri pek önemli değil. Benim bildiğime göre Kuzey Avrupa'dan, İskandinav Yarım Adası'nda, Rusya Step'lerinden gelip...

Duruşma hakimi: Bunu hangi yazar diyor. İskandinavya'dan geldi diye.

Sanık: Bu konuda kendim araştırma sahibi değilim. Yalnız Abdullah'ın bu konuda daha geniş araştırmaları var. Onun yaptığı, benim söz konusu ettiğim konuşmasında, benim yazıya geçirdiğimi söylediğim konuşmasında vardı, okumuştum. Böyle söyledi. Başkaları tarafından da söyleniyor. Yani bir Medenî Zeki'nin kitabında, İhsan Nuri'nin kitabında, Zinnar Stro'da diyor.

Duruşma hakimi: Milattan önce kaç yıllarında?

Sanık: Binyıllarında falan olduğu söyleniyor. Bu pek önemli değil benim açımdan. Benim açımdan Kürtler şu ya da bu ırktan gelebilir.

Duruşma hakimi: Peki, Türkiye’de Kürdistan fikrini nasıl şey ediyorsun. İskandinavya’dan geliyor da, bu bölgede Kürdistan kurma fikri nereden alınıyor?

Sanık: Benim için hiç önemli değil. Ha İskandinavya’dan gelir, ha Latin Amerika’dan gelir ha şuradan gelir. Buradaki halklara karışmıştır. Burada tarih boyunca Kürdistan’ın bugün üzerinde yaşadığımız topraklar üzerinde onlar bir halk olarak gelip yerleşmiş olabilir. Zaten tarihte onlarca, yüzlerce halk vardır. Bunların pekçoğu tarihte yok oldular, silindiler. Kimisi bugüne kadar varlığını koruyarak sürdürebildi. Biz Aka’ları okuduk, biz Eti’leri okuduk, Et-rüskleri okuduk, biz Galler’i okuduk, biz okuduk da okuduk yani. Mehmet Emin Oktay’ın kitabında, lise kitaplarında bile bir sürü kavim var, bu kavimler arasında sürekli kavgalar var, çekişmeler var, çatışmalar var. Kimisi siyasi organizasyonlar içinde teşekkül edebiliyor, bilahare silinip kayboluyor; ama kimisi bu siyasi organizasyonlarını sürdürebiliyor, gelişiyor, milliyet aşamasına erebiliyor, milletleşebiliyor. Bugünkü halinde tarih sahnesinde yer alabiliyor. Yani bu önemli değil. Giderek bu halkların birbirlerine karışmaları ve kaynaşmaları var; ama bugün somut olarak ortada olan bir şey var; bir Kürt dili var, bu halkın bir kültürü var ve bu dil ve kültüre sahip olan...

Duruşma hakimi: Peki, kültür hususunda araştırmanız var mı?

Sanık: Kürt dili ve kültürü ile ilgili araştırmalardan çok...

Duruşma hakimi: E, araştırman yok ise...

Sanık: Var efendim, yani sıfır bilgi sahibi değilim.

Duruşma hakimi: Araştırman yok ise böyle bir dilin varlığından, çeşitli dillerden meydana gelmiş olamaz mı? Hani bir dil...

Sanık: Hiç önemli değil. Benim açımdan hiç önemli değil. Çeşitli dillerden meydana gelse...

Duruşma hakimi: Ama sen diyorsun ki Kürt dili vardır, kültürü vardır diyorsun. Bu dil çeşitli dillerden toplanmış, kelimelerle mürekkepse yine bu dili böyle mi kabul edeceğiz?

Sanık: Bu dilin şu ya da bu dilden kelime alıp veya vermesi pek önemli değil. Her dil, öbür dillerden kelime alır veya verir. Hatta, iki, üç, dört, beş ulus aynı dili kullanabilir. Nitekim bir İngilizce pekçok ulus tarafından kullanılmaktadır. Latin Amerika’daki pekçok

ülke Portekizce veya Latince konuşmaktadır. Bunların Portekizce veya Latince konuşmaları onların ayrı bir ulus olarak şekillenmelerine engel değildir.

Ayrıca Kürtçe'nin şu ya da buradan kelime alıp vermesi de önemli değildir. Önemli olan onun fonetik yapısından çok gramer yapısıdır. Kürtçe'nin Türkçe'den ayrı bir gramer yapısı vardır ve bu Ari gurbundan, Hint-Avrupa dil grubuna düşmektedir. Benim bu konuda bu kadar bilgim var yani.

Duruşma hakimi: Bunlar, tarihte devlet kurmuş mu?

Sanık: Evet.

Duruşma hakimi: Hangi devleti kurmuş?

Sanık: Şunu söyleyeyim. Med Organizasyonu tarihlerin yazdığına göre 571'de kuruluyor. 500 civarında filan yıkılıyor, pek uzun süreli falan olmuyor. Persler tarafından yıkılıyor.

Duruşma hakimi: Nerede kuruluyor bu tarihte? Med Devleti nerede kuruluyor?

Sanık: Hemen hemen bugünkü Kürtlerin yaşadığı alan diyebiliriz.

Duruşma hakimi: Neresi burası?

Sanık: Urmiye'nin batısından Fırat nehrine kadar olabilen hatta Fırat'ı bile aşan bir alan içerisinde oluyor ve burada hüküm sürüyor. Daha sonra kendileriyle, aynı soydan olan Persler tarafından yıkılıyor. Ama Persler döneminde de Kürtler bağımsızlıklarını sürdürüyorlar. Yani köleci dönemde, gerek Ermenilerin baskısı altındaki dönemde olsun, gerek Perslerin istilası, hatta Bizansların istilası döneminde olsun Kürt halkı kendi varlığına yönelik, kavim olarak kendi varlığına yönelik bir saldırı ile karşı karşıya kalmıyor. Belki siyasal ve sosyal gelişmesi dumura uğratılabilir.

İmha tehlikesiyle pek karşı karşıya kalmıyor. Kürtlerin imha tehlikesiyle karşı karşıya kalması, ancak Arap istilasından sonradır ki, Arapların Kürdistan'a gelişleri, Kadisiye, 834 veya 737 ortaları fi landır yani, kesin hatırlamıyorum, ya 740 ya 840 civarı falan. Bu dönemde ilk defa Araplarla karşı karşıya geliyorlar. Yalnızca İslamlaşmakla kalmıyorlar, İslam dil ve kültürünü de, Arap dil ve kültürünün de etkisi altında kalıyorlar. Bu dönemden sonradır ki, 1200'den sonra, yani 13....

Duruşma hakimi: Milattan önce, sonra?

Sanık: MS 1300 şeylerinden bahsediyorum. Bu dönemde Anadolu'da bildiğimiz gibi bir sürü beylik var, Osmanlı Beyliği'nden tutun da Karesi Beyliği'ne, Karaman Beyliği'ne kadar. Aynı dönemde Kürdistan'da da beylikler var. Devamlı varlıklarını sürdürmeye, korumaya ve geliştirmeye çalışan feodaller var. Arabistan'da da var, Acemistan'da da var; ama, Kürdistan sürekli bir istila alanı, sürekli bir çekişme alanı, bir kavga alanı olduğu için, ekonomik olarak yıkıma uğramış, üretici güçler pek fazla gelişememiş. Bu nedenle Anadolu'da, Acemistan'da ve Arabistan'da merkezi feodal devletler daha çabuk oluşturulurken, Kürdistan'da bu fazla erken oluşturulmıyor. Kürt feodalleri arasındaki bu didişme 16. yüzyıla kadar sürüyor. 16. yüzyılda Batı Avrupa'da merkezi krallıklar ortaya çıkarken, yani milliyet sınırları teşekkül ederken o krallığın çerçevesi içerisinde aynı dile ve kültüre sahip olan giderek bir pazar etrafında şekillenen bir ulusa, topluma doğru bir gelişme sözkonusu iken, Kürdistan'da böyle bir şey söz konusu olamıyor. Kürt feodalleri kendi aralarında didişiyorlar. Bu didişmeden herhangi biri galip gelemeyince daha güçlü olarak gördükleri Osmanlılara ve Safevilere sığınıyorlar. Onların desteğini alıyorlar ve böylece daha sonra Kürdistan Osmanlılar ve Safeviler arasında bir çekişme ve çatışmanın alanı haline geliyor. Biliyoruz ondan sonraki tarihi.

Duruşma hakimi: Yerinize geçin.

Gereği görüldü.

Bütün sanıkların tutukluluk hallerinin devamına, duruşmada hazır bulundurulmaları için Askeri Cezaevi Müdürlüğü'ne müzekkere yazılmasına, bu sebeple duruşmanın 19.6.1981 Cuma günü saat 8.00'e tehirine oybirliği ile karar verilip açıklandı. 18.6.1981.

Başkan   Duruşma hakimi   Üye Hakim   Stenograf

maximale d'ensemble à constante locale
sur des sept condensations, à partir des

SERXWEBÛN

HÛKÛM SİYASÎ BAĞIMSIZLIK VE ÖZGÜRLÜKTEN İYİNÂMA İHTİSÂSİ DEĞİLDİR

ÖZEL SAYI 1 / MART 1982 / 100 DİR

ÖZEL SAYI

MAZLUM YOLDAŞIN ANISI

Yolumuzu Aydınlatan Sürekli Bir Meşaledir

21 Mart 1982’de sömrgeci faşistler katledilen Mazlum Doğan’ın ölümü olayı tüm devrimci demokrat kamuoyunda büyük yankı uyandırdı.

**TÜM SİYASİ GÜÇLER, ULUSLARARASI KURULUŞLAR, FAŞİST ÇİFTANIN KATLİAMLARINI
PROTESTO ETMEK VE YENİ KATİİMLERİ DURDURMAK İÇİN
OMUZ OMUZA GELER!**

Faahil Türk sömürgeciydik. Kürdistan halikası ve Partizani bu hadisi halise getirmiş olmasında ve ne pahasına olursa olsun harekâtlarını emretmiş ama bu işin bulunuşuna kapıp Kürdistan Halikası/Kurtlar için Mücadelenin onları olan Partizani, bu kez sollarla da devletin dincisi sürdürerek daha 12 Eylül rejimi birinci yata döldümseden 1. Kuvv-i Milliye seyyarı bağurarak mücadelenin de yarı bir döneri başlatmış. Türkiye ve Kürdistan devrimlerini zahir yalnuş birtek bir biçimde gözetmek Parti Kuvv-i Milliye'nin, devletin dincisi en yitkili çöküş olarak faahil-Türk sömürgeçliğinin vurulan çakış ve darbe olmuştur. Kuvv-i Milliye rakibi Partizani, biryandan devletin dincisi mücadelenin pratik sorunlarını, öte yandan da Türkiye'nin

MASSENMORD der türkischen Junta im Militärgefängnis von DİYARBAKIR

Wie haben die Verbrechen von diyarbakir zwischen dem Kommando der türkischen Militärs im Gefängnis der kurdischen Stadt Diyarbakir während des Widerstands 47 Gefangene sind dort getötet worden.

Im Militärgefängnis von Diyarbakir werden insgesamt 2.000 Gewehrtruppen und Angehörige der kurdischen Befreiungsbewegung gefangen gehalten. Sie sind ständigen Schlägen und Folterungen ausgesetzt. Kritisierte Mitglieder der K. K. waren ebenfalls inhaftiert - gibt es für sie nicht. So wurden im November 1977 gegen 475 Angehörige und Sympathisanten der Arbeiterpartei Kurdistan - P.K.K., die seit dem April 1978 vor dem Militärgericht in Diyarbakir standrechtlich, nachdem sie nicht verurteilt, so daß die Angeklagten zwar ohne jede Verteidigung sind. Viele der verhafteten Angehörigen wurden selbst getötet. Allein in diesem Prozess sind gegen 100 der Angeklagten die Todesurteile beschieden.

Häufig wird den Angeklagten auch auf Angehörige von Gefangenen oder geschätzte Widerstandskämpfer zugegriffen. So wurde der 40-jährige Vahide Dogan, Vater von 8 Kindern, im Februar 1977 verhaftet und in Haft gehalten, weil die Junta Informationen über einen alten Sohn erhalten wollte.

Prozess und Widerstand

Trate der Vier-Majors-Repressionen in allen kurdischen Prozessen der Türkei wurde schon Anfang 1979, also innerhalb Jahre von dem Militärgericht des Krieges gegen die Kurden - in es den Militär allerdings nicht gelungen, den Widerstand der Bevölkerung und des Gefangenen zu brechen.

Über verschiedene Zeitspannen und notwendig international waren die kurdischen Kurden in Diyarbakir Gefängnis auch im Ausland bekannt geworden. Die Militärs reagierten daraufhin mit noch schärferen Repressionen gegen die Gefangenen und dem Versuch, jede Kontaktmöglichkeit nach außen abzuschnitten, damit isolierte Informationen nicht nach außen dringen. So wurde die absolute Isolation erreicht. Seit 20 Tagen darf niemand mehr die Gefangenen im Militärgefängnis besuchen.

Seit Anfang März hatten sich die Gefangenen mit einem Hungerstreik gegen die Folterungen und Verletzungen ausnahmslos Weisungen gewehrt. Die Militärs versuchten dieses Protest und Widerstand zu unterbrechen.

Am 20. März wurde das Gefängnis und Militärgefängnis der P.K.K. MAZLUM DOĞAN in Haft geführt. Nach Mazlum Dogan wurden noch vier weitere Gefangene und Mitglieder der Befreiungsbewegung Kurden in Haft geführt. Danach wurde unmittelbar bekannt Yildirim Mertal und die Leiter des Gefängnisses.

Als der Tod der Widerstand des Gefangenen weiter andauert, werden auch die Militärs bekannte Kommandeure des Widerstands aus dem Gefängnis heraus, stellen sie an der Wand und erschossen sie.

Die Zahl der Toten bei dieser mindestens 27 umfasst die Zahl der Verurteilten ist über 100.

Namen der Toten sind folgende nur teilweise bekannt:
- Kemal Kilit
- Kemal Firat
- Kemal Dogan
- Nazim Dogan
- Nazim Dogan

Das Ministerium erhält noch eine besondere Bedeutung ergriffen der Tötung, daß der 20. März der Tag der MİLLETLİK ist, dem nationalen Feiertag der kurdischen Völker. An diesem Tag führt das kurdische Volk den Widerstand gegen Abhängigkeit und Unterdrückung.

Die Operationen der Militärs im Gefängnis und unter der Bevölkerung gehen weiter. Bei Militärgeheimnissen um die Städte Samsun und Diyarbakir wurden weitere Verhaftungen gemacht, um damit auch die Kontaktmöglichkeiten der Bevölkerung zu unterbrechen (Militär und Stadt zu unterbrechen und jede Information abzuschnitten). Aber auch hier stellen die Militärs auf Widerstand, so ist es zu verschiedenen Orten zu Schießereien. Zwischen Militärs und Bevölkerung gekommen.

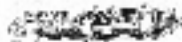
Da der ganze Gebiet von ständigen Militäraktionen überlagert wird, ist die Situation vieler Verhafteter, Verhafteter und Gefangener ungünstig.

Wir rufen alle Revolutionäre und die demokratische Öffentlichkeit in der BRD auf, mit allen Mitteln gegen diese neue Verbrechen der Militärs zu protestieren und nicht zuzulassen, daß durch die Verschärfung der letzten Gefangenen in weiteren Menschenleben gegeben wird.

TOU DEM FASCHISMUS IN DER TÜRKEI
SOLIDARITÄT MIT DEM WIDERSTANDSKAMPF DES KURDISCHEN VOLKES

V.A.N.P. Bundesblatt 4, 1981

BIRKOM - KAMBURG

İŞÇİNİN SESİ

Diyarbakır cezaevinde soykırım

PKK'nın yaygın organı Sevrice bin imzastıyla yayınlanan bir bildiride, faşist cuntanın Kürdistan'da uyguladığı soykırımlardan biri daha açık edilmiştir. Soykırımında 38 devrimci katledilmiştir.

Bildiride şöyle deniyor:

"Başladığı günden bu yana bir yılı aşkın uzun bir süre geçen Diyarbakır'daki PKK davasının artık karar aşamasına gelmiş olması, Kürdistan'da resmi idareleri görev almayan faşist generaller cuntanın yasadık yeni imha planları hazırlamaya itmiş ve bunları bu planları peştığımız günlerde Diyarbakır askeri cezaevinde uygulamaya koymuştur. Diyarbakır askeri kabin ve tarafları devrimci tutukluların öldürdüğü ve korkunç boyutlara ulaşan sümmürgeci zulmü ve zorbalığa karşı devrimci direnişin temsil edildiği 35. ve 37. koğuşlarla sahnelenmesi de bunun en dolaylı kanıtıdır. Sümmürgeci kolluk kuvvetleri açıktan 35. ve 37. koğuşları hedef seçmiş

ler, önce koğuşları silahlarla tıramış ve ardından bombalamışlardır. Olayda Kürdistan Kurtuluş Mücadelesinin yüğit underlerinden PKK Merkez Komitesi üyesi Mazlum Doğan katledilirken, henüz isimleri tesbit edilemeyen çok sayıda devrimci savaş esiri de yaşamlarını yitirmişlerdir. Yaşamlarını yitiren devrimci savaş esirleri arasında büyük olasılıkla Hayri Durmuş, Yildırım Merket, Kemal Pir ve A. Rıza Altun gibi önder PKK kadroları da bulunmaktadır. Kurka yakın tutukluların yaralandığı bu olayda 800 sayısının artmasından endişe edilmektedir."

Sonuçta ise şu çağrı yapılıyor:

"Unutulmamalıdır ki, faşist cuntanın katliamlarına seyrini kalmak veya görmezlikten gelmek veya pasif kalmak, suç ortağı olmak demektir. Görev, insanlık haysiyet ve onurundan yana olan tüm uluslararası demokratik kampanyanın en aktif ve etkili şekilde faşist cuntaya karşı harekete geçmesidir. Her milletin, yurtsever, demokrat ve insanlık davası karşısında sessiz kalmayı onuruna yediremeyen dürüst insanlar, mutlaka bunun çok çeşitli yollarını ve etkili araçlarını bulmalıdır."

Gerçekten de faşist cuntanın soykırımlarına karşı savaşmak insanlık görevidir.

Massaker, Hinrichtungen, Folter und
Unterdrückung, Lügen und Demagogie:
DAS IST DIE TÜRKISCHE JUNTA

Massaker im Militärgefängnis Diyarbakir

MURAT İMAMOĞLU

• Führende Mitglieder des PKK ermordet

Bei Murat İmamoğlu, der politischen Anführer des Militärgefängnisses in Diyarbakir, waren insgesamt 100 Personen, von denen die Mehrheit als politische Gefangene, verurteilt wurden. Die militärische Administration in Diyarbakir, welche aus dem Hauptquartier, wurde die politische Administration des Gefängnisses und schließlich ganz zerstört.

Am 21. März 1982, am Tag des Begräbnisses des hingerichteten İmamoğlu, wurden 11 Gefangene ermordet.

Die Hinrichtung dieser Menschen wurde an diesem Tag mit der Tatsache, daß es sich bei den Ermordeten um führende Mitglieder des Arbeiterpartei Kurdistan, PKK, Şakir KÖKÇÜ, Mustafa der PK, Önder DEMİRCİ, handelt, trotz des politischen Terrors der Junta für die Öffentlichkeit nicht bekannt gemacht, auch auf die öffentliche Verurteilung der Junta des Gefängnisses und insbesondere auf die Hinrichtung der Widerstand des hingerichteten İmamoğlu.

Recherchen bestätigten, daß es in der Zeit zwischen September und Ende März 1982 in Diyarbakir mindestens 10 Menschen ermordet wurden. Die Junta wird ermordet durch politische Häftlinge oder durch "Gefangenen auf der Flucht aus dem Militärgefängnis" auch verurteilt haben politische Gefangenen zu ermorden.

ES ERGABT SICH DASS DIE HINRICHTUNG ENTFACHEN IST
ES ERGABT SICH DIE VERURTEILUNG, WEITERE MENSCHENLEBEN

DREI NEUE HINRICHTUNGEN

Seite 2

Die Lügen der Junta und der Verurteilung in politischen Prozess und die Mordnacht

FOLTER IM MILITÄRGEFÄNGNIS MAMAK

Seite 2

Bütün
Ülkelerin
İşçileri
Birleşin!

Kujunçuk, Demokrasi, Kuvvet
Tolanda

Gerçek

7. YIL
SAYI 202
NİSAN 1983
30 T.L.

DIYARBAKIR'DA KATLİAM

Diyanbakır'daki askeri toplama kampındaki siyasi tutukluların Kurt halkının geleneksel bayramı Kuruz, nöde mayla başlatıldıkları ayton, cun-ları faşistler tarafından kanla he-tirildi. 21 ve 22 Mart'ta hareketan köçüşlere hafif ve ağır makineli lile, bazu ve bombalarla saldırıan kam-pın emniyet buluşu, çok sayıda tutuk-luyu kullandı. Pök çok tutuklu da a-ğır veyı hafif yaralandı.

Cumhuri bu vahşetinin kente du-yulması üzerine Diyanbakır'ın ve Kür-distan'ın birçok yöresinden gelenler yakınılarının akıbetlerini öğrenmek için hastanaya koştu. Telleföle-riin sarımsında büyük bir kalabalık birikti. Akırtı birlikler halkı dip-çiklerle dayakla dağıttılar. Yüzü as-kın kişi yaralandı, bir kişiın gövde-sine alındı.

Faşist toplama kampındaki bu hun-her katliamda ka, kişinin 61000 ke-sim olarak sayılandı. Sıkıyönetim

çok "kimlikleri tespit edilen" / kurbanın emamlarını ailelerine verdi, ama 61000in desotice gömüle-si tehdidiyle herki yaktı. İnpü ka-rında idamalan birçok siyasi tutuk-lunun lanında haldı olmasi deht uy-gulanor vahşetin bir başka göstere-sidir.

Le Hord gazetesinin Ankara muha-biri 61000inlerin 30 kişi olduğı-na bildiridi, bir başka basın kayna-ğına göre 37 tutuklu 61000üldü. Ağır yaralıların hezarlarının da ol-mek üzere olduğı kent halkına söy-lenekte.

Katliam'ın Kürdistan'da doğruduğu büyük infakiden korkan cunta /ncı ku-lunduyı heali birliklerle kentin di-şarıyla olan tüm bağlantısını kesti. Üzelliikle kente girişler kontrol al-tına alınıp ıncı yasaklandı sonra kıstılandı. Kulluk kuvvetleri halen şehirde terör estiriyorlar.

Emeğin Sesi

BÜTÜN ÜLKELERİN İŞÇİLERİ VE EZİLEN HALKLAR BİRLEŞİN!

Diyanbakır Cezaevinde katliam

Kızlar bir ağır faşist Diyanbakır
Cezaevinde bulunan yığılı fa-
şistlere karşı bir saldırı deneyi
ilendi.

Kızlar genelde erleri, du-
zmetişli bu saldırıanda 1974
düzünde tutukluğa katıldılar.
Önce tımarhanası kışağlar
daha sonra kurşun yağmuruna
tutuldu. Özgürlüğüne göre
bu katliamda can veren 1974
sarıada idiyin dışında, bir çok
rakılu da ağır bir şekilde yara-
landı. Alınan haberler ota
sayımında fazla artılabileceği-
ni gösteriyor.

ALTERNATIVE TUSAŞIMILP

Postfach 100 100
4800 Bielefeld 18

BASIN AÇIKLAMASI

DIYARBAKIR ASKERİ CEZALANIN KATILAN

Diyarbakır cezaevindeki ölüm olayları büyük boyutlara ulaştı. 30 Mart New oc bayramı dolayısı ile birçok tutuklu katledildi. Askeri cunta en ufak bir direnği insanlık dışı cezai koğullarında çok sert bir şekilde kırıyor, kırmaya çalışıyor. Mart başından itibaren cezaevindeki koğullara, tutuklu ve hükümlüleri aileleri ve avukatlarıyla görüştürülmelerine kapı giriştikleri açlık grevini kırabilmek için işkenceye alınan PKK yöneticilerinden Kasım DOĞAN işkenceye katledildi.

Diğer bazı PKK yönetici ve aktif üyeleri tutuklular içinden seçilerek kurşuna dizildi ve işkenceyle öldürüldüler: Yıldırım KEMER, Kemal FİR, Kemal DOĞAN, Mazni DOĞAN, Ali DEMİRAY, Remzi SİLER, Cemal KILIÇ ve ismini öğrenemediğimiz bir çok tutuklu.

Ve bugün üzerine 300 tutuklu yukarı Batman ve çevresinden getirilene alındığı öğrenildi. Bu uygulamalar KRT halkının her türlü bağımsızlık, güvenlik mücadelesinin kanla bastırılacağını göstermektedir.

Elazığ askeri cezaevinde de 21. 3. 1982'de meydana gelen çatışmada birçok tutuklunun yaralandığı öğrenildi.

Bielefeld, 6. 4. 1982

ALMAN BASININDAN

ALTERNATIVE TÜRKEIHLIFE

Postfach 180 180

4800 Bielefeld 18

PRESSEERKLÄRUNG

9 TOTE IM MILITÄRGEFÄNGNIS

Wie wir schon in unserer Pressemitteilung vom 22.3.82 erklärten, kam es am Samstag, dem 20. März 1982 im Militärgefängnis Diyarbakir zu Auseinandersetzungen, bei denen mehrere Gefangene getötet wurden.

Heute erhielten wir weitere Informationen zu diesem Vorfall. Wie schon beschrieben, gelangten immer wieder Informationen über die grausamen Haftbedingungen in dem Militärgefängnis nach draußen. Die Repressionen der Militär gegen die Gefangenen sollten hauptsächlich zur Ausschaltung der Informationen dienen, die die Junta um ihre Glaubwürdigkeit im Ausland fürchten mußte, da es zu zahlreichen Protesten gekommen war.

Die Gefangenen im Diyarbakir hatten immer wieder gegen die menschenfeindliche Behandlung protestiert. Die Militär versuchten diese Proteste mit Waffengewalt zu unterdrücken.

Mit unzulässiger Brutalität gingen sie gegen die Gefangenen vor. Bei der Auseinandersetzung am 20. März wurden, entgegen unserer früheren Information, nicht nur vier, sondern 9 Gefangene durch die Militär getötet. Die Namen von 2 der Ermordeten sind uns sicherheit bekannt: Murat DOĞAN und Celal KILIÇ, mit sehr großer Wahrscheinlichkeit lauten die Namen der anderen Mehmet Hayri DURMUS, Yildirim NERKİT, Ali Rıza ALTUN, Mustafa AYATA; einer der Gefangenen hieß mit Vornamen Sener; die Namen der übrigen 2 sind bisher nicht bekannt. Bei den Ermordeten handelt es sich um führende Mitglieder der Nationalen Befreiungsbewegung Kurdistan (PKK).

Dieser brutale Vorfall erhält eine besondere Bedeutung angesichts der Tatsache, daß der 20. März der Tag des NEWRÖZ - Festes ist, dem Nationalen Feiertag der Kurden. An diesem Tag feiern das kurdische Volk traditionell den Widerstand gegen feudalistische Abhängigkeit und Unterdrückung. Der brutale Schlag gegen die Gefangenen beinhaltet somit auch den Versuch, das gesamte kurdische Volk einzuschüchtern und Macht zu demonstrieren.

Eine weitere Unterdrückungsmaßnahme stellt das Besuchverbot dar, das die Militär in Diyarbakir erlassen haben. Seit 20 Tagen darf niemand mehr die Gefangenen im Militärgefängnis besuchen. Auch dies ist ein Versuch, keinerlei Informationen über die Zustände im Militärgefängnis nach außen dringen zu lassen.

Des weiteren erhielten wir Nachricht über den Foltertod des 50-jährigen Vakıf DOĞRU, Vater von 8 Kindern. Er war Anfang Februar freigekommen und tagelang gefoltert worden, weil man Informationen über einen seiner Söhne erhalten wollte.

Anfang März wurde die Leiche von Vakıf DOĞRU in einem verunglückten Auto am Weg vor Jaz, Köp nach Anatien gefunden. Die offizielle Erklärung der Polizei besagt, Vakıf DOĞRU sei bei einem Verkehrsunfall ums Leben gekommen, als er von der Polizei von Gaziantep nach Anatien gebracht werden sollte. Diese Erklärung ist allerdings sehr unglaubwürdig, denn die Leiche wies an genau Körper-Folterspuren auf, und das Auto war kein Polizeifahrzeug, sondern ein ziviles Fahrzeug.

Bielefeld, den 4.4.1982

von A. TORKAN TURK TORKANIN ER

PRESSERKLÄRUNG

Tote im Militärgefängnis Diyarbakir

Die Ermordung von Häftlingen im Militärgefängnis Diyarbakir nimmt immer größere Ausmaße an. Seit der Anschuldigung am 20. März, dass NEWRUZ-Fest, an dem die Kurden traditionell den Widerstand gegen brutalistische Abhängigkeit und Unterdrückung ihres Volkes feiern, wieder mehrere Gefangen starben. Die Militärs gaben zu diesem Anlass Maßnahmen, um den Widerstand der Gefangenen gegen die unmenschlichen Haftbedingungen zu brechen. Seit Anfang März führen die Gefangenen in Diyarbakir einen streikähnlichen Protest gegen Folter, Nicht-Gewährung von gewaltigen Rechten, Bewachung durch bewaffnete Angehörige, Einschlacht und andere Repressionen durch. Mit dem Ziel, den Streik zu brechen, überfiel die Militär Marwan DOĞAN, ein führendes Mitglied der Kurdischen Bewegung PKK (Arbeiterpartei Kurdistan), bis er an den Folgen starb.

Der Streik wurde jedoch fortgesetzt, woraufhin die Militärs bestimmte Gefangen auswachen und in einschränker Isolierung hielten. Die Namen der Opfer lauten: Yildirim MERKE, Kemal PIR, Kemal DOĞAN, Ismail DOĞAN, Ali DEMIRAY, Ramis SILET, Cemal KILIC und zwei weitere Gefangene, deren Namen bisher nicht bekannt sind.

Auch diese Gefangenen waren führende Mitglieder der Bewegung PKK.

Das kurdische Volk fordert die Militärs, mindestens 500 Angehörige von Gefangenen aus Diyarbakir, Kermanshah und anderen kleinen Orten der Umgebung, diese Maßnahmen soll dazu dienen, die kurdische Bevölkerung zu terrorisieren und jeden aufstehenden Protest von vornherein zu verhindern.

Am 1. April, einer Auseinandersetzung im Militärgefängnis Elazir am 21.3.1977, gab es mehrere Verurteilungen.

An
Milli Güvenlik Komitesi
Ankara
Tevfik Ertan
ANKARA / TÜRKİE

Heute haben wir erfahren, daß zehn Gefangene im Milli Güvenlikte Divanbaki am 21. März 1982 durch die Militär ermordet worden sind. Diese Opfer sind: Namık DOĞAN, Yildirim HURKİT, Kemal FIR, Kemal DOĞAN, Baki JAMAN, Ali DEMİR, Ömer ...(?), Kemal GILGİ, Ibrahim ...(?), Kemal KILGİ. Sie sind zum Teil führende Mitglieder der kurdischen Bewegung PKK.

Wir protestieren aufs Schärfste gegen die Ermordung von zehn Oppositionellen und bitten nochmals dringendst, daß das natürlichste Recht des Menschen, das Recht auf Leben, gewährleistet wird!

Hochachtungsvoll
gus. Heide Wierschke Neul
Renata Schmidt
Kunfried Koppik
Klaus Eddeling
Klaus Kirschner

An
Milli Güvenlik Komitesi
Ankara
Tevfik Ertan
ANKARA / TÜRKİE

Heute haben wir erfahren, daß zehn Gefangene im Milli Güvenlikte Divanbaki am 21. März 1982 durch die Militär ermordet worden sind. Diese Opfer sind: Namık DOĞAN, Yildirim HURKİT, Kemal FIR, Kemal DOĞAN, Baki JAMAN, Ali DEMİR, Ömer ...(?), Kemal GILGİ, Ibrahim ...(?), Kemal KILGİ. Sie sind zum Teil führende Mitglieder der kurdischen Bewegung PKK.

Wir protestieren aufs Schärfste gegen die Ermordung von zehn Oppositionellen und bitten nochmals dringendst, daß das natürlichste Recht des Menschen, das Recht auf Leben, gewährleistet wird!

(Richard Schaeffgen, Am Dornbusch 5a/2, Kuching, Landwirt)
Mitglied des Parteivorstandes der Deutschen
Kommunistischen Partei (DKP)

BOCHUMER STUDENTEN-ZEITUNG

**Wir protestieren gegen den Massenmord in Kurdistan!
Wir wenden uns an die fortschrittliche
und demokratische Öffentlichkeit!**

Die faschistische türkische Militärjunta hat heute in unserem Land Kurdistan ihren grausamsten und unmenschlichsten Massenmord begangen. Daß dieses ekelhafte Verbrechen geschehen konnte, erschüttert all diejenigen, die für die Freiheit der Menschen kämpfen.

Diese grausamen Verbrechen wurden genau an dem Tag begangen, an dem das kurdische Volk seinen Unabhängigkeits- und Freiheitstag »NEWROZ« feiert. Die Presse in Schweden, Frankreich und Großbritannien hat über diese Vorfälle berichtet.

Folgendes wurde über die Verbrechen berichtet:

Früher hat die Junta mit vielen Foltermethoden versucht, Geheimnisse über die Freiheitsbewegung zu erpressen. An diesem symbolischen Tag hat sie mit Absicht ihren Terror noch verstärkt. Die Führer der kurdischen Freiheitsbewegung wurden im Gefängnis von Diyarbakir gefangen gehalten. Sie wurden gefoltert und auch ihre Rechtsanwälte wurden inhaftiert. Als im März auch ihr letzter Rechtsanwalt ins Gefängnis kam, begannen sie einen Hungerstreik gegen die Folter, für die Freiheit ihrer Rechtsanwälte und für eine rechtsstaatliche Behandlung.

Daraufhin wurden die Anführer des Hungerstreiks in besondere Einzelzellen gebracht. Mit dieser Maßnahme wurde versucht, ihren Widerstand zu brechen. Dies gelang aber nicht.

Auf Anordnung der faschistischen Junta wurde am 21. und 22. März Mazlum Doganli Gründer und Mitglied des Zentralkomitees der PKK (Arbeiterpartei Kurdistans), zu Tode gefoltert. Dieses Verbrechen sollte geheim gehalten werden. Soldaten brachten seine Leiche unter Hubschrauberschutz zu seiner Familie. Zuerst wußten nur seine Eltern von dem Verbrechen. Inzwischen sind auch sie verschwunden.

Nach diesem Fall wurden auch die folgenden Funktionäre der PKK ermordet: Hayri Durmus, Kemal Pir, Yildirim Merkit. Auch ein Lehrer aus Trabzon und zwei weitere Häftlinge wurden ermordet.

Danach wurden weitere wichtige Funktionäre der Bewegung verhaftet und erschossen. Insgesamt fanden 37 Freiheitskämpfer den Tod. Darüber hinaus wurden mehr als 1000 Häftlinge verletzt.

Die Junta fürchtet ein Bekanntwerden der Verbrechen. Deshalb hat sie die Umgebung von Diyarbakir hermetisch abgeriegelt. Zur Zeit kommt es zu Zusammenstößen zwischen dem Volk und den »Sicherheitskräften«.

Die Verwandten der Toten und Verletzten wurden inhaftiert, damit sie nicht weiterkämpfen können. Nachdem die Verbrechen immer mehr Menschen bekannt werden, kommt es zu immer schwereren Zusammenstößen zwischen dem Volk und den Sicherheitskräften.

Nachdem, was wir bisher wissen, müssen wir befürchten, daß es noch andere Massenmorde gegeben hat und zu weiteren kommen wird.

Wir, Demokraten, Menschenrechtskämpfer und Revolutionäre rufen dazu auf, gegen diese Massenmorde zu protestieren und zu kämpfen.

Nieder mit der faschistischen türkischen Militärjunta!!

Tod dem Kolonialismus!!

Solidarität mit dem Freiheitskampf des Kurdischen Volkes!!

Es lebe die Internationale Solidarität!!

Die Sympathisanten von SERXWEBUN (Unabhängigkeit)

Hannoversche Allgemeine ZEITUNG

Nr. 10. 11. Jahrgang. Preis 1,50 DM.
Erscheinungstag: 17.11. 1961

HANNOVERSCHE ANZEIGEN GEGRÜNDET 1882

Postfach 100. 3000 Hannover 1
Telefon 36 15 21 22, Telegramm 33 26 2 31 26

Todesurteil gegen kurdische Separatisten verhängt

Ankara (ddp/r.)

Ein türkisches Militärgericht hat fünf kurdische Separatisten zum Tode verurteilt. Bei drei der Verurteilten wurde die Todesstrafe in eine lebenslange Freiheitsstrafe umgewandelt. Ein weiterer Kurde erhielt 18 Monate Gefängnis wegen illegalen Waffenbesitzes. Fünf Angeklagte in demselben Prozeß wurden freigesprochen. Die zum Tode Verurteilten sollen als Mitglieder einer verbotenen Separatistenorganisation eine Person getötet und Bomben gelegt haben.

Nach Angaben der in der Bundesrepublik Deutschland erscheinenden exil-kurdischen Zeitung „Serxwebun“ wurden Anfang März im österreichischen Militärgefängnis Diyarkibir über 40 kurdische Häftlinge erschossen, weil sie sich an einem mehrwöchigen Hungerstreik beteiligt hatten. Der Hungerstreik, an dem sich 3331 inhaftierte Kurden beteiligt haben sollen, richtete sich gegen Folterungen in dem Gefängnis.

5. *Karya napi*, selbst der
Terror in den Komatsu-
Lagerstätten ist nicht so
stark gewesen, nur die 1/3
derückung in rürlichen
Stellen.

Revue de crise
généraliste
en Italie

Le Monde

Publication : 11 heures 15

Directeur : Jacques Foccart

DES MILITANTS KURDES DÉNONCENT LA RÉPRESSION EN TURQUIE

Une trentaine de militants kurdes proches du parti ouvrier kurde (P.K.K.) et de sympathisants turcs résidant en France ont occupé, ce mardi 20 avril en fin de matinée, le hall du Monde, pour attirer l'attention sur la répression dont sont victimes les Kurdes dans les provinces de l'est de la Turquie. Ils ont déployé une banderole sur laquelle figurait l'inscription : « Nous protestons contre l'assassinat dans la prison de Diyarbakir ! »

Quatre cent quarante-sept membres du parti ouvrier kurde, dont le procès est en cours, sont détenus dans cette ville de l'est de la Turquie. Quatre-vingt-dix-sept peines de mort ont été requises contre eux. Le 5 avril, un écrivain turc exilé en Suède, M. Bakir, avait affirmé que trente-huit nationalistes kurdes détenus à la prison de Diyarbakir avaient été torturés à mort (le Monde du 7 avril). M. Bakir affirmait tenir ces informations de diverses personnalités de cette ville avec lesquelles il avait pu s'entretenir téléphoniquement.

Selon les militants kurdes à Paris, les autorités de la prison de Diyarbakir « ont massacré les trois leaders du mouvement P.K.K., Mazlum Dogan, Kemal Pir et Hayri Durmus en les étranglant avec des cordes après les avoir torturés. Ils leur avaient dit qu'ils devaient déposer en justice, et après ils les ont emmenés aux chambres de torture pour les torturer d'abord et les étrangler ensuite. Ça n'a pas satisfait les bourreaux, ils ont d'abord bombardé les casernes numéros 35 et 37 où étaient enfermés les sympathisants de P.K.K., et ensuite ils les ont mitraillés ».

Ces militants demandent « l'envoi d'une délégation neutre à la prison militaire de Diyarbakir, l'envoi d'un courrier de chaque organe de presse à cette prison », et l'envoi d'une aide en médicaments et en vivres aux prisonniers.

Turquie

● En Turquie, deux membres de Médecins sans frontières qui avaient été arrêtés alors qu'ils se rendaient au Kurdistan iranien, et étaient détenus depuis neuf mois, ont été libérés sous caution, vendredi, et ont reçu l'autorisation de regagner la France. Il s'agit du docteur Devineux et de Mlle Lanternier, infirmière, qui doivent arriver à Paris lundi.

Le secrétaire général du parti travailliste kurde (P.K.K.), M. Nemesi Kilit, et plusieurs dizaines d'autres dirigeants de cette formation ont été arrêtés au Kurdistan, a-t-on d'autre part appris vendredi à Ankara. Au cours des neuf derniers mois, ce sont au total quelque quatre cents membres du P.K.K. qui sont passés en jugement devant le tribunal de Diyarbakir.

Des militants kurdes occupent *Le Monde*

Une trentaine de militants Kurdes turcs se sont installés durant la matinée de mardi dans le hall du journal *Le Monde* pour attirer l'attention de l'opinion publique sur un « massacre à la prison de Dyrbakir » dans le Kurdistan turc.

Selon des opposants kurdes turcs en exil, trente-huit nationalistes Kurdes appartenant au parti travailliste kurde (PKK), illégal, ont été torturés à mort fin mars début avril de cette année dans cette prison de l'est de la Turquie. Ces trente-huit prisonniers, faisaient partie d'un groupe de deux mille cinq cent Kurdes qui doivent comparaître en justice à Dyrbakir pour appartenance au parti travailliste

kurde (*Libération* du 7.4.82).

Le groupe de militants kurdes qui se sont rendus au *Monde* avaient l'intention de tenir une conférence de presse sur ce sujet dans les locaux du journal, ce que la direction du quotidien a refusé.

L'occupation s'est déroulée de façon pacifique. Les militants Kurdes insistent sur le fait que leur action n'était pas dirigée contre *Le Monde* qui avait traité de façon honnête le problème kurde. Par ailleurs, les militants kurdes ont remis à l'AFP un document demandant « l'envoi d'une délégation neutre à la prison militaire de Dyrbakir » ainsi que des médicaments aux blessés.

18

Union syndicale suisse

**Unione
sindacale svizzera**

**Schweizerischer
Gewerkschaftsbund**

Rédaction: Ruth Dreifuss
Monbijoustrasse 61, case postale 64,
3000 Bern 23, tél. (031) 45 56 67.

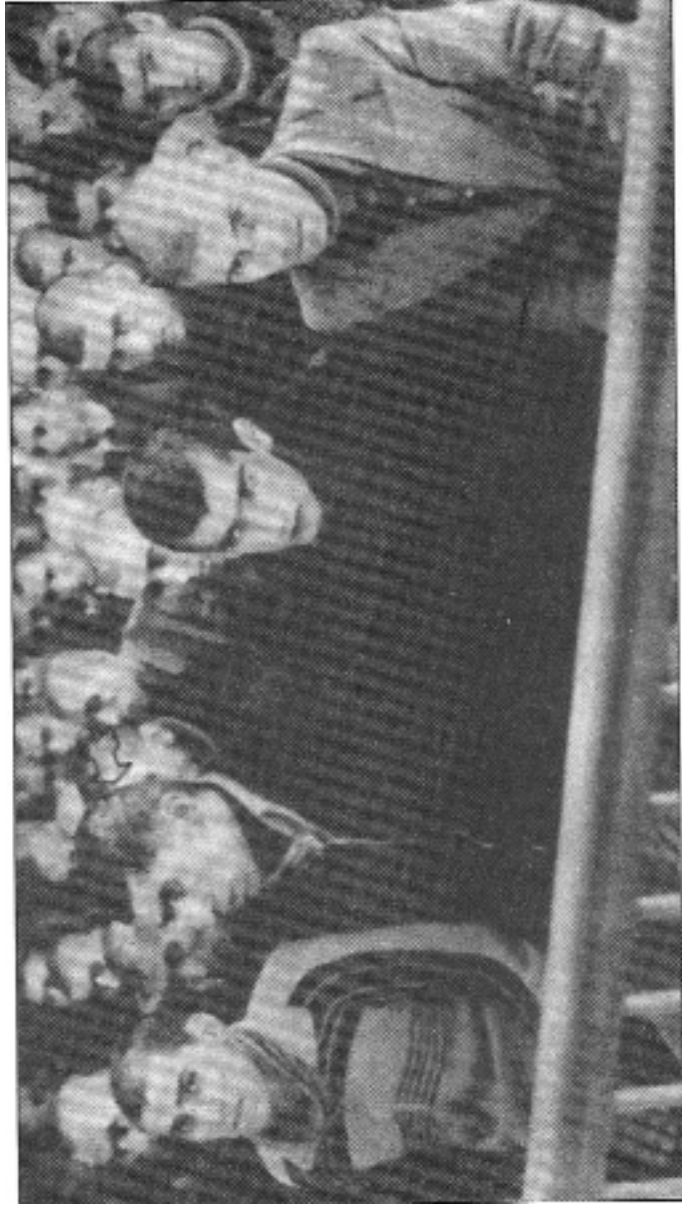

Massacres au Kurdistan

Des réfugiés kurdes ont lancé un appel à l'opinion publique des pays démocratiques pour que leurs pays contraignent la junte militaire turque de mettre fin aux massacres au Kurdistan. « Longtemps, la régleme a recours à la torture pour faire capituler ceux qui luttent pour la libération du peuple kurde. Le jour de la fête de l'indépendance, la junte a redoublé de cruauté. Les chefs incarcérés ont été à nouveau torturés, et leurs avocats arrêtés. Après l'arrestation du dernier avocat, en mars, les résistants ont commencé une grève de la faim contre la torture, pour la libération de leurs avocats et pour un procès selon les règles d'un pays civilisé. L'autorité a isolé chacun des grévistes pour briser leur résistance. La tentative a échoué. »

Les 21 et 22 mars, Maslum Dogan, membre fondateur du Parti ouvrier du Kurdistan et de son Comité central, a été torturé jusqu'à la mort. Cet assassinat devait demeurer caché. Un hélicoptère ayant ramené immédiatement le cadavre à sa famille, celle-ci a disparu depuis lors. Plus trente-sept Kurdes militants ont trouvé la mort. Plus de mille Kurdes incarcérés auraient été blessés... Si incomplètes qu'elles soient, ces informations montrent que la dictature turque poursuit ses exactions... AUX gouvernements démocratiques, mieux informés que nous, d'agir par les moyens diplomatiques dont ils disposent.

Mazlum Doğan ve diğer PKK'lı savaş esirleri Diyarbakır Sıkıyönetim Askeri Mahkemesi'nde görülüyorlar

